

نصو پر ابو عبد الرحمن القفري

تەفسیری رەوان

بۆ تیگەیشتنی قورئان

بەرگی [۲]

نووسینی

مەلا مەحموودی گەلاڵەیی

جزمی [۳]

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

تەفسیری رەوان

بۇ تیگە یشتنی قورئان

نووسینی

مەلا مەحموددی گەلا ئەیی

بەرگی دووهم

جزئی (۳-۴)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

* تهفسیری رهوان بو تیکه‌یشتنی قورنان

* نووسینی مه‌لا مه‌حموودی گه‌لله‌یی

* چاپی یه‌که‌م

* چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده

* تیراژ ۲۰۰۰

* ژماره‌ی سپاردن (۳۵۳) سالی ۱۹۹۷ ز

* مافی چاپکردن پاریزراوه وته‌نیا بو دانه‌ره

التفسير الواضح

لفهم القرآن

تأليف

محمود احمد محمد

الجزء الثاني

پله و پاییه ی پیغه مبه‌ران، حال و چۆنیه‌تی خه‌لک له شوینکه و توانیان
 ﴿ تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِّنْهُمْ مَّنْ كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ
 بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ وَءَاتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ
 الْقُدُسِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَقْتَتَلْنَا الَّذِينَ مِّنْ بَعْدِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ
 الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنْ اٰخْتَلَفُوا فَبِتَّهْمُ مِّنْ ءَامَنَ وَمِنْهُمْ مَّنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ
 مَا أَقْتَتَلُوا وَلَكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴾

ئه‌مجار پاش ئه‌وه‌ی باسی چیرۆکی طالوت و جالوت و داوودی
 کردو نایه‌تی ﴿ تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ... ﴾ هی‌نا بو ئه‌وه‌ی
 زانین و ئاگادار بوون به‌سه‌ر ئه‌و رووداوانه‌دا بکاته به‌لگه‌ له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی
 که‌ هه‌زه‌تی موحه‌مه‌د ﷺ یه‌کیکه‌ له‌و پیغه‌مبه‌رانه‌ی که‌ نیگیان بو
 کراوه، ئه‌مجار باسی ئه‌وه‌ ده‌کات؛ که‌ پیغه‌مبه‌رایه‌تی پله‌ پله‌یه، هه‌ندی
 پیغه‌مبه‌ر جیاوازیان هه‌یه‌ له‌گه‌ل هه‌ندیکی تریان، هه‌ندی ریزو
 خۆشه‌ویستی په‌روه‌ردگار هه‌یه، دراوه‌ به‌بازیکیان و نه‌دراوه‌ به‌ نه‌وانی تر،
 پله‌و پاییه‌ی وا هه‌یه‌ دراوه‌ به‌ ئه‌و پیغه‌مبه‌رو نه‌دراوه‌ به‌ ئه‌م پیغه‌مبه‌ره،
 ئاده‌میزادیش به‌گشتی له‌ شوینکه‌وتنی ئه‌و پیغه‌مبه‌رانه‌دا وه‌کویه‌ک
 نین، هه‌یانه‌ ئیمانی پێ هینان و شونیان که‌وتوه، هه‌یانه‌ به‌ درۆیان
 خستونه‌وه‌و برۆیان پێ نه‌کردوون، هه‌یه‌ ناشتیخوازو لاشه‌پرو له‌سه‌ر
 خۆیه، هه‌یه‌ شه‌ره‌نگیزو توور و ناته‌بایه، ئه‌سه‌ش چیکمه‌تیکی خودایی‌یه
 و سه‌رچاوه‌که‌ی ده‌گه‌رپه‌وه‌ بو قه‌زاو ته‌ده‌ری خوداو ده‌فه‌رموی: ﴿ تِلْكَ
 الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ ﴾ ئه‌و پیغه‌مبه‌رانه، ئه‌و کۆمه‌له‌

تایبه تی به هه لَبْثِراوه ی که خودا ئه رکی رابه رایه تی ئاده میزادی پی
سپاردوون، هه موویان له یه ک ئاست و پله و پایه دا نین، بریکیان زیده
ریزیان به سهر ئه وانی تر دا هه یه، له بهر ئه وه هه ندی ره وشت و شتی
تایبه تمه ند هه ن له بریکیان دا هه بو وه، له وانی تر دا نه بو وه، هه رچه ند
هه موویان ئه رکی پیغه مبه رایه تی و رابه ری یان خرا وه ته سه رشان؛
هه موویان بانگه وازی ئاده میزادیان کردو وه بۆ به ده ست هینانی
خۆشبه ختی دونیا و قیامت، ئه م زیده ریزو پله و پایه له ئایه تی تریش دا
باس کراون؛ بۆ نموونه: له سووره تی (الاسراء) دا ده فهرموی: ﴿وَلَقَدْ فَضَّلْنَا
بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ وَآتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا﴾

یان ده فهرموی: ﴿وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا﴾ النساء/ ۱۱۲. یان ده فهرموی:
﴿وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ﴾ الاعراف/ ۱۴۲.

هی واشیان هه یه په ره ردگار پله و پایه یه ی زۆر به رزو به ریزی پی
دا وه، وه کو پیغه مبه ری نیسلام ﷺ که پله و تایبه تی و ده گمه نی پی
به خشراون، ریزو پله و پایه کانی به چهند جوړیک روون کراونه ته وه، وه کو
ئه وه ی که له شه وی میعراج دا، هه موو پیغه مبه رانی چا و پی کهوت و
پله و پایه ی هه مووانی بینی، هه ره ها نه خلاق به رزی و ره وشت جوانی که
له م رو وه و تاکه نموونه ی ئاده میزاده وه کو قورنان ده فهرموی: ﴿وَإِنَّكَ
لَعَلَى خَلْقٍ عَظِيمٍ﴾ القلم/ ۴.

پله و پایه یه کی تری ئه وه یه: که بهرنامه که ی هه تا هه تاییه، تا روژی
قیامت بهر ده وامه ﴿إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَإِنَّا لَنَحْفَظُلُنَّ﴾ العنکبوت/ ۹.
ریزلی نایتیکی تری ئه وه یه: که قورنانه که ی گه ره ترین په را وه ﴿إِنَّ هَذَا
الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلْأَيِّمِ هِيَ الْقَوْمُ﴾ الاسراء/ ۹. ریزلی نایتیکی تری ئه وه یه: که خودا
نومه ته که ی شکودار و خاوه ن ریز کردو وه ﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ
تَاعَرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا﴾ الاعراف/ ۱۱۰.

هەروەها ناودارکردنی گەل و پەڕەوکارانی بە گەل و گرۆھێکی
 میانەڕەو و میانەکار ﴿وَكذلك جعلناكم أمة وسطا لتكونوا شهداء على
 الناس﴾ البقرة/ ۱۴۳. خۆ ئەگەر هەر تەنھا قورئانی پێی بەدراپە بە موعجیزە
 بەس بوو و، هەر بەهۆی ناردنی قورئان بۆی، فەضل و ریزی بەسەر
 هەموو پێغەمبەرێکدا دەبوو، چونکە قورئان موعجیزە یەکی هەتا هەتایی و
 هەمیشەیییە، هیچ کات و ساتیک لەبەر زایی خۆی دانابەزێ، کاریگەری
 لە ژبانی ئادەمیزادا هەر بەردەوامە.

موسلیم و تیرمزدی فەرموودە یەکی پێغەمبەر دەگێڕنەووە کە
 فەرموویەتی: من بە شەش پلەو پایە لە پێغەمبەرەکانی تر ریزم لێ گێراوە:
 قسە رەوانی و، وشە ی پر ماناو، حیکمەت نامیزم پێی بە خشراو، مانگە
 رییە ک دوژمن لێم دەترسێ! کەل و پەل و دەست کەوتی جەنگم بۆ حەلال
 کراوە، هەموو زەویم بۆ کراوە بە پاك کەرەووە و مزگەوت، دەتوانم بە
 خۆلە کەمی تەیسە موم بکەم، لەسەر عەرە کەمی نوێژ بکەم،
 پێغەمبەرێک بە گشتی یەو بۆ لای هەموو گرۆهی ئادەمیزاد نێرراوم؛
 زنجیرە ی پێغەمبەرێک بە من کۆتایی هاتوو...

﴿ولو شاء الله ماقتل الذين من بعدهم من بعد ما جاتهم اليينات﴾
 خۆ ئەگەر خودا بپوستانە هەر گێز ئەو گەل و ئەتەوانە ی پاش ئەو
 پێغەمبەرێک هاتوو ئەو یە کدا بە شەڕ ئەتەواتن و بە ناشتی و تەبایی
 ژبانیان بەسەر دەبردو، هەموویان بە کۆمەل یەکیان دەگرت و،
 خودا پەرست دەبوون. بەتایبەتی دوا ی ئەو ی کە ئەو پێغەمبەرێک بە
 بەلگە ی روون و ناشکراو موعجیزە ی بەهێزو چەسپێنەرەو هاتوو نە سەر
 گرۆ هەکانی ئادەمیزاد و بانگموازییان کردوو بۆ خودا پەرستی! ئەگەر خودا
 بپوستانە دژایەتی لەتێوان ئادەمیزاد سەر هەل ئەدا، سەری هەل ئەدەدا؛
 بەجۆریک هەمووی وا رام دەکردن کە شوێن پێغەمبەرێک بکەون و قبوڵی

حق و راستی بکهن! بەلام پەرەردگار ئەم ویستەیی نەبووە وای داناو
ئادەمیزاد بۆ خۆیان بیروپرایان ئازاد بۆ بەو عەقل و ھۆشەیی کە تییدا
دروست کردوون بۆ خۆیان رێگەیی راست بگرن؛ رێگای خۆشبەختی و
کامەرائی رەچاو بکهن، تا شیاوی وەرگرنتی پاداش و سزا بن.

﴿ولكن اختلفوا﴾ بەلام ئادەمیزادەکان ھەموویان بەیەك عەقل و
ھۆش بیریان نەکردووە، بەلكو کیشەیان تیکەوت و لەناستی وەرگرنتی
ئاییندا رای جیا جیایان تیدا سەری ھەلدا، ﴿فمنهم من آمن ومنهم من
كفر﴾ ھەیانبوو یەكسەر باوەری بەپەیمای پیغەمبەرەکان کردووە،
ھەیانبوو پروای بە پەیمامەکیان نەکردووە..

جولە کە لەناو خۆیاندا کیشەیان تیکەوت دەربارەیی ئایینەکیان و
شەریان لەگەڵ یەكتردا کردووە، ھەر و ھا فەلەکان کیشەیان تیکەوت و
بەش بەش بوون، ئیتر جولە کەو فەلە دابەشبوون بەسەر چەند گروھو تا قەمدا
ھەر گروھە بیروبوو چوونی خۆی بەلاو پەسەند بوو، لایەنە کەیی تری بەلاو
تاوانبار بوو، ئارەزووبازی و بەرژووەند پەرستی، لێکی جیاکردنەو وە کردنی
بە چەند تا قەم و گروھێك.. شەرو دژایەتییان لەنیواندا گەرم بوو ﴿ولو
شاء الله ما اقبلوا ولكن الله يفعل ما يريد﴾ نەگەر خودا مەیلی بکردایە
شەریان نەدەبوو یەكتریان نەدەکوشت، بەلام خودا چی بۆ دەیکاو، چی
ویست ئەو نەنجام دەدری، ھەموو شتیك بە قەزاو قەدەری خودا دەبی،
رەنگدانەو ی ئەم بیروباوەرە جیا جیانە دیارە جیا جیا بوو جارێ وای
ھەبوو بە کیشەیی قسەو تانەو رەخنە بوو، جاری وایش بوو گروھەکان
پەنایان بۆ شمشیر و خوین رشتن بردووە.

پەرەردگار دەسلەلاتی بەسەر ھەموو شتیكدا دەشکی، ھەموو
کاروباریك لەژێر دەستی قودرەتی ئەودایە، جانی ئەگەر ویستی کەسیك
بەختیار بکا ئەو رامی دەکا بۆ ئیمان ھێنان و خوداپەرستی، ئەگەر

ویستی ریسوای بکا بروا به خودا ناهینئی و، لی یی یاخی ده بیی.. که وایی به اختیار کردن و ریسوا کردن به ویست و تیرادهی خودایه، کردنی کاره که هی بهنده یه.

فەرمانکردن به به خشین مال و سامان له چاکه دا
يَتَّيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنٰكُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَّاتِيَ يَوْمٌ لَا يَبِيعُ
فِيْهِ وَلَا خَلَّةٌ وَلَا شَفَاعَةٌ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٥٤﴾

له نایه ته کانی پیشوودا فرمان کردنی تیدابوو به کۆشش کردن و
خۆ به خت کردن له پیناو ئایین و نیشتمان و سه ره به ستی و ئازادی!!
له م نایه ته ی دوایی دا فرمانان پی ده کا به مال به خشین و
خیر و مهندی و ده فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمْ مِنْ قَبْلِ
اَنْ يَّاتِيَ يَوْمٌ لَا يَبِيعُ فِيْهِ وَلَا خَلَّةٌ وَلَا شَفَاعَةٌ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾
ئه ی ئه و که سانه ی بروای راست و ئیمانی پته وتان هه یه! بیه خشن له و
مال و دارایی به ی پیمان داوون، مال و سامان له پێگه ی خوادا، له پیناو
به رژه و هندی ئایینی خوادا خه رج بکه ن، یارمه تی فه قیرو هه ژاری لی
به دن، ده ستی بی نه وایانی پی بگرن، تا له جیهان دان و له کۆری ژیاندا
زیندوون له مالی خۆتان بیه خشن، ده ست پیشخه ری بکه ن پیش ئه و ه ی
روژیک بیه ریتان که س و ه سه ر که س نا پرژن، که کپین و فروشتنی تیدا
نیه.

دۆستایه تی و خزمایه تی نامتنی، شه فاعه ت و بو پارانه وه و واسیته و
واسیته کاری نابیی و که لک ناگرئ، ژیه وان بوونه وه و خه فه ت خواردن و
په شیمان بوونه وه ه یج سوودی نیه، روژی حیساب و کیتابه، روژی سزاو
پاداشه، به ده ل و فیدی، دۆستایه تی و خۆشه ویستی، شه فاعه ت و واسیته،

هیچ رۆلکیان نامینی، رۆژیکه نه دازه و مه قایسه کان جیاوازن له مه قایسی جیهان.

﴿والکافرون هم الظالمون﴾ کافره کان هه ره ئه وان بۆ خۆیان سته مکارن، سته میان له حق کردوه، سته میان له خۆیان کردوه، مال و دارایی سهرف ده کهن له شوینی نه شیایوی خۆیان دا، شه ر ده کهن له پیناوی شتی پڕو پوچ دا.

نایه تۆلکورسی

اَللّٰهُ لَا اِلَهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ لَا تَاْخُذُهٗ سِنَةٌ وَّلَا نَوْمٌ لَّهٗ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ مِّنْ ذَا الَّذِى يَشْفَعُ عِنْدَهٗٓ اِلَّا بِاِذْنِهٖ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُوْنَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهٖٓ اِلَّا بِمَا شَاءَ وَيَسِعُ كُرْسِيُّهٗ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضُ وَلَا يَئُوْدُهٗ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِىُّ الْعَظِيْمُ ﴿٢٥٥﴾

له وه پیش باسی هه ندی نه حکامی فیهی و چیرۆک و به سه رهاتی به نو ئیسرائیلی کرد، نه وهی روون کرده وه که ناده میزاده کان کیشه یان تیکموت و بر بر بوون، دواى هاتنی پیغه مبه ران بۆ ناویان کیشه که یان سه ری کیشا بۆ شه ر کردن و یه کتر کوشتن، نیتر مونا سیه بوو که نایه تیک بئی باسی تاک و تمنیایی خودا بکاو سیفیه تی به رزو پیروزی روون بکاته وه! بۆیه فرمووی: ﴿اَللّٰهُ لَا اِلَهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ﴾ نه و زاته په ره و ده گاره به دیه یهنه ره خودایه که ناوی (الله) یه، هیچ که سی تر نه، شیایوی په رستن و به ندایه تی بۆ کردن بئی، خودایه که زیندوو وه هه رگیز مرده نی به سه ردا نایه، قه میوه؛ ته دبیره نه خه می بوو نه مه ره ده کیشی و مه خلوقاتی خۆی

پاریزگاری دهکا ﴿لَا تَأْخُذْهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ﴾ همیشه به ناگا و خه به رداره، نه هه نۆز ده یگریو نه نوستنی عاده تی به سهردا دی: واته: هه رگیز فهرامۆشی به سهردا نایی. هه موو کاتی ناگادارو چاودیری هه موو شتیکه، هه موو شتیکی پسه یوهندی به زاتی نه وه وه هه یه، راگرو هه لیسورینه ری بوونه وه ره. ﴿لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ چی له ئاسمانه کان و زهوی دا هه یه، هه مووی مولکی خویه تی، به بی مهرج و نه م لاو نه ولا هیچ کهس له گه لیدا هاوبهش نیه، تاک و ته نیایه له خودایه تی دا، له مولکداری دا، له هه لیسوران و راگری و به دیه یانان دا، بوونه وه ره هه لده سورینی به ویستی خوی، که وایی خاوه نیه تی حه قیقی، ملکداری تی به راستی له بنه رتدا بو خودایه و بهس، ئاده میزاد که به و آلت خاوه نی فلانه گونده و فلانه زهوی به هی نه وه له قه لده دهری، ملکایه تی راستی نیه و به نه مانه ت خاوه نی نه صلی که پهروه ردگار په یی داوه و له شهر یه ته که ی دا مهرجی نه و ملکداریه به نه مانه ته ی بو روون کردۆته وه؛ ده بی له چوارچیوه ی نه و یاسا و نیظامه دا سامانه که ی به کاریینی؛ هه رکاتی له و چوارچیوه دهرچو مهرجه کانی جی به جی نه کردن، له ملکداری ده شورئو ته صه روف کردنی تی یدا به تاله.

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾ نه مه دیاری کردنی صیفه تیکی تری پهروه ردگار، که سنووری خودایه تی و سنووری به ندایه تی دیاری ده کاو ده فهرموی: (کی رایه ی ده که موئ شفعاعت بو خه لک بکا، واته: نزاو پارانه وه بکا بو رزگار بوونی خه لک بکا؟ کی ده توانی له سنووری به ندایه تی خوی دهرچی به بی نیزن وهرگرتن له زاتی پهروه ردگار به خوی دا رایه رموئ: شفعاعت بو تاوانباران بکا؟؟ به نده کان هه موویان له خزمه ت پهروه ردگار راده وهستن ده ستو نه زهرو ملکه چ؛ کهس له سنووری خوی ته جاوه ز ناکا، هه ره موویان وه کو به نده ی ملکه چ و پایه ند، هه ست و

خوست له خویان ده برن، کهس پرکیشتی شه فاعه تکردن ناکا له حوزوری دا، مه گهر روخصهت بخوازی و ری پی بدری: که له سنووری خوی دا شه فاعهت بکا، جا هه رچه نده بهنده کان له تهرازووی خوادا بهرزو نزمیان ههیه، به لام هه موویان نابی له پلهی بهندایهتی خویان تیپهر بکهن. ﴿يَعْلَم مَابَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ﴾ پهروهردگار ده زانی بهنده کان چییان له پیشدایه و چییان دیته ری، ههروهه ده شزانی رابوردوویان چون بووه و چییان به سهر هاتووه، نهیانی رابوردوویان و داهاتوویان ناگاداره.

لیره دا دوو راستی ده چه سپینی:

راستی یه کهم: زانیاری پهروهردگار بو هه موو رابوردوو پاشه پوژی ئاده میزاد نهوهی دهیزانن و نایزانن لای پهروهردگار ناشکراو نمایانه، هیچ کهس ناتوانی هیچ شتییک له یه زدان بشاریتهوه.

راستی دووهم: ئاده میزاد هیچ شتییک نازانی مه گهر خودا بیهوی بیزانی! ههر خودا زانیی گشتی و ره های ههیه، له هه موو شتییک ده زانی! جا جاری و ههیه بری لهو زانیاریانه بو بهنده کانی دهرده خا و نیشانهی گهورهیی و خودایهتی خوی نیشانی ئاده میزاد ددها، به لام نهوان نهه راستیهیان له بیر ده چیتهوه، جاری و ده بی نهو توژه زانیارییهی که پهروهردگار ریگه ددها ئاده میزاده کان فیری ببن له جیاتی پرواهینان به گهورهیی خودا تووشی سهر پیچی کردن ده بن، له باتی یادکردنی خودا و سوپاسکردنی، خودایان له بیر خویان بردوتهوه سپلهیی ده کهن له بهرام بهر نیعمه ته کانی!!

پهروهردگار لهو کاتهوه که ئهرکی ئاوه دان کردنهوه و جیگری له سهر زهوی خستوته سهرشانی ئاده میزاد، زانست و زانیاری پی به خشیوه و وادهی پیداوه که نیشانهی خودایهتی خوی له بوونهوه و خوشیان دا نیشان بدا، وادهی خوشی به جی هیناوه، رۆژ له دواي رۆژو چین له دواي چین

ئادەمیزاد لە پیشکەوتنی زانستی دایە، هەروەها لایەنێکی نەهێنی بوونە وەرۆ نیشانەی خودایەتی خردا دەردەکەوێ، جا لە کاتی کەدا لە لایەنێکدا بری عیلم و زانیاریان فێر دەکا. لە لایەنێکی تردا زانیاریان لێ دەشاریتەو، چونکە ئەو جۆرە زانیارییە پێویست نیە بۆ جێنشینانی لەسەر زەوی..

بۆ نموونە تائێستا ئادەمیزاد پەڕی بە نەهێنی ژیان نابەن، نەیان توانیوە بزانی نەهێنی ئەم ژیانە چیه و چی دەبێ، ئەمە نەهێنی بەکەر و رێگای پەڕی پێ بردنی نییە؛ ئەو پەڕەییە بەسەری دا کێشراوە زۆر ئەستوورو تۆکمەییە، نینسان ناتوانی لای بدات و هەڵی بداتەو، جاری وا دەبێ رووناکی بەکەر لەپاش پەڕەو ئەو بۆ دڵێکی تاییبەت و ناوازه دیاری دەدا، خودا رێگە دەدا تروسکایی بەکەر لەو نەهێنی بە پرشنگ بداتەو و دوایی پەڕەو کە دادەریتەو. لەگەڵ ئەمەشدا ئادەمیزاد بەم تۆزە زانستی بەی کە پێی دراوە لەخۆی بایی دەبێ و خۆی بە خودا دیتە پیش چاوو ئینکاری هەبوونی خودایەک بۆ ئەم بوونە وەرۆ دەکا!! هەرچەند لەم سەدەیی بیستەمەدا زاناکان گەراونەو بۆ دان پێدانان بەوێ کە زانیاری کە میان هەیە و ئەوێ فێری بوون شتیکی زۆر کەم و تەسک و تروسکە.

لەهەمان کاتدا نەزان و زەرە خویندەوارەکان پێیان وایە زۆرزانن و زۆر زانست فێربوون.

﴿وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا﴾ کورسی دەسلاتی هەموو ئاسمان و زەوی گرتۆتەو، سەیری ئەم شتیو دەربەرینە قورئانە کە نەخشەیی دەسلاتی پەرورەدگارمان بۆ دەکێشی، چونکە ئەم جۆرە نەخشە کێشانە؛ ئەو حەقیقەتەیی کە گەرە کە وێنەیی بکێشێ بۆ تیگەیشتنی دڵ و هیزو توانایەکی تاییبەتی پێ دەبەخشی.

کورسی بە رۆالەت بە مانای دەسلەت بەکار دەهێنێ، کەوابوو

کەسیک کورسییە کە ی ئاسمانە کان و زەوی بگریته خو، دیاره دەسه لاتیشی دەیانگریته خو.

پاریزگاری کردن و راگرتن و بەپێوەبەردنی ئاسمانە کان و زەوی تۆزقالتیک پەرورەدگار ماندوو ناکەن و، ئەرکی ناخەنە سەر چونکە دەسه لاتتی خودا دەسه لاتیکی سنووردار نییە، بەلکو دەسه لاتتی بێبایانە و رەهایە.

بەپێوستیشی نازانین کە خو بخەینە نیو ئەو راو و بۆچوونانە ی کە چۆنیەتی و چەندییەتی کورسی و عەرش دیاری دەکەن، چونکە تا ئیستا هەدیثیکی صەحیح و راست و دروستم لەم بارەو نەدیوە.. ﴿وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾ هەر ئەو پەرورەدگار و بەرزو خاوەن شکوو بلندو بێ شەریکە و کەس لەبەندەکانی رایە ی ناکەوێ بگاتە ئەو پلە و پایە یە، هەرکەسیک ئیدیعی ئەو پلە یە بکا خودا دەپروینی و ریسوای دەکا و روژی قیامەتیش دەیخاتە ناو سزای بەئیشی دۆزەخەو.

زۆره ملی له نایین دا نیه، خودا هیدایه تدهره بۆ ئیمانیهێنان
لَا اِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْاَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ
وَيُؤْمِنْ بِاللّٰهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى لَا اَنْفِصَامَ لَهَا وَاللّٰهُ سَمِيعٌ
عَلِيمٌ ﴿٢٥٦﴾ اَللّٰهُ وَلِىُّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا يُخْرِجُهُمْ مِّنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ
وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا اَوْلِيَآؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُوْنَهُمْ مِّنَ النُّوْرِ
اِلَى الظُّلُمٰتِ اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ النَّارِ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿٢٥٧﴾

کاتیك ئایه ته که بهم شیوه بنه‌مای ته‌سه‌وری باوه‌ری ده‌کاته‌وه،

پەيوەندی نیتوان بەندەو پەرەردگار نەخشەکیش دەکا، ئەمجار دەگوێزیتەووە بۆ دیاریکردنی ریبازی موسولمانان؛ ئەوانەى که هەڵدەستن بە بانگەوازی کردنی ئادەمیزاد و پیشەوايەتی ئادەمیزاد دەکەن و دەیانەوێ لە زەلکاوی گومرایی دا دەریان بهێنن، دەفەرموێ: ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرِّشْدُ مِنَ الْغَيِّ﴾ بەگوێرەى یاسای ئیسلام بیروباوەر دەبێ بەهۆی بانگەوازی و روون کردنەووە و هەست کردن و قەناعەت وەرگیری! نەك بە زۆرەملی و داگیرکردن و مەجبوورکردن!! ئایینی ئیسلام هاتوو. بۆ ئەوەى لەوەتەرى هەرە ناسکی ئادەمیزاد بدا، روو بکاتە هەستی ئادەمیزاد و لە ناخی بدا، روو بکاتە عەقل و هۆشی مرۆف، روو بکاتە وێژدان و سروشتی، روو بکاتە هەموو کیان و کەسایەتی ئینسان بەهەموو لایەنیکەووە، بەبێ چاوەستەکی و هەڵخیسکاندن و هەڵخەڵەتاندن و زۆری لێکردن، بانگی حەقیان بەگوێ دا بدا و بانگەوازی ئایینی ئیسلامیان بۆ روون بکاتەووە، بۆ ئەوەى لەناخەووە ئادەمیزادەکە بگۆڕێ، بەقەناعەتەووە بێتە سەر ئایینی پیروۆز بەخەزەووە بیروباوەری ئیسلامی وەرگیری؛ بەحەماسەتەووە داکوکی لێ بکا و پابەندی بێ!!

بێگومان ئایینی مەسیحی -کەپیش ئیسلام دوا ئایینە- بەزۆرەملی بلاوبۆتەووە بەئاگرو ئاسن خەلکیان دەخستە ژێر رکێفی یەوە!! رژیمی رۆمانی هەر کە ئیمپراتۆر قوسطەنطین ئایینی مەسیحی وەرگرت، ئیتر بە ئاگرو ئاسن کەوتە وێزەى رەشە خەلکەکەو ئەوپەرى دژندەیی و کاری نامرۆقانهیان ئەنجام دا، بۆ بە مەسیحی کردنی خەلک، هەرەکو چۆن هەمان دەولەت و رژییم لەوەپیش ئەو کارە نامرۆقانهیان دەرەق بە ئەو مەسیحی یە کەمانەى کە بەقەناعەتەووە ئایینی مەسیحی یان قبوول کردبوو- ئەنجام دا!! سزادان و بەکارهێنانی ئاگرو ئاسن هەر بۆ ئەو کەسانە نەبوو کە ئایینی مەسیحی یان وەرنەگرت! بەلکو ئەوپەرى

دەرەندەیش بەکارهێندرا تەنانەت بۆ ئەو مەسیحییانەش کە برێی رای جیا جیا یان هەبرو دەربارە ی چۆنیەتی مەسیح و، رازی نەبوون ئەو مەسیحیەتە وەرێگرن کە رژیمی رۆمانیا بانگەوازی بۆ دەکردو چوارچێوەی دارشتبوو.

دە ی کە ئیسلام هات، یە کەم شت کە بلاوی کردەو و کردی بە دروشمی سەرەکی بۆ بانگەوازی یە کە ی، ئەم زاگە یان د نە پیرۆزە بوو کە دە فەر موی: ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ﴾ لە ئایین دا زۆرە ملێ هەر ناسەواری نیە، هەر کە سە بۆ خۆی ئازادە چ بیروباوەر پێک هەل دە بژێرێ هە لێ بژێرێ، بێگومان رێگای سەرفرازی و راست و دروست، لە رێگای گومرایی جیا کراوەتەو!!

بەرستی ئەمە مەبەدە ئێکە بە ئاشکرا ریزگرتنی پەر وەرد گاری بۆ ئادە میزاد تێدا دیاری دەدا، ریزی بیرو ویست و هەست و هۆشی دە گری، رێگە ی دەدا دەربارە ی سەرفرازی و گومرایی رەوتی خۆی دەست نیشان بکا. ئاکامی کردەو وەکانی بخاتە ئەستۆی و حیساب و لێکۆڵینەو ی لە گەل بکا، ئەم ئازادی بیروباوەر، تاییبە تەمەندی ترین دیاردە ی ئازادیی مەرۆقە، ئەو ئازادی یە ی کە ئە مەرۆ لە سەدە ی بیستەم دا برێ رێبازو پارت و گرو هەو کۆمەل هەن؛ بەرەوای نابینن و رێگا نادەن ئینسان بە ویستی خۆی بیروباوەر ی خۆی دیاری بکاو، بەرنامە ی ژبانی خۆی دا برێ ئێ! یان دە بێ بیروباوەر ی هە لێ بژێرێ کە رژی مە کە ی دە یەو ی بلاو ببیتەو، یان دە بێ خۆی ئامادە بکا بۆ مردن بە جۆرە ها شێوە ی لە ناو بردنی نامرۆقانە.

بێگومان ئازادیی بیروباوەر، مافێکی بنەرەتی ئادە میزادە، بێ دەست بەر کردنی و هەبوونی ئەو مافە، ئادە میزاد بە ئادە میزاد حسیب ناکرێ.

ئەو کە سە ی ئازادی بیروباوەر لە ئادە میزاد زەوت دەکا، ئەو

ئادەمیزادیو کەسایەتی لی زەوت دەکا، جا کە بیروباوەر نازاد بێ، دەبی بانگەوازی کردنیش بۆ بیروباوەر نازاد بێ، هیچ ترس و راوەدونان و تیرۆرو گرو گێچەلی نەبی، کابرای بانگەوازیکەر لەمپەری بۆ دروست نەکری، نەگینا ئەو نازادییە هەر بەناو نازادییە و چ مانایەکی لە ناوەروکدا نییە.

نایینی ئیسلام بەرزترین تێروانینی هەیە: بۆ بوون و ژیان، باشتترین و بەهێزترین بەرنامەی بۆ ئادەمیزاد پێیە. یەنەم نایینیکە بانگی هەلداوە، کە ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ﴾ زۆرە ملێ لە ناییندا نیە.

ئەو نایینە کە لەپێش هەموو کەسێکەو، بەهەلگرانی خۆی دەلی: بە زۆرە ملێ کەس موسوڵمان مەکن، ﴿قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ﴾ رێگاری راست و رێگاری گومرایی لێک جیاکراوەتەو، هەرکەسە بۆ خۆی، نازادە؛ کام رێگایە هەلەبژیری با هەلیبژیری! دەی ئەمە لەکوێو هەلس و کەوتی پارت و ریکخراوو حیزب و گروھی جیا جیای ئەمڕۆ لەکوێ، کە هەریەکیان دەیهوێ بیروباوەری خۆی بەزۆر بسەپینی، رێگە نادەن بە ئەوانەیی هاوپیرو رایان نین هەوا هەلمژن!

مێژووی ئادەمیزاد پەرە لە کارەساتی سامناک و پێشیل کردنی مافی مەرۆف، لە سەر بیروباوەری جیا بەنەوپیرو دژبەیی کاری نامرۆقانهیان دژ بەیەک ئەنجام داوە!! ئیستاش لەهەموو ئاقازیکی سەرزهوی ئەم رەفتارە فاشی یانە بەرقەرارن و پتویست بە نموونە هێنانەو ناکا!

ئیسلام فرمان بەرپەرەوانی خۆی دەکا، کە زۆرە ملێ لەکەس نەکن بۆ موسوڵمان بوون؛ چونکە بەلگەی راست و دروستی ئەوەندە ناشکراو نمایانە، پتویست بە زۆرو جەخت کردن ناکا، هەروەها بیروباوەر بەقەناعەتکردن و بەلگەو دەلیل دەچیتە دلەو، بەزۆرو کوشتن و برین، ناچەسپن، بەتایبەتی دواي ئەوێ رێگای راست و خوار، لێک جیاکرانەو،

ریځگای حق و به تال دیاری کراون، دواى بۆ هه موو خاوهن عه قلیک
 ناشکرا بوو: که نیسلام بهرنامه ی به خته وه ریو کامه رانی یه، غهیری
 نیسلام ریبازی گومرایی و سهرلی شتیوانه، کهوابی ناده میزاد نازادن، کهسی
 ههزی لی بی با نیمان بینئ،، کهسیکیش ههزی لی یه با به کافرایی
 بمی نیته وه...

نهم نایه ته باشتیرین به لگه یه که نیسلام به شمشیر بلاونه کراوه ته وه،
 نهوانه ی که نهم رایه ده رده بون و بانگه شه ی نه وه ده کهن؛ گوايه نیسلام به
 شمشیر بلاو کراوه ته وه، رایه که یان هه له یه و بۆچوونه کانیان بی بناغه یه..
 موسولمانان پیش کوچ کردن بۆ مه دینه ده سه لاتی نه وه یان نه بوو
 که بهرام بهری کافره کان بکه ن، به زۆره ملی موسولمانیان بکه ن؛ دوا ییش
 که کوچیان کرد بۆ مه دینه و به هیزبون، به در یژایی میژوو زۆره ملی یان
 له کهس نه کردووه بۆ موسولمان بون، وه کو شوین که وتوانی مه سیحی
 کردوویانه. نایه ته کهش سهره تای سالی چواره می کوچی هاتۆته خوارئ،
 نه و کاته ییش موسولمانه کان به هیز بون، ده یانتوانی زه برو زه ننگ بنوینن
 به لام نه یان کردووه!!

هه رگیز موسولمانان په نایان بۆ شهرو جیهاد نه بردووه مه گه ر بۆ
 بهر په رچدانه وه ی ده ست در یژی و ریگه خوش کردن بۆ نازادی بیرو با وه پرو،
 بهر هه لستی کردنی رژیمه سته مکاره کان که ناهیلن موسولمانان مافی
 ره وای بانگه وازیکردنی خویان نه انجام به دن، بۆ رامالینی نهوانه ی ده بنه
 له مپه ر بۆ بلاو بوونه وه ی نیسلام له سهر زه و ی،، به لگه شمان نه وه یه:
 زۆرجار موسولمانان ناگر به ستیان له گه ل دوژمن دا راگه یاندووه و به سه رانه
 رازی بوون، دوژمنیان سهر پشک کردووه: له نیتوان موسولمان بوون و
 سه رانه دان و شه ر له گه لدا کردن. چونکه که سیک خودا هیدایه تی بداو
 دل و دهروونی نوورانی بکا، به پروا و قه ناعه ته وه موسولمان بیئ، نه وه

سوود لە بیروباوەرە کە ی وەر دە گری .. کە سیکیش چاوی دل و دەروونی کویربووبی و چاوی گوێچکە ی لە کار کە وتبن و مۆر کرابن، ئە گەر بە زۆرە ملی موسولمانیش ببی، نیمان هێتانه کە ی سوودی نابی. جا کە وایی ﴿فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ﴾ کە سیک واز بیتنی لە پەرستنی بت و ئەو شتانه ی شهیتان خوێشی دەوین، بە ندایە تی هەموو کە سیک -جگە لەخودا- رەت بکاتەو، ئادە میزاد و جندۆکە و شهیتان و ئەستێرە و بت و صەنەم نە پەرستی، تەنها و تەنها بە ندایە تی خودا بکا و ئەو پەرستی، شایە تی بدا؛ کە هیچ خودا نین جگە لە خودای مەزن و پەرەردگار، ئەو ﴿فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا﴾ بێگومان دەستی گرتووە بە گوشتیکی قایم و قۆل، کە هەر گیز پچرانی بۆ نیە، واتە: پەرەردگار پابە ندبوونی بە ثابینه وە چواندووە بە کە سیک کە دەست بگری بە گوری سیک قایمی پتەوی وە ها کە پچرانی نە بی.

﴿وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ پەرەردگار ناگاداری قسە کردە وە ی ئادە میزادە، دە زانی تە صەورو بیروبوونیان چۆنە و چۆن نیە، قسە ی ئەوانە ی کە کافرن بە طاغوت و برواشیان بە خوا هە یە دە بیستی و زاناو ناگادارە بەو بیروباوەرە ی لە دلیان دایە و شیر دراو هە ی.

پەرەردگار بیسەر و زانیە بە هەموو شتیکی ناشکرا و نادیار، چۆنیە تی هەموو حەقیقە تیک دە زانی، هەموو بیروباوەر و گوشتار و کرداریک ناگادارە. ﴿اللَّهُ وَلِي الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾ پەرەردگار خۆی سەر پەرشتی کاروباری موسولمانان دەکا، چاودیریان دەکا، شارە زاییان دەکا بۆ چاکە کاری. بە هۆی هەست و عەقل و هۆش و نامۆژگاری نایینی یەو لە گومرایی شک و گومان، لە نە زانی و سەر لی شیاوی کوفرو لادان رزگاریان دەکا بۆ گۆرە پانی خوێشە ختی و روونا کایی زانست و زانین، بۆ بروای راست و دلیابوون. بێگومان نیمان

نوورو رووناکی یە، نووریککی خودایی یە لە سروشت و حەقیقەتدا یەك نوورە، یەك روشنایی یە.. بەلام کوفر چەند تاریکستانی یەکی یەك لەسەر یەكە، بۆیە دەفەرموی: ﴿مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾.

بیروباوەر رووناکی یە، روشنایی دەدا بە بوون. موسولمان کە یەكەم شوعلەو بریسکەمی لەدلی دا پەیدا دەبێ گێانی پێ رووناك دەبێتەو، روحی تەصفیە دەبێ، روشنایی دەدا بە دەورووبەری، نیمان رووناکی یەكە حەقیقەتی شتەكان دەر دەخا، حەقیقەتی مەبدەئو تەصەوراتەكان دەر دەخا، دلی موسولمان بەبێ پەردەو بەبێ چلەك و پەلە شتەكان دەبینی! ئەو رووناکیە رینگای قانونی بوونەوەر بۆ مەرۆف دیاری دەکا، نیتر ئەو کاتە موسولمان هەلس و کەوتی خۆی بەگۆرەیی قانونە کەونی یەكە رەها دەکا، بەگۆرەیی قانونە کە رەفتار دەکا، بەرەو رێبازی خودا هەنگاو دەنی و هیچ لەمپەر و کۆسپ و کەندو لەند بەرگری ناکەن و، لەو رێبازە پیروۆزە لای نادەن.

نیمان یەك رووناکی یە ئادەمیزاد شارەزا دەکا بۆ یەك رێباز کە رینگای نیسلام و خوداپەرستی یە، بەلام کوفر و گومرایسی چەند تاریکایی یە کە جوێ جوین، تاریکایی حەزو ئارەزوو، تاریکایی تەرەبوون و سەرلی شیوان، تاریکایی لووتبەرزیی و لە خۆبایی بوون، تاریکایی بی هیزی و زەبوونی، تاریکایی ریا و دوو روویی، تاریکایی تەماع و هەلپە کردن، تاریکایی شک و گومان، تاریکایی شوین کەوتنی غەیری بەرنامەیی خودا. پەنا بە خوا ئادەمیزاد هەر لە گەل وازی لەنووری خودا هینا، دەکەوێتە ناو ئەو تاریکاییانەو؛ کەواتە دواڕۆژیککی سامناك چاوەروانی ئەوانە دەکا کە لەرێبازی خودا لادەدەن. ﴿أَوَلَيْكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ ئەوانە تاقم و کۆمەڵی دۆزەخن و شیایوی سزای دۆزەخن و تییدا دەمیننەو هەتا هەتایە!! کە ئەوان بە نووری نیسلام

شاره‌زای ریگای راست نه‌بن و نه‌ینه سهر ریگای خوداپه‌رستی شیایو
نه‌ون که بچنه ناو دۆزه‌خه‌وه هه‌تا هه‌تایی تی‌یدا بمیننه‌وه.

لیره‌دا پرسیاریک سهره‌ه‌لده‌دا، پرسیاره‌که‌ش نه‌ویه بری دلیس و
دوژمنی نیسلام دژایه‌تیه‌ک په‌یدا ده‌که‌ن له‌نیوان نایه‌تی: ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي
الدِّينِ﴾ و نایه‌تیکی تر که له‌وه و پیش راقه‌مان کردووه که ده‌فه‌رموی:
﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ﴾. ده‌لین: مانای نه‌م
نایه‌ته‌و نه‌و نایه‌ته‌ پیکه‌وه هه‌لناکه‌ن و دژایه‌تیان هه‌یه.

بریکی تر له‌ دوژمنانی نیسلام به‌روا‌له‌ت وا خو‌پیشان ده‌ده‌ن که
داکوکی له‌ نیسلام ده‌که‌ن و نه‌م تو‌مه‌ته‌ی لی دوورده‌خه‌نه‌وه به‌شیویه‌کی
حیله‌بازی، ده‌یانه‌وی گیانی جهاد له‌هه‌ستی موسو‌لمان‌دا کپ بکه‌ن و
نه‌م کاره‌ گرنگ و پیروژه‌یان له‌بیربیه‌نه‌وه، هه‌میشه‌هه‌ول ده‌ده‌ن له‌ نرخ و
ریزی جهاد که‌م بکه‌نه‌وه، رۆلی گرنگی له‌میژووی نیسلام‌دا بی‌بایه‌خ
بخه‌نه‌ پیش‌چاو، واش‌پیشانی موسو‌لمانان ده‌ده‌ن که نه‌م‌پۆچ
پیوستیه‌ک به‌ جهاد نه‌ماوه!! له‌راستی‌دا نه‌و دوو تاقمه‌هه‌ردووکیان له
گرو‌هی رۆژه‌لاتناسه‌کان! له‌سه‌نگه‌ری دژ به‌ نیسلام‌دا ده‌جه‌نگین و
ده‌یانه‌وی به‌رنامه‌که‌ی بشیوینن.

مه‌به‌ستی سهره‌کیشیان نه‌ویه نه‌م گیانه‌ له‌ موسو‌لمانان‌دا بمزینن و،
له‌ گۆپه‌پان‌دا نه‌بیته‌ له‌مه‌په‌ر له‌به‌رده‌میان، جا که دل‌نیابوون له
سهرکه‌وتنی کاره‌که‌یان، نه‌مجار جو‌ره‌ها ئامیریان به‌کاره‌ینا بو
زن‌جیرکردنی موسو‌لمانان و به‌بی ره‌حمانه‌ لییان دان و له‌هه‌موولایه‌که‌وه
هیرشیان کردۆته‌ سهریان. واشیان خسته‌ دل‌ی موسو‌لمانانه‌وه‌که‌ جه‌نگ
له‌نیوان داگیرکه‌ران و خو‌یان‌دا شه‌ری بیروبا‌وه‌ر نی‌یه، تا پیوستی
به‌جهاد بی، به‌لکو نه‌م شه‌ره‌ شه‌ری ئابووری‌یه‌و، شه‌ری بازرگانی و کان و
به‌روبوومه؛ که‌وابوو پیوست به‌ جهاد ناکا!!

بەلام پێویستە موسولمانان هەموویان ئەم راستییە بزانن: کە بەدریژایی میژوو موسولمانان شمشیریان لە کالان دەریکشاو و جیهادیان کردوو، ئەک بۆ موسولمان کردنی خەڵک بەزۆرەملی، بەلکو بۆ داوین کردنی چەند مەبەستیک کە هەموویان پێزیستان بە جیهاد بوو!! بەبێ جیهاد ئەو مەبەستانە داوین نەدەکران، واتە ئیسلام جیهادی بۆیە داناو و تا بەرگری لە موسولمانان بکا، ئەزیزەت و فیتنەیان لێ دوور بخاتەو، بۆ ئەوەی ناسایش بۆ خۆیان و مال و دارایی و بیروباوەریان دەستەبەر بکا، قورئان ئەو بنەما گەورەییە دامەزراندوو کە دەفەرموێ: ﴿وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ﴾ دەست درێژی بۆ سەر عەقیدە و بیروباوەر گەورەترە لە دەست درێژی بۆ سەر ژيان. کەوابێ بەپێی ئەم نایەتە بیروباوەر بەنرخترە لەژیان، دەبێ موسولمان رێگەی پێ بدرێ بچەنگی بۆ ئەوەی بەرگری لە بیروباوەر و ئایینی خۆی بکا، یێگومان موسولمان بەدریژایی میژوو تووشی جۆرەها فیتنەیی بوون، لەپێناو بەرگری کردن لە عەقیدە و بیروباوەری پێرۆزیان دا ئازار و ئەشکەنجەیان بینیوە، زۆرجار کەوتونەتە بارو دۆخی واوە کە هیچ چارهیان نەماوە جگە لە دیفاع کردن لە خۆیان و مال و دارایی و بیروباوەر.

ئەوەتا موسولمانانی ئەندەلووس تووشی سەختترین شیوەی سزاو ئازاردان و کوژرانی بەکۆمەڵ بوون، بۆ ئەوەی موسولمانان لە ئایینی خۆیان پەشیمان بنێوە ئەک هەر لە ئەندەلووس بەلکو موسولمانان لە زۆر شوینی دیکەو بەدریژایی میژوو، جۆرەها سزاو ناپەسەندێیان چەشتوو، هەتا ئیستاش لە جۆرەها ولاتی شیوعی و صەهیۆنی و مەسیحی و بتپەرستی دا ئەم حالەتە هەر بەردەوامە. موسولمانان جۆرەها ئەشکەنجەو ئازار دەدرین؛ کەوابێ ئیستاش جیهادیان لەسەرەو پێویستە بەرگری لە خۆیان بکەن؛ بەجیهاد کردن ئەو فیتنەییە لەخۆیان دوور بخەنەو، ئەگەر

راست ده‌کهن و موسولمانی ته‌واون.

هه‌روه‌ها نی‌سلام جیهادی به‌پتویست داناوه بۆ دابینکردنی ئازادی
بانگه‌وازی و داوای ئازادی بیروباوه‌ر ده‌کا، بی‌گومان نی‌سلام چاکترین
به‌نامه‌و باشت‌ترین دیاری و یاسا و قانونی هی‌ناوه بۆ جیهان و ده‌بی
بلاو بکریته‌وه‌و بخریته گویچه‌کی ئاده‌میزادانه‌وه. جادوای روونکردنه‌وه‌و
پئ‌گه‌یاندن و تی‌گه‌یاندن، هه‌رک‌سه ئازاده نه‌وی هه‌زی لی بی با
موسولمان بی، نه‌وی ناشیه‌وی با کافر بی ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ﴾ به‌لام
پی‌ویسته پیش نه‌وه، کۆسپ و ته‌گه‌ره له‌پئی بانگه‌وازی‌یه‌که‌دا لا‌بیردری،
بۆ نه‌وه‌ی نایینه‌که چۆن هاتوه‌و ئاوا بگه‌یه‌ندرئ، نه‌و په‌رده‌و له‌مپه‌رانه
راد‌رین: که مه‌نعی بیستنی نه‌م بانگه‌وازی‌یه ده‌کهن، بۆ نه‌وه‌ی خه‌ل‌کی
بانگه‌وازی بیستن و شوینی که‌ون و، بکه‌ونه گه‌ل کاروانی هیدایه‌ت.

ناشکراشه برئ له‌و په‌رده‌و له‌مپه‌رانه رژی‌مه مله‌و‌رو طاغو‌ته‌کانن،
ده‌ره‌به‌گ و خۆ‌به‌زل زانه‌کانن، پارت و گرو‌هو حیزبه خوانه‌ناسه‌کانن..

به‌کورتی نی‌سلام جیهادی داناوه بۆ تیکش‌کاندن و لی‌که‌هه‌لوه‌شان‌دنی
نه‌و رژی‌مه سته‌م‌کاره مله‌و‌رانه‌و دانانی نیظام و یاسایه‌کی داد‌وه‌رانه‌ی
نی‌سلامی که ری‌گه‌ی بانگه‌وازی کردن بۆ نی‌سلام به‌ئازادی ده‌سته‌به‌ر
بکا. ناشکراشه تا ئیستا نه‌م هه‌ده‌فه هه‌یه‌و جیهاد پتویسته له‌سه‌ر
موسولمانان و نه‌و شتانه‌ی جیهادیان بۆ پتویست کراوه زۆرت‌ری‌وون، که‌م
نه‌بو‌نه‌ته‌وه.

نی‌سلام جیهادی به‌پتویست داناوه بۆ نه‌وه‌ی که له‌سه‌ر زه‌وی یاسا
تایبه‌تی‌یه‌که‌ی خۆی به‌پینئ‌و بی‌پاریزی. چونکه هه‌ر نی‌سلام یاسایه‌و،
به‌نامه‌یه‌کی وایه، که ئازادی ئینسان به‌رامبه‌ر برای ئینسانی ده‌سته‌به‌ر
ده‌کا، نه‌و کاته نه‌وه ده‌سه‌لمینئ که ته‌نها یه‌ک که‌س هه‌یه به‌ندایه‌تی بۆ
ده‌کرئ نه‌ویش زاتی پاکی په‌روه‌رد‌گاره، ئیتر هه‌موو به‌ندایه‌تی‌کردنی‌کی

تر لەسەر زەوی بەهەموو جوۆر شتووەکانیەو پووچەل دەکاتەو و رینگە نادا هیچ کەس و گروۆ و تاقم و حیزبێک یاسا و بەرنامە بۆ ئادەمیزاد دابنێن و لەرێگەی ئەو یاسایەو کۆیلا یەتیان بەسەردا بسەپنن.

ئێسلام پێی وایە: تەنھا یەک خۆدا هەیە، کە شایانی ئەوە بێ ئادەمیزادەکان بپەرستن و، گەردنکەچی بن و، یاسایان بۆ دیاری بکا. کەوابوو لە یاسای ئێسلامدا بە گۆی کردنی ئادەمیزاد بۆ ئادەمیزاد نابێ لە سنووری یاسای خۆدا دەریچێ! ئەمە یە یاسای ئێسلام کە لەسەر بنەمای یاسایەکی ئەخلاقی و دادەمەزری کە ئازادیی بۆ هەموو ئینسانێک دەستەبەر دەبێ. تەنانت بۆ ئەو کەسانەش کە برۆیان بە ئێسلام نی، هەر لە ژێر یاسای ئێسلامدا حۆرمەتی هەموو کەسێک پارێزراوە و هەموو کەس هەست بە مەروفا یەتی خۆی دەکا!

تەنانت ئەوانەش کە برۆیان بە ئێسلام نی. لە نیشتمانی ئێسلامدا دەپارێزری هەر بیروباوەڕێکیان هەبێ!!

ئێسلام جیهادی داناوە بۆ ئەوەی کە ئەم یاسا پیرۆزو بەرزە دابمەزینێ، بیچەسپینێ و بیسەپینێ، کەوابێ مافێکی رهوای موسوڵمانانە کە جیهاد بکەن بۆ تیکشکانی رژیمە دیکتاتۆریەکان کە لەسەر بنەمای ئێسلام شمشیریان هەڵنەگرتووە!! ئێسلام هەلگرتنی شمشیری واجب نەکردووە بۆ ئەوەی خەڵک بەزۆر موسوڵمان بکا، هەرگیز ئێسلام بە شمشیر بڵاونەبۆتووە وەکو دۆژمنانی ئێسلام شاتەشاتی بۆ دەکەن و دەیانەوی بەو تەوانباری بکەن، بەلکێ جیهادی پێویست کردووە بۆ ئەوەی یاسایەکی دابنێ لە ژێر سایەی دا هەموو بیروباوەڕێک بتوانێ بە ئازادی بژی و لە چوارچێوەی پابەندبوون بە یاساکان خۆیان بگونجین، با برۆاشی پێ نەکەن. بەلێ ئێسلام هێزی پێویست بوو بۆ پەرەپێدان بە هەبوونی خۆی بۆ بڵاوبوونەوی، بۆ دنیایی پەرەوکارانی لە پاراستنی

بیروباوهره کهیان، بۆ دَلْنیایی نهوانه‌ی موسولمان ده‌بن له ژبانی خۆیان نه‌مین بن که ده‌ست درپژوی ناکریته سه‌ریان.

به‌لئی ئیسلام پتویستی به‌به‌رنامه‌و یاسا هه‌یه، پتویستی به‌هیزو چه‌ک و سوپا هه‌یه، پتویستی به‌جیهاد و تیکۆشان و خۆبه‌خت کردن هه‌یه. به‌لئی ﴿لَا اِکْرَاهَ فِی الدِّینِ﴾ به‌لام ﴿وَاَعِیْذُ لَیْسَ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْغِیْلِ تُرْهِیْبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ. وَآخِرُیْنِ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمْ اَللّٰهُ یَعْلَمُهُمْ﴾.

پتویسته موسولمانان حه‌قیقه‌تی ئایینی خۆیان بزائن، ئاگاداری چۆنه‌تی میژووی که‌ونا‌را‌وی خۆیان بن. له‌کاتی مونا‌قه‌شه‌و کیشه‌و بینه‌و به‌رده‌دا به‌لیها‌توویی و چا‌ونه‌ترسا‌نه‌وه به‌رگری به‌خۆیان بکه‌ن.

نه‌چن وه‌کو تا‌وان‌باریکی له‌رزۆک به‌رگری له‌خۆیان بکه‌ن، به‌لکو هه‌میشه به‌دَلْنیایی و به‌حه‌ماسه‌وه دی‌فاع له‌ئیسلا‌م بکه‌ن، نه‌و راستیه بزائن که نه‌وان له‌سه‌ر حه‌قن، هه‌موو خه‌لکی تر له‌سه‌ر به‌تالَن، یاسایان له‌ژوور هه‌موو یاساییکه‌وه‌یه، ریبازیان له‌هه‌موو ریبازی‌ک راست ترو رۆشن‌تره، به‌لکو هه‌ر ریبگی نه‌وان راسته‌و ریبگا‌کانی تر هه‌موو هه‌لدیرو چه‌په‌روو به‌رده‌لان و که‌ندو له‌نده.

جیرۆکی نه‌مردوود

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِي حَاجَّ إِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهٖ أَنْ عَاتَتْهُ آلَهُ الْمَلِكِ إِذْ قَالَ
إِبْرَاهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا أَحْيِي وَأُمِيتُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ
فَإِنَّ آلَهُ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِي
كَفَرَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٢٥٨﴾

له‌وه‌پیش په‌روه‌ردگار نه‌وه‌ی را‌گه‌یان‌د که خۆی سه‌ربه‌رشتیکارو

چاودیری موسولمانانە، ملهۆره کانیش گهۆره و خۆشه و یستی
خوانە ناسە کانن، ئەنجار بەشۆین ئەو دا دوو نمونە هیئایەو: نمونە یەك
بۆ ئیمان، نمونە یەك بۆ یاخی بوون: بۆ چه سپاندنی ئەو راستی یەك
رایگە یاند، نمونە کانیش ئەوانەن: حەزەرەتی ئیبراهیم خودا تۆفیقی دا
بە لگە ی بەهیزی هیئایەو و نە مروودی بۆردا. نە مروودیش ریگای راستی
لئ هون بوو، نووری حەقی نە دۆزیەو، بە لگە و دەلیلە کانی لاوازو هیچ و
پوچ بوون، چیرۆکی ئەم دووانە بوو تە نمونە ی موسولمان و کافر: وە کو
دە فەرەوی:

﴿ألم تر إلى الذي حاج إبراهيم في ربه أن آتاه الله الملك﴾ ئەو
چیرۆکی نە مروود نازانی؟ ئەو نە مروودە ی کە پاشایەکی دیکتاتۆر
ملهۆر و خۆ بەزل زان و لوتبەرز بوو، تەنانەت خۆی پێ خودایوو، وە کو
وتراو: ئەم نە مروودە کوپی کۆرش کوپی کەنعان کوپی شام کوپی نوح
بوو، دەلێن چوار پاشا توانیوانە هەموو دنیا بخەنە ژێر دەسەلاتی
خۆیانەو، هەر لە رۆژەلاتەو تا رۆژئاوا دەستیان بپوا؛ ئەو پاشایانەش
چار کەسن، دوو پاشای خودا پەرست، دوو پاشای خودانەناس، پاشا
خودا پەرستەکان؛ سلیمانی کوپی داوود و ذولقەرنەین بوون، دوو پاشا
خودانە ناسە کانیش نە مروود و بەختنە صر بوون، ئەم نە مروودە پاشای
سەردەمی خۆی بوو لە گەل ئیبراهیم دا کەوتە مونا قەشەو دەمەدەمی؛
ئینکاری هەبوونی خودای نە دە کرد، بە لکو بپروای بە تاک و تەنیا یی و
خودایەتی بە تەنهای پێ نە بوو، پێی و انەبوو کە هەر خودا هەلسۆرپنەری
بوونەوەرە. هەر وە کو چۆن بپێ لە سەر لیشیواوی سەردەمی نەزانی پیش
نیسلام، بپروایان بە هەبوونی خودا هەبوو بە لام هاوەلیان بۆ دادەنا.
هەر وە ها نە مروود پێی و انەبوو کە دەسەلاتی تەواو هەر بۆ خودایە
بە تەنها، پێی و انەبوو کە هەر یاسای خودا دەبێ پایەدار بێ، هەر دەبێ
حوکمی ئەو کاری پێ بکری.

دەسەلات و پاشایەتی داوەتیی، کەچی سەرپیچی خودای کردو، خۆی لێ بوو بە خداو، پێی وابوو، ئەو دەسەلاتە دەسەلاتیکی حەقیقی و پایەدارە. لەباتی بەندایەتی کردن بۆ خدا خۆی بەخودا زانی، لەجیاتیی شوکرو سۆپاسگوزاریی کوفرانی نیعمەتی خودای کرد، ئەبوابی ئەو ریزو دەسەلاتپێدانه ببوابی بە هۆی ئەوەی بەندایەتی کردن بۆ خدا ئەنجام بدا، کەچی بوو بەهۆی ملهپۆڕی سەر رەقی و خۆبەخودا زانی!!

بۆیە پەرورەردگار بەسەر سۆرمانەو بەسی ئەو طاغوتە دەکاو دەفەرموی: ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِي حَاجَّ إِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهِ أَنْ آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ﴾ بەپراستی جیگای سەر سۆرمانە کە نازو نیعمەت و دەسەلات و پاشایەتییهک کە پێی دراوە لەجیاتیی ئەوەی شوکری خودا بکا، خۆی بەخودا بزانی!!

جا کاتێک کە نەمرود وود لەناو موناقلەشەو دەمەدەمی دا لە ئیبراهیمی پرسی: ئەو خدایە کێیە تۆ دەپەرستی و پێت وایە هەر ئەو حاکم و یاسادانەرە؟! ئیبراهیم ویستی سیفەتێک بۆ خودا بەیان بکا کە هیچ کەس تێیدا هاوبەش نیە.

﴿قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ﴾ وتی: ئەو خواوەی من دەپەرستم، خدایەکی وەهایە ژیان و مردنی بەدەستە، مردن و ژیان بەدی دینی، بێگومان تا ئێستاش ئێمە هیچ شتێک لە حەقیقەت و چۆنیەتی مردن و ژیان نازانین. هەر ئەوەندە دیاردەیی ژیان لە زیندوو دیاردەیی مردن لە مردوودا دەبینین!!

نەمردوودی ملهپۆڕی سەر رەق وتی: من گەرەو پاشای ئەم خەڵکەم بە ئارەزووی خۆم کاروباریان هەڵدەسۆپێم، کەوابی خودام و پێویستە خەڵک گەردنکەچی من بێ ﴿قَالَ أَنَا أَحْيِي وَأُمِيتُ﴾ من خەڵک دەژینم و خەڵک دەمرینم، حەزم لێ بێ فلان دەکوژم و فلان دەفرو دەکەم و نایکوژم!

دوو پیاوی هینان، یه کیکیانای عه فوو کردو، نهوی تریانیشی کوشت. وتی: نهو هتا ژیان و مردنم به دهستهو، به ناره زۆی خۆم کیم بوئ دهیکوژم و کیم ههز لی بی عه فووی ده کهم.

چوار کهسی تریشی هینان کردنیه ژووریکهوه خواردن و خواردنهوهی لی قه دهغه کردن، پاشان که گه یشتنه نهوپه ری برسیایه تی و تینوایه تی دوو که سیانی هینان تیروپر خوارده مه نی و ناوی پیدان، دوو که سه کهی تریشی به بی خواردن و خواردنهوه هیشته وه تا مردن. وتی: نهو هتا ناوا مردن و ژیان به دهست خۆمه و چیم بوئ نه نجامی ده ده م.

به راستی نه مه یه کهم تیکشکانی نه مردوود بوو، که بهم به لگه نامه عقووله به ربه ره کانی ئیبراهیمی کرد! چونکه مه بهستی ئیبراهیم به دیهینانی ژیان و نهو شوعله نهینی به بوو، که له نه بووه وه پهروه ردگار به دی دهینی!! ههروه ها نه مانی ژیان و تهر و توناکردنی ژیانی هه موو بوونه وه ریکی زیندوو بوو، نه ک بوون به هوکاری مانه وهی ژیان بو چهند که سیک تاماوه یه ک، یان بوون به هوکاری مردنی چهند که سیک.

نه مجار ئیبراهیم که چه واشه کردن و موغاله ته کردنه کهی نه مردوودی بیست و دیدو بوچوونی خۆی به رامبه ر ژیان و مردن ناشکرا کرد، موناقه شه کهی گو یزایه وه بو هیلیکی تر، بو نه وهی نه مردوود نه توانی موغاله تهی تیدا بکاو ده مکوتی بکاو بو ری بدا ﴿قَالَ إِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ﴾.

ئیبراهیم وتی: پهروه ردگاری من روژ له روژه لاته وه کیش ده کا به ره و روژ تاوا!! ته گه ر راست ده کهی به ده سه لات و توانای ده ته تو له خوژ تاوا وه کیشی بکه به ره و روژه لات. نهو هتا خودای من هه موو روژی له کاتی خۆی دا به بی دوا که وتن و پیش کدرتن، به شیوه یه کی ریک و پیک به گویره ی یاسا و نیظامی کی فه له کیی، خوژ له خوژه لاته وه

هه‌لدینئ، نه‌تۆ ئازا به! له خۆرئاواوه هه‌لی بینه!! ئیتر له‌جیاتى نه‌وه‌ی نه‌مردوود ئیمان به‌یتئ و له که‌للهره‌قى خۆی دابه‌زئ و که‌ردنکه‌چى په‌روه‌ردگار ببئ، که‌چى ﴿فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ﴾ شه‌ژاو سه‌رسام بوو، بۆرى خواردو بئ ده‌نگ بوو، نه‌و کافره‌ خوانه‌ناسه‌ دیکتاتۆره‌ مله‌وره‌ بۆرى خواردو به‌لام بۆر خواردنه‌که‌ی نه‌بووبه‌هۆی ئیمان هێنانئ و هیدایه‌تى وه‌رنه‌گرت.

چیرۆکی عوزه‌یرو گۆی درێزه‌که‌ی

أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى يُحْيِي هَذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانْظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانْظُرْ إِلَى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَانْظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٥٩﴾

چیرۆکی پیشوو بۆ سه‌لماندنئ هه‌بوونئ په‌روه‌ردگار بوو، نه‌م چیرۆکه‌و چیرۆکی دوا نه‌ویش، که‌ نایه‌تى ﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ...الآيَةَ﴾ ده‌یگێڕه‌ته‌وه‌ بۆ ئیثباتکردنئ زیندوو بوونه‌وه‌ی دوا مردن و هه‌بوونئ هه‌شرو نه‌شه‌رو ده‌فه‌رموئ: ﴿أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر! بپروانه‌و گۆی راگره‌، بۆ به‌سه‌ره‌اتیکی ترو، رووداوکی تر، که‌ ده‌سه‌لاتئ خودا ده‌رده‌خا، وه‌کو سه‌رگۆزشته‌ی نه‌و که‌سه‌ی که‌ به‌سواری ولاغیتک به‌لای شاریکدا تپه‌یه‌ری؛ شاریکی خاپوورو ویران، دیواره‌کانئ

به سهر هه لاشه که ی دا که وتبوون، ئاداری به سهر پاداری یه وه نه مایوو، به جۆریک که خه یالی نه وه ی لی نه ده کرا جاریکی تر دانیشتوانی نه م شاره زیندوو بینه وه و خانوو باله خانه کانی ئا ده دان بکرینه وه، دیمه نه که ی نه وه نده سامناک و سهر سوپه ی نه بوو، بینه ر سهر ی لی سوپ ماو سهر ساو بوو، له گهل نه وه دا بپروای به هه بوونی پهروه ردگاری خاوه ن ده سه لات هه بوو، به لام دیمه نه که نه وه نده خستیه سهر سامی یه وه، هه رچه نده تی ی راما، به خه یالیش په ی به وه نه ببرد که جاریکی تر نه م ئاده میزاده پولکاوانه ی ژیر نه و دارو په ردوو تیک روو خاوه زیندوو بکرینه وه یان له توانادا هه بی نه و شاره وه کو خۆی ئاوه دان بکریته وه!

بۆیه به سهر سامی یه وه ﴿قال اٰنى يحى هذه الله بعد موتها﴾؟ وتی: خودا چۆن نه م ئیسکه رزیوو پولکاوانه - دوا ی نه م مردن و په رت و بلا بوونه وه و رزینه - زیندوو ده کاته وه؟! چ هتیزیک هیه به توانی نه م کاره نه سته مه نه نجام بدا؟ پی ی وانه بوو جاریکی تر ئاوی هه یات به چیته وه ناو نه و مردوانه.

زور به ی را که هه رانی قورئان پێیان وایه نه و ریبواره. هه زره تی عوزه ییر بووه، ئیتر پهروه ردگار نه هات به شیوه ی حیوار وه لامی بداته وه و تی ی بگه یه نی: که چۆن نه وانه زیندوو ده کاته وه: به لکو ویستی خودا و ابوو به شیوه یه کی واقعی و عه مه لی نه و راستی یه تی بگه یه نی، چونکه وادیاره سهر سوپه مانه که ی به جۆریک بووه به به لگه ی ئاوه زو مه نطیق و ویژدان نه ره ویوه ته وه به نامۆژگاری دیاردی گشتی سهر سام بوونه که ی لانه چوو، به لکو پێویستی به چاره سهر یکی تایبه تی و شه خصی بووه بۆیه یه که سهر دوا ی نه م پرسیاره ﴿فاما ته الله مائة عام ثم بعثه﴾ پهروه ردگار مراندنی و گیانی کیشا، بۆ ماوه ی سهد سال به مردووی مایه وه و نه مجار زیندوو ی کرده وه و هۆش و گۆشی پی دایه وه و، ﴿قال: کم لبثت؟﴾ پی ی

فەرموو: ماوەی چەند بە مردوویی ماویتەو؟ ﴿قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ﴾ کەسەیری دەورووبەری خۆی کردو لە دیاردەکانی دەورووبەری تێفکری، وتی: ماوەی مانەوێم لێرە بەمردوویی روژیکێک یان بەشیکیک لە روژیکێک بوو. چونکە وەک دەلێن: ئەو کاتەی مرد تازە خۆرەلاتوو، کەزیندووش کراوەتەو دەمەو ئیوارە بوو. ﴿قَالَ بَلْ لَبِثْتُ مائةَ عامٍ﴾ پەرەردگار فەرمووی: نەخەیر وا نیە، بەلکو تۆ سەد سال مردوویی لێرە بە مردوویی ماویتەو.

مامۆستا سید قطب دەفەرموێ: بەگۆڕەر تاقیکردنەوی ئادەمیزاد ئەم تاقیکردنەو حەسەییە واقعییە دەبێ لەو دەورووبەرە دیاردەیی و هەبووبین کە تێپەربوونی ئەو سەد سالە بەسپێنێ، ئەم دیاردانە لە خۆراک و ناوی خواردنەو کەیدا بەدی نەکراون، چونکە ئەوان هیچ گۆرانیکیان بەسەردا نەهاتبوو ﴿فَانْظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لِمَ يَتَسَنَّهٖ سَهِيرٌ﴾ خواردەمەنی و ناوی خواردنەو کەمی خۆت بکە هیچ گۆرانیکیان بەسەردا نەهاتوو.. کەوابوو دەبێ ئەو دیاردانە لەخودی عوزەیر خۆی دا یان لە ولاغی سوارییە کەیدا هەبووبین، بۆیە فەرمووی: ﴿وَانْظُرْ إِلَى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ آيَةً لِلنَّاسِ﴾ سەیری گۆیدریژە کەت بکە! چۆن لاشەی پۆلکاوە و رزیو.. زیندووی دەکەینەو بۆ ئەوێ ئەم بەسەرھاتەیی تۆ کە لاشە کەت هیچ تیک نەچوو و ولاغە کەشت هەر لەپەنا تۆو بوو ئەو ئاوا پۆلکاوە بیکەین بە نیشانەی بەدەسەلاتی خۆمان ﴿وَانْظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نَنْشُرُهَا ثُمَّ نَكْسُوها لحمًا﴾ سەیری ئیسقانی ولاغە کەت بکە! چۆن کۆیان دەکەینەو و ریکیان دەخەینەو ئەمجار بەگۆشت دایان دەپۆشین!!

موعجیزە و ھەڵبەتە کەش ئەوێە کە بەفەرمانی پەرەردگار ئیسقانەکان چوونەو پەنا یەکترو ریکخراوەو، بەگۆشت داپۆشرانەو و گیانیان تێچوو و لەپیش چاوی عوزەیر کە ئەو خۆی هەر لەپەنا گۆیدریژە کەیەو و

بوو بوو، هیچ گۆږان و رزین و پۆلکانی به سهردا نه هاتبوو، خوارده مه نی و
 ناوی خواردنه وه که ی هیچ نه گۆږابوون، نه مه له کاتیکدا که لاشه ی
 ولاغه که ی لاشه ی خۆی خواردن و خواردنه وه که ی له زیر کاریگه ی یه ک
 ناوو هه واودا بوون و، له یه ک شۆین بوون، که وابی نه مه ش نیشانه یه کی
 تری گه وره یی و به ده سه لاتی خودایه و، ره هایی و بی پایانی ده سه لاتی
 په روه ردگار ده گه یه نی، بۆ نه وه ی به عه مه لی عوزه ی ر پیغه مبه ر تی بگا و
 بزانی: خودا چۆن مردوو زیندوو ده کاته وه!

نیت ر نه م پیاوه ﴿فلما تبين له﴾ که به چاوی خۆی نه م تاقیکردنه وه ی
 یینی و، ههستی به م ده سه لاته و توانا ره هایه ی په روه ردگار کرد ﴿قال اعلم
 أن الله على كل شيء قدير﴾ وتی: ده زانم و به چاوی خۆم دیتم که
 په روه ردگار ده سه لاتی به سهر هه موو شتی که دا هه یه و هه رچی بیه وئ
 ده یکا!.

هه زو ناره زۆی د لنبابوون له ناخی هه زه تی نبیره ییم دا

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ ارْنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَىٰ قَالَ أَوَلَمْ
 تُؤْمِنْ قَالَ بَلَىٰ وَلَٰكِن لِّيَطْمَئِنَّ قُلُوبِي قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِّنَ
 الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ أَجْعَلْ عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ
 ادْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْيًا وَاعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦٠﴾

نه مجار دوا ی راناندنی نه م سهرگوزشته و تاقیکردنه وه سهرگوزشته و
 تاقیکردنه وه یه کی ترمان بۆ راده نویتنی نه ویش تاقیکردنه وه ی نبیره ییمه و
 ده فهرموی: ﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ ارْنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَىٰ﴾ نه ی
 موحه مه د! نه ی ره به ر! نه وه بۆ خه لک بگپه ره وه یادی نه وه بکه ره وه:

کە ئیبراهیم وتی: پەروەردگارا! پیشانم بدە زاتی ییچوونتان چۆن مردووی پۆلکای رزیو زیندوو دەکاتەو. ییگومان نەم پرسیارە لەبەر ئەوە نەبوو برۆای بە زیندوو بوونەو نەبێ، یان گومانی لە دەسلاتی خودا دا هەبێ، بەلکو حەزو ئارەزوێکی دەروونی بوو شەوقیکی رۆحیی بوو بۆ بەچاوینینی ئەو نەیتنی بە خودایی بە کە زیندوو کردنەو هەبێ، ئیبراهیم ویستی بەچاوی خۆی ببینێ دەستی قودرەتی خودا چۆن ئەو کارە گەرنە ئەنجام دەدا.

بۆ ئەوەی تام و خوشی ئەو بینینە دل خوشی بکا و ئارامی بە گیانی بدا و ماوەیەک لەو کەش و هەوایە سەر سوڕهینەرەدا هەناسە بدا و خوشی بینینی ئەو دیمەنە شادی بکا. ئەگینا ئیبراهیم لەپەڵی هەرە بەرزی بیرو بروا و ئیمان پتەویی دا بوو ﴿قال أولم تؤمن﴾ پەروەردگار پێی فەرموو بۆچی بروات بە زیندوو کردنەو ی مردوان لەلایەن ئێمەو نیه؟ ﴿قالبی ولكن لیطمئن قلبي﴾ ئیبراهیم وتی: پەروەردگارا! بەلێ: من برۆای تەواوو دامەزراوم بە رەهایی دەسلاتی ئێوە هەبێ، ئیمانێکی تۆکمەو بەهێزم بە زیندوو بوونەو هەبێ، بەلام حەزێکی گیانی و داخوایکی دل و دەروونمە بۆ ئەوەی ئارامی تەواو بەدل و گیانم بگا، پەردەم بۆ لەسەر ئەو نەیتنی بە بۆ لابەری و تامی ئەو خوشی بە بکەم.

پەروەردگار بەلوطف و کەرەمی خۆی ئەم ویست و داخوای بە ئیبراهیمی پەسەند کردو ئەم ریزە ی لێ نا کە بەچاوی خۆی تاقیکردنەو ی زیندوو کردنەو ی پیشان بدا ﴿قال فخذ أربعة من الطیر فصرهن إليك﴾ پەروەردگار فەرموو: چوار بآندە بگرەو لەخوتیان نزیک بکەرەو چاک سەرنجیان بدەرێ، چاک شیوەو روخساریان ببینە تا دوایی بیاناسیتەو ﴿ثم اجعل علی کل جبل منهن جزءا﴾ ئەمجار سەریان بپرەو پارچە پارچەیان بکە پارچەکانیان بە تیکەلای لەسەر کێوەکانی دەورووبەرت

دابىنى ﴿ثم ادعهم يأتينك سعيًا﴾ ئەمجار بەناۋى ئىمەۋە بانگيان بىكە،
 پروانە: چۆن ئەندامەكانيان جارىكە تر كۆدەبنەۋە دەچنەۋە پەنا يەكتىرۈ
 رىك دەخرىنەۋە گيانيان تى دەچىتەۋە سەرلەنۈى زىندوودەبنەۋە
 بەراکردن دىنەۋە بۆلات! سەرنجيان بەدرى چۆن لە شىۋە روخسارى
 خۇياندا زىندووكراۋنەۋە ھىچ زىادو كەمىياز تىداندەكراۋە ﴿واعلم أن الله
 عزيز حكيم﴾ دلىابەۋ چاك بزانە كە پەروەردگار دەسەلاتى رەھاي ھەيە
 لە بوونەۋەرداۋ چى بوى ئەنجامى دەدا. لەھەموو كاروبارىكى دا دانائو
 زانايەۋ ئىشى بى چىكەت ناكە. ئىبراھىم بەچاۋى خۆى نەپىنى ژيانى
 بىنى، بالندەى بىنن گيانيان تىدا نەمابوۋ جەستەيان ھەنجن ھەنجن
 كرابوۋ، ھەپارچەيەك لەلاشەيان فرى درابوۋ سەر لوتكە شاخىك، كەچى
 بەفەرمانى خودا سەرلەنۈى گيانيان تى چوۋەۋە، بىگومان نەپىنى گيان
 (روح) زانن و چۆنەتىيەكەى شتىكى تايبەتمەندى پەروەردگارە ﴿قل
 الروح من أمر ربي﴾ ، جگە لەخودا كەس چۆنەتەكەى نازانى و بۆ
 كەسانىك كەخۆى مەيلى لى بى سچىكى ئەۋ نەپىنىيەيان بۆ دەردەخا.

لە ئايەتەكانى پىشوردا جەختى لەسەر زىندووبوونەۋە كىردو ئەۋەى
 چەسپاند كە ئادەمىزاد لە رۆژى قىامەت دا زىندوودەكرىنەۋە بۆ
 ۋەرگرتنەۋەى سزاۋ پاداشتى خۇيان، ئىتر لىرە بەۋلاۋە باسى گەۋرەيى مال
 بەخشىن لەرىگەى خودادا دەكا.. رىگەى خوداش زۆرن، ۋەكو
 بلاۋكردنەۋەى زانىارى و زانست و ھەۋلدان بۆ قەلاچۇكردنى نەزانى و
 ھەژارى نەخۆشى، گەۋرەترىن رىگەيەكىش كە مالى تىدا خەرج بىكرى
 جىھادو تىكۆشانە بۆ بەرزكردنەۋەى وشەى (لا اله الا الله) و
 بلاۋكردنەۋەى ئايىنى پىرۆزى ئىسلام.

بىگومان قورئانى پىرۆز لەچەند شوپىنىكا خەلكى ھەلناۋە بۆ
 مالىبەخشىن چونكە مالىبەخشىن رىگەۋ ھۆكارە بۆ دەۋلەمەند بوون و

چه سپاندنی خوشگوزهرانی و کامهرانی بۆ گشت ئاده میزاد، واسیتته و
هۆکاریکی تایبهتییه بۆ پاراستنی عیززهت و کهرامهتی گهل و نهتهوه و
تیکشکانی دوژمنانی، ههر گهل و هۆزیک بهخیلی بهمال و دارایی بکا و
له جیهادا سهرفی نهکا، نهوه ییگومان ژێردهستی و کۆیلایهتی تهنگی
پئی ههلهچنی و لههه موولایه کهوه نهتهوهکانی تر گهلهکۆمهکی لی
دهکهن، تییان بهردهبن.

دهلین ئهم نایهته لهشانی عوسمانی کورپی عهفقان و عهبدوپرپهحمانی
کورپی عهوف دا هاتۆته خوار.

عهبدوپرپهحمانی کورپی عهوف هاته خزمهت پیغه مبهرو چوار ههزار
دیرههه می به خیزو کۆمهکی بۆ جیهاد پیشکesh کردو وتی: ئه
رهه بهری خوشهویست! ههشت ههزار دیرههه م ههه بوو، چوار ههزاریانم بۆ
مال و مندا لهکانم بهجی هیشتهوه، چوار ههزاریشم بهقهرز داوه
بهپهروهردگار. ئیتر پیغه مبهرو فهرمووی: خودا بهره کهت بخاته ناو نهوهی
بهجیت هیشتهوه و نهوهی بهخشیوته.

عوسمانی کورپی عهفقانی و تی: ئه پیغه مبهری خودا ﷻ! منیش
ههر کهسیک دیهوئ بجیتته غهزای تهبووک و کهل و پهلی پتووستی نه
من بۆی دا بین دهکهم، نهوه بوو کۆمهکی به موسولمانان کرد بهههزار
و شتر به کهل و پهلهکانیانهوه ههزار دیناریشی خسته بهردهم پیغه مبهرو
ﷻ. ئیتر پیغه مبهرو دهستی تیوهردان و دهفهرموو: له مپۆ بهولاره
عوسمان چی بکا زیانی پئی ناگا.

پاداشتی مالبه‌خشین له‌ریگهی خودادا

مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَذْبَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦١﴾ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتَّبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَّا وَلَا آدَى لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٦٢﴾ قَوْلٌ مَعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّنْ صَدَقَةٍ يَتَّبِعُهَا أَذَى وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَلِيمٌ ﴿٢٦٣﴾ يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِثَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٢٦٤﴾

له‌و‌پیش نایه‌ته‌کانی قورئان، باسی زیندوو‌بوونه‌وی روژی قیامه‌تیاں کرد، نه‌و‌هیاں روونکرده‌وه: که ناده‌میزاد هه‌سوویان روژی قیامه‌ت زیندوو ده‌کرینه‌وه، پاداشی کرده‌وه‌کانی دونیا‌یاں و‌رده‌گرنه‌وه، نه‌مجار لی‌رده‌ا باسی فه‌ضل و گه‌وره‌یی مالبه‌خشین له‌ریگهی خودادا ده‌کا.

هه‌لبه‌ته نه‌و‌شتانه‌ی به‌ریگهی خودا (سبیل الله) حلیب ده‌کرین زو‌رو هه‌مه‌جو‌رن، وه‌کو: بلاو‌کردنه‌وه‌ی عیلم و زانست، قه‌لا‌چو‌کردنی ده‌ردی

نەزانی و نەخۆشی و هەژاری....هتد. گەورەترین رێبازیکی کە مالی تیدا بیه خشرئ؛ جیهاد و تیکۆشانه لەرێگەی خودادا، واتە: جەنگان لەدژی دۆژمنانی تاییین بۆ بەرزکردنەوی ئالای ئیسلام.

قورئانی پیروۆز لە زۆر ئایەتدا ئادەمیزادانی هەلناون بۆ مالبەخشین، چونکە مالبەخشین ھۆکارە بۆ دابینکردنی پێداویستی ھەژاران و بۆ پاراستنی نامووس و کەرامەتی گەل و نەتەو و تیکشکاندنی دۆژمنانی سەر سەخت و دەستدریژکار.

ھەر گەل و نەتەو ھێک بە خیل و دەست توچاوی بی، مال و دارایی خۆیان لەرێگەی خودادا خەرج نەکەن، ژێردەستی و زەلیل بەشیانە، خەلک تەماعیان تی دەکەن!

زانایان دەفەرموون ئەم ئایەتە لە شانی ھەزەرەتی عوتماندا ھاتۆتە خوارئ.

ئەبو سەعیدی خودری دەلی: بەچاوی خۆم پیغەمبەرم بینی ھەردوو دەستی بەرزکردبوو، نژای بۆ عوتمان دەکرد، دەیفەرموو: خودایە! من لە عوستانی کوری عەفقان رازیم، خودایە! تۆیش لی رازی بە! بەم شێوە دەست بەرزکردنەو مایەو تا شەبەقی بیانی دا، ئیتەر ئەم ئایەتە ھاتە خوارئ؛ کە دەفەرموی: ﴿الَّذِينَ ينفقون أموالهم في سبيل الله﴾ نمونە ی ئەوانە ی کە مال و دارایی خۆیان لەرێگەی خودادا دەبەخشن ﴿كمثل حبة أنبت سبع سنابل في كل سنبلة ماء حبة﴾ وەکو نمونە ی دەنکە تۆویک وایە: کە لە زەوی یەکی بەپیت و بەرە کەتدا بجینرئ، ھەوت گولە دانەوێلە ی لی شین بیئ، لەھەر گولە دانەوێلە یەکیان دا سەد دەنگی تیدابئ ﴿والله يضاعف لمن يشاء﴾ پەروردار گار لەو ئەندازە یەش بۆ کە سێک مەیلی لی بی بۆ زیاد دەکا، وە ئەو رێژە یە دووچەندانە و چەند چەندانە دەکاتەو ﴿والله واسع عليم﴾ گەنجینە و دارایی خودا

بەرفراوان و رەهایە، چەندیکی لێ بیه خشی لێی کەم ناییتەو، ناگادارو
زانایە دەزانێ کێ شیای زیاده پێ بەخشینه..

ئەوانە پەسپۆرن لە کشت و کالدا دەلێن: دەنکە گەنمیک زیاتر لە
گۆلە گەنمیک لێ شین دەبێ، وا دەبێ لە دەنکە گەنمیک یان دەنکە
زورپاتییک چل گۆل بگرە پەنجاو شەصت و هفتاشی لێ پەیدا دەبێ و
جاری وا هەیه، تەنها گۆلە گەنمیک زیاد لەسەد دەنکی تیدا دەبێ.

لەم نایەتەدا پەرورەدگار حال و چۆنیەتی پاداش وەرگرتنەوێ ئەوانە
کە مال و دارایی خۆیان لەریگەیی خودادا خەرج دەکەن شوبهاندوو بە
زیادبوون و زۆربوونی ئەو دەنکە گەنمەیی کە دەچێنرێو ئەو دەنکانەیی لێ
دەکەونەو.

جا وەنەبێ وشەیی ﴿فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ تاییەت بێ بە جیهاد و جەنگ
کردن لەپێی خودادا، بەلکو هەموو کاریکی بەسوود بۆ دین و دنیای
موسولمانان دەگریتهو وەکو بلاوکردنەوێ عیلم و زانست و دروستکردن
و نامادەکردنی کەرەستەیی جەنگ و حج کردن و بەرگری کردن لە
ولات....هتد.

عیمرانی کۆری حوصەین لە پیغەمبەرەو فەرموودەیک دەگریتهو
کە دەفەرموێ: (مَنْ أَرْسَلَ بِنَفَقَةٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَقَامَ فِي بَيْتِهِ، فَلَهُ بِكُلِّ دَرَاهِمٍ سَبْعُمِائَةِ دَرَاهِمٍ
ثُمَّ تِلَا هَذِهِ الْآيَةِ: وَاللَّهُ يَضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ) واتە: هەرکەسیک نەفەقە و تفاق بنێرێ
بۆ غەزاو بۆ خۆی نەچیو لە مالهو بێنیتەو ئەو لە رۆژی قیامەت لە
شۆینی هەر دیرەمییک پاداشی حەوت سەد دیرەمی دەدریتێ، کەسیک
لەریگەیی خودادا غەزا بکاو مال و دارایی تیدا سەرف بکا لە شۆینی هەر
دیرەمییک پاداشی حەوت سەد دیرەمی هەیه، ئەمجار حەزەرەت بۆ
زێدە دنیایی نایەتی ﴿وَاللَّهُ يَضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ خۆیندەو.. خودا بۆ
کەسیک بیهوێ خێرو پاداشی بۆ دووچەندانەو چەند چەندانە

دہ کاتہوہ!!

نیمامی نہ حمہ دیش لہ نہ بو عوبہ یدہوہ فہر موود یدہک دہ گیر یتہوہ:
 دہ فہر مووی: (من أنفق نفقة في سبيل الله فبمسبعمائة ومن أنفق على نفسه وأهله، أو عاد مریضا، أو ماز أذى فالحسنة بمشر أمثالها، والصوم جنة مالم یحرقها، ومن ابتلاه الله عز وجل ببلاء في جسده فهو له حطة) وروی النسانی بعضه فی الصوم.

نہو مال بہ خشینہ کہ پاداشی دہ در یتہوہ و لای خودا پہ سہ ندہ نہوہ یہ
 کہ چہ ند مہر جیکی تیدا بیتہ جی، مہر جہ کانیش نہ مانہن: نابی منہت و
 شانازی بہ سہر مال پی بہ خشر اوہ کدا بکاو، نابی چاوہ پروانی پاداشی
 ماددی لی بکا! نیتر نہوانہی بہ خشنده و خیر خوازان و منہت بہ سہر چاکہ
 لہ گہل کراواندا ناکہن و بہ چاویاندا نادہ نہوہ، پاداشتی تہواویان لہ لای
 خودا بۆ نامادہ کراوہ، پاداشتی زۆرو زہ بندہ و بی نہ ندازہ، سہر بہ ست و
 دل خوشن، نہو روژہی کہ خہلک ترسیان لی دہ نیشی نہوان ترسیان نیہ،
 نہو روژہی خہلک بہ خیل و چرووک غہ مناک و دل ناخوشن نہوان رووگہش
 و دل خوشن.

بیگومان قسہی خوش و رووہ پرووہو نہوہی سوالکەر بہ روویہ کی
 خوشہوہ زۆر خیر ترہ لہ بہ خشینیک کہ منہت و شانازی بہ دواوہ بی،
 چونکہ صہدہ قہو خیر کردن و بہ خشین بۆیہ دانراوہ دہستی تہماعکاری
 فہ قیرو ہہ ژاران کەم بکری تہوہ، بۆ نہوہی فہ قیرو نہ بوو چاوی تہماع
 نہ بر نہ مالی دہولہ مہندو رقیان لہ خاوہن سامان نہ بیتہوہ، منہتنان و
 شانازی کردن بہ سہر مال پی بہ خشر اودا نہو مہ بہ ستہ پیروژہ پیشیل دہکا.
 پەرورہ دگار بی ناتاجہ لہ مال بہ خشین و غیر کردنی خاوہن سامان، بۆ
 خوی دہ توانی رزق و روزی ہہ موو کەس بدا، بہ لام حیکمہتی خودا وایہو
 مہ بہ ست تاقیکردنہوہ و نیمتیحانی خودا پیداو ساماندارہ، ناخو تا چ
 نہ ندازہ یہک دہستی دہ چیتہ مالی خوی لی دہ بہ خشی! ہہروہا

تاقیکردنه وی هه ژاره، ناخۆ تا چ راده یه کۆگرو به صهبرو نارامه!!!
 نه مجار هه بر بۆ شه وی پهروهردگار ماکی رهوشتی منه تکردن و
 شانازیکردن به سهبر مال پی به خشر او دا له بیخ ده ربینئ وه صفی بهنده
 به خشنده کانی ده کا به وه که منهت به سهبر مال پی به خشر او ده کانداناکهن و
 ده فهرموی: ﴿الَّذِينَ يَنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ نهو خوداناسانهی مال
 و دارایی خۆیان له پیناو بهر ژه وهندی ریگهی خودادا خهرج ده کهن،
 یارمه تی جهنگاوهرانی ئیسلام ده ده ن، کۆمه کی به شاگردانی زانسته
 پیوسته کانی ئیسلام ده کهن، پیداو یستییان بۆ دابین ده کهن، یارمه تی
 هه ژاران و بی نه وایان ده ده ن، ﴿ثُمَّ لَا يَتَّبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مِنْهُ وَلَا أُذَى﴾
 له گهل نه وه شدا به شوین نهو مال به خشین و یارمه تیدانه دا هیچ منهت و
 شانازی ناکهن، یارمه تی و مال به خشینه کانیان به چاوی یارمه تی دراوه کاندان
 ناده نه وه، دلیان به منهت به سهبردا کردن و شانازی به سهبردا کردن ناخۆش
 ناکهن، نه وانه ﴿لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾
 لای خودای گه وره پاداشی زۆر باشیان بۆ ناماده کراوه، لهو روژدها که
 هه موو کهس ترسی لی ده نیشتی و تینیان بۆ دئ، نه وان هیچ ترسیان له
 سهبر نیه و تروشی غهم و نار به حه تی نابن، چونکه نه وان له بهر ره زامه ندیی
 پهروهردگار مال و دارایی خۆیان به خشیه وه، به شوین مال به خشینه که یان دا
 هیچ منهت و شانازی به کیان به سهبر مال پی به خشر او ده کاندان نه کردو وه،
 وتهی نابه جییان به رام بهر نه کردوون، چونکه ﴿قَوْلٌ مَعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ
 مِنْ صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَا أُذَى﴾ ته نانهت وته یه کی باش و ره تکردنه وهی داوای
 سوال کهر به شتیه یه کی جوان و چاوپۆشین له هه لهو نیلحاحی داواکارو
 هه لئس و کهوتهی، باشتره له خیر پتکردن و یارمه تیدان و مال به خشینیک
 که به شوینی دا منهت و شانازی به سهبردا بکری، یان جنیوی پی بدرئ!
 ﴿وَاللَّهُ غَنِيٌ حَلِيمٌ﴾ پهروهردگار بی تاجه له مال به خشینی نهاده میزادو چ

پیتوستیه کی به وه نیه؛ به لکو نه وه تاقیکردنه وه به بۆ خاوهن سامان و دهوله مه ندان، خودا به صه برو نارامه کهوا زوو به زوو سزای منه تکاران و شانازی کهران ناداو، مۆله تیان ده دا بۆ ماوه یه کی تر، یان بۆ رۆژی قیامت!!

نه مجار دوا ی نه وه ی که پاداشی نه وانیه دیاری کرد که مالی خۆیان ده به خشن و به شوین مال به خشینه که یان دا هیچ منه ت و شانازی به سه ر خیر پیکرا وه کا ن دا نا که ن و ویزدان یان ده گاته نه و ناسته به رزه و راستال ده بن، نیتیر رووی خیطاب ده کاته موسولمانان؛ که هه رگیزاو هه رگیز وا نه که ن و خیره و خیراتیان پوچ نه که نه وه به منه ت و شانازی کردن و جنتیودان، ده فهرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى﴾ نه ی نه و که سانه ی که برو اتان به ناینی نیسلام کردو وه موسولمان بوون، هه رگیزاو هه رگیز نه که ن خیره و خیراتیان به وه ی منه ت کردن و شانازی جنتیودان - پوچ مه که نه وه ﴿كَالَّذِي يَنْفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ وه کو نه و که سه ی مال و سامانی خۆی ده به خشی بۆ ریا بازی و خۆ هه لکیشان و برواشی به خوداو رۆژی دوا یی نیه. نه وه ﴿فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ﴾ نمونیه ی نه م کابرایه ی که مال به خشین ی بۆ ریا بازییه، نه م دل به قه ی که هیچ نیمان و بروایه کی له دل دا نیه، دل به قه ی که له خودا نه ترسی وا که به په رده ی ریا و دل به قه ی که ی خۆی داپۆشیوه، نه وه وه کو: به رده لیسو و که یه کی ره ق و ته ق وایه، که هه ندی گل و خۆلی به سه ره وه بی و له پیش چاو به رده که دیار نه بی (واته: وه کو چۆن گل و خۆله که ره قی به رده که ی داپۆشیوه و وئ ده چی که سیک هه بی ته ماعی نه وه ی هه بی شتی لی بروینی، دل ی نه و کابرایه ش ناوا ره قه و په رده ی ریا داپۆشیوه، وئ ده چی که سانییک هه بن وا بزانی نه م کابرایه مال به خشینه که ی له بهر خاتری خودایه!!

﴿فَأَصَابَهُ وَاِبِلٌ فَتَرَكَ صَلْدًا﴾ بارانیکی قهتره گه وره و لیزمه ناسای لی بدا، همرچی گل و خوئی و ا به سدر به رده که وه لای به ری و ره قی و بی که لکی به رده که دهریکه وی و بارانه کهش له و ناسته نه روه کی پی شین بی و نه میوه یک پی بگمیه نی، ناواهیش خیر و خیراتی کابرای ریاباز بی خیره و شیای پاداش نیه و روژی قیامت هیچی ده ست ناکه وی! ﴿لَا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مَّا كَسَبُوا﴾ نه و ریابازانه ناتوان هیچ سوودیک به ده ست بین له پاداشتی نه و مالبه خشینهی که به ریابازی نه انجامیان داوه، نه و ریابازانه کرده وه کانیان کرده وهی کافرو خودانه ناسانه ﴿وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾ خودا گل و گروی خودانه ناس و کافر هیدایه ت ناداو پشتگیریان ناکاو، له روژی قیامت دا مایه پیوچیان ده کا.

مالبه خشین له بهر خاتری خوداو مالبه خشین له بهر هوئی تر

وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَثْبِيتًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ فَفَاتَتْ أَكْلَهَا ضِعْفَيْنِ فَإِن لَّمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطُلٌّ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٦٥﴾ أَيَوَّدُ أَحَدُكُمْ أَنَّ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ مِّنْ نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهُ ذُرِّيَّةٌ ضِعْفًا فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ فَاحْتَرَقَتْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٦٦﴾

﴿مثل الذين ينفقون أموالهم ابتغاء مرضات الله وتثبيتاً من أنفسهم﴾ نموندهی نه وانهی که مال و سامانی خوین د به به خشن له پیتنا و ره زامه ندی به روه د گارداو، راهینانی نه فس له سدر سه خاوه ت و پا کردنه وهی له

چلکی ماده و دامرکاندنی دل و دەروونی خۆیاندا ماله کهیان دهبه خشن، بهدلێکی پر له ئیمان و ئیمانیکی قوول و رهگ داکوتاو خێرو خیرات ده کهن، برۆای پتهویشیان به پاداشی خودا ههیه، نموونهی ئه مانه ﴿کمئل جنۃ بریوة﴾ وهکو نموونهی باخیک وایه به ته پۆلکه یه که وه که زهویه که ی به پیت و به ره که ت بی و نه رمان و گئل زۆربیی ﴿أصابها وابل فآتت أکلها ضعفین﴾ بارانیکی قه تره گه و ره ی به سه ردا بیاری و هه وایه کی صاف و گهش و ناکه ری لی بدا؛ ئیتر ئه و باخه دووقات و دوو چهندانه ی خۆی - له غهیری ئه و شوینه دا - به رو بووم وه به ری ئی و خێرو خیراتی لی بکه و یته وه ﴿فإن لم یصبها وابل فطل﴾ خۆ نه گه ر بری کات بارانی تیرو ته سه لی لی نه باری، ئه وه به هۆی جیگه ی له بارو هه و اسازی رشینه باران و شه و نمیی لی بیاری و، به رو بوومی خۆی بداو، خێرو خیراتی لی ده سه ته به ر بکری، ﴿والله بما تعملون بصیر﴾ خودا به کرده وه و کردارتان بیناو زانایه، هه یچی لی هون نابیی...

﴿أیود أحدکم أن تكون له جنۃ من نخیل وأغصاب تجری من تحتها الأنهار له فیها من کل الثمرات﴾ واته: ئه ی ئه و که سه ی مال و سامانی خۆت دهبه خشی به ریابازی و بۆ ناو شو ره ت! ئایا پیت خۆشه که باخیک هه بی دارخورماو میو هه نارو هه رمی و جۆره ها داری به ردار ی تیدابن، به ژیر داره کانی دا جۆگه و جۆار بکیشن و دارو دره خته کانی ئاو بدا، هه موو هیواو ته مای دونیات هه ر ئه و باخه بی، به ته مابی سوودو قازانجی بۆ خۆت و بۆ منداله کانیشته هه بی؛ ﴿وله ذریۃ ضعفاء﴾ چه ند زارۆک و خیزانی زۆرو ساواشت هه بی، بۆ خۆشت پیرو که نه فته بووبی و توانای کارو کاسبیت نه مابی و، منداله کانیشته پی نه گه یشته بن و خۆیان پی به خپو نه کری چ جایی بژیوی تو دابین بکه ن، جگه له و باخه ش هه یج سه رچاوه یه کی بژیوی ترت نه بی، جا ئه م باخه که به م شیوه جیگای هیواو

ئاواتت بى، له نكاويك ﴿فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ فَاحْتَرَقَتْ﴾ وەيشوومەو رەشەبای سەخت و ئاگراوى لى بداو بيسوتيتنى و ويران و تارو مار بى، ئەمە وينەى حالى تۆيە: كە بەرپيا مال بيه خشى، يا منەت و شانازى بكەى بە مالبە خشينه كەت، كە هيچ سوودو قازانچيكت دەست ناكەوى و لەناكامى كردارەكانتدا جگە لە ناخ و ئۆفىشت لەدەست دەرجوون زياتر هيچت دەست ناكەوى. ئەمە لەكاتيكددا كە تۆ لە روژى قيامەتدا زۆر پيوسيتيت بە پاداشى كردەو هەكانت هەيه، بەلام هيچت بەدەستەو نيه، چونكە وەيشوومەى زريانى ريبابازيت هەموو كردارو كردەو هەيه كى تۆى پوچ كردۆتەو ﴿كَذَلِكَ يبين الله لكم الآيات لعلكم تفكرون﴾ نابەو شيوە روون و ئاشكرايه پەرورەدگار نيشانەى گەورەيى خووى، بەلگەى نهيىنى شەريعت و مەبەست و سوودەكانى بۆ ئيوە ئاشكرا دەكا، تاكو ئيوە بەچاويكى وردبيني يەوە سەيرى رووداوەكان بكەن، بەبىرو هۆشيكى تەواوەو تەبفكرن و پەندو عيبرەت وەرگرن و لەمەبەستەكان حالى ببن، مالبە خشين و كردارو چاكەو گوشتارتان بۆ رەزامەنديى خودا بى و ريبازى تيدا نەكەن.

بەخشینی مالی باش خیره نهك مالی بیس

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِتَاخِذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿١٧٧﴾

ئەمجار دواى ئەوێ لە ئایەتی پێشرودا باسی ئەوێ کرد: كە پيوسە مالبە خشين تەنها بۆ رەزامەنديى خودابى و مەبەست

پاککردنه‌وهی نه‌فس بی، ریبابازی تیدا نه‌بی، نه‌وه‌شی به‌یان کرد که نابیی به‌شورین مال‌به‌خشینه‌که‌دا منه‌ت و شانازی بکا، نابیی قسه‌ی سووک و جنیو به مال پی‌به‌خسراوه‌که بداو هه‌لو‌یستیک نه‌نوینی هه‌ژاره‌که دل‌گران بی. نه‌وجا لیره‌دا دیته سهر باسیکی ترو له نایه‌تی داهاتوودا نه‌وه روون ده‌کاته‌وه‌که‌ده‌بی مال‌ه به‌خسراوه‌که مالیکی باش بی و نه‌وعیه‌تی چاک بی، ده‌فهرموئ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفَقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ﴾ پیش رافه‌کردنه‌که ده‌بی نه‌وه بزانی که هوی هاتنه‌خواره‌وهی نه‌م نایه‌ته - وه‌کو حاکم و تیرمزی و ئیبنوماجه له‌به‌رایی کوری عازه‌به‌وه ده‌گیرنه‌وه ده‌لی: نه‌م نایه‌ته ده‌رباره‌ی ئیمه‌ی نه‌نصار هاتوته خوارئ؛ ئیمه خاوه‌نی باخه خورما بووین، هی واما نه‌ه‌بوو، به‌گیره‌ی که‌م و زوری دارخورماکانی و ریژه‌ی دلفراوانی خوی، خورمای بومزگه‌وت ده‌هینان، هه‌ژارو نه‌دارای مزگه‌وتی مه‌دینه لیبیان ده‌خوارد، جا هی وا هه‌بوو که حه‌زی له‌خیرکردن نه‌بوو، ده‌چوو چی هیشووه خورمایه‌کی وشکه‌له‌و شه‌را‌بردوو و بی‌تام بو‌ایه نه‌وه‌ی لی‌ده‌کرده‌وه‌و ده‌یه‌ینا به‌په‌تیک له‌نیوان دوو کۆله‌که‌ی مزگه‌وتی پیغه‌مبه‌ردا هه‌لی ده‌واسی و پی‌ی وابوو نه‌مه‌ی به‌خیرو چاکه بو ده‌نووسری، ئیتر نه‌م نایه‌ته له‌شانی نه‌وانه‌دا هاته خوارئ که ده‌فهرموئ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفَقُوا...الْآيَةَ﴾.

نه‌بو داودو نه‌سانی و حاکمیش له سه‌هلی کوری حه‌نیفه‌وه ده‌گیرنه‌وه ده‌لین: هه‌ندی له موسولمانانی مه‌دینه ده‌چوون میوه‌و به‌روبوومی خرابیان ده‌کرد به‌خیرو به‌زه‌کات ده‌یان دا به‌هه‌ژاران، ئیتر نه‌م نایه‌ته هاته خوارئ که ده‌فهرموئ: ﴿وَلَا تَيْمَمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ...الْآيَةَ﴾ حاکم ریوایه‌تیکی تری هه‌یه له جابیره‌وه ده‌یگیریتنه‌وه ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرمانی پیکردین به‌زه‌کاتدانی سه‌رفیتره، بو هه‌ر سه‌ری

خيزانى مەنىك خورما، پياويك خورماي خراپى ھىنا بۆزەكاتى سەرفىترە، ئىتر ئەم نايەتە ھاتە خوارى كە دەفەرموى: ﴿يا أيها الذين آمنوا أنفقوا من طيبات ما كسبتم وما أخرجنا لكم من الأرض﴾ ئەى ئەو كەسانەى موسولمانن و پرواتان ھەيە، فەرمانتان پى دەكەين كە لە چاكتىنى مال و دارايى خۆتان بىەخشن، چ بەروبووميكتان باش و بەنرخە لەئەو خىرو خىرات و زەكات بەن، جا ئەم مال و دارايىيە پارە يان ئاژەل يان دانەويلەو ميوەو كالای بازرگانی بى يان كان و شتى دۆزراوہى ژىر زەوى بى!

لە نايەتتىكى تردا خودا دەفەرموى: ﴿لذئ تنالوا البر حتى تنفقوا مما تحبون﴾ العمران/۹۷. پاداش و چاكتان بۆ نانسرىو ناگەنە پلەى چاكتەكاران ھەتاكو لەو مال و دارايىيە نەبەخشن كە خۆشتان دەوى. ﴿ولستم بأخذيه إلا أن تغمضوا فيه﴾ چۆن ئىوہ شتى وا دەكەن و دەچن لە مالى خراب دەبەخشن! خۆ ئىوہ بۆ خۆتان ئەگەر لەو مالە خراپەتان بدريتى دلتان پروا نادا وەرى بگرن مەگەر چاوى خۆتانى لى بنوقىن!

ئەگەر يەككىك لەئىوہ قەرزى لەسەر خەلك بىو لەو جۆرە مالە خراپە قەرزەكەى بۆ بىنئىتەو، بەحىسابى مالى باش وەرى ناگرنەو مەگەر لەنرخەكەى دابشكىنن! دەى چۆن رازى دەبن ئەوہى بۆ خۆتان ناتانەوى وەرى بگرن بىدەن بە خودا!؟

مافى ئىمە لەسەرتان ئەوہىە كە لەچاكتىن مالى خۆتان بىەخشن!! ﴿واعلموا أن الله غني حميد﴾ ئەوہ بزائن كە خودا فەرمانتان پى دەكا بە مالبەخشىن و بەمالى باش بەخشىن - ئەو خۆى ھىچ ناتاجى بەو مالە نىو خودا بى ناتاجە لە مالبەخشىنتان و بى ناتاجە لەھەموو بوونەوہر، چونكە پەرورەدگار كە فەرمانتان پى دەكا بە مالبەخشىن: بۆ سوودو قازانجى خۆتانەو بۆ دەستەبەر بوونى يەكسانىو، بەرامبەر بوونە لەئىوان

دهوله مهنلو هه ژارد او، بو تاقیکردنه وهی ئیه وهیه.

که وایی نابیی به به خشیینی مالی خراب ز بی نرخ: به ته ما بن له خودا نزیک بینه وه! له لایه کی تره وه خودا شیای هه موو شوکرو سوپاسیکه له سهر کردارو گوفتاری، له سهر به دیهینان و یاساو نیعمهت و قه زاقه دهی. دهی به شیک له سوپاس و حه مدی خودا نه وهیه که مالی باش و به نرخ و خوشه ویست له پیناو ره زامه ندیی نه ودا بیه خشری.

شهیتان ئادهمیزاد ده ترسینی دهلی مال به خشین هه ژارت ده کا

الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُكُمْ مَغْفِرَةً مِّنْهُ وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿۲۶۸﴾ يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَن يَشَاءُ وَمَن يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿۲۶۹﴾

﴿الشيطان يعدكم الفقر ويأمركم بالفحشاء﴾ شهیتان دوزمنی ئیه وهیه، ختوکهی دلتان ده داو هه لتان ده نی بو رژیو چروکی و ده تاترسینی له هه ژاریو نه دارایی و، نه وه ده خاته دلتانه وه که نه گهر مال و دارایی خوتان بیه خشن، له شتی باش بهشی هه ژاران به دن، خوتان هه ژار ده بن، وپرای نه وهش فهرماتان پی ده کا به خراپه کاری، نه وه تان ده خاته دله وه که له ترسی هه ژاریو شتی، تر کچ زینده به چال بکه ن، هه لپه هه لپی مال و سامان کو کردنه وه بکه ن، سوودو ریبیا بخون و گوئی نه ده نه هه لال و حه رام و ههر خه ریکی سامان کو کردنه وه بن، ترسی هه ژاریتان هه بی، نه مانه هه موویان به فاحیشه ده ژمیردین!

لیره دا پرسیاریک ههیه نه ویش نه وهیه وشه (یعدکم) واته: واده تان ده داتی به فه قیربوون، کاتیکیش وه عده به کار ده هیندری که به لیتنهر

بتوانی بەلێنە کە ی پێنیتە جی، دە ی خۆ شەیتان ناتوانی خۆی ئادە میزاد
 هە ژار بکا، چونکە ئایە تە کە خۆی بە لگە یە لە سەر ئەو کە شەیتان درۆ
 دەکا، هیچی بە دەست نیه، کە واتە: چۆن خودا تە نکید لە سەر ئەو دەکا
 کە هە ژاریون بە دەست نەوی؟؟ کە وای لێردا (یعدکم) بە مانا
 (یخوفکم) ه واتە: دە تانترسینی، بۆ ئەوەی لە جیاتی (یخوفکم)
 (یعدکم) ی بە کار هێناوە بۆ زیدە موبالغە و جەخت کردن لە سەر ئەو
 تە خویف و هەڕەشە کردنە کە ی شەیتان ئەو ەندە موبالغە ی تیدایە وە ک
 بلی ی هە ژار کردنە کە بە دەستی خۆی بی.

جا لە کاتی کدا شەیتان دە تانترسینی لە هە ژاری و فەرمانتان بە
 خراپە کاریی پێ دەکا ئا لەو کاتەدا ﴿یعدکم الله مغفرة منه وفضلا﴾
 پەر وەردگار بە لێنی لێخۆشبوونی خۆیتان -بە هۆی پیغە مبه رەو- پێ
 رادە گە یە نی، لە پاداشی مالبە خشین و چاکە کاریتاندا گونا هتان رەش
 دەکا تەو، زیاد لەو هەش لە دنیادا مال و داراییتان بۆ زیاد دەکا و لە
 شوینی مالبە بە خشاوە کە هی تر تان دە داتێ ﴿والله واسع عليم﴾
 پەر وەردگار خەزینە ی رە حمەت و بە زەیی فراوانە، چ بە لێنی ک بەدا
 نە نجامی دەدا، زانا و ئاگادارە بەو شتە ی دە بیە خشن و پاداشی باشتان
 دە داتەو.

ئیمامان: بوخاری و موسلیم؛ حە دیشکیان گێراوە تەو: کە پیغە مبه ر
 ﴿فهرموویه تی: (ما من يوم يصبح العباد فيه إلا ملكان ينزلان فيقول أحدهما: اللهم
 اعط متفقا خلفا، ويقول الآخر: اللهم اعط ممسكا تلقا) رياض الصالحين ص ۲۰۷.

واتە: هە موو روژی کە بە نەندە کان روژیان لێ دە بی تەو، دوو فریشتە دینە
 خوا رەو، یە کێکیان دە فەر موێ: خودایە! ئەو ی بە خشن دە یە تۆ لێ بۆ
 بکەرەو، ئەو ی تریشیان دە فەر موێ: (خودایە! ئەو ی رژدو چروو کەو
 گیرە، تۆیش لێ ی بگرەو.

﴿يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا﴾
 پهروهردگار حيكمهت و ليزاني ددها بهو كه سانهی كه بيهوئ بيانداتي،
 كه سيكيش حيكمهتي پي درا، بيگومان خيرو بييريكي زوري دراوه تي.
 جه ماوهري زاناياني نيسلام پييان وايه حيكمهت بريتيه له زانست و
 تيگه يشتن و قورثان. حيكمهت تاييه تي پيغه مبهرايه تي نيه به لكو گشتي
 تروه هره ژوورووي پلهي حيكمهت پيغه مبهرايه تي، به حيكمهت
 ده توانري حه قيقهت و وه هم ليك جيا بكريته وه، فره قي نيوان ختوكه
 (وه سوه سه) و نيگا بكري، ناميري حيكمهت: عه قل و ناوه زه. كه سيك
 : اني قورثان چي حوكم و نهيني تيدياه، به عه قل ههستي به وه كرد كه
 مالبه خشين چهند سوودو قازانجي هديه بو گهل و نيشتمان و بو خوودي
 خوشي، ههركيز به وه سوه سهي شهيتان هه لناخه له تي و كو له مالبه خشين
 ناكاو چي بتواني له ريگاي خودادا سهرفي ده كا.

عه بدوللاي كوري مه سوود ده فره رموي: له پيغه مبهرم بيست
 ده يفهرموو: (لا حسد إلا في إثنين: رجل آتاه الله مالا فسنطه على هلكه في الحق، ورجل
 آتاه الله الحكمة فهو يقضي بها ويعلمها) رواه أحمد والبخاري والنسائي وابن ماجة.

واته: حه سوودي به خيلي باش نيه مه گهر له دوو شتدا نه بي؛
 يه كه ميان پياويك خودا مال و سامانيكي زوري پي دابي و زال بي به سهر
 به خشيني له كاري خيږدا، دوو هه ميان پياويك خودا حيكمهتي پي دابي كاري
 پي بكاو فيري خه لكي تريشي بكا.. كه وابوو كه سيك خودا يارمه تي دابي
 بو فيريووني زانستي به كه لك به تاييه تي بو تيگه يشتني قورثان و نايين و
 شاره زايي بكا بو شوينكه وتني عه قل و هوش بيگومان خيرو چاكه ي
 دونياو قيامه تي دراوه تي و به خته وهري ههردوو دونيايه. ﴿وما يذكر إلا
 أولو الألباب﴾ سوود له زانست وه رناگري و ناموزگاري كاري تي ناكاو
 به ياد خسته وه سوود مهند نابي، مه گهر خاوه ن عه قلتيكي ساخ و سهليم

که خیطابی شەرعی تی بگا و مانای کەلامی خودا بزانی!

بە کورتی ئادەمیزاد دوو رینگای لەبەرە، سێپەمی نیە، رینگای خودا، رینگای شەیتان، یا دەبی گوی لەبەلێنی خودا بگرێ و پەپەرەوی ئامۆژگاری ئەو بکا، یا دەبی ملکەچی وەسوەسە و ترساندنێ شەیتان بی، ئاشکراشە کە سێک بەرینگای خودادا نەپروا و گوی بۆ بەلێنی خودا نەگرێ، ئەو بەرینگای شەیتاندا دەپروا، چونکە تەنھا یەک بەرنامە هەیە حەق و راست بی ئەویش ئەو بەرنامەیە کە خودا داپرشتووە، جگە لەو بەرنامەیە بەرنامەکانی تر، رینگاکانی تر، ریبازی شەیتان.

قورئانی پیروژ زۆر جارو لە زۆر شوێندا ئەم حەقیقەتە دووبارە دەکاتەوە و جەختی لەسەر دەکا و هەولێ چەسپاندنی دەدا، هەتا بەلگە نەمێنی بۆ ئەو گرۆھانەی کە دەیانەوی لە ریبازی خودا لابدن و لافی حەق بەرستیش لی بدەن و پێیان وابی کە ئەوان لەسەر حەقن، چونکە لێرەدا هیچ شک و گومانیک نیە کە تەنھا دوو رینگە هەیە، رینگای خودا و رینگای شەیتان، بەرنامەی خودا و بەرنامەی شەیتان، هەرکەسە بۆ خۆی ئازادە کام لایەنە هەڵدەبژیرێ با هەلبێژیرێ!

خیر و مالبەخشینی نھینی و مالبەخشینی ئاشکرا

وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِّنْ نَّفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِّنْ نَّذْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهُ ۗ وَمَا لِلظَّالِمِينَ
مِنْ أَنْصَارٍ ﴿٢٧٠﴾ إِنْ تُبْذُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ ۖ وَإِنْ تُخْفُوهَا
وَتُؤْتُوهُا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَيُكَفِّرُ عَنْكُم مِّنْ سَيِّئَاتِكُمْ ۗ وَاللَّهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٧١﴾

ئەمجار پاش ئەوەی کە پەرورەدگار ئادەمیرادی هەلنا بۆ مالبەخشین

له ریگهی خودادا، ئەوه روون دەکاتەوه کەزاتی حەق ئاگادارە بە چۆنیەتی هەموو مالبەخشینیک، دەزانئ ئەو ماله له خوداپەرستی دا یان له تاوانکاری دا خەرج کراوه، دەفەر موی: ﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهَا وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾ هەرچی خەرج بکەن له مال و دارایی و بیبەخشن، یان نەزرو فۆتۆی بکەن، بۆ خودا بئ، یان بۆ ریبابازی بئ، ئەوه بێگومان خودا پئیی دەزانئ و دەزانئ بە کئ دراوه، لەخیرا سەرف کراوه یان لەشەردا خەرج کراوه پاداشی چاکە بە چاکە دەداتەوه، سزای توندو تیژیشی ئامادە کردوو و بۆ تاوانکاران، سته‌مکارانیش له رۆژی قیامەتدا هیچ پشت و پەنایەکیان نیه، ئەو سته‌مکارانە‌ی کە رژدییان له مالبەخشین دا کردوو کەس نیه کۆمەکیان پئ بکا.

﴿إِنْ تَبَدُّوا الصَّدَقَاتِ فَعَمَّا هِيَ وَإِنْ تَخْفَوْهَا وَتَوْتَوْهَا الْفُقَرَاءُ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَيَكْفُرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ﴾ ئەگەر بە‌ئاشکرا مال ببەخشن و خێرو خیرات بکەن بەو مەبەستە‌ی کە ببن بە سەرمەشق و خەلکی تر چاوتان لی بکاو، شوینتان بکەوئ ئەوه کاریکی باشو پەسەندە، خو ئەگەر بە‌نهیانی ئەو کارە ئە‌نجام بدەن و جگە له خودا کەسی تر ئاگای له مالبەخشینە‌کە‌تان نەبئ و بە‌شی هە‌ژاران بدەن، ئەوه زۆر باشتره بۆ ئێ‌وه خودا برئ له گونا‌هە‌کانتانی پئ ره‌ش دەکاتە‌وه له تاوانە‌کانتان خو‌ش دەبئ ﴿وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ خودا ئاگادارو بینایه به هە‌موو کرداریکتان و هە‌موو نه‌ینی‌یه‌ک دەزانئ، بگره‌ له (نه‌ینی)یش نه‌ینی‌تر دەزانئ و ئاگای لی‌یه‌تی، پاداشی کردە‌وه‌کانتان دەداتە‌وه، کە‌وابئ خو‌تان له ریبابازی پیاریزن، له‌پیناو ره‌زامە‌ندیی خودادا نە‌بئ مال و دارایی خو‌تان مە‌بە‌خشن، چونکە‌ نییه‌تتان له خودا ون نابئ، چی له دلتان‌دایه‌و چ مە‌بە‌ستی‌کیشتان هە‌بئ لای خودا ئاشکراو نمایانه.

لێ‌ره‌دا زوربه‌ی راقه‌که‌رانی قورئان پێ‌یان وایه: نایه‌تی (۲۷۱) له

شانى (صدقة التطوع) دا هاتۆته خوارى و ئەو دەگەیهنى كه به نهینى به خشین باشته له به ناشكرا به خشین، ههروهها هه موو عیباده تىكى تر نه گهر ته تهووع بوون (واته: واجب نه بوون) ئەو نه جامدانیان به نهینى باشته له ناشكرا كریان، مه گهر له ناشكرا كرده كریان دا بهرزه وهندى به ك به دى بكرى، وهكو ئەو بیهوى ببیته سه رمه شقى خه لكى ترو هى تر چاوى لى بكن، كه وابى كه سیك نه گهر مالى خوى به خشى بو بهرزه وهندى به كى گشتى و مه شرو عىكى خه یرى، ئەو قه یناكا نه گهر خیره كهى ناشكرا بكاو نه ندازهى به شدارى كرده كهى بدر كینى، بو ئەو هى خه لكى تر چاوى لى بكن و پیشبر كى تیدا بكن. به لام خیری واجب وهكو زه كات و سه رفیتره، ئەو زور بهى زانایانى ئیسلام پیمان وایه: به ناشكرا بدرى له نهینى باشته، چونكه كرداری فهرز ریا بازى كه متر تیدایه.. به پیچه وانەى كرداری سوننهت كه زۆر تر ریا بازى تیدا ده كرى.

ئیمامى موسلىم له سه حیحه كهى خوى دا حه دى ثىكى گىرا وه تهو له پیغه مبه ره وه كه ده فهرموى: ﴿أَفْضَلُ صَلَاةِ الْمَرْءِ فِي بَيْتِهِ إِلَّا الْمَكُوبَةَ﴾ باشتى و گه وه ترین نوێژ، ئەو هیه: ئاده میزاد له ماله وه بىكا، جگه له نوێژه فهرزه كان، هه بویه شه گوتراوه، نوێژى سوننهت كردنى به ته نیا باشته، نوێژى فهرز به جه ماعهت گه وه تره، ته نانهت به ناشكرا كردنى نوێژى فهرزو شته پیوستى به كانى تریش وهكو حه ج و عومره و زه كات و سه رفیتره جه ختى له سه ر كراوه.. چونكه شیعارى ئایین و ده بى به ناشكرا نه نجام بدرین!

جگه له ماله خشینى واجب - وهكو زه كات و سه رفیتره و فۆتۆ (نذر) - خیره خیراتى تر، دروسته بدرى به كافرو موسولمان، به باش و به خراب، به هه ژارو به ده و له مهنده، چونكه نایه ته كه، ده فهرموى: ﴿وَإِنْ

تخفوها وتعطوها الفقراء ﴿ وشهی (الفقراء) به ره‌هایی و موطله‌قی
 هیئاوه و تایبه‌تی نه‌کردوو به هه‌ژاری موسولمانه‌وه. هه‌ر نه‌وه‌نده ده‌لی:
 (نه‌گه‌ر بدری به هه‌ژاران باشتره). له ده‌وله‌مه‌نده کانیشی
 قه‌ده‌غه‌نه‌کردوو. به‌لام زه‌کات و سه‌رفیتره ده‌بی بدرین به هه‌ژارانی
 موسولمان، چونکه خودا ده‌فرموی: ﴿إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ﴾
 (موعان) یش که پیغه‌مبه‌ر ﷺ ناردی بۆ یه‌مه‌ن و کردی به‌والی،
 فرمانی پی‌کردو پی‌فرموو: (خذها من أغنیائهم وردها فی فقرائهم)
 به‌کورتی و پوختی صه‌ده‌قه‌ی واجب و پاره‌خه‌رجکردن له‌به‌رژه‌وه‌ندی
 گشتی‌دا وه‌کو دروستکردنی خویندنگاو خه‌سته‌خانه‌و بانگه‌وازی کردن بۆ
 بلاوبوونه‌وی نایین و جیهاد کردن، هه‌روه‌ها مال‌به‌خشینی ته‌طه‌ووع
 به‌مه‌به‌ستی هه‌لنانی خه‌لکی ترو چاولیکردنی، نه‌وه‌پتویسته به‌ناشکرا
 نه‌نجام بدرین، به‌لام خیره‌و صه‌ده‌قه‌ی سوننه‌ت به‌نه‌ینی نه‌نجام بدرین
 باشتره ..

نه‌وانه‌ی مالیان پی‌ده‌به‌خشی

﴿لَيْسَ عَلَيْكَ هُدُنُهُمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَن يَشَاءُ وَمَا
 تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلِأَنفُسِكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ وَمَا
 تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُؤَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ﴾ (۲۷۲) لِلْفُقَرَاءِ
 الَّذِينَ أَحْصَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي
 الْأَرْضِ يَحْسِبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعْفُفِ تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَتِهِمْ
 لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ﴾ (۲۷۳)

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ
عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٤﴾

له نایه تی پیشوردا پهروه ردگار نه وهی راگه یاند که ده شی
موسولمانان مالی خویان بیه خشن به هه ژاران به گشتی موسولمان بن یان
ناموسولمان.

له نایه تهی دواپیشدا نه وه روون ده کاته وه که دروسته صده ده قه ی
ته طه ووع بدری به ناموسولمان؛ موشریک بن یان فله و جووله که بن.
چونکه پیویسته موسولمانان ره وشتیان خودایی بی، نه وه تا پهروه ردگار
رزق و روژی ددها به کافرو موسولمان به بی جیاوازی و ده فهرموئ:
﴿لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾ نهی پیغه مبهرا!
پیویسته تو سنگ فراوان بی، لیبور دوویو و سنگ فراوانی تو به سهریاندا
برژی، نهی محمد! له سهر تو پیویست نهی که به زور خه لکی کیش بکه ی
بو موسولمان بوون، تو ههر نه وه ندهت له سهره ناموژگاری و بانگه وازی
نیسلامی بکه ی، خه لکی شاره زای نایین بکه ی، مزگینی به هه شت بده ی
به نه وانه ی پابه ندی ناموژگاریه کانت ده بن، نه وانه ی سهر پیچی ده که ن
بیانترسینی و هره شه یان لی بکه ی به ناگری دوزه خ.. به لام گه یاندن به
ریگه ی راست و حق و یارمه تیدان له سهر لی لانه دان نه وه به ده ست
خودایه و، ده سه لاتی پیغه مبهری تیدا نهی. که واته نهی موحه ممه د!
فهرمان به خه لک بکه که مال بیه خشن به ههر که سیک داویان لی بکا،،
له سهر ههر نایینیک بن، با خپرو خیراتیان پی بکه ن به مه رجیک نه و
ناموسولمانانه له حاله تی شه ردا نه بن دژی موسولمانان،، بیگومان
پاداشی نه و مال به خشینه لای خودا پاریزراوه، به لام به مه رجی له بهر

خاتری خودا خیریان پی بکهن. ﴿وَمَا تَنْفَقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلْأَنْفُسِكُمْ﴾ هر شتییک بیه‌خشن و سوودی هه‌ژارانی تیدا بی، پاداشه‌که‌ی بۆ خودی خۆتانو، بۆ خۆتان سوودی لی ده‌بینن ﴿وَمَا تَنْفَقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ﴾ خۆ ئیوه‌ی موسولمانیش هر مالیک بیه‌خشن له‌بهر خاتری ره‌زامه‌ندی خودا ده‌بیه‌خشن، مه‌به‌ستتان لی رازی‌بوونی په‌روه‌ردگاره، موسولمان نابئ خیرو خیرات بکا بۆ ئه‌وه‌ی باسی بکهن و پی‌یدا هه‌لبلین و مه‌دحی بکهن، موسولمان بۆیه مال سه‌رف ناکا هه‌تا به‌سه‌ر مال پی‌به‌خشاوه‌که‌دا خۆی راوه‌شینئو که‌ش و فشیان به‌سه‌ردا بکا، یان به‌ته‌ما ئه‌وه‌بی خواهن ده‌سه‌لات و پله‌و پایه لی رازی بن و قهره‌بووی بکهن، به‌لکو ته‌نها له‌بهر خاتری خودا به‌خشنده‌یی ده‌کا، بۆیه دلنیا‌یه خودا سه‌ده‌قه‌که‌ی لی‌وه‌رده‌گریو دلنیا‌یه خودا به‌ره‌که‌ت ده‌خاته مال و دارایی‌یه‌وه، دلنیا‌یه خودا پاداشی ده‌داته‌وه! ﴿وَمَا تَنْفَقُوا مِنْ خَيْرٍ يَوْفِ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَظْلَمُونَ﴾ هر خیرو خیراتییک بکهن، هر مالیک بیه‌خشن پاداشتتان ده‌دریته‌وه و ئیوه هیچ سه‌ته‌متان لی ناکریو به‌زیاده‌وه پاداش وهرده‌گرنه‌وه!! له‌دو‌نیاو قیامه‌ت‌دا خۆتان لی سوودمه‌ند ده‌بن! له‌دو‌نیا‌دا مال و داراییتان پارێزراو ده‌بی، هه‌ژارو نه‌دارا چاوی تی‌ناپرن و هه‌ول ناده‌ن لیتان بفرینن و لیتان بدزن، چونکه برسی هه‌موو شتییک بۆ خۆی به‌ره‌وا ده‌زانئ، له‌قیامه‌تیش‌دا پاداشتتان چوونه ناو به‌هه‌شته‌و ده‌سته‌به‌ربوونی خوشی و له‌ززه‌ته‌کانیه‌تی.

ئه‌مه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ئه‌وه: که مال‌به‌خشین بۆ هه‌ژاران به‌گشتی، موسولمان و ناموسولمان ده‌گریته‌وه، چرکه‌قورئان ده‌فه‌رموی: ﴿وَيُطْعَمُونَ عَلَى حَبِّهِ مَسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا﴾ ئه‌مه به‌لگه‌یه‌کی به‌هێزه له‌سه‌ر ئه‌و رایه، چونکه ناشکرایه دیل (اسیر) له‌ولاتی ئیسلام‌دا جگه له‌ناموسولمان نیه! ئه‌وه‌ی پالپشتی ئه‌مه ده‌کا ئه‌و هه‌دیته‌یه که

پیغه مبهەر ﷺ ده فەرموی له روژگاری کۆن دا پیاویک په یمانی دا وتی:
 ده بی ئیمشه و خیریکی بکه م، به شیک له مال و داراییم به خشم، ئیتر نه و
 شه وه خیره که ی کرد دای به ئافره تیکی داوین پیس، به یانی خه لک
 که و تنه مقۆ مقۆ وتیان خیری به ئافره تی داوین پیس کردووه؟! وتی
 خودایه! سوپاس بۆ زاتی پاکت له سه ر نه وه که شاره زاییت کردم له سه ر
 خیر کردن به زیناکه ر! نه مشه و ده بی خیریکی تر بکه م، ئیتر خیره که ی
 خسته ناو دهستی کابرایه کی ده وله مهنده وه، به یانی که روژبووه وه سه ر له
 نوێ خه لک که و ته مقۆ مقۆ ده یانگوت: فلانه که س خیری داوه به
 ده وله مهنده! وتی: خودایه! سوپاس بۆ تۆ که یارمه تیت دام له سه ر
 خیر کردم به ده وله مهنده!! ده بی ئیمشه و خیریکی تر بکه م، ئیتر چو و
 خیره که ی دا به کابرایه کی دز، که روژبووه وه سه ر له نوێ خه لک لی ی
 که و تنه مقۆ مقۆ وتیان: خیری به دز کردووه، وتی: خودایه سوپاس بۆ تۆ
 له سه ر یارمه تیدانم بۆ خیر کردن به زیناکه رو ده وله مهنده دز!!

ئیترا یه کییک هاته لایو پی ی گوت: خیره کانت هه موویان وه رگی ران و
 قبوولن، به لکو ئافره ته داوین پیسه که تۆ به بکا و داوین پاک ی ده ست پی
 بکا، به لکو ده وله مهنده که ش په ند وه ربگری و ده ست بکاته خیر کردن،
 به لکو کابرای دزیش واز له دزی کردن بیتی.

نه مجار په روه ردگار کۆمه لیک هه ژار دیاری ده کا که له هه موو که س
 زیاتر شیاوی خیر پی کردن نه وانیش نه وه هه ژارانن که پینج صیفه تیان
 تیدا بن. ره وشتی یه که میان نه وه یه که ده فەرموی: ﴿لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ
 أَحْصَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾

۱- یه که م نه وه هه ژارانن که مال و مندا ل و سامانی خو یان له
 مه که به جی هیشته وه له مه دینه نیشته جی بوون، خو یان ته رخان کردووه
 بۆ تیکۆشان و خو به خت کردن له ریگای خواداو پاریزگاری کردنی پیغه مبه ر!

و ەکو کۆمەڵی (صوفقە) کە بئەکیان لەناو مەزگەوتی مەدینە بسو، پارێزگاری مائەکانی پیغەمبەریان دەکردو دوژمن نەیدەتوانی فرسەتیان لێ بێن، ژبانی خۆیان لەپیناو خەبات و تیکۆشان لەریگای ئیسلامدا تەرخان کردبو، بەجۆریک کە ماوەی ئێشکردن و بازەرگانیان نیو ناتوانن بژیو بۆ خۆیان دابین بکەن؛ لەگەڵ ئەوەشدا دەست پان ناکەنەو و سوال ناکەن و ئەوەندە نەفس بەرزەن کەسێ نەزانی و گومان دەبا کە ئەوانە تیرو تەسل و دەولەمەندن، کەسیک زۆر بە روونی تێیان نەفکریو توێژینەویان تێدا نەکا حەقیقەت و چۆنیەتی ئەوانی بۆ ناشکرا نابێ، چا هەرچەندە نایەتە کە دەربارە ی ئەوان هاتۆتە خوارێ بەلام دەقە کە ی گشتی یەو بۆ هەموو هەژاریکی رەوشت بەرز ی هەموو رۆژگاریک دەبێ، هەرکەسیک ئەو رەوشتانە ی تێدا بن، دەقە کە دەیگریتەو.

ئێینو عەباس دەگریتەو دەفەرموی: رۆژیک پیغەمبەر لەناو کۆمەڵی صوفقەدا راوەستاو هەژاریانی بینی، کۆشش و دلپاکییانی هەست پێ کرد، فەرمووی: مەزگینیتان لێ بێ ئە ی کۆمەڵی صوفقە! هەرکەسیک لە ئۆمەتی من لەسەر رەوشتی ئێوە بێ بەردەوام لەسەر ئەو رەوشتانە بمینیتەو و رازی بێ بەبەشی خۆی ئەو لە هاوەلانی منە..

۲- دوو هەم ئەو یە: کە نەتوانن کار بکەن ﴿لایستطیعون ضربا فی الأرض﴾ واتە: ناتوانن بازەرگانی و ئال و ویر بکەن و بەشوین کاسبی دا بگەرێن، چا چ لەبەر پیری و کەنەفتی بێ، یان لەبەر نەخۆشی بێ، یان لەترسی دوژمن بێ، یان لەبەر هەر هۆیەکی تر بێ.

۳- سێ هەم نەفس بەرز ی بێ متمانەییانە، هیچ هومیدیکیان بە مالی خەلک نیە، ئەوەندە نەفس بەرزەن و هیندە بەقەناعەتن لەبارە ی خواردن و پۆشاک و هەلس و کەوتیان هەر بە تەواوی ئەو لایەنانە یان فەرامۆش کردووە، هیچ گرنگی بەکی پێ نادەن.

هەر له مانای ئەم رستەییە ئایەتە کەدا ئەبوهو رەیرە فەرموودە یەك دەگیرێتەوه کە دەفەر موئ: (لئس المسکین بهذا الطواف الذي ترده التمرة والتمران واللقة واللقتان والأکلة والأکتان ولكن المسکین الذي لا تجد غنى یغنیه، ولا یفطن فیتصدق علیه، ولا یسأل الناس شیئا) رواه احمد أيضا عن ابن مسعود.

واتە: هەژار ئەو کەسە نیه کە دەرگا و دەرگا و دوکانە و دوکان دەگەرێ، دهنکه خورمایەك یان دوو دهنکه خورما، پاروێ نانیك یان دوو پاروێ نان پەیدا بکا، بەلکو هەژار ئەو کەسە یە هیچی نەبێ و کەسیش پێی نەزانێ کە هەژارە هەتا شتی بدەنێ و خیری پێ بکەن، داوا لە کەسیش نەکا و دەرۆزە نەکا.

۴- رەوشتی چوارە میان ئەو یە کە چەند نیشانە یە کێ تایبەتیان هەیه (تەرفەم بسمام) ناسین و پێزانین و دۆزینە و یان پێوستی بە لیۆرد برونە و تەفکیرینی موسوڵمانان هەیه، لێزانی و دووربینی و عەقل و هۆشی تایبەتی گەرە کە، پێوستە لە هارسی و خزم و کەس و کاریان پرسیار بکری، وێ دەچی دیاردە ی هەژاریان پێو دیاری و کزو لاواز و پۆشاک دراو بن، بەلام زۆرجار ئەم دیاردە بەرچاوانە نابنە نیشانە ی هەژاری و نەبوونی؛ چونکە وادەبێ دوو کەس یە کێکیان خۆ بە هەژار پێشان دەدا و پۆشاک دراو و سەر و گوێ رووت و پێ خاوسە، یە کێکیشیان پۆشاکێکی پاک و خاوین و مام ناوەندی دەپۆشی و وێ دەچی ئەم هەژاری و ئەوی تریان درۆ بکا!!

۵- رەوشتی پێنجەم دەرۆزە نەکردنیانە ﴿لَا یسألون الناس إلیخاف﴾ واتە: بەهیچ جوړیک سوال ناکەن و نەفس بەرز و نەفس بەرز یان رەوشتیکی هەمیشە یانە و بەهیچ جوړیک داوا لە کەس ناکەن. هەندێ لە راقە کە رانی قورئان دەفەر موون: مەبەست لە ﴿لَا یسألون

الناس إلحافاً ۞ نه وهیه که به ئیلحاح داوا له کهس ناکهن، واته سوال ده کهن به لام به نه زاکهت و ئیلحاح ناکهن! چونکه که سیک سوال بکاو به شی خو شی هه بی نه وه پی دی ده لئین ئیلحاف که رو ریگر، که وایی نه م رسته یه ئاماره یه بو خراپحالی نه و که سانه ی که هه یانه و سوال ده کهن، سوال کردنیان کردو ته پیشه! زور به ی سوال که رانی نه مړو له و ئیلحاف که رانه.

﴿وما تنفقوا من خیر فإن الله به علیم﴾ هه ر خیر و خیراتی که بکهن که م بی یان زور بی خودا ئاگاداره و پی دی ده زانی و ئاگای لئیته تی و مه به ست و نییه تی به خشنده که ده زانی بوچی یه و بوچی نیه، پاداشتی پیوستیان ده داته وه. ﴿الذین ینفقون أموالهم باللیل والنهار سرا وعلانیة﴾ نه وانه ی مال و دارایی خو یان ده به خشن، له هه موو شوین و کاتیکدا؛ به شه وو رۆژ، به نه یینی و به ئاشکرا، هیچ شتیک نایته له مپهرو مانع له به رده م مال به خشینیان دا، نه وانه ﴿فلهم أجرهم عند ربهم﴾ پاداشتی باشیان له لای خودایه و له که نجینه ی ره حمه تی خو ی خه لاتیان ده داتی، نه وانه له جیهان دا نه رکی سه رشانی خو یان نه نجام داوه، ئیتر ﴿ولا خوف علیهم﴾ ترسیان نیه و سه ربه رزن، چونکه نه وانه نه و کاته ی پیوست بووه مالی خو یان به به خشن به خیلی و رژدی و چروکیان نه کردوه، یارمه تی هه ژارانیان داوه، ﴿ولا هم یحزنون﴾ خه م و خفه تی نه وه شیان نیه که فرسه تیان له کیس چووبی، چونکه نه وانه نه وه نده نه فس به رز بوون هه موو ئاوات و هیوا یه کیان نه وه بوو پیداویستی بی نه وایان دابین بکهن و یارمه تی هه ژاریک بدهن و، برسییه ک تیر بکهن، یان کهل و پهل و تفاق ی پیشمه رگه یه کی ئیسلام دابین بکهن و بینیره سه ر سنوورو، سه نگه رو که لینیکی پی بگرن، تا به رگری له مال و نامووسی موسولمانان بکهن.

زیانی ریباً (سوود) بۆ تاک و کۆمەڵ

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ
 مِنَ الْمَسِّ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ
 وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَانْتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ
 إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧٥﴾ يَمْحَقُ
 اللَّهُ الرِّبَا وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ ﴿٢٧٦﴾
 الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ
 أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٧﴾ يَتَأْتِيهَا
 الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ
 ﴿٢٧٨﴾ فَإِنْ لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِنْ تُبْتُمْ فَلَكُمْ
 رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٩﴾ وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ
 فَنظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٨٠﴾
 وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ
 وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٨١﴾

ئەمجار دواى ئەو ەى لە ئایەتى پەشەودا باسى مالبەخشىن و خەرومەندانى کرد، کە لە پەناو رەزەمەندىي خودادا مال و دارايى خۆيان دەبەخش، هەيچ مەبەستىكى تریان نە جگە لە رازی بوونی خودا لیتیان! باسى ئەوانەى کرد کە مالى خۆيان دەبەخش بەبى بەرامبەر، ئەمجار دیتە سەر باسى ریببا وەرگران و سوودخۆران کە بەبى بەرامبەر مال وەرەگرن و بەنارەوا هەژارو نەبوان دەرویتیننەو! دەفەرموی: ﴿الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ﴾ ئەو کەسانەى کە سوود وەرەگرن و ریببا خواردنیان بەلاو رەوایە بەبى هۆی رەواو بە ناحەق، بەبى ماندووبوون و کزەش مال و سامانى خەلکی دەخۆن، ئەوانە لەچەواشەیی و دلەراوکی و ویزدان مردوویی و رۆچوون لە کردەو ەى دونیایی دا وەکو ئەو شیت و دەست لی وەشاوانە وان کە جنۆکە دەستیان لی دەوەشینن!

ئەوانە کاتیک رۆژی قیامت زیندوو دەکرینەو، هەر لەو کاتەو لەگۆر دینە دەری تا دینە دەشتی مەحشەرو دوايى بەرەو بەهەشت و دۆزەخ دابەش دەکرین - شەپلە لی دراوون و هەلس و کەوتیان بەناریک و پیتیکی دیتە پیش چاو - هەموو دەم شیو شیاوو لەش داھیزراو و سەر لی تیکچوون بەهۆی تۆبالی قورسایى ئەو ماله حەرام و سوود نامیزەى کە لە دنیا دا بە نارەوا خواردوویانە، بە جۆریک رەنگ و روخساریان لە هەموو کەس جیاوازە، ناتوانن ری بکەن و هەرکەویستیان بجوولین ئەندامەکانیان هاوکاریان ناکەن و لەدوایان نایەن، ئەمەش وینەیهکی دزیوو قیزلیکراوی هەیه، بەلگەیه لەسەر ئەو حالەت و دیاردەیه کە نیظامی سەرمایه داری سوودنامیز لە جیهانی هاوچەرخ دا بەدی دەهینن، هەلکشان و داکشانی بازارو دلەراوکی و لەگریژەنەچوونی سیستەمی ژیان و بلابوونەو ەى ترس و لەرزو نەخۆشی دەمارگیری و دەروونی و جۆرەها

دەردو مەینەتی تر هەموویان دیاردە ی سووحواردن و ریبای وەرگرتن!!
 زوربە ی راقە کەرانی قورئان لەسەر ئەوەن کە مەبەست لە وشە ی
 ﴿لایقومون﴾ هەستانە وەیانە لە گۆرەکانیان تا کاتی کۆبوونە وەو
 دابەشبوونیان بۆ بەهەشت و دۆزەخ. واتە هەلسان و جولانیان بە
 شێوەیەکی ئاسایی بەو دەلیی جوولە و هەستانی پەرکەمدارە و دەلیی
 شیتن و شەیاتینی دەستی لی وەشاندوون ﴿ذلک بأنهم قالوا إنا البیع مثل
 الربا﴾ چونکە ئەوان دەیانگوت: سوودو ریبای وەکو کڕین و فرۆشتنی
 ئاسایی وان، بۆچوونەکیان بەتال و پووج بوو کە پێیان وابوو: ریبای بەیە
 وەکو یەکتەترین!! دەیانگوت: چۆن رەوایە شتیەک کە نرخ ی حازری
 دیرەمیەک بێ دروستە بەقەرزی بیفرۆشی بە دوو دیرەم، هەر بەو جۆرە
 رەوایە نینسان کاتی پێویستی دیرەمیەک وەرگیری کاتی هەبوون و
 ئاسایی دوو دیرەم بداتەو، خۆ هۆی زیادەکە لە هەردوو سەوداکاندا
 ماوەکەیە، دە ی بۆ ئەویان دروستە و ئەمیان نادروستە؟؟

ئێتر پەرەردگار بۆچوونەکیانی رەتکردە و ئەوە ی ئاشکرا کرد کە
 پێک گرتن (قیاس) هەکیان هەڵە و فەرمووی: ﴿وأحل الله البیع وحرم
 الربا﴾ پەرەردگار کڕین و فرۆشتنی حەلال کردو و ریبای یاساغ کردو و،
 چونکە سەودا و مامەڵە بەردەوام تێبینی ئەوە ی تێدا دەکری کە کڕیار
 سوود لە کالاکردا وەکی دەبینی، بۆ نموونە کە سیەک گەنم دەکری یان
 لیی دەخوا، دەیچینی، یان دەیفروشیته و، پارەکە بەرامبەر کالاکە یەو
 کڕیارو فروشیار هەردووکیان رازین!! بەلام ریبای و نیە چونکە لە مامەڵە ی
 ریبای نامیزدا خاوەن پارە ئەندازە یەک پارە یان کالایەک دەداتە کابرایەک
 دوایی پاش ماوە یەک زیاد لەو ئەندازە یە لی وەرەگریته و، ئەو زیادە ی
 وەری دەگریته وە هیچ بەرامبەر یکی نیە و بەرەزامەندی کابرای خاوەن ئاتاج
 نیە، ئەو بەناچاری ئەو زیدە یە دەدا بە خاوەن سامانە کە. ﴿فمن جاءه

مَوْعِظَةً مِّن رَّبِّهِ فَانْتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ ﴿۱﴾ کەسێت ئەوێ پێگەشت کە ریبایا ساغەو خیرا وازی لی هینا، ئەو ئەو ریبایە لەو پێش وەری گرتووە بۆ خۆبەتی و داوای ئەوێ لی تاکرێ کە ئەو ریبایە لەو پێش وەری گرتووە بیداتەو، بە لکو ئەو نەدە بەسە کە ئیتر لەو بەولاوە ریبایا وەرنەگرێ ﴿وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ﴾ لیبوردن و چاوپۆشی لی کردنی بە دەست پەر وەردگارەو، بۆ خۆی دەزانی روژی قیامت چی بۆ پریار دەدا، ﴿وَمِن عَاد فَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ کەسێک داوای ئەو بەگەرێتەو بۆ سوود وەرگرتن و ریبایا خواردن، وەکو سەردەمی نەزانی و جەهالەت هەزاران بچەوسینیتهو، ئەو شیای سزای توندی دۆزەخەو لەناو ئاگریدا روژگاریکی دوورو درێژ دەمینیتەو و تۆلەیی ئەو سەرپێچی کردنی لی دەستیندریتەو.

﴿يُمَحِّقُ اللَّهُ الرَّبِّي وَيَرْبِي الصَّدَقَاتِ﴾ پەر وەردگار خێرو بەرە کەتی مال و دارایی سوود تیکەوتو ناهێلێ و گەشەیی پێ ناکا، هەرچەندە بەر و آلەت مال و سامانە کە بەهۆی ریبایا زیاد بکا، بەلام لەراستی دا هەر رو لە نەمان و بەر و فەوتان دەچی. بەپێچەوانەو سەدەقەو خێرو خیرات خودا بەرە کەتی تی دەخا و خێرو بیرە کەیی دووچەندانە دەکاتەو، لەدونیادا هەرگیز سەدەقەو خێر لی کردن مال و دارایی کەم ناکاتەو و خوا بۆی پر دەکاتەو، لە روژی قیامتیش دا خێرکەر پاداشی خێر کردنە کەیی بە دوو چەندانە و چەند چەندانە وەردەگریتەو، دیار دەیه کیش لە دیار دە مەعنەو بیەکانی خێرو خیرات ئەو یە کە کابرای خێرکەر هەمیشە لای خودا و نادەمیزاد خۆشەویستەو، کەس حەسوودی پێ ناباو زیانی پێ ناگەینێ و دزی لی ناکەن. بەپێچەوانەو بابای سوودخۆر هەمیشە لای خودا و بەندەکانی دزیو و رقیان لیستەو، هەموو کەس بەچاری سووک تەماشای دەکەن و پێیان خۆشە تووشی بەلام موسیبەت بیی، هەموو کەس

چاوه پروانی نهوه یانه که تووشی روژیکسی رهش بیی! نه مهش دیاردهیه که زور جارن له سوود خوران دیاری ده داو، ریباه وهرگران مال و سامانیان ته فروتونا ده بی و له کوتایی دا ته ندروستی و سامانیان تووشی نه هاهمه تی دی و مالیان به فیرو ده چی و لهش و لاریان تووشی نه خوشی سامناک ده بی و به خویان و مال و دارایی یانه وه ده پووکیته وه.

بوخاری و موسلیم له شه بوهورهیره وه شه دیشیک ده گپرنه وه له پیغه مبه ره وه ﷺ که فهرموویه تی: (من تصدق بعدل تمرة من کسب طیب - ولا یقبل الله تعالی إلا طیباً - فان الله یقبلها بيمينه ثم یربها لصاحبها کما یربی احدکم فلهو حتی تکن مثل الجبل) واته: که سیک به شه نازهی ده نکه خورمایه ک له مالی پاک و خاوینی خوی بیه خشی - خوداش ته نها شتی پاک قبول ده کا - پهروه ردگار به دهستی راستی لی و وهرده گری و بو خاوه نه که ی پهروه رده ی ده کا، و هکو چون یه کی له ئیوه جوانویی پهروه رده ده کا، تا نه ده نکه خورمایه به نه نده ده ی کتویک گه وره ده بی. ﷻ والله لا یحب کل کفار ائیم ﷻ پهروه ردگار ههرکه سیک به رده وام بی له تاوان کردن داو سوپاسگوزاری نیعمه تی خودا نه بی و له مال و دارایی خوی نه به خشی، خوشی ناوی و رقی لی ده بیته وه. چونکه شه سامانداره رژه پهروستی و ناتاجی هه ژاران ده قوزیته وه به هه لی ده زانی که بیانچه وسیئیته وه و ههست به نیش و نازاری هه ژاریان ناکا، نه مهش نه وه ده گه یه نی که سوود خواردن کارو کرده وه ی کافرو خوانه ناسانه نه ک هی موسولمان!

نه مجار پهروه ردگار به راوردییه ک له نیوان هه لس و کهوتی خودانه ناس و ریباخو و موسولمانان دا ده کا و ده فهرموئی: ﴿ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات﴾ نه وانه ی پروایان به نایینی نیسلام هیناوه و خودا ده ناسن و پروایان به پیغه مبه ره یه گوفتارو کرداری چاک نه نجام ده دن و دل و

دەروونی خۆیان پاک دەکەنەو، یارمەتی هەژاران دەدەن و قەرزداران مۆلت دەدەن ﴿وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ﴾ نوێژ دەکەن کە یادی خودایان بێردەخاتەو و نزیکیان دەکاتەو لە بارەگای زاتی بێچوونی ﴿وَاتُوا الزَّكَاةَ﴾ زەکاتی مال و سامانی خۆیان دەردەکەن، کە دەبێتە هۆی بارسووک کردنی هەژاران و بلاوکردنەوی خوشەویستی لەنیوان ساماندراو هەژاراندا، ﴿لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ ئەوانە پاداشی تەواویان لەلای خودا بۆ نامادەکراوە، روژی قیامت پێی شاد دەبن، شانازی بەکرداری چاکی خۆیان دەکەن.. ﴿وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ﴾ لە داهاوو ناترسن و دُنیا دەبن لە ناگامی حیساب و لیکۆڵنەو، ﴿وَلَا هُمْ يُحْزَنُونَ﴾ خەم و خەفەتی رابوردووشیان نیە، شتیک نیە حەسرەتی بۆ بخۆن و بڵێن خۆزگا بمانکردایەو دەستی خۆیانی بۆ بشکێننەو.

دوا بەدوای ئەم بەرامبەری کردنە لەنیوان ناکام و پاداشی رێبا خۆرو موسوڵمانانی کردارچاکدا جاریکی تر پەرورەدگار بانگی موسوڵمانان دەکاو دەفەرموێ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ﴾ ئەو کەسانە، ئیمانتان هێناوە و بڕواتان بە فرمان و نەهییەکانی پەرورەدگار هەیه، خۆتان لە سزای سەختی خودا بپارێزن، پابەندی فرمان و نەهییەکانی بن، چی دەفەرموێ: بیکەن، ئەنجامی بدەن، چی نەیی لێکردن لێ دوورکەونەو، ﴿وَذُرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا﴾ ئەو قازانج و سوودە لای قەرزداران ماوەتەو وازی لێ بێنن و گەردنیا نازاد بکەن ﴿إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ ئەگەر راست دەکەن ئێوە بەدل بڕواتان هێناوە، بەراستی پابەندی فرمان و نەهییەکانی نایینی ئیسلامن!!

ئەمە ناماژەیه بۆ ئەو ئەگەر کەسێک دوای ئەم فرمان و نەهی و هەرەشانه، وازی لە سوودخواردن و رێبا وەرگرتن نەهینا بە موسوڵمان حلیب ناكرێ و بەكافری دەمرێ و هەتا هەتایە لە دۆزەخدا سزا دەدرێ،

چونکه ئایینی ئیسلام ئایینیکی تیرو تەسەل و یەکانگیرە، دەبی موسولمان پروایان بە هەمووی هەبی، کەسیک پروای بە بەشیکی هەبی و پروای بە بەشیکی نەبی بە موسولمان دانانری و لەریزی ئەوان حسیب ناکری، پیغەمبەر ﷺ دەفەرموی: (لا یزنی الزانی حین یزنی وهو مؤمن ولا یشر الخمر حین یشرها وهو مؤمن) .

﴿ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا ﴾ ئەگەر ئێوە ئەم موسولمانان! وازتان لە سوودخواردن و ریا وەرگرتن نەهێنا و دەستان هەڵنەگرت لەو ریبایەیی ماوه لای قەرزدارە کانتان ئەوه ﴿ فَأَذْنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ﴾ بزانی کە ئێوە شەڕیکی سامناک و دژوار لەگەڵ خودا و پیغەمبەر دەکەن، نامادەبن بۆ جەنگان لەگەڵ خودا و پیغەمبەر، چونکە ئێوە بەم هەڵۆستەتان دوژمنایەتی خودا و پیغەمبەر دەکەن و پابەندی شەریعەتەکی نابن، کەسیکیش خودا دژایەتی بکا رقی لی ی دەبی و تۆلە لی دەستین، لە جیهان دا بەوه تۆلە لی دەستین کە زەرەر و زیانی لی دەدا و لە قیامەتیشدا بەناگەر سزای دەدا، کەسیک رقبەری خودا و پیغەمبەر بکا و فەرمانبەرداری فەرمان و نەهییەکانی نەبی دەبی شەڕی لەگەڵدا بکری وەکو کافرو هەلگەراوه حیسابی بۆ بکری: ﴿ وَإِنْ تَبْتِمُ فَلَكُمْ رُؤُوسُ أَمْوَالِكُمْ ﴾ ئەگەر تۆبەتان کردو وازتان لە ریا هێنا و پابەندی فەرمانی ئایین بوون، ئەوه دەتوانن دەست مایە کەتان وەرگیرنەوه ﴿ لَا تَظْلَمُونَ ﴾ زیاده لە قەرزدارەکان وەرنەگرن و ستمیان لی بکەن: بەوه کە لە دەست مایە کەتان کەم بکەنەوه، بەلکو ئێوە دەتوانن دەست مایە کەتان بەبی زیادو کەم وەرگیرنەوه.

ئەمجار پەروردگار فەرمان دەکا کە لەگەڵ قەرزدارە نەبوەکاندا بە نەزاکەت بن و دەفەرموی: ﴿ وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ ﴾ ئەگەر

هاتو قهرزداره که نه بوو بوو نه یده توانی خیرا دهستمایه که بداته وه نه وه مؤله تی بدن تا شتیکی دهست ده که وئو ده توانی قهرزه که بداته وه، پیغه مبه ر ﷺ له فهرمووده یه کی دا که نه بوهوره یه لیه وه ده یگیرپته وه و موسلیم ریوایه تی کردوه، ده فهرموی: (من نفس عن مؤمن کربة نفس الله عنه کربة من کرب يوم القيامة ومن یسر علی معسر یسر الله علیه فی الدنیا والآخرة).

چونکه حیکمه تی پووچهل کردنه وه ی یاسای ریبای کاتیکی دیاری ده دا نه گهر تنگ به قهرزداره که هه لئه چنری و نهرم و نیانی له گهل دا بکری، ﴿وإن تصدقوا خیر لکم﴾ خو نه گهر پیاو ته تی له گهل قهرزداره نه بوه کان بکه ن و له هه موو قهرزه که، یان له هه ندیکی خوش ببن، نه وه له مؤله تدانه که باشتره بو نه وان و بو ئیوه ش خیری زیاتره، ﴿إن کنتم تعلمون﴾ واته: نه گهر ئیوه ده زانن لیخوشبون له هه موو قهرزه که، یان هه ندیکی خیری زیاتره له مؤله تدان و له سهر وه ستان! نه وه به گویره ی زانیاری به که ی خوتان بکه ن و له براکانتان خوش ببن و ره حم و به زه یی خوتانیان بو ده ربخنه! ناشکرایه که نه مه هه لئانی تیدایه بو لیبوردن و یارمه تیدانی قهرزداری نه بوو، داوای نه وه له خاوه ن قهرزه کان ده کا که گیانی هاریکاری و یارمه تیدانیان تیدایی، هه ریه که له عاست خویه وه بارگرانی له سهر برای موسولمانی سووک بکا. پیغه مبه ریش ﷺ ده فهرموی: (المؤمن للمؤمن کالبنیان یشد بعضه بعضا) موسولمان بو برای موسولمانی وه کو چینی دیوار وه هان به کتری جوش ده دن و هه ریه که یان نه وی تر قایم ده کا. نیمامی طه حاوی له بوره یده ی کوپی حه صیبه وه فهرمووده یه کی تری پیغه مبه ر ﷺ ده یگیرپته وه ده فهرموی: (من أنظر معسرا کان له بكل يوم صدقة...). که سیک مؤله تی قهرزداریکی نه بوو بدا هه موو روژیک به نه ندازه ی قهرزه که خیری ده گاتی.

هەردوو ئیمام ئەحمەد و موسلیم هەدیثکی تریان لە کەعبی کوری
عەمرەو گێراوەتەو کە پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی: (من أنظر معسرا أو
وضع عنه أظله الله في ظله) کەسێک قەرزدارێکی نەبوو مۆلت بدا، یان
لەقەرزەکە ی سەری دابشکێنی، ئەوە خودا روژی قیامت دەیخاتە ژێر
سێبەری خۆیەو.

ئەمجار پەرەردگار نایەتی ریبای بەم نامۆزگارییە کاریگەرە کۆتایی
پێ هێنا، کە ئەگەر موسولمان گۆیی بۆ بگرێ مالبەخشینی بەلاو
ناسایی دەبێ و چی لە جیهاندا یە بەلایەو بێ با یەخ دەبێ و ئەگەر
هەمووی هی ئەو بێ و بیبەخشێ شتێکی ئاسایی دەبێ، سەیر بکە چۆن
کۆتایی بە نایەتە کە دینی و دەرەمۆی: ﴿واتقوا یوما ترجعون فیہ الی
الله﴾ بترسن لەناخۆشی ئەو روژە سامناکە ی کە غەم و پەژارە ی دونیاتان
-لەترسی حساب و لیکۆلینەو- لەبیر دەچیتەو بترسن لە روژیکی
سامناک و گەرە ی وەها کە ئێوە تییدا دەگەرینەو بۆ لای خودا و لەسەر
کردارە کانتان حسابتان لەگەڵ دەکا و سزا و پاداشتان دەداتەو؛ لەسەر
چاکە پاداش و لەسەر خراپە سزاتان دەدا ﴿ثم توفی کل نفس ما کسبت﴾
ئەمجار هەموو کەسێک لە خێرو شەر شیای چی بێ وەری دەگرێ، هیچ
ستەمیان لێ ناکرێ و لە پاداشی کرداری چاکتان کەم ناکریتەو و لەرێژە ی
سزاشتان زیاد ناکرێ!!

ئێبنو جورەیح دەڵێ: نایەتی ﴿واتقوا یوما﴾ نۆ شوو پیش لە دنیا
دەرچوونی پێغەمبەر ﷺ هاتۆتە خواری، ئێبنو جریبە یرو موقتیل دەڵێن:
حەوت روژ لە پیش لە دنیا دەرچوونی پێغەمبەر ﷺ هاتۆتە خواری،
هەندیکێ دەڵێن: سێ شوو، بڕیکیش دەڵێن: سێ سەعات پیش لە دنیا
دەرچوونی پێغەمبەر نازل بوو، عەبدوللای کوری عەباس دەڵێ: لەنیوان

هاتتە خوارەوہی ئەم ئایەتەو لە دنیا دەرجوونی پیغەمبەر ﷺ سیو یەک روژ بوو.

شایانی باسە کە پەروەردگار سوودی بە چوار قۆناغ حەرام کردوو، وەکو چۆن عەرەقخواردنەوەشی بە چوار قۆناغ یاساغ کردوو، ئایەتی یەکەم کە دژی ریبای دەدوێ لەمەکە هاتۆتە خوار، ئایەتەکانی تر لە مەدینە هاتوونەتە خوار. ئەمەش قۆناغەکانی حەرامکردنە کەن!!

۱- قۆناغی یەکەم، پەروەردگار لەمەکە ئەم ئایەتە ناردە خوارەوہ کە دەفەرموێ: ﴿وَمَا أُوتِيتُمْ مِنْ رِبَا لِيَرْبُوا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُوا عِنْدَ اللَّهِ﴾ الروم/۲۹. هەر لە مەکە دەربارەو عەرەقخواردنەو ئەم ئایەتە هاتە خوار، کە دەفەرموێ: ﴿وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأعنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا﴾ النحل/۶۷. لە هەردوو ئایەتەکان دا تەمھیدو رییخۆشکردن ھەبە بۆ حەرامکردن و یاساغ کردن ناماژەیان تێدا یە بۆ دوورکەوتنەو لە ریبای عەرەقخواردنەو.

۲- قۆناغی دووھەم: قورئانی پیرۆز چیرۆکی ئەو جولەکانەمان بۆ دەگێڕێتەو کە ریبایان لێ حەرام کرابوو کەچی گۆییان بە نەھیبە کە نەداو ھەر لە سەر ریبای خواردن بەردەوام بوون، ئیتر خودا سنزای دان تۆلەو سەرپێچی کردنەکیانی لێستاندن، دەفەرموێ: ﴿وَأَخَذَهُمُ الرِّبَا وَقَدْ نَهَوُا عَنْهُ﴾ النساء/۱۶۱. بۆ قەدەغەکردنی عەرەقخواردنەو ھەش دەفەرموێ: ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا﴾ البقرة/۲۱۹. ھەردوو ئایەتەکان ھەر ھەشەو بۆنی حەرامکردنیان تێدا یە.

۳- قۆناغی سێھەم: پەروەردگار نەھیی کرد کە ریبای فاحیش و دوو چەندانەو چەند چەندانە نەخۆن و دەفەرموێ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبَا أَضَاعًا مَضَاعَفَةً﴾ عمران/۱۳۰. ئەمەش دەق وەکو قۆناغی سێھەمی عەرەقخواردنەو وایە کە دەفەرموێ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ

وَأَنْتُمْ سَكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ ﴿۴۲﴾ النساء/۴۲.

ههردوو نایه ته که نهی ناشکرایان تیدایه؛ نایه تی ربا نهی تیدایه
له شیوهیه ک له شیوه کانی ربا خواردن شهویش ربا وهرگرتنه به.
شیوهیه کی دووچه ندانه و زیاتر. نایه تی (خه مر)یش نهی له خواردنه وهی
عه ره ق ده کا له کاتی کدا که نهو کهسه دهیه وی نویژ بکا!

۴- قوناغی چواره م: حه رامکردن و یاساغ کردنی سه رتاسه رییه بو
ریبا وهرگرتن و عه ره قخواردنه وه، نهو هتا له م نایه ته دا پهروه ردگار نهی
له وه ده کا که قهرز له سه ر قهرزداره که زیاد بکا و ده فه رموی: ﴿يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ بو
عه ره قخواردنه وه ش پهروه ردگار فه رمانی به موسولمانان کرد که به هه موو
شیوهیه ک و له هه موو کات و ساتی کدا خو یان له عه ره قخواردنه وه
پیاریزن و پتیان ده فه رموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ
وَالْأَزْلَامُ رَجَسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تَخْلَحُونَ﴾ المائدة/۹۰.

نووسینی قهرزو شایه تی تیداکرتن، بارمه تی دا وهرگرتن

﴿وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَيْنْ مَقْبُوضَةً فَإِنْ أَمِنَ
بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي أُؤْتِمِنَ أَمْنَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا تَكْتُمُوا
الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ عَنِ نَفْسِهِ قُلُوبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

نه مجار دواي نهو هی پهروه ردگار باسی به خشین و یارمه تیدانی
هه ژاران و پاداشی باشی به خشندهیی کرد، باسی ربا و زیانه کانی کرد،
دوا به دواي نهو باسانه باسی قهرزدان و ده سترگرتنی نهو که سانهی که

ئاتاجیان پییەتی -بەبێ سوودو زیاده وەرگرتن لییان- دەکا و روونی دەکاتەو، باسی فرۆشتنی کالاکو بەقەرزدانی و ریگهی چەسپاندن و تۆکمەکردنی ئەو مامەلەیان بۆ دیاری دەکا، بۆ ئەوێ مافی هیچ کامیک لە خاوەن قەرزو قەرزدار پیشیل نەکرێو مامەلەکە چۆنەو چۆن ریک کەوتوون ئاوا نووسەریک بۆیان بنوسیو شاھەتی لەسەر بگیریو واز لە مامەلەێ ریبای نامیز بەیندریو، موسولمانان روو بکەنە خیرکردن و قەرزدان و یارمەتیدانی خاوەن ئاتاجان و رەحم و بەزەیی بکەنە رەفتاری خۆیان و هاریکاری یەکتەری بکەن و فەرمووی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ﴾ ئەو ئەو کەسانەێ نیمانتان هیناوو موسولمانان! ئەگەر مامەلەێ کرپن و فرۆشتنتان کردو قەرزی تیکەوت و کەوتە (دەمە)و، جا فرۆشتنی شتیکی حازر بە پارەیهکی قەرز بوو، یان فرۆشتنی کالایەک بوو بە پارەێ حازر کە لەوێ دوا ئەو کالایە تەسلیم بکری، -بەمەرجێ جینس و ئەندازەو چۆنیەتی ئەو کالایە لەسەوداکەدا روون بکریتەو- کە بەعەرەبی پێی دەگوتری: سەلەم. یان برێ پارەتان دا بەقەرز بۆ ماوەیهک، ئەوێ لەم حالانەدا واباشە چۆنیەتی مامەلەکەو جۆری ریککەوتن و سەوداکە بنوسی، ماوەێ قەرزەکە بەروژو بەمانگ و بەسال دیاری بکری، بە جۆریک کەکاتی وەرگرتنەوێ قەرزەکە -چ کالایێ یا پارە- دیار بێ، هیچ تەم و لیلی یەکی تیدا نەمینێ ﴿وَلْيَكْتُبْ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ﴾ با ئەو نووسەرەێ قەبالە نامەکەتان بۆ دەنووسی دادپەرورەبێو بەیەکسان و یەک چاو سەیری سەوداکەرەکان بکاو، نەچی قەبالەکە و بنووسی زبانی لایەکی تیدابیو سوودی لایەکی تیدابی، دەبێ نووسینەکەێ مانای روون و ئاشکرای هەبێ، خۆ پیاریزی لەو شتانەێ کە زیاد لە مانایەک دەبەخشن، نووسەرێ قەبالە، وەکو قازی دادوەر وایە لەنتیوان خاوەن قەرزو قەرزداردا، ئەمەش ئەو

دەخوازێی که نووسەر ئەمەین و عادل بێ، ﴿وَلَا يَأْب كَاتِبُ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا
 عَلَّمَهُ اللَّهُ﴾ نابێ نووسەر سەرپێچی بکا لە نووسینی قەبالە بەو شیوەی
 که خدا فێری کردووە، زیادو کهمی تیدا نەکا و شتێک نەنووسی زبانی
 لایەک و سوودی لایەکە تری تێدابێ، نووسین نێعمەتێکی خودایی بە
 دەبێ نووسەر سوپاسگوزاری ئەو نێعمەتە بێ؛ سوپاسگوزاری بەوە کهشی بەو
 دەبێ که داوایان لێ کرد بۆ نووسینی قەبالە و سەندەدیک گیر نەبێ و
 سەرپێچی نەکا، مەرجێشە دەبێ نووسەر زاناو شارەزای حوکمە
 شەرعییەکان بێ و دەبێ مەرجە ناسایی بەکانی تێدا بن، واتە: دەبێ نووسەر
 دادوەر و زانا بێ، هەرکاتێ داوای لێ کرا قەبالە بنووسی نامادەباش بێ
 ﴿فَلْيَكْتُبْ﴾ با قەبالە که بنووسی و هیچ گیرایی بەک پێشان نەدا، چونکە
 بابەتە که گرنگو پەویەندی بە پاراستنی مافی خەڵکو هەیە، بەتایبەتی
 ئەگەر مامەڵەچییەکان نەخویندەوار بوون، ﴿وَلِيَمْلِلَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ﴾
 دەبێ قەرزارە که؛ ئەو کەسە قەرزە کە دەکویتە سەر ناوەرۆکی
 قەبالەنامە که بۆ نووسەرە که بلی: تا ببێتە بەلگە لەسەری بە دەمی خۆی
 دان بە قەرزدارییە کە دا بنێ و ئەندازە و مەرج و ماوە کە دیاری بکا،
 چونکە ئەو خۆی بەرپر سيارە لە جێبەجێ کردنی ناوەرۆکی ئەو
 قەبالەنامە یە. ﴿وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ﴾ با ئەو قەرزارە لەخودا بترسی و چی
 لەسەرە بەتەواوی بیلی ﴿وَلَا يَخْشَ مِنْهُ شَيْئًا﴾ هیچی لێ کەم نەکاتەو،
 بەتەواوی ئەندازە قەرزە کەو ماوە و مەرجەکانی روون بکاتەو ﴿إِنْ كَانَ
 الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَمْلِكَ هُوَ فَلْيَمْلِكْ وَلِيَّهُ
 بِالْعَدْلِ﴾ ئەگەر قەرزار نەفام و کەم هۆش بوو، یان مندال بوو، یان پیری
 خەلفا بوو، یان نەزان بوو نەیدەتوانی ناوەرۆکی قەبالەنامە که بەریک و
 پێکی بۆ نووسەر رەت بکاتەو، پێویستە وەلی و سەرپەرشتیارە کە یان
 وەکیل و مۆتەرجمە کە دادوەرانه ئەو ئەرکە ئەنجام بدەن هیچ کەم و

کۆری تیدا نەکن، ﴿واستشهدوا شہیدین من رجالکم﴾ داوا بکەن دوو
 پیای موسولمان و عادل ناگاداری مامەلە بقرەزە کە بن و، ناگاداری
 ناوەرۆکی قەبالە کە بن ﴿فان لم یكونا رجلین فرجل وامرأتان﴾ نەگەر دوو
 پیای ریک و پیک دەست نەکەوتن با پیاییک و دوو ژن ببن بە شایەد
 لەسەر سەوداکە ﴿من ترضون من الشهداء﴾ لەوانە ی لە بارە ی نایین و
 عەدالەتکاری و هەلس و کەوتیان لێیان رازین و دەزانن بەکاری
 شایەتیدانە کە دین؛ بۆیەش مەرگی لی رازی بوون بۆ شایەتی ئافرەت
 داناو، چونکە ئافرەت بۆ شایەتیدان زەعیفە و خەلکی تر کە مەر
 متمانە یان پییەتی، لەبەرئەووە بوونی بە شایەت پییستی بەرەزامەندی
 سەوداکەرەکان هەیە، بۆیەش لە شوینی پیاییک دوو ئافرەتی دیاری کرد
 ﴿ان تضل احدهما فتذكر احدهما الاخری﴾ لەترسی ئەوێ
 کە یەکیکیان رووداوە کە ی لەبیرچوووە ئەوێ تریان بیری بێنیتەو، چونکە
 زۆرجار وادەبێ ئافرەت رووداوە کە ی بۆ قورغ (ضبط) ناگرێ و خۆی پیو
 هەلەوگیر ناکا، وێ دەچی لە کاتی شایەتیدانە کە ی دا هەلە ی تیدا بکا،،
 بۆیە پییستە دوو ئافرەت بن، بۆ ئەوێ هەریەکیان رووداوە کە بیر
 ئەوێ تریان بخاتەو، ئیتر شایەتی ئەمیان دەبیتە تەواوەری شایەتی
 ئەوێ تریان!

بە کورتی لەبەرئەوێ کە هەریەکیک لە دوو ئافرەتەکان گومانی
 ئەوێ یان لی دەکرێ هەلە بکەن و سەریان لی تیک بجێ و نەتوانن -وێ کە
 پییست- شایەتیە کە ئەنجام بدەن، بۆیە پییست بوو دوو ئافرەت
 لە شوینی یەک پیو دابنرین! بۆ ئەوێ نەگەر یەکیکیان شتیکی لە
 شایەتیە کە پەراندو لەبیری چوو بۆ ئەوێ تریان بیری بخاتەو و شایەتیە کە
 تەواو بێ!

پیوستە قازی بەرامبەر بەیەک، شایەتی لە دوو ئافرەتەکان وەرگری

هەریەکیان بە ئاگاداری ئەوی تریان بە شێک لێ رووداوە کە بگێرێنەو!!
بەلام بەداخەو ئەمڕۆ زۆر لێ دادوەرو قازییەکان -لەبەر نەزانی- گۆی
بەم لایەنە نادەن و ژێرلیوی دەخەن! بەپێچەوانەو ئەگەر شایەتەکان
پیاو بوون پێویستە جیا بە جیا شایەتیەکیان لێوە بگێرێ، ئەگەر
یەکیکیان شایەتیدانەکی لاواز بوو، وەکو پێوست نەیتوانی شایەتی بدا،
ئەو بەرپا بە شایەتیەکی ناکرێ و شایەتیدانی ئەوی تریش بە نەزەری
نیعتیار وەرناگیرێ.

ئەمەش نەینی تەشریعی ئیسلامی بە کە لەجیاتی پیاویک دوو
ئافرەتی دانائە بۆ شایەتی، چونکە لە کۆمەڵگای ئیسلامی دا واباوە کە
ئافرەت خەریکی مامەڵەی مال و دارایی نەبێ، خۆ بە کێشەو نێزاعی مال
و سامانەو هەڵوگیر نەکا! نێتر بیروھۆشی خۆی تەرخان نەکاتە سەر ئەو
لایەنە، بەپێچەوانەو کاروباری ناو مال و پەرور دەکردنی منداڵ و
ریکخستنی مال و خێزان، کە بیروھۆش و توانای ئافرەت تییاندا لەھی
پیاو بەهێزترە.. زانیاری و توانای ئافرەت لە بواری غەیری پەرور دەی منال
و نیش و کاری ناو مال و ئەرکە سروشتی بەکانی خۆی زۆر کەمەو
گرنگی دانی بە غەیری ئەو لایەنە لاوازە.

پێویستە ئاماژە بۆ ئەوەش بکەین کە کارکردنی ئافرەت لەم
رۆژگارەدا لە کاروباری بانق و مامەڵەی کرپن و فروشتن هیچ لەم حوکمە
ناگۆرێ، چونکە نیعتیار بە زۆرینە بە ئەک بە کەمینە!!

لەلایەکی ترەو هەرچەندە لەم رۆژگارەدا پلەو پایەو مالی و ئیداری
دراوە بە ئافرەت و لەزۆر بواردا کار دەکا، کەچی تاقە تاقە نەبێ
پیشکەوتویی بە دەست نەهێناوە، زیاد لەوەش هەر گرنگی دەدا بەو
کارەو پێی دەسپێرێ و گۆی ناداتە کێشەو نێزاعی ئابوری و رامیاری بە
گشتی بەکان و لەو بوارانەدا پەسپۆرییەکی هەمچەشنە پەیدا ناکا،

پیشکەوتووویی بە دەست ناهێنێ، هەر حەزی لە کارکردنە لە بواری ئەرکە سروشتی بە کانی خۆی داو، پێی خۆشە پسپۆرپێی لە بەرپۆه بەردنی نیش و کاری ناو مال و پەر و ەردە کردنی منداڵ و ئەو بوارانە ی که لە گەل فسیۆلۆجی خۆی دە گونجین؛ وەکو بوار ی پەر و ەردە و پزیشکی و رستن و چنن و دوورین....

ئەمجار قورئان سەرنجی ئادەمیزاد رادە کێشی بۆ لای شتیکی تری گرنگ و دە فەرموێ: ﴿وَلَا يَأْبُ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا﴾ واتە: نابێ شایەتە کان سەر پێچی بکەن لە ئامادە برون بۆ شایەتیدان، بە لکو پێویستە شایەت که بە شایەت گیرا، بە ریک و پێکی رووداو که تی بگا و بە باشی سەرنجی بداتی، ئەمجار کاتی پێویست بچێ لە بەردەم قازی و داد و ەردا بە ریکو پێکی شایەتیه کە ی ئەدا بکا!

ئیمامی رەبیع دە فەرموێ: ئەم ئایەتە کاتی ھاوتۆتە خوارێ که هی و ەببوو بە ناو خە لکدا دە گەرا بۆ شایەتیدان و کە سی دە ست نە دە کە وت! ەندیکیش دە لێن: مە بە ست ئە و ە یه؛ که کە سی داوای لی کرا ببێتە شایەت، نابێ نکولی لی بکا، کاتی شایەتیدانە کە شی نابێ نکولی بکا. سەر پێچی کردن لە شایەتی ە لگرتن و شایەتیدان حەرامە و دە بی بە دل فراوانی یه وە بەر وە پیریان بچێ. ﴿وَلَا تَسْأَلُوا أَنْ تَكْتَبُوا صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ أَجَلٍ﴾ تە مە لی مە کەن و بیزاری درە مە برن لە وە که قەر زە که کە مە یان زۆرە، بچوو که یان گە و رە یه، ئێ وە قە بە لکە ی بنووسن لە گەل دیاری کردنی کاتی دانە و ە شیا.. یان ئە گەر خاوەن مامە لکە کان داوایان لی کردن بۆ نووسینی قە بە لکە ە مەر لە یه کە م روژی مامە لکە وە ە تا روژی دانە وە ی قەر زە که ە مەر کاتی داوایان لی کردن بۆ نووسین - قەر زە که کە م بی یا زۆر - ئە وە سە و دا کە یان بۆ بنووسن! ئە م جەخت و پێ داگرتنە بە لگە یه لە سەر ئە وە که نووسین بە لگە یه کی بایە خدارە ئە گەر مەر جە کانی

دەستەبەر ببن ھۆیەکی گرنگە بۆ چەسپاندنی مافی ئادەمیزادان.

ئەمە کە پەرورەدگار دەفەرموی: قەرز کەم بێ یا زۆر، دەبێ بنووسرێو تەمبەلی تیدا نەکرێ، بۆ ئەوێە مافی بازرگان و سەوداکەرەکان نەفەوتی ئەمەش یاسایەکی پێشکەوتووی ئابووریی روژگاری ئەمڕۆیە، ئەو ئەتە ئەمڕۆ ھەموو مامەلەو سەودایەک لەدەفتەری تایبەتی دادەنووسرێو ئەندازەو جوژەکانی دانەوێ دیاری دەکرێ؛ دادگا ئەو نووسینە بەبەلگەیی چەسپینەر و بەھێز وەردەگرێ. ﴿ذَلِكُمْ أَقْصَطُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ نووسینی ئەو قەبالەییە بەشیوەیەکی ریک و پیک، عەدالت و راستکاری زۆرترە لەو کە ھەر بە شایەتی لەسەرگرتن کیفایەت بکەن. ﴿وَأَقُومُوا لِلشَّهَادَةِ﴾ یارمەتیدەریشە بۆ راست کردنەوێ لارو و پیری شایەتیدانەکە! چونکە وا دەبێ شایەتەکان چۆنیەتی مامەلەکیان لەبیرنامینی و بە نووسینەکە وەبیریان دیتەو. ﴿وَأَدْنَىٰ أَلَا تَرْتَابُوا﴾ بە نووسینەکە شایەتیەکیان لە راستی نزیکتر دەبێو، لە ناراستی دوور دەکەویتەو، شک و گومان نامینی لە دیاریکردنی توخمی قەرزەکەو نەوع و ئەندازەو ماوەی ئەمەش بەلگەییە لەسەر ئەو کە شایەتەکان مافی ئەوێان ھەیە، پێش شایەتیدانەکیان داوای بینینی قەبالەنامەکە بکەن و چاویکی پیدا بخشیننەو، یان بۆیان بخویننەو بۆ ئەوێ بە باشی چۆنیەتی مامەلەکیان وەبیریتەو.

﴿إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُبُوهَا﴾ واتە: نووسینی مامەلەکە پێویستە مەگەر ئەو مامەلەییە بازرگانییەک بێ لەنێوان سەوداکەرەکاندا بکریو حازر بە حازری و قەرزی تی نەکەوێ، پارە بدەن و کالا وەرگیرن، ئەو ئەو کاتە ئەگەر نەینووسن گوناھتان ناگات، چونکە لەو حالەدا ھیچ کێشەو نیزاعیێک چاوەڕوان ناکرێ، خاوەن کالا شت دەداو بەنەخت پارە وەردەگرێ، ئیتر چ پێویستی

به نووسین نیه، به لّام ﴿وَأَشْهَدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ﴾ له سه و دای به حازریش شایه تی رابگرن، چونکه ری ده که وی له بری سه و دای ته و او بوونی مامه له که کیشو نیزاع رووده داو مامه له چیه کان پیوستیان به شایه تیدانی شایه ته کان بیی! به لّام قهرزی دریژخایه ن چونکه وا دابی دوی مردنی شایه ته کان کیشه ی تیدا رووده دا، بویه پیوسته مامه له که بنووسری. ﴿وَلَا يَضَار كَاتِب وَلَا شَهِيد﴾ با نووسه ری قه باله که و شایه ته کان زیان به مامه له چیه کان نه گه یه نن، زیادو که می له نه ندازه و ماوه ی قهرزه که و مهرجه کانی نه که ن، ههروه کو چون دروست نیه بۆ سه و دای که نه کان که زیان به نووسه رو شایه ته کان بگه یه نن، نه چن به به رتیل و به رتیلکاری داوا له شایه ته کان بکه ن، که شایه تیه که یان نه نجام نه ده ن، یان شپوه که ی بگۆرن، نابیی زۆرییان لی بکری بۆ نه وه ی گۆرانکاری له نووسینه که دا، یان له شایه تیدانه که دا بکه ن، پیوسته رووداوه که چۆنه ناوا بنووسری و شایه تیشی هه ر ناوا له سه ر بدری! ﴿وَأَنْ تَفْعَلُوا فَإِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ﴾ زیان گه یاندن به مامه له چیه کان، یان به شایه ت و نووسه ره که، لادانه له نایینی پاکی نیسلام و سه ریچی کردنه له راستی و عه دآله ت و حه ق!!

﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيَعْلَمَ كُمْ اللَّهُ﴾ خۆتان له سزای خودا بیاریزن، هه رچی فه رمانی به کردنی کردووه نه نجامی بده ن، هه رشتیکیش نه یی لی کردووه توخنی مه که ون، بریکیش له و شتانه ی نه یی لی کردووه زیانگه یاندنه به نووسه رو شایه تی مامه له کاتتان. خودا فیری نه وه تان ده کا که چۆن ده قی نه و قه باله نامانه بنووسن ﴿وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ ناگادارین و وریابن که س کارتان تی نه کاو له شایه تیدان و خویندنه وه ی قه باله نامه دا گۆرانکاری مه که ن!

چونکه خودا ناگاداری هه موو شتیکه و، هیچی لی گوم نابیی،

ئاشكراو نەيىنيتان دەزانى، ئاگاي لەھەموو ھەلس و كەوت و مەبەستىكتانە.

﴿وإن كنتم على سفر ولم تجدوا كتابا فرهان مقبوضة﴾ ئەگەر ئىيە لەكاتى مامەلە كەردنە كەتان دا لەسە فەردا بوون، نووسەرو قەلەم و دەفتەرو كاغەزتان دەست نەدە كەوت، ئەو دەتوانن بارمەتەيەك وەر بگرن و لای خۆتان گلى بەدەنەو تا حەقى خۆتان وەر دەگرنەو، ئەمە لەكاتى كەدا كە ئىيە دلتيا نەبن لەو كەسانەى مامەلەيان لەگەل دەكەن و بەقەرەز شتيان دەدەنئى ﴿فإن أمن بعضكم بعضا فليؤد الذي أؤتمن أمانته وليتق الله ربه﴾ ئەگەر بازىكتان ھەبوو دلتيا بوو كە مالمەكەى ناخوړئ و لەكاتى خۆى دا باباى قەرەزدار قەرەزەكەى دەداتەو، ئەو بارمەتە وەرگرتن پتويست نىە!! بەلام پتويستە قەرەزدار بتمانەى خۆى پارىزگارى بكاو، ئەو بتمانەيەى كە خاوەن قەرەز پىئى ھەبوو بەبى بارمەتە كالائى داوەتئى نەھىلئى ئەو بتمانەيەى بھوتئى، لەخا بترسىو خيانەتى لئى نەكا؛ دوايى نەلئى: جا خۆ شايت و بەلگەى بەدەستەو نىەو ئىنكارى دەكەم، چونكە خودا شاھىدەو ئاگادارە پتويستە لەئەو بترسن. بۆيەش لەم رستەيەدا قەرەز بەئەمانەت ناو بردوو كە دەفەرموئى: ﴿فليؤد الذي أؤتمن أمانته﴾ چونكە خاوەن قەرەز لەقەرەزدارە كە دلتياو ئەمىن بوو بارمەتى لئى وەر نەگرتوو.

پتويستە ئەو ھەش بگوتئى: كە ئەو دەقانى قورئان كە نووسىن و شايتەتى گرتن و بارمەتە وەرگرتن بە پتويست دادەنن ئەصل و بنەماو عەزىمەتن، بۆ زىادە دلتيا بوونە لە نەفەوتانى قەرەز، ئەم دەقەى كە رىگائى دا لەكاتى سەفەرو پتويستى دا واز لە نووسىن بىنين، يان بارمەتى لئى وەر نەگرن ئەو ھەروەختەو چاوپۆشى لئى كراو!!

﴿ولا تكتموا الشهادة و من يكتمها فإنه آثم قلبه﴾ ئىرەش ئەى شايتەكان! ئەگەر بانگ كران بۆ شايتەيدان و داواتان لئى كرا، شايتەيەكى

کە لاتانە مەیشارنەو، مامەلەو رووداوێکە چۆنە ئاوا شایەتی لەسەر
بدەن، هەرکەسیک شایەتی بشاریتەو، ئەو گوناھبارەو تاوان دەکا.

بۆیەش ئەم جەختی لەسەر نەشاردنەوێ شایەتی کردەو، چونکە
نووسەری قەبالەو شایەت ھۆکاری یارمەتیدەرن بۆ پاراستنی مافی
بازرگانان.. بۆیە لەسەریان پتویستە کە هیچ لامجومیھێک لەئەم ئەرکەدا
نەکەن. ھەرۆکو چۆن پتویستە بازرگانەکان زیان بە شایەت و نووسەری
قەبالەکان نەگەیەنن، چونکە بەرژەوێندی ھەموو لایەک لەو دایە کە
نووسەر و شایەت و ھەکو پتویست ئەرکی سەرشانی خۆیان نەنجام بدەن.
(﴿اللّٰهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ﴾ ھەرشتیک بلێن و بیکەن، باش بێ یان خراپ،
ناشکرا بێ یان نھیتی، خودا زاناو ناگادارە بە سەری دا و دەزانێ بە چ
مەبەستییک ئەو کارەتان نەنجام داو، سزاو پاداشی پتویستان دەداتەو!!

فەرمانەرەوایی و خواوەنیەتی ناسمانەکان و زەوی ھی خودایەو

ناگاداری ھەموو شتیکی بوونەوەرە

لِّلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِؕ وَاِنْ تُبْدُوْا مَا فِيْ اَنْفُسِكُمْ
اَوْ تَخْفَوْهُ يَحْصِبْكُمْ بِهٖ ٱللّٰهُ فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَّشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَّشَآءُ ۗ وَٱللّٰهُ
عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٢٨٤﴾

ئەم نایەتە پیرۆزە تەواوکەرە بۆ کۆتایی دوو نایەتەکە ی پێشوو کە
(﴿والله بكل شيء عليم﴾ و (والله بما تعملون عليم)).

بەلگەییە لەسەر ئەو کە زانستی خودا ھەموو شتیکی دەگریتەو،
چونکە کەسیک خواوەنی شتیکی بێ و دروستیشی کردبێ دەبێ بزانی چییەو
چۆنەو چەندە، وەکو لە شونیتیکی تردا دەفرموی: ﴿أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ

اللطيف الخبير ﴿الملك﴾ ۱۴.

هەروەها کەسیک خاوەنی شتیکی بێ و بەدیھێنەریشی بێ بۆی ھەبێ
 لەسەر کردەوێ کانی ئەو شتە لیپرسینەوێ ھەبێ، بۆی ھەبێ لەسەر
 شاردراوێ ناو دلی بەندەکانی لیکۆلینەوێ ھەبێ، بۆی ھەبێ بە ئارەزووی
 خۆی پاداش و سزا ئەنجام بدات بەرامبەر کردەوێ بەندەکانی، وەکو
 دەفرموی: ﴿لله ما في السموات وما في الأرض﴾ ھەرچی لە ئاسمانەکان
 و زەوی دا ھەبێ، ھەمووی ملکی خودایەو، ھەر ئەو لە نەبووەو بەدی
 ھێناو، ھەرنەویش بەویست و ئیرادەیی خۆی تەصەپوێیان تیدا دەکاو،
 کەس ھاوبەشی نیە تێیاندا، کەسێ تر جگە لە زاتی خۆی شایانی پەرستەن
 نیە، کەس ناتوانێ لە ملکی و سەلتەنەتی ئەو دەرچێ، ﴿وان تبدوا ما في
 أنفسكم أو تخفوه يحاسبكم به الله﴾ ئەگەر ئەوێ لە دلتاندا ھەبێ: لە
 خراپەکاری و عەزەمتان لەسەر کردنیەتی چ کردار چ گوشتار بێ دەری بخەن
 یان بێشارنەوێ دەری نەخەن ئەو خودا حیسابتان لەگەڵ دەکاو سزا
 پاداشتان دەداتەو؛ چاکە بە چاکەو خراپە بە خراپە. ﴿فيغفر لمن يشاء
 ويعذب من يشاء﴾ ئیتر پاش لیکۆلینەوێ حیساب لەگەڵ کردن
 پەرەردگار خۆش دەبێ لەو کەسەیی خواستی لەسەر بێ، بێھوێ
 بەرەحمەت و گەورەیی خۆی رزگاری بێ، سزا دەدا ئەو کەسەیی بێھوێ
 تۆلەیی لی بستیئێ...!!

حیساب کردنی خودا بریتیە لەو بەندەکانی ئاگادار دەکا لە
 کردەوێ کانیان و ھەر کەسە کرداری خۆی چێ و چی کردووە دەبینیتەو،
 ئەمجا پێیان دەلی: بۆچی ئەوەت کردووە؟ بۆچی ئەوەت نەکردووە؟
 ﴿والله على كل شيء قدير﴾ خودا بەسەر ھەموو شتیکی مومکیندا
 بە دەسەلات و توانایەو، ھیچ شتی لە چوارچێوەی دەسەلاتی ئەو دەرناچێ!
 لێرەدا تێبینی بەک ھەبێ؛ ئەویش ئەو ھەبێ: بڕێ لە راقەکارانی قورئان

وہ کو ئیمامی عہ لی و عہ بدوللای کوری عومہ رو عہ بدوللای کوری
 مہ سعوودو (کعب الاحبار) و شہ عبی و نہ خہ عی و مو حہ ممہ دی کوری
 قہ تادہ و کہ سانی تریش پییان وایہ نئم نایہ تہ نہ سخ بۆتہ وہ بہ نایہ تی ﴿ لا
 یکلف الله نفسا إلا وسعها ﴾ لہم رووہ وہ کہ نایہ تی ﴿ وإن تبدوا ما في
 أنفسكم أو تخفوه يحاسبكم به الله ﴾ نہوہ دہ چہ سپینی کہ ئادہ میزاد
 بہر پرسیارہ لہ سہر ختوکہ ی دہروون و خہ تہرہ ی دل و لیپر سینیہ وہ ی
 لہ سہرہ ! نایہ تی ﴿ لا یکلف الله نفسا إلا وسعها ﴾ نہوہ دہ سرتہ وہ ..
 بہ لام نئم رایہ بہ لاواز دادہ نری چونکہ :

۱- فہر موودہ ی پہر و ہر دگار کہ دہ فہر موئی : ﴿ يحاسبكم به الله ﴾
 خہ بہر و ہہ و آلہ ، خہ بہریش نہ سخ ناکریتہ وہ ، چونکہ نہ سخ روو دہ کاتہ
 جوملہ ی ئینشائی - فہرمان یا نہ ہی - ، روو ناکاتہ جوملہ ی خہ بہر یی .

۲- کرداری دل و دہروون بہ گویرہ ی نایہ ت و حہ دیث و ئیجماع و
 قیاس ، وجوودی ہہ یہ و سزاو پاداشی لہ سہرہ ، جا نئم کرداری دلہ لہ سہر
 نہ ندامانی لہ ش رہ نگ بداتہ وہ یان نا !!

۳- ختوکہ ی راگوزاری و قسہ ی نہ فس کہ نہ گاتہ پلہ ی قہ صدو عہ زم
 ناچیتہ ژیر مہ فہرومی نایہ تہ کہ .

۴- داوا کردنی شتیک لہ ئادہ میزاد کہ لہ باری دا نہ بی و نہ توانی
 نہ نجامی بدا لہ گہل حکمہ تی خدا یہ ک تاگر نہ وہ ، واتہ : خدا شتیک
 داوا ناکا لہ مرؤف کہ لہ توانای دا نہ بی !

۵- لیرہ دا مانای نہ سخ دہرناکہوئی چونکہ نہ سخ بریتیہ لہ گوپینی
 حوکم لہ بہر گوپانی بہر ژہ و ہندی (مکلف) ہکان دہ ی خوئ نہوہ ی
 لہ نہ فس دایہ ناگوپئی و بہ گویرہ ی روژگارو چونیہ تی کات و سات گوپانکاری
 بہ سہر دا نایہ ت ..

برواهینان به پهیامی پیغمبه‌ران و نه‌رک به‌نده‌ندازهی توانا

ءَامَنَ الرَّسُولُ بِمَاۤ اُنْزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَّبِّهِ ۚ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلُّۢمِّنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ
وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِّنْ رُّسُلِهٖ ۚ وَقَالُوا۟ سَمِعْنَا
وَاَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَصِيْرُ ﴿٢٨٥﴾ لَا يُكَفِّرُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا
وَسُعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا اِنْ نَّسِيْنَا اَوْ
اَخْطَاْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا اِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُۥ عَلٰی الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِنَا
رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهٖ ۚ وَاعْفُ عَنَّا وَارْحَمْنَا ۚ

اَنْتَ مَوْلَانَا فَانْصُرْنَا عَلٰی الْقَوْمِ الْكَافِرِيْنَ ﴿٢٨٦﴾

په‌روه‌ردگار له‌سهره‌تای نه‌م سووره‌ته‌دا باسی قورئانی کرد، نه‌مجار
هاته‌ سهر باسی موسولمانان و به‌راوردی کردنیان به‌ کافرو دوورووه‌کان،
نه‌مجار باسی سهرگورشته‌ی جوله‌که‌کانی. کردو نه‌مجار زور حوکمی
شهرعی روون کردنه‌وه و ده‌کو روژوو و حه‌ج و نیکاح و ته‌لاق و
به‌گزاداچونه‌وه‌ی گومرایان و ده‌مکوت کردنیان. کوتایی سووره‌ته‌که‌شی
به‌وه‌هینا: که پیغمبه‌ری نیسلام و موسولمانان بروای پته‌ویان به‌ نامه
ناسمانیه‌کان و پیغمبه‌رانی پیش نیسلام هه‌یه، نه‌وه‌ی روون کرده‌وه که
پیغمبه‌ری نیسلام و په‌یره‌وانی به‌بی جیاوازی پتیان وایه‌هه‌موو
پیغمبه‌ران راستن و هه‌موویان له‌ته‌صلی پیغمبه‌رایه‌تی و ته‌شریع‌دا
له‌یه‌که‌کان و سهرچاوه‌ په‌یامیان وهرگرتووه، میسکی کوتایی

سووره ته که شی به وه هینا: که پهروهردگار به فاضل و گه ورهیی خوئی
تهرکی ناسان و له توانادا بووی خستوته سهر موسولمانان و شتیکی وایان
داوا لی ناکا که له توانایاندا نه بی.

نه مجا نه وه شی راگه یاند که خاوه نی بیرو بروای پته وو هه لگرانی
دروشمی ئیمان و راستی له ناکاما سهر که وتوو ده بن به سهر کوفرو
یارمه تیده رانی کوفردا. بویه ده فرموی: ﴿آمن الرسول بما أنزل إليه من
ربه والمؤمنون﴾ پیغه مبهری ئیسلام بوخوئی و موسولمانان پروایان به
پیغه مبهرایه تی (محمد) هیه و پروایان به و نیگا و په یامه هیه که
تیر دراوه بو سهر (محمد) که بریتییه له ه قیده و حوکه شهر عیه کان
هه موویان ته صدیقیان کردوو، ره وشتی خوین به و په یام و نیگایه
نارایشت داوه، بویه عایشه که له باره ی ره وشتی پیغه مبهر ﴿لینان
پرسی وتی: ره وشتی پیغه مبهر﴾ قورشان بوو.. واته: له چوارچپوه ی
قورشاندا بوو... بیتگومان هاوه لانی پیغه مبهر به هوئی نه م نیمانه پته وه وه
بوو که هه میشه ده روون خاویز و دلپاک و وره به رزو مروّف دوست و خودا
په رست بوون، توانیان کاری گرنگ و سهر سوپه ینه ر له میژوودا تو مار
بکه ن، زور به ی جیهانیان نازاد کرد، زور گهل و نه ته وه یان خستنه ژیر
رکیفی ده سه لاتی خوینا وه، برایه تی و یه کسانیان خسته ناو گه له کانه وه
رامیاری و مروّقایه تییان له ناودا بلاو کردنه وه، زور دادوهرانه و ه کیمانه
له گهل نه و دانیش تونده دا جولاونه وه، ته تانه ت دوژمنانیش دان به م
راستییه دا ده نین و میژووش له په راوی نه مراندا و به خمتی زترین و له
پله ی نیمپراتورییه ته گه وره کاندا جیگای بو دیاری گردوون، چونکه
ره وره وه ی میژوویان سهر له بهر گزری...!!!!

﴿کل آمن بالله و ملائکته و کتبه و رسله﴾ هه موو نه و موسولمانانه
پروایان هینا وه به بوونی خودا و به تاک و ته نیایی و به حکمه ت و توانا و

دهسه لاتتی له بوونه وهردا، ههروا بروایان هیناوه به فریشتهی خودا، نهو فریشتانهی چهنده ها نه رکی گرنگیان پی سپیردراوه و هه میسه خه ریکی خودا په رستی و یه کتاپه رستین!! له لایه ن پهروه ردگار ووه و ده نیردرین بو لای پیغه مبه ران.

ههروه ها بروایان هیناوه به پیغه مبه رانی به پیز: نهو پیغه مبه رانهی که نامه ی ئاسمانییان بو نیردراوه و شه ریعه تیان بو دیاری کراوه بو نه ووهی ناده میزاد له تاریکی نه زانی رزگار بکه ن و بیان هیتنه سه ر ریگی راست. هه میسه نهو موسولمانانه ده لئین: ﴿لَا نَفْرَقَ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ﴾ نیمه له باره ی پیغه مبه رایه تی و ته شریعه وه جیاوازی ناخهینه نیوان پیغه مبه رانه وه، پیمان وایه په یامی هه موویان بریتییه له ئیقرار کردن به هه بوونی خودا و تاک و ته نیایی زاتسی پاکی پهروه ردگار. ههروه ها بانگه وازییه بو ره وشت به رزی و مرؤقایه تی! نهو زیده ریزه ی که نایه تی ﴿تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ﴾ البقره/ ۲۵۲. ده یگه یه نی نهو له لایه نی تره ویه، نه ک له باره ی پیغه مبه رایه تی و ته شریعه وه یه. له م باره وه هیچ جوداوازییه کیان له نیواندا نیه.

له مه شه وه ئاماژه ده کری که موسولمانان زیده ریزیان هیه به سه ر گه ل و نه ته وه کانی تردا؛ نهو گه ل و نه ته وانه ی که بروایان به هه ندی پیغه مبه ر هیه و بروایان به هه ندیکی تریان نیه. ﴿وَقَالُوا سَمْعًا وَأَطَعْنَا﴾ موسولمانان هه موویان به یه ک ده نگ و تیان: خودایه! پیغه مبه ر په یامی خۆی گه یاند نیمه ییش په یامه که یمان بیست و لی حالی بووین و وه رمان گرت. فه رمان به رداری فه رمانه کانی ئایینین! بروامان وایه هه موو فه رمان و نه یی به کی ئایین بو خوشبه ختی دونیا و قیامه تمانه. نهو موسولمانه راستالانه هه میسه خۆیان خۆیان دادگایی ده که ن و نه فسی خۆیان مو حاسه به ده که ن.

هەر کهم و کورپییهکی ههیان بئی ههول ددهن قهلاچۆی بکهمن و ههر ههولئی رازی کردنی خودای خۆیانیانه! بۆیه ههمیشه دهلێن: ﴿غفرانك ربنا وإليك المصير﴾ خودایه! کهم و کوریمان بیۆشه گوناهمان بشارهوه، له دونیادا نابروومان مهبه و له قیامهتیشدا سزامان مهده.. واته: خودایه! داوات لێ دهکهین که خوش بی لهو گوناهانهمان که لهوانهیه لیمان رووبداو بینه له مهپهرو کۆسپ له بهردهم پیگه بشتن و به خته وهربوونمان، خودایه! نهتۆ ههلسوورپینهری ههموو ئیش و کاریکمانی، گهرا نه وهمان ههر بۆ بهردهم قاپی باره گای تۆیه، چیت بوئی له گهلمان دهکهی و کهس نیه بتوانی ریگهت لێ بگرئ.

جا پهروهردگار دهفرموی: ههرچهنده ئهوهی بهدلیاندا دی ناگامان لێیهتی و پئی دهزانین بهلام ﴿لا یكلف الله نفسا إلا وسعها﴾ . پهروهردگار هیچ کهسی زیاده و زهه خۆی نه رکێ ناخاته سهری، له هیچ نهفسی داوای نه نجامدانی کاریک ناکا که له تاقهتیا نه بی، نه مهش لوطف و رهحمهتی خودایه که ههر نهفسه به نه ندازهی وزه و توانای خۆی داوای نه نجامدانی کاری لێ دهکرئ.

ئهم نایهته ئهوهی بۆ هاوهلانی پیغه مبهر ﴿روون کرده وه که نهو موحاسه بهی له نایهتی﴾ ﴿وان تبدوا ما فی أنفسکم أو تخفوه یحاسبکم به الله﴾ مهبهست ئهوهیه پهروهردگار ههرچهنده پرسیارو لیکۆلینه وه له سههه ختوکهی نهفس و قسهی دل بکا، بهلام کهس له سههه نه وه سزا نادا، چونکه شتییک که ئاده میزاد نه توانی بهرگری بکا و ههکو ختوکهی نهفس و قسهی دل، نه وه لێی بهرپرسیار نیه!!

﴿ها ما کسبت وعلیها ما اکتسبت﴾ نهفسی ئاده میزاد به خته وه ره ده بی بهو کرده وه باشانهی کردوونی و بهردهوام بووه له سههه، پاداشی باش و هه ده گری، ههروهکو چۆن سزای ده درئ له سههه ههر کرده وه بیسهک که

ناھەموارییۆ تاوان بیۆ بەویستی خۆی بیکا.

ئەمجار پەرورەدگار بەندەکانی خۆی شا، ەزایی دەکا بۆ نزاو پارانەو،
فەرمانیان پێ دەکا کە بڵین: ﴿رَبَّنَا لَا تَأْخُذْنَا إِنْ نِيسْنَا أَوْ أَخْطَأْنَا﴾
خودایە! سزایمان مەدە ئەگەر بەھۆی لەبیرچوونەو (واجب) و ئەرکیکی
سەرشاری خۆمان بەجێ نەھینا، یان بە نەزانی کردەو ەبەکی خراپمان
نەنجام داو لەبیرمان چوو بوو ەو کە حەرەمە، یان ریگای راستمان ەلە
کردو نەمانزانی ریازی راست کامەبە؟!!!

﴿رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا﴾ خودایە!
باری گران مەخەرە سەر شانمان -با بە زەحمەت بشتوانین ئەنجامی
بدەین- وەکو ئەو ئەرکە قورسانەیی کە خستبوو تە سەر گەل و نەتەو ەکانی
پیش ئیمە، وەکو بەنو ئیسرائیل کە وەرگرتنی تۆبە لیان بە کوشتنی
تۆبەکار دەبوو واتە: کەسیک تاوانیکی بکردایەو تۆبە بکردایە مەرجی
قبوول بوونی تۆبەکەیی کوشتن بوو، ەرو ەها چوارەکی مال و سامانیان
دەبوا بە بدن بە زەکات، ئەگەر شوینیکی پۆشاکیان پیس بوایە دەبوا بە
بیرن!!

بەلام ئایینی ئیسلام زۆر بار سووکی تیدایەو لەسەر ئاسانکاری
دامەزرارو، چۆن وا نیە؟! پیغەمبەر بۆ خۆی پیغەمبەری رەحمەتەو
نێردارو بۆ سەر سەرچەم ئادەمیزاد..

جابر دەفەر موئ: پیغەمبەر ﷺ فەر موئیەتی: (بَعَثْتُ بِالْخَنَفَةِ السَّمْحَةِ)
ئەو ئایینەیی بە منا نێردارو ئایینیکی پاک و پیروزی دوور لە پرپوچی
ئاسان و خوشە، شتی پرپوچی بۆ کەلکی تیدا نیە.
﴿رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ﴾ خودایە! ئەرکیک مەخەرە
سەرمانمان و داوای ئەنجامدانی کاریکمان لی مەکە کە لەتوانامان دا

نەبی، بەلاو موصیبەتیکمان بەسەردا مەهینە کە خۆی بۆ رانەگرین، بە شتیک تاقیمان مەکرەوێ کە لە وزەماندا نەبی!! ﴿واعف عنا﴾ خوش بیه لەو تاوانانە کە لەنتیوان ئیمەو تۆدایە، خۆت پێی دەزانی و ئاگاداری کە مەترخە میمانی! ﴿واغفر لنا﴾ ھەر و ھا خوش بیه لەو گوناھانە کە لەنتیوان ئیمەو بەندە کانتدا رووی داو، مەھیڵە ئادەمیزادان ئاگاداری عەیب و لەکەو تاوانمان بن، بە کردەو و خراپە کانمان بزەنن، خودایە! ھەموو تاوان و گوناھمان سەر پۆش بکەو لای خۆت بیانشارەو و ئیمان خوش بە. ﴿وارحنا﴾ رەحمان پێ بکە، لە روزگاری داھاتوودا تووشی تاوان نەبین، بەتەو فیقی خۆت لە گوناھ بمانپاریزەو یارمەتیمان بدە لەسەر رێبازی راستی ئایینی پیروۆز بەردەوام بین، کە دەبێتە ھۆی بەختەو ھەردوو جیھانمان!!

تییینی:

دەکرێ کە ئەم سێ رستەییە ﴿واعف عنا، واغفر لنا، وارحنا﴾ ئاکامی ئەم سێ رستەییە پێشەو، بەم شیوەییە: رستەیی ﴿لا تؤاخذنا﴾ ئاکامەکی ﴿واعف عنا﴾ بوو، ئاکامی ﴿ولا تحمل علينا إصرا﴾ رستەیی ﴿واغفر لنا﴾ بوو، ئاکامی ﴿ولا تحملنا ما لا طاقة لنا به﴾ رستەیی ﴿وارحنا﴾ بوو.

﴿أنت مولانا﴾ پەرەردەگارا! تۆ خودا و خاوەن و بەرپێوەبەری کاروباری ئیمە، ئەتۆی ھیدایەت داوین و پالپشت و یارمەتیدەرمانی بۆ بەردەوام بوون لەسەر رێبازی راست و ھەقپەرستی!

﴿فانصرنا على القوم الكافرين﴾ زیاد لەئەو داخواریانە شمان یارمەتیمان بدە بۆ تیکۆشان و زالبوون بەسەر کۆمەڵانی خوێنەناس و کافر دا سەرکەوتوومان بکە بەسەریان دا چ لە بواری بەلگە و نووسین و موناڵەشەو گفتوگۆدابێ یان لە گۆژەپانی شەڕ و جەنگ دا بێ، خودایە!

ناکام خیرمان بکهو بهخته وەری دونیاو قیامەتمان بکه!
مەعاز خوای لیّی رازی بیّ هەموو کاتّی که لەخویندنه وەهی ئەم
سوورەتە دەبوو دەیگوت: (امین).
پوخته و گرنگترین ئەو حوکمانەهی که ئەم سوورەتی (البقره) یە لەخۆی
گرتوو ئەمانەن:

یەگەم : ئە بواری عەقیدەو بیروبیاوێردا:
ا- بانگەوازی کردنی هەموو ئادەمیزاد بـۆ خوداپەرستی و
یەکتاپەرستی.

ب- یاساەکردنی هاوێل پەیدا کردن بۆ خدا.
ج- چەسپاندنی وەحی و نیگا بۆ پیغەمبەرەکان و پیغەمبەراییەتی
بەبەلگەیی قورئانی و تەحەدداکردنی هەموو ئادەمیزاد بەوەی که ناتوان
سوورەتییکی وەکو ئەم قورئانە بخەنە روو.
د- لە خۆگرتنی بنەماکانی نایین و یەکتاپەرستی و چەسپاندنی روژی
زیندوو بوونەوه.

دووهم: حوکمە عەمەلی و شەرعییەکان :

- ۱- بە رەوا زانینی خواردنی هەر شتیەک پاک و خاوین بیّ.
- ۲- پاراستنی ژبانی ئادەمیزاد لە ریگەیی دانانی یاسای
تۆلەساندنه وەو جەنگان لە دژی کافران.
- ۳- دەستنیشانکردنی روکنە سەرەکییەکانی نایینی ئیسلام وەکو:
نویژکردن و زەکاتان و بەرۆژوو بوونی مانگی رەمەزان و ئەنجامدانی حج
و عەمرە.
- ۴- مالبەخشین لەریگەیی خودادا بە هەژاران و نەبوان بۆ ئەوەی باری
لاسبەگیی فەقیران راست بکریته وە، تەکافولی کۆمەڵایەتی دسەتەبەر
بکری.

- ۵- یاساڭکردنی عەرەق و قومارو ریبأ.
 - ۶- سەرپەرشتی کردنی هەتیوان و ژیان بەسەر بردن لەگەڵیاندا.
 - ۷- حوکمە شەرەحیەکانی ژن و ژنخوازی و ماره کردن و تەلاقدان و ماوەی شیرپێدانی مندال و عیددە و ئافرەت و نەفەقە و بژیو.
 - ۸- وەصییەتکردن و چۆنیەتی وەصییەتەکە.
 - ۹- نووسینی قەبالەنامە و شایەتگرتن لەسەر مامەلە و قەرزو بارمەتە دانان و حوکمی شایەتیدان.
 - ۱۰- بەجێهێنانی ئەمانەت و ئەمینێ کردن لە هەموو شتێکدا.
 - ۱۱- شیوەی دوعا و پارانەو و نزا کردن.
- هەر لەبەرئەوەی کە ئەم حوکم و یاسایە وە لە خۆگرتوون پێیان گوتوووە:
- (فسطاط القرآن).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بەناوی خودای بەخشندە ی میهرەبان

سوورەتی نالی عیمران

ئەم سوورەتە سیپەم سوورەتە لەتەر تیبی سوورەتەکانی قورئاندا.
سوورەتیکی مەدینەیی یەو دوا ی سوورەتی (الانفال) هاتۆتە خوار ی ژمارە ی
ئایەتەکانی (۲۰۰) دوو صەد ئایەتە بەبێ زیادو کەم.
ئەو هۆیانە ی کە سوورەتی (البقرە) و سوورەتی (ال عمران) ی خستوونە
پەنا یە کتیرە وەو لێکی چواندون ئەمانەن:

۱- هەلۆیستی ئادەمیزاد بەرانبەر بە قورئان: هەردوو سوورەتە کە
بەباسی قورئان دەست پێ دەکەن و هەلۆیستی ئادەمیزاد بەرامبەر ی ئەو
کتیبە پیرۆزە دیاری دەکەن، ئەوە تا لە سوورەتی (البقرە) دا باسی
ئەوانە ی کردووە برۆیان بە قورئان هەیه و ئەوانە ی باوەریان پێ ی نیە. لە
سوورەتی (ال عمران) یش باسی هەلۆیستی ئەوانە ی کردووە کە گومانیان
تییایەتی و هەر خەریکی ئەو ن رەخنە ی لێ بگرنو ماناکانی هەلگیرنە وە،
وێرای هەلۆیستی خوداناسان.

ئەوانە ی لە زانست و زانیاری دا قوولبوونە وە ئیمانیان بە هەموو
ئایەتەکانی هەیه و پێیان وایە هەموو ئایەتەکانی -بە موحکەم و
موتەشابهە وە- لە خودا وە هاتوون. هەموویان مانای راست و دروستیان
هەیه!!

۲- بەراورد کردن لە نێوان دروستکردنی ئادەم و عیسا دا؛ ئەوە تا لە
سوورەتی (البقرە) دا سەرگورشتە ی دروستکردنی ئادەمی تێدا یە، لە
سوورەتی (ال عمران) یش دا سەرگورشتە ی دروستکردنی عیسای تێدا یە.
لێک چواندن و شۆیهاندنی عیسای بە ئادەم تێدا یە لەو روو وە کە
هەردووکیان شێوە ی دروستکردنە کە یان بە شێوە ی ناسایی بوو.

۳- به‌لگه‌هینانه‌وه بۆ به‌ره‌نگار بوونه‌وه‌ی جوله‌که‌و فه‌له‌کان (ئه‌ه‌لی کیتاب). له سووره‌تی (البقرة) دا زۆری به‌لگه‌هینانه‌وه بۆ به‌ر په‌رچدانه‌وه‌ی جوله‌که‌کان و ده‌ست‌نیشان‌کردنی عه‌یب و عار و که‌م و کورپی‌یان و هه‌له‌شاندنه‌وه‌ی عه‌هدو په‌یمان!! له سووره‌تی (ال عمران) یش‌دا به‌چروپی به‌ر په‌رچدانه‌وه‌ی فه‌له‌کانی تیدایه. له‌باره‌ی میژووشه‌وه ئایینی مه‌سیحی دوا ئایینی جوله‌که‌ په‌یدا بووه!

۴- فێرکردنی شیوه‌ی نزاو پارانه‌وه له کۆتایی هه‌ردوو سووره‌ته‌کان‌دا: له سووره‌تی (البقرة) دا نزاو پارانه‌وه‌که به‌شیوه‌یه‌که که‌ بگرنجی له‌گه‌ل سه‌ره‌تاو په‌یدا بوونی ئایین‌داو په‌یوه‌ندی به‌ بنه‌ماکانی ته‌شریعه‌وه هه‌یه‌و لایه‌نه‌ تایبه‌تیه‌کانی ئایین دیاری ده‌کاوه‌ ده‌چه‌سپێتی که‌ ئایینی نێسلام بارسووکی تیدایه‌و ئاسانکاری و لی‌بور‌دوویی له‌خۆ گرتووه، له سووره‌تی (ال عمران) یش‌دا نزاو پارانه‌وه‌ی تیدایه‌ بۆ به‌رده‌وام بوونی له‌سه‌ر ئایین و قبوڵ‌کردنی بانگه‌وازی په‌روه‌ردگار بۆ ئیمان هێنان و داوا‌کردنی پاداش له‌ رۆژی قیامه‌ت‌دا.

۵- چه‌سپاندنی سه‌رکه‌وتن بۆ موسوڵمانان: ئه‌وه‌تا له سووره‌تی (ال عمران) به‌م ئایه‌ته‌ کۆتایی پی‌هێنراوه که ده‌فه‌رموی: ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾، سووره‌تی (البقرة) ش به‌م ئایه‌ته‌ ده‌ست پی ده‌کات که ده‌فه‌رموی: ﴿أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾.

ئه‌وه‌ په‌یام و مانایانه‌ی که‌ئه‌م سووره‌ته‌ له‌خۆی گرتوون.

ئه‌م سووره‌ته هه‌ردوو لایه‌نی عه‌قیده‌وته‌شریعی له‌خۆ گرتووه:-

له‌باره‌ی عه‌قیده‌وه ئایه‌ته‌کانی ئه‌م سووره‌ته جه‌خت له‌سه‌رتاک و ته‌نیاپی خودا ده‌که‌نه‌وه، هه‌بوونی پی‌غه‌مبه‌رایه‌تی و راستی قورئان ده‌چه‌سپێن، شوبه‌ه و شک و گومانی کۆمه‌لی جوله‌که‌و فه‌له‌ پوچه‌ل ده‌کاته‌وه، راو و بۆچونی هه‌له‌ی ئه‌ه‌لی کیتاب ده‌باره‌ی قورئان و

پێغه مبهرایه تی (محمد) ﷺ رەت دەکاتەو، ئەو رادەگەینی که نایینی پەسەند لای خودا نایینی ئیسلامەو بەس!

هەر وەها مونا قەشە کردنی کۆمەڵی فەلە دەربارە ی حەزرەتی مەسیح و بەخودا زانیی و برۆانە هێنانیان بە پەيامی ئیسلام.

ئەم مونا قەشەو ئەو پەرچدانەو ی بیرو رای فەلەکان نزیککی نیو ی سورەتەکی داگرتووە، هەر وەکو چۆن سورەتی (البقرە) زیاد لە سییه کی دەربارە ی مونا قەشەو پووجه لکردنەو ی را و بۆچوون و دەست نیشان کردنی تاوان و خراپە کاریه کانیانە، و پرای ئەو هەش هەرزە نشت و هەر پەشە کردنە لێیان و ترساندنی کۆمەڵی موسولمانانە لە قێل و تەلە کەو پیلانە کانیان!

لەبارە ی تەشریعی شەو ئەو تەتە کانی ئەم سورەتە برۆ حوکمی شەری دیاری کردووە، وەکو (واجب) بوونی حەج و جیهاد و تیکۆشان لە پرگە ی ئیسلام دا، و پرای جەخت کردن لە یاسا گکردنی ریبو سزادانی ئەوانە ی که زەکات نادەن، هەر و برۆ پەندو دەرس و نامۆژگاری وەرگرتن لە غەزای بەدر و ئوحد و ناپەزایی دە برپین لە هەلۆتستی دوو روو هکان (المنافقین) که هەمیشە وەکو گیا کەلە وابوون لە ناو کۆمەڵگای ئیسلام دا.

ئەمجار کۆتایی سورەتە که بە شتی ئک هاتووە کە لە گەل هەردوو لایەنی عەقیدەو تەشریع دا گونجاو: کە بریتیه لە تیفکرین و وردبوونەو لە دروست کردنی ئاسمانەکان و زەوی ئەو هەموو شتە عەجایب و سەر سۆر هێنە رانە ی کە لەم بوونەو هەدا هەن، و پرای وەصییەت و نامۆژگاری کردنی موسولمانان کە خۆرا گرین لە گۆرە پانی جیهاد و جەنگ دژی کافران و بەردەوام بوون لە سەر تیکۆشان بۆ ئەو ی بگەنە پلە ی فەلاح و سەرکەوتن وەکو دەفرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِعُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

هۆی ئاوانانی ئەم سوورەتە بە (ال عمران) :-

ئەم سوورەتە ناو ئاواوە بە: سوورەتی ئالی عیمران چونکە چیرۆکی خێزانی عیمرانی تێدایە کە باوکی مەریەمی دایکی عیسیایە، هەروا سەرگۆزشتەیی پەرۆردە کردنی مەریەم کەدایکی بوو خودا پەرستی تەرخانی کردبوو، هەروەها باسی دەستبەر بوونی خوار دەمەنی بوو حەزەرەتی مەریەم لەلایەن خوداوە هەڵبژاردن و زیدە ریز پێدانی بەسەر هەموو ئافەرەتانی رۆژکاری خۆیدا، وێرای مزگیننی پێدانی بەو کە منداڵێکی پیرۆزی دەبێ، ناوی عیسیایە و خواوەنی موعجیزاتی زۆر دەبێ!!

سوورەتی (البقرة) و (ال عمران) پێشیان دەگوێرێ (الزهاوین) چونکە پرشنگدارن و شارەزایی خۆنەر دەکەن بوو حق و راستی و گەشتن بەمراز بەهۆی ئەو مانا پرشنگدارانە کە لەخۆیان گرتوون. یان هۆی ئاوانانیان بە (الزهاوین) لەم روووەوە کە هەردوو سوورەتە کە هاوبەشن لەو هەدا کە (ئیسعی ئەعظە میان) لەخۆ گرتوو ...

ئەبوداود و ئیبنوماجە و کەسانی تریش لەئەسمای کچی یەزیدەو دەگیرنەو: کە پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی: ان الاسم الاعظم فی هاتین الایتین: (والهکم اله واحد لا اله الا هو الرحمن الرحیم) والتی فی ال عمران (الله لا اله الا هو الحی القيوم) ...

فەضل و گەورەیی سوورەتی (ال عمران)

موسلیم لە ئەو واسی کۆری سەعمان دەگیرێتەو، دەلی: لە پێغەمبەرم بیست دەیفەرموو: (یوئتی یوم القیامة بالقران واهله الذین کانوا یعملون به تقدمه سورة البقرة وال عمران ..)

دوو بارە موسلیم لە ئەبو ئومامی باهلی یەو دەگیرێتەو کە دەلی

له پیغه مبهرم بیست دهیغرموو: اقرؤوا القرآن، فانه یاتی یوم القیامة شفیعاً لاصحابه، اقرؤوا الزهراوین: البقرة وسورة ال عمران، فانهما یأتیان یوم القیامة کانهما غماتان او کانهما غیبتان، او کانهما فرقان من طیر صواف تحاجان عن اصحابهما، اقرؤوا سورة البقرة فان اخذها بركة وترکها حسرة ولا یستطیعها البطلة ..

سه لماندن ییغه کتابه رستی و نازل کردنی قورئان

الَمْ ۝ (۱) اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ۝ (۲) نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ ۝ (۳) مِنْ قَبْلُ هُدًى لِلنَّاسِ وَأَنزَلَ الْفُرْقَانَ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ۝ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انتِقَامٍ ۝ (۴) إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَىٰ عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ۝ (۵) هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ ۝ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝ (۶)

هوی هاتنه خواره وهی نهم سووره ته:

نیبنو نه بی حاتم و نیبنو جه ریری طه بهری و نیبنو ئیسحاق و نیبنو لمونذیر ده لین: نهم سووره ته له سه ره تاوه تا نایه تی هه شتاو نه وهنده ی دهر باره ی وه فدی فهله ی نه جران هاتوته خوارئ، که هاتنه خرمه ت پیغه مبهرم نریکی شهست سوار دهبوون، چواره دیان پیاماقوول و ریش سپیان بوون له ناویاندا نه میرو و هزیرو قه شه که یان بوون، ئیتر له گهل

پیتغه مبهردا ﷺ ده باره ی عیسای کورپی مهربم که وتنه گفتوگوؤ!! به
 پیتغه مبهریان گوت کئی باوکی عیسایه؟؟ سئ که سیان قسه یان کرد، جاریک
 ده یانگوت عیسای کورپی مهربم خودایه، چونکه مردووی زیندوو
 کردۆته وه، جاریکیش ده یانگوت: کورپی خواجه چونکه باوکی نه بووه، یان
 ده یانگوت: عیسایه کیکه له سئ ثوقنومه که، بهم شیوه درۆ بوختانیان
 به ده م خوداوه ده کرد، نه مجار پیتغه مبهردا ﷺ فهرمووی: باشه ئیوه نازانن
 که کور ده بئ له باوکی بچی؟ وتیان: به لئ، فهرمووی: ئیوه نالین: خودای
 ئیمه زیندوووه و نامری؟ عیساش مردنی به سهردا دی؟. وتیان: به لئ،
 فهرمووی: ده ی باشه ئیوه نالین خودای ئیمه به سهر هه موو شتیکدا
 به ده سه لاتوه و ده یاریزی رزق و رۆژی ده داتئ؟ وتیان به لئ: نه مجار
 فهرمووی: ده ی باشه ئایا عیسا هیچ کامئ له م رهوشتانه ی هیه؟! وتیان:
 نه خهیر، نه مجار فهرمووی: ده ی باشه ئیوه نالین: خودای ئیمه شیوه ی
 عیسای له سکی دایکیدا کیشاوه، بهو شیوه یه ی ویستویه تی جهسته ی
 ریک خستوه؟ ههروه ها خودا ناخوا و ناخواته وه، پیسایی ناکا؟! وتیان:
 به لئ نه مجار فهرمووی: ده ی باشه ئیوه نالین: عیسا له سکی دایکی دا
 پهروه رده بووه؟ وه کو مندالانی تر به شیوه یه کی ناسایی له دایک بووه؟
 نه مجار خواردنی دراوه تی وه کو هه ر مندالیکی تر، نه مجار خواردنی
 خواردوو و ناوی خواردۆته وه و پیسایی کردوو؟ وتیان: به لئ، فهرمووی:
 ده ی باشه ته دی ئیوه چۆن نه و بۆچوونه هه له یه تان لا پهیدا بووه؟ ئیتر
 زانیان که هه لهن و به لگه یان پئ نه ما، به لام هه ر له سهر ئینکاری خویان
 به رده وام بوون، ئیتر خودای مه زن نه م نایه تانه ی ناردنه خوارئ و فهرمووی:
 (المر)، راقه که رانی قورئان له مانای نه م جۆره وشانه دا ده لئین: خودا بۆ
 خۆی ده زانی مه به ست له مانای نه م جۆره وشه یه چیه، هه ندیکیش ده لئین:
 مه به ست نه وه یه که قورئان له م جۆره پیتانه پیک هاتوو، ده ئیوه ش

ئازابن بتوانن لەم پیتانە کەلامیکی وەکو قورئان دابنن. ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ﴾ پەرەردگار خودایەکی بێ وینە و پەرستراویکی حەقە، لە بوونە و ەردا جگە لە ئەو خودایەکی تر نیە شیاوی پەرستن بێ، چونکە ئەو بەدیھێنەرە، خاوەن دەسەلاتی رەھاو فراوانە لە کەوێدا، ھەر ئەو ە سەرچاوەی خێرو لابەری شەرە، زیندەیی ھەمیشە زیندووە، سەرەتاو کۆتایی ژيانی نیە، کارگیر و ھەڵسۆڕی کاروباری بەندەکانیەتی، بەویستی خۆی گۆرانکاریان تیدا دەکا یارلادەست و خاوەن دەسەلاتە بەسەر ئاسمانەکان و زەوی دا لەپیش دروسە دنی عیسادا،، نیتەر چۆن ئەم بوونە و ەرە راگیر کراوە پیش ھاتنە دنیای عیساو دوا لەدوونیا دەرچوونی؟! دەی ئەگەر عیسا خودایی، یان بەشیک بێ لە خودا، دەبوو بەبێ ئەو بوونە و ەر راگیر نەبایە..

﴿نزل عليك الكتاب بالحق مصدقا لما بين يديه﴾ پەرەردگار خودایەکی وایە -ئەی محمد!- قورئانی بە نیگا بۆ ناردووی، ھیچ شک و گومانێ تیدا نیە، راستیی کتیبە ئاسمانییەکان و پیغەمبەرانی پیشو دەچەسپینی، بەشیتوویەکی کورت و لە چوارچیووی بنسەمای پیغەمبەراییەتی و نیگادا پالپشتی پیغەمبەرانی رابوردو دەکا لەوەدا کە بانگەوازییان بۆ یەکتاپەرستی و رەوشت بەرزێ کردووە؛ ھەمیشە ھەوایی راست و موژدەنامیزیان بە گەلەکانیان داوە. بەکورتی قورئان ئەو راستیە دەچەسپینی کە پیغەمبەرانی پیشو موژدەیان پێداوە: کە لەوەودوا خودا پیغەمبەریک دەنیری بۆ سەر ھەموو ئادەمیزاد و قورئانی بە خەلات دەدریتی کە کەلامیکی بێ وینە و موعجیزەیی و پرتەو بەخشە ھەتاهەتایە!

﴿وأنزل التوراة والإنجيل من قبل هدى﴾ خودایەکی وەھایە لەپیش قورئاندا تەوورات بۆ موسا و ئینجیلی بۆ عیسا ناردووە، بۆ ئەو ە ھەر یەکی لەم کتیبە پیروزانە ببنە پرۆگرام و شارەزایی کەری ئادەمیزادی

سەردەمی خۆیان!! کەوابێ پەرەردگار - لەپیش هاتنە دنیای عیساو
دوای لەدوینیا دەرچوونیشی - نیگا و شەریعەتی بۆ ئادەمیزاد ناردوو،
عیسا بۆ خۆی سەرچاوەی نیگا نیە و نیگای بۆ هاتوو و کراوە بە
پێغەمبەر، دەی چۆن پێغەمبەر بە خودا دادەنرێ؟! ﴿وَأَنْزَلَ الْفُرْقَانَ﴾
پەرەردگار قورنانی ناردوو بۆ (محمد) کە حەق و ناحەق لێک
جیادەکاتو، رێگای ھیدایەت و گومرایی دیاری دەکا، بەبەلگە و دەلیل
بەھیز راستی و ناراستی لێک جیا دەکاتو!

﴿إِنَّ الدِّينَ كَفَرُوا بآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ﴾ ئەوانە ی ئینکاری
نیشانەکانی خودایەتی خودا و تاک و تەنیا یی زاتی پاکی دەکەن، ھەمیشە
عەیب و عار و لەکە دەخەنە پالی، رۆژی قیامت بەھۆی ئەو کوفرو
سەرپێچی کردنەیان سزای بەئیشیان بۆ ئامادە کراوە، ﴿وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو
الْعِقَابِ﴾ خودا بالادەست و (منیع الجناب)ە، فرسەتی لێ نایینرێ، خواوەنی
تۆلە سەندنە بۆ کەسێ بڕوای بە خودایەتی خودا نەبێ و نیشانە ی تاک و
تەنیا یی بەدرۆ بخاتەو و سەرپێچی پەیا می پێغەمبەرەکان بکا، بەھیز و
توانای خۆی، بەویستی خۆی تۆلە ی لە نەیارانی دەستینێ ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا
يُخْفِي عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ﴾ بێگومان پەرەردگار ھیچ
شتێکی لە بوونەورەدا لێ گوم ناییت، دەزانێ کێ بەراستی ئیمانی
ھێناو و کێ کافرو خودانەناس و دوو پروو، کێ بە زۆرو تۆزیری گفتار و
کرداری کوفر نامیزی پێ ئەنجام دەدەن! بەلام دل و دەروونیان پەرە لە
ئیمان و باوەر.

دە ی خۆ عیساو غەیری عیسا ھیچ شتێک لەم جوړە نەینی یانە نازانن
کەوابێ چۆن عیسا بە خودا حسیب دەکری؟!

﴿هُوَ الَّذِي يَصُورُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ﴾ خودا خودایەکی
و ەھایە ئێوە ی ئادەمیزاد لە منداڵدانا وینە کیش دەکا، چۆنی بوێ ئاوا

روخسאותان دیاری دەکا، نێره، مێییه، جوانه، ناشریینه، کورتە، درێژە، سپی پێستە یان رەش پێستە،.... هتد. دەی خۆ عیساو غەیری عیسا ناتوانن هیچ دروست بکەن و ناتوانن لە منداڵدانا وینە ی کەس بکێشن!! بە لکو ئەوانە بۆ خۆیان دروستکراو و وینە کێشراون، کەوابی چۆن بە کە لکی خودایەتی دین؟؟ ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ هیچ خودا نین جگە لە پەرورەدگار هەر نەو دروستکەر و بەدیھێنەر و شیایوی پەرستن و خودایەتییه، کەس هاوبەشی نیە لە خودایەتیدا، تاک و تەنیا و فەرد و صەمەدە، بیاباوک و دایک و بی منداڵە، کەسی لی نەبوو و لە کەس نەبوو، کەس دەرەقەتی نایە... ئەمانە هەموویان بە لگەن لە سەر ئەو کە عیسا بە نەندە یەکی دروستکراو و وەکو بە نەندە کانی تری لە ئادەمیزاد، ئەویش وەکو کۆرپە لەی تر لە سکی دایکیا وینە ی کێشراو و، لە کاتی پێگە یشتنی سروشتی خۆیدا لە دایک بوو، نیتەر چۆن بە نەندە یەکی ئاوا بە خودا حلیب دەکری؟؟؟

هەبوونی نایەتی مەحکەم و مۆتەسابیھ لە قورئاندا

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِّنْ عِندِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٧﴾ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٨﴾ رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ

إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿١﴾

﴿هو الذي أنزل عليك الكتاب منه آيات محكمات هن أم الكتاب﴾
 ئەى محمد! پەرۋەردگار خودایەکی وەھایە قورئانی ناردۆتە سەر تۆو
 کردوویەتی بە بەرنامەو پرۆگرامی نیسلام و یاسای بوونەوەر، جا بەشتیک
 لە نایەتەکانی (موحکەمن) واتە: بەبێ تەم و مژ مانای مەبەست
 دەگەیەنن و ھەموو کەس لێیان حالێ دەبێ و ھیچ ئیلتیباس و
 سەرلێتیکچوونی بۆ پەیدا نابێ، بەشەکەى تریان نایەتی (موتەشابیھن)
 واتە: ماناکانیان روون و ئاشکرا نین و نا ئانرێ مەبەستی سەرەکی لە
 ماناکانیان چیه؟؟ چونکە بە روالەت (تعارض) و دژایەتیک ھەیە لە
 نێوان ظاہیری وشەکەو مانای مەبەست لێی!! یان (متشابھ) ئەو
 نایەتانەن کە پەرۋەردگار زانینی ماناو مەبەستی لێیان تایبەت کردووە بە
 زاتی خۆی و کەسی تر پەى پێ نابا، وەکو چۆنیەتی قیامەت و باسی روح و
 زیندوو بوونەو و دروستکردنی عیساو لەدوونیا دەرچوونی.

جا لێرەدا شتیک ھەیە پێویستە بزانی کە (متشابھ) دوو جۆرە:

۱- ئەو ھەیکە وشەکە مانایەک بگەینێ و عەقل بە پێچەوانەو پەیی
 پێ بەرێ، مەبەستە کە نەزانرێ چۆنەو چۆن نێ، وەکو نایەتی (الرحمن علی
 العرش استوی) طە/ ۵.

۲- ئەو ھەیکە پەرۋەردگار زانینی ئەو شتانەو چۆنیەتیانی تایبەت
 کردبێ بە خۆیەو، کەسی تر حەقیقەت و کرۆکی نەزانێ وەکو حال و
 چۆنیەتی قیامەت، یان حال و چۆنیەتی فریشتەو جنۆکە... ھەروا باقی
 شتە غەیبییەکان!!

نایەتە موحکەمەکان: وەکو نایەتی ﴿قُلْ تَعَالُوا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبِّي﴾
 ﴿لَا تَشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾ و ئەو دوو نایەتەى کە بەدوای دا دین لە سوورەتی

(الانعام/۱۵۱-۱۵۲) یان نایه‌تی ﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ﴾ و نهو سی نایه‌ته‌ی له سوورده‌تی (الاسراء) که به‌دوای دا دین، (۲۳-۲۶). یان فەرموده‌ی خودا که دهرباره‌ی عیسا ده‌فرموی: ﴿إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مِثْلًا لِّبَنِي إِسْرَٰئِيلَ﴾ الزخرف/۵۹. نیتر نه نایه‌تانهو وینه‌یان زوربه‌ی قورئانیان لی پیکهاتوو به‌یانکردنی نه‌حکامی ئیسلامی و بنه‌مای عه‌قیده‌و فەرمان و نه‌هی و حه‌لال و حه‌رام....هتد. هه‌موویان ماناکه‌یان ئاشکراو دیاره‌و مانای مه‌به‌ست ده‌گه‌یه‌نن و مانای تر هه‌لناگرن، نه‌م جوړه نایه‌ته موحه‌مانه نه‌صل و بنه‌مای قورئان و بربره‌ی نهو که لاهه پیروژهن نایه‌ته‌کانی تر لق و پۆپی نه‌وانه‌ن...

که‌وابی نه‌گه‌ر شتی‌کمان لی ئیشکال بدر، نایه‌تیکی (متشابه) مان هاته به‌رو له مه‌به‌سته‌که‌ی حالی نه‌ده‌بووین، پتویسته به‌راوردی بکه‌ین له‌گه‌ل نایه‌ته موحه‌مه‌کانداو به‌گیره‌ی مانای نه‌وان راقه‌ی نایه‌ته موته‌شاییه‌که بکه‌ین: بۆ نمرونه: نه‌م نایه‌ته‌ی که دهرباره‌ی عیسا ده‌فرموی: ﴿وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَىٰ مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ﴾ النساء/۱۷۱. ده‌بی به‌گیره‌ی نایه‌تی ﴿إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ﴾ الزخرف/۵۹ ته‌فسیری بکه‌ین، هه‌روه‌ها ده‌بی به‌گیره‌ی نایه‌تی ﴿إِنْ مِثْلَ عِيسَىٰ عَنَّا اللَّهُ كَمِثْلَ آدَمَ﴾ ال عمران/۵۹ ته‌فسیری نایه‌ته (متشابه) ه‌که بکه‌ین.

واته: ده‌بی بروامان وابی که هه‌مو نایه‌ته‌کان -محکم+متشابه- له‌لایهن خوداوه هاتوون و هیچ نایه‌تیکی دزایه‌تی له‌گه‌ل نایه‌تیکی تردا نیه!!

نایه‌ته (متشابه) ه‌کان وه‌کوی نایه‌تی (۱۷۱) ی سورده‌تی النساء که ده‌فرموی: ﴿وَكَلِمَةُ أَلْقَاهَا إِلَىٰ مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ﴾ یان نایه‌تی ﴿إِنِّي مَتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ إِلَيَّ﴾ ال عمران/۵۵، یان نایه‌تی ﴿الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى﴾ طه/۵. یان نایه‌تی ﴿يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ﴾ الفتح/۱۰. نه‌م نایه‌تانه هه‌ریه‌که‌یان به

بیروبوچوونی نیمه چند مانایه ک هله ده گرن که نهو مانایانه له گهل
ظاهیری نهو وشه یه ی که مانا مه به سته که ی تیدایه ریک ناکه ون، جاری
وا هه یه نهو مانایه له گهل مانای نایه ته موحه مه که گونجاو ده بی،
جاری وایش ده بی له باره ی وشو ته رکیبه وه له گهل مانایه کی تر
ده گونجی، به لام له باره ی مه به سته وه هرگیز جیاوازی نایندری.

که وایی نه ی کۆمه لی فه له! ئیوه بو تان نیه به م جو ره نایه ته
موت ه شاییه انه نمونه بیننه وه به ناره زوی خو تان مانایه ک هله بئیرن،
به لکو پتویسته پهیره ی نایه ته موحه مه کان بکه ن و نایه ته
موت ه شاییه کان به گیره ی نایه ته موحه مه کان مانا بکه ن، ده بی ئیوه
عیسا به گیره ی نایه تی ﴿لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ
الْمُقَرَّبُونَ﴾ النساء/ ۱۷۲. بناسن و نایه ته موت ه شاییه کانی تر ده باره ی عیسا
له گهل نه م دا به راورد بکرین و به گیره ی نه م جو ره نایه تانه مانایان
لی بده نه وه.

پتویسته نه وه ش بزانی که موحه م و موت ه شاییه لیره دا مانا که یان
جیا یه له گهل موحه م و موت ه شاییه شوینی تر، بو نمونه که له نایه تی
یه که می سوره تی (هود) دا ده فره موی: ﴿کتاب أحکمت آیاته﴾ مانای
نه وه یه نه م قورئانه په راوی که نایه ته کانی عه یب و له که یان تیدا نیه،
که لامیکی وشه فه صیح و مانا راست و دروسته و پره له حیکمه ت و
په ندو ناموژگاری، که له نایه تی (۲۳) ی سوره تی (الزمر) دا ده فره موی:
﴿اللَّهُ الَّذِي نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا﴾ مه به ست به موت ه شاییه
نه وه یه که قورئان هه ندیکی له هه ندیکی ده چی له جوانی و راستی و
شاره زایی کردن دا، ههروه ها له وه دا که وا درایه تی و ناریک و پیکی
تینا که وی و هه مووی رو وه یه ک مه به سستی سه ره کی ناراسته ده کرین....
﴿فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ

تأويله ﴿١﴾ ئەوانەى دليان پره له گومرايى و سەرلى شيوان و روويان له حەق وەرگيړاوه و نقرومى باطل بوون، هەر شوين ههوا و ههوسى خويان ده کهون، نايه ته مۆته شاييه کان و ەردە گرن و بەئارە زۆى خويان مانايان لى دە دەنه وه، چونکه دەتوانن بەهه و ههوسى خويان مانا کانيان بگۆرن و لەگەل مەبەستى خويان دا ببيگونجینن!! نايه ته موحکه مە کانيش پاشکۆى دەخەن و باسيان ناکەن! بۆ ئەوێ خەلکى لەخستە بەرن و بيانخەنە ئیو فیتنە وەه له نايين گومرايان بکەن و ريگەى راستيان لى تیک بەن! واشى دەخەنە پيش چاو که ئەوان بەلگە بە قورئان دەهيننه وه، نايه تى قورئان پالپشتيانە!! بەلام لەراستى دا ئەو بەلگانه بۆ بەرژ وەندى ئەوان نيە، بۆ نموونە: فەلەکان بەلگە دیننه وه لەسەر ئەو که عيسا گيانى خودايە دەلین ئەو تا قورئان دەلى: ﴿و کلمته ألقاها إلى مريم وروح منه﴾ عيسا گيانى خودايە و خستويه تیه ناو سکی مەريه مە وه، بەلام نايه تى ﴿إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ...﴾ پاشکۆى دەخەن، يان نايه تى ﴿إِنْ مَثَلٌ عِيسَى عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ، ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾ عمران ۵۹. لەبیر خويان دەبەنە وه و نايخەنە روو. ئەوانە که ئەم جۆرە هەلوێستەيان بەرامبەر قورئان هەيه و ئاوا رەفتار لەگەل نايه ته مۆته شاييه کان دەکەن مەبەستيان ئەو هیه مانا و مەبەستەکانى قورئان بگۆرن و نايه ته کانى له حەقیقه تى خويان لابدەن و بۆ مەبەستى خويان بيانگونجینن، واتە: وایان راقە بکەن که لەگەل ئارە زۆ و داب و نەپیتياندا ریک بکەوێ، لەگەل عاداتى کۆنینه و بیروبوچوونى خويان دا یەکانگيريان بکەن، بەلام ئەو نايه تانەى موحکه من و بیروباوەرى ئیسلامیى لەسەر بنيات نراوه لەبیر خەلکى بەرنه وه، يان پاشگوييان بخەن. ئەو تا هەرگیز ئەو نايه تانەى که ئەو دەگەیهنن عيسا بەندەى خوايه و پیتويستە گەردنکه چى فەرمانە کانى بى ناخەنە روو!!

ئیمامی موسلیم له عائیشه وه - خویان لی رازی بی - فهرموده یه ک ده گیرنه وه: ده لی: پیغه مبه ر ﷺ نایه تی ﷻ هو الذي أنزل عليك الكتاب منه آیات محکمت هن أم الكتاب وأخر متشابهات ﷻ خوینده وه، نه مجار فهرمووی: (إذا رأيتم الذين يتبعون ما تشابه منه فأولئك الذين سماهم الله فاحذروهم) واته: هه رکاتی نه وانتهان بینی که شوین نایه ته موته شاییه کان ده که ون و ده یانه وی به گویره ی هه واو هه وه سی خویان راقه یان بکه ن، نه وه بزانی: نه وانته له و که سانه ن که خودا به خراپه کار ناوی هیان ون و به سه ریچی که ری له قه له م دا ون، لیان بترسن و خوتانیان لی پیاریزن!

ده گیرنه وه ده لی: پیغه مبه ر فهرمووی: (إن القرآن لم ينزل ليكذب بعضه بعضا فما عرفتم فاعملوا به، وما تشابه منه فأمنوا به).

قورئان بویه نه نیردرا وه ته خواری که هه ندیکی هه ندیکی به درۆ بخته وه، نه وه ی مانا که تان زانی و مه به سه که ی تیگه یشتن کاری پی بکه ن، نه وه ی په یتان پی نه بردو نه تان زانی مانا که ی چونه و چۆن نه ئیمانی پی به یتن و بزانی له لای خودا وه هاتوه.

مه چن وه کو نه و گومرایانه هه ر خه ریکی سه رلی تیگدانی خه لک بن وبتانه وی به هه واو هه وه س نایه ته موته شاییه کان ته ئویل بکه ن، خو ﴿وما يعلم تأويله إلا الله﴾ جگه له خودا که سی تر مه به ست و مانای دروستی نه و جو ره نایه تانه نازانی، چونکه نه وه زانیارییه که خودا تاییه تی کردوه به خوی و که سی تر په ی پی نابا، ﴿والراسخون في العلم يقولون آمنا به﴾ نه وانته ی خاوه نی پایه ی دامه زرا ون له عیلم و زانسته دا ده لێن: بروامان به وه هیه که نه و نایه ته موته شاییه انه له خودا وه هاتون و که لامی پیروزی زاتی پیچوون.

کۆمه لیک له هاوه لانی پیغه مبه ر ﷺ وه کو ئوبه ی کوری که عب و عایشه و ئیبنو عومه ر پیا یان وایه ده بی له سه ر وشه ی ﷻ لا اله ﷻ هه لویسته بکری و رابو هستی، واته: رسته ی ﷻ والراسخون فی العلم... ﷻ که لامیکی سه ربه خۆ بی، عه طف نه بی بۆ سه ر وشه ی (الله). کۆمه لیکیش له هاوه لانی پیغه مبه ر وه کو ئیبنو عه بباس و بری راقه که رانی قورنان و بری زانیانی عیلمی ئوصول ده لێن: له سه ر وشه ی (الله) هه لویسته ناکری و رسته ی (والراسخون...) عه طف ده کریته وه بۆ سه ر وشه ی (الله) واته: جگه له خوداو زانیانی دامه زراو له زانستدا که سی تر مه به سه کانیان نازانن. ئیبنو عه بباس ده فه رموی: من یه کیکم له و زانیانه ی که خاوه نی پله ی دامه زراون له زانستدا، که مه به ست و راقه ی ته واوی نایه ته موته شاییه کان ده زانن. که وایی نه وانه ی له زانستدا دامه زراون مانای نایه ته موته شاییه کان ده زانن، چونکه خودا لۆمه ی نه وانه ی کردووه که ده یانه وی مانای نایه ته کان هه لگه وگێر بکه ن و به مه به ستی سه رلیشیواندن خه لکی و فیتنه نانه وه له ئاییندا راقه ی نایه ته موته شاییه کان بکه ن بۆ نه وه ی لهم ریگه یه وه خه لکی پی له ئایین وه زگێرن.. به لام نه وانه ی رسوخ زانستیان هه یه وه زانیاری دا دامه زراون هه لویستیان وایه، به لکو نه وان گرو ی یه قین و بیرو باوه رن، هه میشه نایه ته موته شاییه کان و ته فسیر ده که ن که له گه ل نایه ته موحه که مه کان دا ریک بکه ون و دژایه تی نه که ویته نیوانیانه وه.

به لام رسته ی ﷻ یقولون آما به ﷻ نه مه که لامیکی سه ربه خۆ تازه ده ست پیکراوه، واته نه و زانیانه ده لێن: بروامان به نه و نایه ته موته شاییه انه هه یه ﷻ کل من عند ربنا ﷻ هه موو نایه ته کان - به موحه کم و موته شاییه وه - هه موویان له خودا وه هاتوون. واته: زانیان نایه ته موحه که مه کان ده که نه بنه ماو بناغه و بروایان وایه - موحه کم و

موتەشاییه- له خوداوه هاتوون و هەردوو جوړیان حق و راستن، هەریه کێ لهو دوو جوړه پالپشتی ئەوی تر دەکا، بەلگەی ئەمەش ئەو فەرموودەیه یکه دەلێ: پێغه مېمر ﷺ نرای بۆ عەبدوللای کوری عەبیاس کرد فەرمووی: (اللهم فقهه في الدين وعلمه التأويل) خودایه! له ئاییندا تیئگە یشتووی بکهو، فیری شی کردنه و هه مه به ست زانینی قورئانی بکه.

لێره دا پرسیاریک دیتە پێشه و هه ده لێ. بۆچی له قورئاندا نایه تی (متشابه) هەن؟ له کاتی کدا که قورئان بۆیه نێردراوه ره هه نوما یی خه لکی بکاو ئاده میزاد شاره زای ریگای خودا په رستی بکا!! ده ی نایه تی موتەشاییه که کهس مه به سته که ی نه زانی چۆن ره هه نوما یی پی ده کری؟ له وه لامدا ده لێین: هه بوونی نایه تی موتەشاییه له قورئاندا له بهر نه م هۆیا نه یه:

ا- بۆ ئەو هی بر واداری راسته قینه و ئیمان قایم له بر واولا وازان جیا بکریته و هه، تا قی کردنه و هیه بۆ دلی ئیمه.

ب- زیده ریزو فه زلی زانایان ده ریکه و ئۆ ئاکامی لیکۆلینه و هه کۆششیان بۆ خه لکی دیاری بدا. هاندانه بۆ موسولمانان که عه قل و هۆشی خۆیان به خه نه کارو هه می شه خه ریکی توێژینه و هه بن بۆ ئەو هی هه می شه بیرو هۆشیان له گه شه کردندا بیت و کول نه بی.

ج- پێغه مېهران نێردراون بۆ سه ر ئاده میزاد به گشتی ئاده میزادیش جوړاو جوړن، هه یانه زیره که و هه یانه کۆله وارو نه زانه، بری ماناو ئه حکامی ورده کاری هه ن که پتو یستیان به و هیه به عیباره تی تایبته تی ته عبیریان لی بکری، ئیتر تیئگە یشتن له م جوړه مه به ستانه بوته به شی زانایان و نه وانه ی له عیلم و زانیاری دا رۆچوون، فەرمانیش کراوه به ره شه خه لکه که که زانینی مه به ست لێیان هه واله ی خودا بکه ن، چونکه زانایان ده زانن و تی ده گه ن قورئان چۆن په یام ناراسته ده کا، هه رچه نه ده حه قیقه ت و

کروکی شتەکانیش نەزانن، ھەر بۆیەش فەرمووی: ﴿وَمَا يَذْكُرُ إِلَّا أَوْلُوا
الْأَلْبَابِ﴾ واتە: تێناگەن و لەمانای قورئان حالی نابن و بەشیوەی راست و
دروست لە مەبەستەکان ورد نابنەووە مەگەر ئەو کەسانە نەبێ کە عەقل و
ھۆشی ساغیان ھەیە، بیریان تیژە بۆ تێگەشتن!

پێغەمبەر ﷺ پێناسەی ﴿الراسخون في العلم﴾ ی ناوا کردووە لە
فەرموودەییەکیدا کە ئێبنو ئەبی حاتم دەیگێڕێتەوە لە عوبەیدوللای
کۆری زەیدی تابییەییەو، کە بەخزمەت نەم سێ ھاوڵانەی پێغەمبەر
گەشتووە: (انس، ابو امامە، ابو الدرداء) دەڵێ: لە پێغەمبەر پرسیار
کرا لە مانای ﴿الراسخون في العلم﴾ پێغەمبەر لە وەلامدا فەرمووی:
(من برت يمينه، وصدق لسانه، واستقام قلبه، ومن عف بطنه وفرجه فذلك من
الراسخين في العلم).

واتە: ئەو کەسەییە سویندی نەخاتو، زمانێ راستگۆ بێ، دلی
بەردەوام بێ لەسەر پەیرەویی حەقو، حەڵاڵخۆری و داوینپاک بێ،
ھەرکەسێ ناوایی ئەو لە دەستەئەو زانا (الراسخين) یە کە خودا لە
قورئاندا وەسپ و سەناخوانی یان دەکا!!).

ھەمیشە ئەو زاناو تێگەشتوانە دەپارێنەووە نزا دەکەن و دەڵێن:
﴿ربنا لا تزعج قلوبنا بعد إذ هدیتنا﴾ خودایە! دل و دەروونمان لەسەر
خوداپەرستی و بیروباوەری راستەقینە بەرقەرار بکە، دوای تێگەشتن و
شارەزابوون، گومرامان مەکەو، سەرلێشیواومان مەکە ﴿وھب لنا من
لذلك رحمة إنک أنت الوھاب﴾ رەحمەت و بەزەیی خۆتمان پێ ببەخشە!
لە سۆزو رەحمەتی خۆت بێ بەشمان مەکە، یارمەتیمان بدە لەسەر خێرو
بۆ رێگای راست ئاراستەمان بکە! بێگومان تۆی پەرورەدگاری بەخشندەو
ھەموو خێرو بیریک لە تۆدایە!

عائیشه ده گۆپرتهوه ده لێ: پیغه مبه‌ر ﷺ زۆری ئهم نزاو پارانه‌وه ده‌کردو ده‌یفه‌رموو: (يا مقلب القلوب ثبت قلبي على دينك) ئه‌ی ئه‌و كه‌سه‌ی كه‌ گۆپینه‌ی هه‌موو دل و ده‌روونیكت به‌ ده‌سته! دلم له‌سه‌ر ئایینه‌ی خۆت رابگره‌!) منیش عه‌رزم كرد ئه‌ی پیغه مبه‌ری خوا! زۆرجار گویم لێ ده‌بی ئهم دوعایه‌ ده‌كه‌ی! پیغه مبه‌ر فه‌رموو: هیچ دلیك نیه‌ مه‌گه‌ر كه‌ هه‌یه‌ وا له‌ ئێو دوو په‌نجه‌ی په‌روه‌ردگارا ده‌گه‌ر ویستی به‌رقه‌راری بكا، ئه‌وه له‌ ئیمان و بیروباوه‌ردا رای ده‌گرێ، ته‌گه‌ر ویستی لای بدا لای ده‌دا! ﴿ربنا انك جامع الناس ليوم لا ريب فيه ان الله لا يخلف الميعاد﴾ ئه‌ی په‌روه‌ردگاران! بێگومان تۆ ئاده‌میزاد زیندوو ده‌كه‌یه‌وه‌ و كوێان ده‌كه‌یه‌وه‌ له‌ رۆژێكا كه‌ هیچ گومان له‌ هاتنی دا نیه‌، چونكه‌ تۆ وه‌عه‌ده‌ت داوه‌ واده‌ی تۆ به‌جی‌یه‌و دېته‌ جی.

پەروەردگار كە ئەم جۆرە نەزايەمان فێر دەكا بۆ ئەو یەكە ترسی
ئەوێمان هەبێ بێ پرۆای دزە بكا بۆ ناو دل و دەروونمان و لە رۆژی
قیامەتدا ناو میدی رەحمەتی خودا بێن!

سَهْرَه نَجَامِي كَافِرُو نَهْ وَانْهَى بِه مَالٌ وَ سَامَانِ بُوْعْرَا بُوُونِ
 اِنْ اَلَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ اَمْوَالُهُمْ وَلَا اَوْلَادُهُمْ مِّنَ اللّٰهِ شَيْئًا
 وَاُولٰٓئِكَ هُمُ وَقُودُ النَّارِ ﴿١٥﴾ كَذٰبِ اٰلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ
 كَذَّبُوْا بِآيٰتِنَا فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ بِذُنُوْبِهِمْ ۗ وَاللّٰهُ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ﴿١٦﴾ قُلْ
 لِّلَّذِيْنَ كَفَرُوْا سَتُغْلَبُوْنَ وَتُحْشَرُوْنَ اِلَىٰ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٧﴾
 قَدْ كَانَ لَكُمْ اٰيَةٌ فِي فِئَتَيْنِ الْتَقَتَا ۗ فِئَةٌ تُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَاٰخَرٰى
 كٰفِرَةٌ يَرَوْنَهُمْ مِّثْلِهِمْ رَاٰى الْعَيْنُ وَاللّٰهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِ مَن يَشَآءُ ۗ

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿١٣﴾

پهروهردگار له سهرهتای ئهم سوورهتهدا باسی بنهمای یه کتاپهرستی و
ئهو کتیبه ئاسمانیانهی کرد که ئهو حهقیقه نانه دهچه سپین، بهتایبهتی
قورنانی پیروزو پروای زانایان پیی -

ئه مجار لیږدهدا حال و چۆنیتی کافرهکان باس دهکاوهوی
کافربوونهکیان دیاری دهکا که بریتیه له بوغرابوون و لهخو بایی بوون به
مال و مندا، ئهوهش روون دهکاتهوه که مال و مندا له قیامهتدا
فریایان ناکهون، ئه مجار نمونهی به جهنگی بهدر هینايهوه: که لهو
جهنگهدا سهربازانی نیسلام بهرامبه سهربازانی کوفر جهنگان و تا قمی
که می موسولمان و خواناس بهسهر دهستهی زوری کوفرو بیدیندا زال
بوون، زوری جهنگاوهرو فرهچهکی و سامانداریی بی سوود بوو بو بی باوهپان
و دهفرموی:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تَغْنِي عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا﴾
له سهرهتای سوورهتهکهدا پهروهردگار بنهمای یه کتاپهرستی باس کرد،
بیروپروای زانایانی خستهپوو ئه مجار لیږدهدا باسی کافرو گومراکان دهکاوه
دهفرموی: ئهوانه کافرن و قورشان بهراست نازانن و پیغه مبهرهکانیان
به درو خستوتهوه، سهرپیچی په یامی خودایان کردووه و به پیغه وانیهی
کهلامی خودا جولآونهوه، هیچ سوودیکیان له نیگای خودا بو پیغه مبهران
وه نه گرتوه که ئه مانه بریتین له وه فدی فلهی نه جران و فلهی ترو
جوله که و موشریک و کافری تر.. ئهوانه سووته مهنی دوزه خن، له روژی
قیامهتدا ئه وهی که له دونیادا پتیا دراوه له مال و مندا لهو روژدهدا
هیچ سوودی لی نایینن و له سزای خودا رزگاریان ناکا، تووشی جوړه ها
ئه شکه نه وه مهینهتی دهن، ناکام و سهره نجامیان له وهدا که (محمد)

به درۆ ده خه نه وه و برۆا به په یامه که ی ناکن ﴿کذاب آل فرعون والذین من قبلهم﴾ وه کو کرده وه حال و چۆنیه تی تا قم و گرو ی فیرعه ون و نه و خوانه ناس و مله ورانه ی پیش فیرعه ون له موئته فیکه کان وه کو هۆزی عادو شه مود که ﴿کذبوا بآیاتنا﴾ نیشانه ی خودایه تی ئیمه یان به دۆر له قه لهم دا، په یامی پیغه مبه ره کان یان ره ت کرده وه ﴿فأخذناهم بذنوبهم﴾ په روه ردگار له تۆله ی نه و سه ریچی و مله ورپه یان گرتنی به لام چۆن گرتنیک!!! ﴿والله شديد العقاب﴾ خودا تۆله و سزای به ئیشه و که س ناتوانیت به ره نگاری بکا.. نه مجار هه ره شه له کافرو جوله که کانی سه رده می پیغه مبه ره ده کاو ده فهرموئ: ﴿قل للذین كفروا﴾ نه ی محمدا! به وانه بلئ که برۆایان به په یامی تۆ نه یه ﴿ستغلبون﴾ له دونیادا شه رتان له گه ل ده کړئو تیده شکین و ده بنه ژیره سته و ریسوایی به خۆتانه وه ده بینن ﴿وتحشرون إلى جهنم وبئس المهاد﴾ له قیامه تیشدا راپیچ ده کړین بۆ ناو دۆزه خ که خراپترین جیگایه بۆ خۆتان ئاماده کردو وه. نه مجار نه ی موحه ممه د: پیان بلئ: له خودا بترسن و واز له سه ریچی کردن بینن، نه گینا تووشی شکستی به کی وه کو شکستی قورمه یشی به کان ده بن که له شه ری (به در) دا تووشیان بوو، له کاتیکدا ئیوه ده زانن من پیغه مبه رم و نیشانه ی پیغه مبه رایه تی من لای ئیوه ئاشکرایه وله ته ورات دا ده ستنیشان کراوه.

بیگومان په روه ردگار وه عده وه هه ره شه ی خۆی بۆ جوله که کان هینایه دی، نه وه بوو موسولمانه کان زۆریان له هۆزی به نو قوره یظه ی خاتین کوشت، هۆزی به نو نه ضیری دوو پروویان له ولاتی مه دینه ده ره په راند، قه لای خه بهریان فه تح کردو سه رانه شیان خسته سه ر جوله که کانی تر!! نه مجار له م ئایه ته دا هه ره شه یان لی ده کاو ده یانترسینی و پیان ده لی: که نه و جوله کانه به زۆری ژماره له خۆیان بایی نه بن و به زۆری

چهک و تفاقى شهريان نه نازن، نه وهتا له شهري به دردا قور هيشى به کان له رووى زورى و هه بوونی نه سبابى شهروه سى چهندهنى موسولمانه کان بوون، که چى موسولمانه کان به سهر نه واندا زال بوون! دهى با جووله که کانیش په ند وهر بگرن و واز له بیروپای به تال بووه و دهى خویمان بینن، ده فهرموى: ﴿قَدْ كَانَ لَكُمْ فِي فَتْنِ الثَّقَاتِ﴾ نهى محمد! به نهو جووله کانه بلئ: که به زورى مال و دارایی زور له خو بایی بوون، به کورو کهس و کارى زور ده نازن پییان بلئ: به زورى ژماره ی پیاوو مال و منداال مه نازن، چونکه نه م جوړه شتانه هوکارى سهره کی سهرکه وتن نین، رووداوى روژگار باشتیرین به لگه یه له سهر ناراستی بسیرو بوچووتتان و نیشانه ی به هه له چووتتانه. بو نمونه سهیری نهو دوو کومه له بکه ن که له روژى به دردا شهريان بوو تیک رژان ﴿فَنُتَقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ کومه لیکیان به ژماره که من به لام خاوه نی بیرو باوه ری پته ون و له ریگه ی خودادا شهر ده که ن، خدا پشتیوان و یارمه تیده ریان بوو، بویه سهرکه وتنیان به ده ست هینا به سهر کومه لی زورینه ی کافران دا!

به راستی له رووداوى به دردا چهنه په ندو ناموژگاری هیه بو نه وانده ی عدل و هویشان هیه و به کارى ده هینن، به وردی له رووداوه کان تیبه کړن و سوود له تیروانینه که یان وهر بگرن، شیوه ی په ندوهرگرتنه که له وه دایه که ده بی بزائن له پشت په رده وه هیژیک هیه، یارمه تی کومه له که مه خواناسه که ی داوه و به سهر کومه له زورو خوانه ناسه که دا سهری خستن!! - فَنُتَقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ - کومه لییک که له پیناو ثایینی خودا شهر ده که ن نه وهش نه یینی سهرکه وتنه که یه، چونکه ههرکاتى شهرکردن له پیناو حق و عه داله تدابى، له پیناو بهرگری کردن له ثایین و بهرنامه ی خودادابى نه فسی ناده میزاد رووى تی ده کاو به ره و پیری ده چى، چ هیژو توانایه کی هه بی لهو ریگه یه دا خه رجى ده کا، هه رجى ناماده باشى و ته گبیرو پلان هه بی

ده یخاته کار، چونکه بروای هه یه که هیزو توانا که ی پیه ونده به هیزو توانای پهروه ردگاری بالاده ست و له کاتی تهنگانه دا پالیشتی ده کا. ﴿وآخری کافرة﴾ کۆمه له که ی تر کۆمه لیک بی بروای خوانه ناس، بی و رهو بی پشتیوان، بروایان به شه ره که نیه، سه ره پای شه وهش ﴿یرو نه م مثلیهم رأي العين﴾ کافره کان موسولمانه کانیا ن به دوو چه ندانه ی خو یان دیته بهرچاو، به مهش شه ونده ی تر وره یان ده روخی و ترسیان لی ده نیشتی و لیوه له رزه یان پی ده که وی!

بیگومان موسولمانه کان به گویره ی توانا پابه ندی فرمانه کانی پهروه ردگار بوون و مال و به گیان سهریان له پری دا بووه بو بهر زکردنه وه ی نالای نیسلام و بلا و کردنه وه ی شایینی پیرو ز، هه موویان یه که ده ست و یه که هه لویست بوون له بهرام بهر کافرو خوانه ناسان دا، هه میشه پابه ندی مانای شه نایه ته بوون که ده فره موی: ﴿یا ایها الذین آمنوا اذا لقیتم فئة فاثبتوا واذکروا الله کثیرا لعلکم تفلحون، واطیعوا الله ورسوله ولا تنازعوا فتفشلوا وتذهب ریحکم واصبروا ان الله مع الصابرين﴾. هه میشه ناماده باش بوون بو خو به خت کردن له پیناو نایین دا، به دلیکی پر له تیمان و بروایه کی پته وه وه شهریان له گه ل دو ژمن دا کردو وه، دلنیا بوون له یاریده ی خدا، خوداش یارمه تی داو و سه ری خستوون ﴿یا ایها الذین آمنوا ان تنصروا الله ینصرکم ویثبت اقدامکم﴾ جهنگه کانی پیغه مبه ر ﴿تاوینه ی بالانوما بوون بو پهیره وکردنی شه نایه ته قورثانیان ه، ته نانه ت که له غه زای نو خود دا سه ریچی فره مانی پیغه مبه ریان کردو ناموژگاری یه کانی شهویان پاشگو ی خست تووشی شه شکستی یه بوون که تووشی بوون، دیاره شه وهش په ندو ناموژگاری یه کی گه وره یه بو که سیئک بیه وی په ند وهر بگری.

میژو و نووسانی ژیا نامه ی پیغه مبه ر ﴿ده لیتن: سو پای موسولمانان

ئەسەدو بیست جەنگاوەر بوون، حەفتا و حەوت کەسیان لە کۆچکەرەکان
 بوون، دوو سەد و سی و شەش کەسیان لە یاریدەدەران (الأنصار) بوون.
 ئالای کۆچکەرەکان بە دەست عەلی کۆری ئەبو تالیب و، ئالای یاریدەدەران
 بە دەست سەعدی کۆری عوبادە وە بوو، ئەوەد کەسیان و شتر سوارو دوو
 کەسیان ئەسپ سوار بوون، ئەسپ سوارەکان یەکیان میقدادی کۆری
 عەمرو ئەوی تریان میر ئەدی کۆری ئەبو میر ئەد بوو، شەش زەبەندو
 هەشت شمشیریان پێ بوو! هەموو ئەو جەنگاوەرانە لە شەری بە دردا
 شەهید بوون چواری کەس بوون شەش شەهید لە کۆچکەرەکان و هەشت
 شەهید لە یاریدەدەران بوون!

سوپای کافرەکان نۆسەدو پەنجە شەڕکەر بوون، سەرۆکە گەیان عوقبە
 کۆری رەبیعه بوو، ئەبو سوفیان و ئەبو جەحەل لە سەرانی قورەیش لەو
 شەڕدا هاوبەش بوون، سوپای قورەیشی یەکان سەد ئەسپ و حەوت
 و شتریان پێ بوو، لە چەک و تفاقیش دا زۆر کۆک بوون. ﴿وَاللّٰهُ يُؤَيِّدُ
 بِنَصْرِهِ مَن يَّشَاءُ﴾ پەروەردگار یارمەتی و پالێشتی ئاراستە دەکا بۆ
 کەسێک بێهۆی سەرکەوتووی بکا. وەکو چۆن یارمەتی موسوڵمانانی
 بەدری دا بەو کە لەپیش چاوی دوژمن زۆری کردن، هەر بە سەیرکردنیان
 بۆ سوپای ئیسلام و رەیان رووخا ﴿إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ﴾
 بێگومان لەم سەرخستن و زالبوون و سەرکەوتنی موسوڵمانان بەسەر
 کافرەکاندا - لەگەڵ کەمی و تفاق موسوڵمانان و زۆری پرچەکی
 کافرەکاندا - پەندو ئامۆژگاری هەیە بۆ کەسێک پەند وەرگیری و تی بگا!!

هه‌واو ناره‌زۆیه‌رستی له دونیادا

زَيْنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ
الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَلِكَ مَتْنَعُ الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَتَابِ ﴿١٤﴾

ئه‌مجار پاش ئه‌وه‌ی په‌روه‌ردگار ئه‌وه‌ی روون کرده‌وه که کافره‌کان
هه‌میشه هه‌له‌و گیرى مال و مندان و روویان له‌ه‌حق وەرگێراوه‌و
نقوومی رابواردن برون! لایه‌ن و هوکارى له‌خۆ بايى بوونه‌که‌یان روون
ده‌کاته‌وه‌و ده‌فرموی: ﴿زین للناس حب الشهوات﴾ په‌روه‌ردگار
سروشتی ئاده‌میزادی وا دروست کردوه که هه‌میشه‌ه‌زى له‌م‌شتانه
بێ، که له‌وه‌دوا ریزیان ده‌کا، وه‌کو له‌تایه‌تیکی تردا ده‌فرموی: ﴿إنا
جعلنا ما على الأرض زينة لها لنبلوهم أيهم أحسن عملاً﴾ یان ده‌فرموی:
﴿كذلك زيننا لكل أمة عملهم﴾ جارى وایش ده‌بێ جوانکردنى
کرده‌وه‌یه‌ک پال شه‌یتان ده‌دری که به‌هوێ ختوکه‌ی نه‌فسه‌وه‌ کار له
ئاده‌میزاد ده‌کا، هه‌لى ده‌نی بۆ ئه‌نجامدانى کرده‌وه‌ی خراب ﴿واذ زين
لهم الشيطان أعمارهم﴾.

که ده‌لى: (زین) واته‌: جوان کراوه‌، واته‌: خۆشه‌ویستى‌یه‌که‌ لایان
جوان بووه‌و لێیان بووه‌ته‌ شتیکی سروشتی و هیچ عه‌یب و نه‌نگی تیدا
نابینن، بۆیه هه‌رگیز بیر له‌وه‌ ناکه‌نه‌وه‌ وازی لێ به‌ینن، ئه‌مه‌ش ئه‌وه‌په‌ری
پله‌ی خۆشه‌ویستى‌یه‌که‌ خاوه‌نى خۆشه‌ویستى‌یه‌که‌ هه‌ست به‌ خراپه‌و
زیانى کاره‌که‌ی نه‌کاوه‌ی لێ پاشگه‌ز بێته‌وه‌ با زیانیشى تیدا
تروش بێ!

جاری وا ههیه مرۆف شتیکی پی خۆشه، بهلام دهزانی که نهو شتهی نهو ههزی لیهتی و خۆشی دهوئ زیانی ههیه نهک سوود، خراپه، چاک نیه، وهکو جگهره کیش دهزانی جگهره کیشانه کهی زیانی ههیه، بهلام ههر بهرده وامه له سهر جگهره کیشان. جا وئ دهچی که سیک شتیکی خۆش بوئ که بۆ جوان نه کرابی وازی لی بینی! بهلام که سیک شتیکی خۆش بوئ که بۆ جوان کرابی زهحهته وازی لی بینی!!

نه مجار پهروهردگار یه که یه که نه شتانهی که جیگای ههزو خۆشه و یستین و ههموو دل و دهروونیکی ناده میزاد داده گری، باس دهکاو ده فهرموی: ﴿من النساء والبنین والقناطر المقنطرة من الذهب والفضة والخيل المسومة والأنعام والحرث﴾.

یه کهم شتیکی که پیاو که مه ندکیش دهکاو دل و دهروونی داده گری و عهقل و هۆشی لی دهستی نافرته، چونکه نافرته شوینی ههزی پیاو و دل و دهروونی له گه لیدا نارام ده گری و خۆشه و یستی بیان ناو یتهی یه کتری ده بی، وهکو خودا له نایهتیکی تر دا ده فهرموی: ﴿ومن آياته أن خلق لكم من أنفسكم أزواجا لتسكنوا إليها وجعل بينكم مودة ورحمة﴾. ههر نه خۆشه و یستی یهیه که پیاو زۆربهی مال و دارایی خۆی بۆ نافرته خهرج دهکا، نهو هی که به عهرهقی ناوچاوان و رهنجی شان به دهستی دینی به دلقراوانی بۆ خیزانی سهرفی دهکا، چونکه پیاو خۆ به بهرپرسیار دهزانی له پاراستن و به ختوکردنی نافرته، دهیهوئ نهو زیده هیزو توانایهی که له بارهی فسیؤلۆجیه وه ههیه تی تهرخانی بکا بۆ خزمهتی نافرته، ناشکراشه که زیده رهوی پیاوان له خۆشه و یستی نافرته تا کار دانه ویه کی گهره ی ههیه له کاروباری ولادت داو، رۆلکی گرنگی ههیه له پیشیل کردن و پاراستنی مافی زۆر که سدا.

له نایهته که دا خۆشه و یستی نافرته پی خۆشه و یستی مندا ل خست

-هەرچه نده خۆشه ویستی ئافرهت جاری واهیه نامیئی به لām
خۆشه ویستی منداڵ هەرگیز له دل ده رناچی- چونکه خۆشه ویستی منداڵ
زیاده روهی تیدا ناکرئ، به پیچه وانهی خۆشه ویستی ئافرهت که زۆر
زیاده روهی تیدایه! نه وه تا له هه موو چاخ و سهرده میکدا ته نانهت
ئیتستایش پیناو به هۆی خۆشه ویستی ئافرهتیکێ تره وه سته می له منداڵی
خۆی کردوه، زۆر کهس له وانهی ژنی تازه یان به سه ر ژنی پیشوویان
هیناوه هەرچی خۆشه ویستی خۆی هیه داویه تی به ژنی تازه ی ژنی
پیشوویی و مال و منداڵی پاشگوئ خستوو و، وازی له به خێوکردنیان
هیناوه، به لām زۆر به دل فراوانی پاره و مال و سامان بۆ منداڵی ژنی تازه ی
خه رج ده کا، چونکه دایکی نه مانێ زۆر خۆشتر ده وئ! چه نده ها کهسی
ده و له مه ند هه ن مندا له کانیان به کوله مه رگی ژیان به سه ر ده به ن چونکه
باوکیان دایکی نه مانێ خۆش ناوئو دلی به ژنیکێ تره وه په یوه سته.

دوه م: له شته خۆشه ویسته سروشتی یه کان مندا له. که مرو ف له
کۆمه لدا شانازی پیوه بکا و پیی خۆشه هه یی.

مه به ست له وشه ی (البنین) له ئایه ته که دا کوړو کچه به گشتی،
چونکه له ئایه تیکێ تر دا قورئان ده فه رموئ: ﴿إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ
فِتْنَةٌ﴾ پیغه مبه ریش ده فه رموئ: (الولد مجنبه مبخله) واته: مندا ل مایه ی
ترسنۆکی و مایه ی چرووکی یه.

هۆی خۆشه ویستی ژن و مندا ل درێژه پیدانی زنجیره ی ژیان و
مانه وه ی نه ته وه و ه چه یه، ته نانهت ئه م هه سته له ئاژه لیش دا هه یه.

ب- هیوا و هومیدی باوک به کوړ له وه دا که پیروو په کی کهوت
به خێوی بکا، به لām که متر ئه م هیوا یه ی به کچ ده بی.

ج- کوړ هومیدی لی ده کړئ دوا ی مردنی باوکی جینگای بگریته وه و

نەهیلێ شوینی کویر بێتەو، سەرکردایەتی خێل و لیپرسراویەتی گەل و ولات بە دەستەو بەگرێ! بەلام کچ کەمتر لەم بوارانەدا دەوری هەیە.

د- هەست بەو کە کچ دوایی لە هۆز دەپچرێ و وادەبێ دەوری بەشو بەیەکیکی بیگانهو کەمتر پەیوەندی بە خزم و کەس و کارەو دەمینێ.

هەرچەندە جاری و دەبێ کچ لەبڕی لەم بوارانەدا لەکۆر باشترە زیاتر فریای باوک و دایکی دەکەوێ! بەلام نێمە لیڕەدا مەبەستمان زۆرینەو بەشیوەیەکی گشتیە.

سێهەشت لەو شتانەی خۆشەویستیان سروشتیە پارە ی نەختینە یە لەزێرو زیو، هەندیکیش دەلێن: مەبەست لە (القناطیر المقنطرة) دیناری زیرو دیرەمی زیو کە سکەیان لی درایی! هەندیکیش دەلێن: مەبەست پارە ی سەفته کراو.

(القناطیر المقنطرة) ناماژە یە بۆ زۆری مائە کە بەجۆریک کە بێتە هۆی ئەو بە تەواوی کاتی خاوەن مال داگیر بکاو هیچ مەجالێک نەمێنیتەو بۆ ئەوێ کاری خێری تیدا بکاو خۆدایە رستی و یارمەتی حەقی تیدا بدا!!

هەر بۆیە شە لەناو هەموو گەل و نەتەوێ کەدا، کە پیغە مەبەران نێردراون بۆ سەریان دەوڵە مەندەکان یە کەم بەرھەڵستکارو سەرپێچیکەریان بوون و دژیان وەستان، ئەگەر پرواشیان پێ کردبن و ئیمانیا پێ هێنا بن کەمتر پابەندی فەزمانەکانی ئایین بوون! سەیری ئەم نایەتە بکە کە دەفەرموێ: ﴿سيقول لك المخلفون من الأعراب شغلنا أموالنا واهلونا فاستغفر لنا﴾ خۆشەویستی مال و دارایی شتیکی سروشتیەو لەگەل خوین و گوشتی مرۆف تیکە لاو دەبێ، هۆیە کەشی ئەوێ کە مال و دارایی هۆکاریکی گرنگە بۆ دەستە بەکردنی هەموو حەزو ئارەزوێ کە،

حەزو ئارەزووی ئینسانیش زۆرو زەبەندەن و لەئەژمار نایەن، هەتا ئینسان مەبەست و ئارەزوویەک بە دەست بێنێ هەولێ زیاتریەتی! هەتا وای لێ دێ ئەو راستیەیی لەبیر نامێنێ کە مال و دارایی هۆکارو وەسیلەیه نەک ئامانج و مەبەست. نێتر هەزار قرت و فیل دەکا بۆ مال پەیداکردن، گوێ ناداتە ئەوە ئاخۆ ئەو ماله حەرامە یان حەلالە..

ئیمامی بوخاری^۱ ئیمامی موسلیم فەرموودەیه ک لە ئیبنوعەبباسەو دەگیرنەو دەلێ پیغەمبەر فەرموویەتی: (لو کان لابن آدم وادیان من ذهب لتمعنی أن یكون لهما ثالث ولا یملأ جوف ابن آدم إلا التراب، ویوب الله علی من تاب)^۱.

واتە: ئەگەر ئادەمیزاد پێی دوو دۆلی لە زیرو زیو هەبێ ئاواتە خوازە دۆلیکی سییه می هەبێ!! هیچ شتیەک ئادەمیزاد تیر ناکا مەگەر گل، واتە: گلی گۆز تیری بکا! جا ئەو کاتە خودا تۆبە تۆبەکاران قبول دەکا. دیارە زەمکردنی مال و دارایی لەبەر خودی ماله کە نیه، مال و سامان خۆی لە خۆی دا نیعمەتی خودایه، بەلکو زەمکردنەکی لەو روو وەیه کە سەردە کیشی بۆ ملهپوری و لهپێلادان و بیدینی، وەکو لە سوورەتی (العلق نایهتی ۶-۷) دا دەفرموی: ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَافْطٍ﴾ ^۱ **استغنی** بهلام ئەگەر موسولمانی دەولەمەند لە ماله کە حەقی خودا و ئادەمیزادانی لێ داو سوپاسی نیعمەتی خودای لەسەر کرد، صیلەیی رەحمی بەجێهینا، لەپێگەی خودادا لێی بەخشی ئەو ئەو مال و دارایی خێرو بەرەکەتە، هۆی خۆشەختی و نزیکبوونەوێه لە خودا! پیغەمبەر لە

^۱ ئەم فەرموودەیه جگە لە بوخاری و موسلیم کە لە ئیبنوعەبباسەو ریاویەتیان کردووە ئەحمەد و بوخاری و موسلیم و ترمذی لەئەنەسی کۆپی مالیکەو ریاویەتیان کردووە.

فەر مووده یه کدا ده فەر موئ: (نعم المال الصالح للرجل الصالح). واته: مالی ره حمت باشتین ده سمایه یه بۆ پیاوی باش.

چواره م و لاخی به رزه ی به ختو کراو و رامکراوی ره سه نه، نه و نه سپانه ی که ده و له مه ندو ساماندارو سه ره ک خیل و پیاو ماقوول هه و لی په یدا کردنیان ده دن و شانازیان پیوه ده کهن، پیشبرکی له ده سه ته بهر کردنیان دا ده کهن بۆ خۆ هه لئانه وه پتیان، جا نه گهر ده سه ته بهر کردنی ته م جوړه ته سپه بوو به هۆی کاری شهرو له خودا دوور که وتنه وه و پاشگوئ خستنی واجبات، نه وه کاریکی دزیوو حه رامه! به لام ته گهر ته م نه سپانه ئاماده بکړین بۆ جهاد کردن له ریگای خودا دا نه وه کاریکی باشه چونکه خودا ده فەر موئ: ﴿وَأَعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ...﴾ الانفال/۶۰.

پینجه م: وشتر و ره شه و لاخ و مهرو بزنه، که ته م ئاژه لانه بناغه ی مال و دارایی گوند نشینه کان پیک ده هینن، سامان و بژیویان له وانه ده سه ته بهر ده بی، لادی ییه کان خۆیان به هه بوونی ته م جوړه مالانه هه لده نینه وه، پهروه دگار منه ت به سه ر به نده کانی دا ده کا که ته م جوړه ئاژه لانه ی بۆ رام کردوون و ده فەر موئ: ﴿وَالْأَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دَفءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ﴾.

شه شه م: کشت و کال کردنه: ته مپش سه رچاوه یه کی گرنه گ و هه می شه یی به بۆ ژبانی لادی و شاره ستانی، هه موو گهل و نه ته وه یه ک پتو یستی به کشت و کال هه یه، جا نه گهر مه به ست له کشت و کال کردن سوود گه یانندن بی به ئاده می زاد نه وه کشتیاره که پاداشی ده درپته وه، نه گهر مه به ستی خۆ هه لئانه وه و خۆ گیف کردنه وه بوو، نه وه ده بی ته کاری شهرو.

نه مجار پهروهر دگار له کۆتایی نایه ته که دا وه صفی کی گشتی هه
 شهش جوړه کان ده کاو ده فهرموی: نه وانه هوکاری رابواردنی جیهان و له
 ژبانی دنیادا خوشییان لی ده بیندری و بهس! به لام خوشی به راستی و
 نه براوه خوشی نه و دنیایه، که له روژی قیامت دا پهروهر دگار ده یانزانئ..
 که و ابو له سر موسولمانان پتویسته که به هه بوونی نه م جوړه شتانه له
 خویان بایی نه بن، هه نه وه نده گرنگی یان پی بدن که بیانکه نه هوکار بو
 ژبان و، خودا په رستیان له بیر نه به نه وه، چونکه موسولمان ده بی هه ول بدا
 بو خوشبهختی هه ردو دنیا وه کو له نایه تیکی تر دا ده فهرموی: ﴿ربنا
 آتنا فی الدنیا حسنة و فی الآخرة حسنة و قنا عذاب النار﴾.

باسی به هه شتو جوانی و رازاوه یی!

﴿قُلْ أُوْتِبْتُكُمْ بِخَيْرٍ مِّنْ ذَٰلِكُمْ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي
 مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَأَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ
 بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ﴾ (۱۵) الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّنَا عَامِنَا فَاعْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا
 عَذَابَ النَّارِ (۱۶) الصَّابِرِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالْقَانِتِينَ وَالْمُنْفِقِينَ
 وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ (۱۷)

نه مجار دواي ژماردن و راناندنی نه و شتانه ی که له بهر دلی
 ناده میزاد خوشه ویست کراون و ناده میزاد له ژبانی دنیادا پیانده وه
 هه له و گیرن له نایه تی دوا یی دا له شوینی نه و شتانه شتی باشترو بهر ده وام
 و هه می شه یی ده خاته روو، ده فهرموی: ﴿قُلْ أُوْتِبْتُكُمْ بِخَيْرٍ مِّنْ ذَٰلِكُمْ؟﴾
 نه ی محمد! به ناده میزادانی سهرده می خۆت و له وه دواش بلئ: نایا

دەتانهوئى من خەبەرتان بە دەمى بەچەند شتێك كە زۆر باشتەرن لەو شتانەى كە باس كران؟ بۆيەيش نایەتەكە بە شتێوەى پرسیاری سەلماندن (الاستفهام (التقیری) باسەكە دینی بۆ زیدە گەرنگی پێدان بەو شتانەى باسیان دەكاو جولاندنى هەست و شعور بۆ رووتیكردن و گۆڕاگرتن بۆ وەلامى پرسیارەكە كە دەلى: ﴿لِلَّذِينَ اتَّقُوا عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا﴾ هەیه بۆ ئەوانەى تەقواكارن و لەخودا دەترسن چەند باخ و باخاتیك كە بە ژیریاندا جۆگە و جۆبار دەكشین و هەتا هەتایە تێیاندا دەمیننەو! ﴿وَأَزْوَاجٌ مَطَهَّرَةٌ﴾ لە شوینی ئافەت لە دونیادا كە خۆشەویستی لای پیاو سەروشتی، چەند خێزانیكى جوان و پاك و خاوینیان دەدریتى! كە لەهەموو عەیب و لەكەو خەوش و پیسی بەك دوورن.. تەنانت خوینی حەیزو خوینی نیفاسیشیان پێدا نایە. ئەمانە خۆش و لەزەتەى جەستەیین كە لە بەهەشتا بۆیان دابین دەكرئ! زیاد لەو لەزەتەى گیانیان هەیه كە بریتییە لە رەزامەندی خودا و پێى بەرەوەر دەبن و هیچ لەزەتێكى ناگاتى لە هەموو لەزەتە ماددی بەكان خۆشترو گەورەترە!!

نایەتەكە لە سەرەتاوە شوینی رابواردنەكەى دیاری كرد كە باخەكانى بەهەشتە، ئەمجار باسى ئەو شتانە دەكا كە خۆش و لەزەتەكانیان پێى تەواو دەبێ، ئەویش خێزانی پاك و خاوین و جوان و بێخەوشە! ئەمجار باسى گەورەترین نێعمەتى بەهەشت دەكا، ئەویش رەزامەندی خودایە و دڵیابوونیانە لەو كە خودا لێیان رازیە، ئێتر بەو لەزەتەى جەستەیی و خۆش گیانیان بۆ دەستەبەر دەبێ، كە بریتییە لە چوونە ناو بەهەشت و گەییشتن بەخێزانی جوان و خاوین و بێعەیب. دووهم پاداشی گیانی كە بریتییە لە رەزامەندی خودای پەرورەدگار وەكو لە نایەتێكى تردا دەفەرموئ: ﴿وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ

فِيهَا وَمَسَاكِن طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿التوبة/۷۲﴾.

ئەمجار نایەتەکە بەم رستەیه کۆتایی پێ دێ کە دەفەرموی: ﴿وَاللَّهُ بِصِيرٍ بِالْعِبَادِ﴾ پەرەردگار ئاگادارو زانایە بە حال و چۆنیەتی بەندەکانی و هەموو نەیتی بەکیان دەزانێ، ئاگای لە کرۆکی تاعەت و خوداپەرستیانە، هەموو کەسیک بەئەندازەی کردەوی خۆی پاداشتی دەدریتەو چاکە بە چاکە، خراپە بە خراپە!! چونکە خوداپەرستی بە روالەتکاری نیە، بەلکەر خوداپەرست ئەوێهە کە پەرەردگار بە خوداپەرستی بزانێ! بێگومان ئەم رستەیه مزگینێو هەرەشەیی تێدا یە!

ئەمجار پاش ئەوێ باسی خوداپەرست و تەقواکارانی کرد، دێ بپێ رهوشتیان باس دەکاو دەفەرموی: ﴿الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّا أَمْنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقْنَا عَذَابَ النَّارِ﴾ خوداپەرست ئەوانەن هەمیشە نزا دەکەن و دەلێن: خودایە! ئێمە بپروامان بەو نیگاو پەیامە هێناو کە بۆ پیغەمبەرانت ناردوو، ئێمانتیکێ پتەوو دامەزراو جیگیربوو لە دل و دەروونماندا هەیە، ئێمانەکەمان بە جۆریکە لەهەموو کردارو گفتاریکماندا رەنگی داوەتەو، خودایە! بە عەفوو لیبوردنی خۆت گوناھمان بپۆشە، لە ئاگری دۆزەخ دوورمان بخەرەو؛ بێگومان زاتی بپچوونت لیتخۆشبوو بەرەحم و سۆزو بەزەیی یە.

وێرایی ئەو رهوشتانە چەند رهوشتیکێ تریان هەیە کە لەغەیری خۆیان جیا یان دەکاتەو و شیایوی ئەو قەدر و ریزەن لەلای پەرەردگاریان ﴿الصَّابِرِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالْقَانِتِينَ وَالْمُنْفِقِينَ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ﴾ ئەو خوداپەرستانە ئەو رهوشتانیان تێدا کۆبۆتەو و کە هەر رهوشتەیی پلەو پایە یەکی تایبەتی هەیە ئەو رهوشتانەش ئەمانەن:

۱- صەبرو خۆراگری یە، تەواوترین جۆری صەبر ئەوێهە بەردەوام بێ

لەسەر کردنی طاعات و وازەهێنان لە خراپەکاری، ئەگەر نەفس و شەهوەت جەختی لیکرد بۆ ئەنجامدانی تاوانێک هیچ رێگاچارە نیە جگە لە صەبر، هەر بە صەبر و خۆپاگری، بپروا قایم و پتەو دەبێ، ناهێلدرێ ئادەمیزاد لە چوارچێوەی شەرع دەربچێ، هەر بەهۆی صەبرەووە ئینسان دەتوانێ شەڕەفی خۆی بپاریزێ، تەنانت رەوشتی صەبر رەوشتیکە دەتوانرێ بگوترێ هەوینی هەموو رەوشتیکی باشە.

ب- راستگویی: ئەمەش رەوشتیکی هەر بەرزێ ئینسانییە! بەسە کە پەرەردگار دەرەق بە راستگۆ دەفەرموێ: ﴿وَالَّذِي جَاء بِالصَّدَقِ وَصَدَقَ بِهِ أُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ، هُمْ مَا يَشَاؤُنَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ جِزَاءُ الْمُحْسِنِينَ﴾.

ج- بەردەوام بوون لەسەر خۆداپەرستی و گەڕانەووە بۆ لای خودا و پێرای ترسان لە خودا و گەردنکەچی بۆ زاتی پاکێ: لەخودا ترسانیش کاکلە ی خۆداپەرستی و گیانی عیبادهتە.

د- مالبەخشین لەهەموو بواریکدا کە ئایین بە باشی دابنێ، جا مالبەخشینە کە واجب بێ یان سوننەت بێ.

ه- نزاکردن و پارانەووە بەرەبەیان، واتە: خۆداپەرستی لە ناخرو ئۆخری شەوگادا، چونکە ئەو کاتە کاتیکی بێگەردە، دل مەشغول نیە بەکاروباری دنیایی وەو.

پێویستە وێرای نزاو پارانەووە تۆبە راستەقینە و نەصوح هەبێ، کردار و گۆفتاری لە سنووری شەریعت دەرنەچێ! چونکە نزاو پارانەووە بەدەم، هیچ سوودی نیە ئەگەر واز لە خراپەکاری نەهێنێ! چونکە ئەو کەسە داوای لیخۆشبوون دەکا بەلام بەردەوامە لەسەر خراپەکاری ئەو وەکو گالتە بەخودا بکا وایە!! گەورەترین شتێی پارانەووەش ئەو شتێیە ی کە ئیمامی بوخاری لە پیغەمبەرەووە رێوایەتی کردووە کە فەرموویەتی:

سید الإستغفار أن تقول: (اللهم أنت ربي لا إله إلا أنت خلقتني وأنا عبدك وأنا على عهدك ووعدك ما استطعت، أعوذ بك من شر ما صنعت، أبوء لك بنعمتك علي، وأبوء بذنبي فاغفر لي فإنه لا يغفر الذنوب إلا أنت).

سهرودی داوای تاوانپوشی نهوویه بلیتیت: پهرودرگارا! ههر تو خودای منی، تو تنیا خودای، جگه له تو خودای تر نیه، تو منت دروستکردووه، من بهندهی تو، وه ههتا ماوم بهردهوام دهیم لهسهر بهلین و وادهی تو، پهنا دهگرم به تو له خراپهی کردهوی خوم، نازو نیعمهتی تو له بهرچاوه، پی له تاوانی خوم دهنییم، چونکه دهزانم کهسی تر رادهی نهوویه ناکهوی که له تاوان خوش بی جگه له تو.

شایهتیدان به تاک و ته‌نهایی خوداو دادپه‌روه‌ری زاتی پاکو

نایینی په‌سه‌ند لای خوا

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ اللَّهِ أَلْسِنَةٌ وَمَا اختلف الَّذِينَ أوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعْثًا بَيْنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٩﴾ فَإِنْ حَاجُّوكَ فَقُلْ أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلَّهِ وَمَنِ اتَّبَعَنِ وَقُلْ لِلَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْأُمِّيِّينَ ءَأَسْلَمْتُمْ فَإِنْ أَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاءُ

وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٢٠﴾

ئیمامی نیسابوری دهفرموئی: کاتیک پیغه مبهَر ﴿﴾ کۆچی کرد بۆ مه دینه و دهنگ و باسی په یامه که ی بلابوو ده و، دوو قه شه له قه شه کانی شام هاتنه خزمه تی، که نزیک شاری مه دینه بوونه و ده چاویان پی کهوت په کتیکان به هاوړی که ی وت: ئهم شار ه زۆر له و شار ه ده چی که پیغه مبه ری ئاخر زه مانی تیدا ده بی! که هاتن پیغه مبه ریان بین ی به ره فتار و ره وشتی ناسییان، وتیان: تو موحه مبه دی؟ فهرمووی: به لی. وتیان: تو ئه حمه دی؟ فهرمووی: به لی. ئه مجار وتیان: ئیمه پرس یاری شایه تیه کت لی ده که یین ئه گهر زانیت ئیمان ت پی ده هینین و بروات پی ده که یین، پیغه مبهَر ﴿﴾ فهرمووی: پرس یار بکه ن! وتیان: گه و ره تر یین شایه تیدانمان پی بللی که له قورئان دا ه! نبی؟! ئیتر په و ره دگار ئهم نایه تانه ی نارد نه خواری که ده فرموئی: ﴿شهد الله انه لا اله الا هو والملائكة وأولو العلم قائما بالقسط لا اله الا هو العزيز الحكيم﴾ په و ره دگار تاک و ته نیایی و خودایه تی خۆی بۆ هه موو دروستکرادانی خۆی روون کردۆته وه - یان په و ره دگار له خودایه تی راست و به حه ق دا تاک و ته نیایه، به لگه ی دروستکاری و کارگێری زۆرو زه به ندن له سه ر ئهم راستیه، هه ر بۆ خۆی خودایه له بوونه و هرداو که سی تر شیاوی خودایه تی نه، - ئهم راستیه ی به فریشته کانی راگه یاندو وه، ئه وانیش شایه تیان به م راستیه دا وه، هه روه ها زانایانیش ئهم راستیه یان پی راگه یه ندرا وه، ئه وانیش به به لگه و ده لیل شایه تیان به م راستیه دا وه!!

به راستی ئهمه ریزیکی تایبه تیه بۆ زانایان که په و ره دگار کردوونی به شایه ت له سه ر خودایه تی خۆی.

ئیمامی ئه عمه ش ده لی: من شایه تی ده ده م به وه ی که خودا شایه تی پیداو ه ئهم شایه تیه ک به ئه مانه ت لای خودا داد ه ئیم.

هه روه ها شایه تی ده ده ن که خودا داد په و ره له هه موو کات و

شونیک، له ههمو بواریکا؛ له بوونه ورو دروستکراوانی دا، دادپهرویش نه ویه که له حوکم دا فرمان به عدل بکا، وه کو له نایه تیکی تر دا ده فرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ﴾ النحل/۹۰. یان له نایه تیکی تر دا ده فرموی: ﴿وَإِذَا حُكِمَ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ﴾ النساء/۵۸.

په ورو دگار دادپهروهره له یاساو شریعت دا، له ههمو بوونه وهر دا، له وهدا که بهو شپوه ریک و پیکه یاسای که ونی داناوه، هاو کیشو بهرام بهری کردووه له نیوان هیزه روحیه کان و هیزه مادیه کان، ته رازوویه کی ورد خوینی داناوه بو بهراورد کردن له باره ی حوکم و نه رک و واجبات دا، له نیوان بهنده ی خودا دا، له نیوان تاک و کومل دا، له نیوان هه ژارو ده وله مه ندا.

نه مجار په ورو دگار جهختی له سدر تاک و ته نیایی خو ی کردو ته ووه ده فرموی ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ هیچ خودای به حق و راست نین جگه له ذاتی خو ی ﴿العزيز﴾ خودایه کی به هیزی وایه کهس نایویریتی، قودر هت و توانای بی وینه یه، ده سه لاتی به سهر ههمو شتیک دا ده شک، گه وریه و گه وریه یی به که ی به سام و هه یبه ته، ﴿الحکیم﴾ ههمو شتیک له شوینی شیاوی خو ی داد هنی، گرفتارو کردارو شهرع و قه زاو قه ده ری ههمو ی ریک و پیکه، بی عه یب و کهم و کورپیه، چونکه له عیلم و زانیاری ره ها (مطلق) وه هه لقولاون و هیچ شتیک له بوونه وهر دا له ژیر ده سه لاتی نه و ده رناچی.

﴿إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ﴾ بیتگومان نایینی په سه ندو مه قبول لای په ورو دگار نایینی ئیسلامه، نه و نایینه ی که بریتیه له ناشتی و صولح له گه ل ناده میزادان داو گه ردنکه چی ته و او بو خوداو به ندایه تی بو کردنی. موسولمانی راسته قینه نه و که سه یه که به هیچ شپوه یه ک دیارده ی

شەریک بۆ خودا قەراردان لە کردار و گوشتاری دا نەبێ، لەگەڵ بیرو برۆی خۆی دا راستال بێ، چونکە پەروەردگار نایینی بۆ دوو مەبەستی سەرەکی ناردووە:

ا- یەكەم راست کردن و پاک کردنەوێ عەقیدە و بیروباوەڕ لە هەموو لاری و عەیب و خەوشیک و کورت هەڵپێنانی خودایەتی و پەروەردگاریەتی لە زاتی بێچوونیدا.

ب- دووهم پاک کردنەوێ دل و دەروونو نیهت خالصی بۆ خوداو بۆ بەندەکانی بە جۆریک کە لە کردار و گوشتاری دا رەنگ بەندەو.

ئەم نایەتە ئیعلان و ئاگادارکردنەوێ ئادەمیزادە کە پەروەردگار هیچ نایینیکی قبوڵ ناکاو لای پەسەند نیه جگە لە ئیسلام، ئیسلامیش ئەو نایینه سەرەکییە کە پێغەمبەرانی هیناویانە، هەر لە ئادەمەو تا حەزەرەتی (محمد) کە دوا پێغەمبەرە.. پێغەمبەرانی یەکە یەکە بانگەوازیان بۆ ئیسلام کردووە. واتە: ناوەڕۆکی ئیسلام بریتییه لە شۆنکەوتنی ئەو نایین و شەریعەتانی کە پێغەمبەرانی هیناویانە، چونکە نایینهکان هەموویان -هەرچەندە لە لق و پۆپدا جیاوازیان بووبێ بەلام لە بنەماو ناوەڕۆکدا بانگەوازیان بۆ یەک شتی سەرەکی کردووە ئەویش یەکتاپەرستی خوداو ناشتی و دادپەروەرییه لە هەموو شتیکدا، کەوابێ کە سیک دواي ناردنی پێغەمبەری ئیسلام نایینیکی تر پەسەند بکا، خودا لێی وەرناگرێ و کردەوێ رەت دەکێتەووە خەسارەتمەند دەبێ. ﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ، وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ ال عمران/ ۸۵.

ئێبنو جەریر لە قەتادەووە دەکێتەووە دەڵێ: ئیسلام بریتییه لە شایەتیدان بەو کە جگە لە خودا هیچ خودای تر نین، دان نان بەو یاساو دەستورە لە خوداوە هاتووە، ئیسلام نایینیکیە خودا بۆ خۆی دایناوە و پێغەمبەرانی پێ ناردوون.

﴿وما اختلف الذين اوتوا الكتاب﴾ نهوانهی کتیبی ناسمانیان دراوه تی - جوله که و فله - نه که و تنه کیشو نیزاعه وه له و نایینه نیسلامه دهرنه چون که پیغه مبه ره کانیا بویان هینابوون، نه بوونه کۆمه ل کۆمه ل و گۆر گۆر ﴿الا من بعد ماجاءهم العلم بغيا بينهم﴾ مه گهر دوا ی نه وه ی زانیاری ته وایان بۆ هات و لیان روون و ناشکرا بوو که (محمد) پیغه مبه ره و نایین یه ک نایینه و نابی جودا وازی و کیشو تییدا بهریا بی، به لام نه وان له بهر مله وری خویان به هوی سوودی و دلپسی خویان کیشو یان تیکه وت و تفره قه یان نایه وه، هیچ به لگه یه کیشیان به دهسته وه نه بوو جگه له وه ی حه سوود بوون، ده ترسان نه گهر نیمان به پیغه مبه ر بیتن دنیا خوار دنیان له ده ست دهرچی، ریگای چه و ساندنه وه و ده ستبرینی خه لکی ساویلکه یان لی بیه ستری، نه گینا له کتیبه کانی خویان دا نیشانه ی پیغه مبه ر یان پی راگه یه نرابوو، باش باش ده یان ناسی وه کو له شوینیکی تر دا ده فرموی: ﴿الذين اتيناهم الكتاب يعرفونه كما يعرفون ابناءهم﴾ البقرة ۱۴۶. که چی له گه ل نه وه شدا برزایان پی نه کردو موسولمان نه بوون، بۆ خویشیان له ناو خویان بوونه تا قم تا قم و گۆر گۆر هه ریبه که یان بیرو پای خوی به لاوه راست بوو، پی و وابوو: نه و له سهر حه قه و نه وانی تر ناحه قن!! میژووش شایه تی نه وه یه که پاشاو قه شه کانی مه سیحی بوون یه که م که س که نایینی (مه سیحی) یان ناوا گۆری و نه و هه موو جودا وازی گۆرانکار یه یان تییدا په ida کردو دوژمنایه تی یان خسته ناو خه لکه وه و وایان کرد چنگ له یه کتری به یتن و ده ستیان به یته خوینی یه کتره وه، ناریوس و کۆمه له که ی که بانگه وازی یان بۆ یه کتا په رستی ده کرد مه لیک قسطنطنین سالی ۳۲۵ ی ز لیژنه یه کی پیک هینا بۆ دادگایی کردنی و، فرمانی بی دینی و له نایین و هرگه رانی به سهر دا دراو کتیبه کانی سوو تینران و قه ده غه کران، دوا یی که ریبازه که ی جار یکی تر سه ری هه لدا یعه وه

تیودوسیسی دووهم فهرمانی دا به قهلاچۆکردنی ثاریوسییه کان و سائی ۶۲۸ز قانونیتکی ده رکرد بۆ فهوتاندنی ئەو ریبازه.

به کورتی و پوختی کیشهو نیزاعیان له بنه‌مای نایینی راستداو له پیغه‌مبه‌رایه‌تی (محمد)دا به‌هۆی خۆسه‌پاندن و مله‌پوری هه‌ندیکیان برو به‌سهر هه‌ندیکیاندا. به‌هۆی چه‌سوودی بردن به یه‌که‌تری و یه‌که‌ترزان و پشت لیک هه‌ل‌کردنیان له یه‌که‌تری بوو! هه‌ندیکیان له هه‌موو شتی که‌دا دژایه‌تی هه‌نده‌که‌ی تریان ده‌کرد، ته‌نانه‌ت ته‌که‌ر ئه‌ویان سوور بیزانیایه که بۆچوونی ته‌میان راست و دروسته ئه‌وه هه‌ر دژی ده‌وه‌ستاو به‌لایانه‌وه هه‌له‌بوو!!

﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾ که‌سی که‌ برۆای به نیشانه‌کانی خودایه‌تی په‌روه‌ردگار نه‌بی، دیزده‌کانی خودایه‌تی خودا له‌نه‌فسی ناده‌میزادو له‌بوونه‌وه‌ردا به‌درۆ بخاته‌وه و برۆای به‌و فهرمان و په‌یامانه‌ نه‌بی که‌ خودا له‌ قورئاندا ناردوونیه خواره‌وه و داوای پابه‌ندبوون به‌ نایین و یه‌که‌تاپه‌رستی ده‌که‌ن، ئه‌وه با بزانی خودا له‌سهر ئه‌وه ته‌له‌ی لی ده‌ستینی و سزای ده‌دا. ﴿فَإِنْ حَاجُوكَ فَقُلْ أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلَّهِ وَمَنِ اتَّبَعْنَ﴾ جا ته‌که‌ر جووله‌که‌و فه‌له، یان کافره‌کانی تر کیشهو نیزاعیان له‌که‌لدا کردی و عاریان نه‌ناو وازیان له هه‌لوێستی خۆیان نه‌هینا!! ئه‌وه پێیان بلێ: من به‌ندایه‌تی خۆم بۆ خودای په‌روه‌ردگارم ته‌نجام ده‌ده‌م، برۆای پته‌وم هه‌یه که‌ که‌س هاوبه‌شی نیه که‌س به‌رامبه‌ری نا‌کاو ناتوانی رقه‌به‌رایه‌تی له‌که‌لدا بکا، نه‌ منداڵی هه‌یه نه‌ خێزان له‌که‌س نه‌بووه و که‌سی لی نه‌بووه!! ته‌مه بیرو باوه‌ری خۆم و ته‌وانه‌یه که‌ شوینم که‌وتوون و سوورین له‌سهر ته‌م هه‌لوێسته‌مان. وه‌که‌ر له‌ نایه‌تیکی تردا ده‌فه‌رموی: (قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعْنِي...).

• به‌کورتی ده‌مه‌ده‌می و مونا‌قه‌شه له‌که‌ل نه‌و جۆره که‌سانه‌دا هه‌یچ

سوودیکی نیه، چونکه موناقه شه و دهده می بۆ شتیکه که شاردراوهیه کی تیدا بی!! دهی خۆ لیره دا نه و هه موو به لگانه هیترا نه وه له سهر تاک و ته نیایی خوداو بی شه ریکی و بی هاوه لی خودا، که چی نه وان هه که مه ندکیش نه بوون و نه هاتنه سهر ریگای راست، ئیتر تۆ روویان لی وه رگیره و وازیان لی بینه، چونکه هیچ سوودی نیه و کات به فیرۆ دانه.

﴿وَقُلْ لِلَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْأَمِينَ أَسْلَمْتُ﴾ نهی موحه مه ده! به جووله که و فله که کان بلی ههروه ها به هاویه شه پهیدا که ره کانی عه ره بیهش بلی: نایا موسولمان بوون و هاتنه سهر ریگای نیسلام دوا ی نه وه ی که به لگه تان بۆ شی کرایه وه و نیشانه ی راستی په یامی نیسلامتان بۆ روون بووه وه یان هه ره له سهر کوفر و گومراییی خۆتان بهرده وامن؟؟ ﴿فَإِنْ أَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ﴾ جا نه که ره موسولمان بوون و وازیان له خواری و چه وتی هینا، نه وه ریگای راستیان دۆزیوه ته وه و ریگای گومراییان بهرده وه، خۆ نه که ره روویان وه رگیره و دانیان نه نا به راستیه کان داو داخوازی په که ی تۆیان نه نجام نه دا، نه وه پی ی دلگران مه به و زیانی بۆ تۆ تیدا نیه.. چونکه کاری تۆ راگه یاننده و بهس: بهریک و پیکیش نه رکی خۆت نه نجامدا وه، پهروه ردگار ناگاداری بهنده کانی خۆیه تی حال و چونیه تییان ده زانی، ناگاداری نه وانیه که چاوی خۆیان له ئاست راستیه کان ده نو قینن ده زانی کئ شیای هیدایه ته و شاره زایی بوونه، کئ شیای گومراییی و سه رلی تیکه چوونه هه رکه که به گوره ی کردار و گوشتاری خۆی سزاو پاداشی پیویست و هه ده گری.

سزاو تۆله ستاندننه وه لهوانه ی پیغه مبه رانیان شهید کردن

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيَّيْنَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٦٦﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَّاصِرِينَ ﴿٦٧﴾

نه بو عوبه یده ی کوری جهراح ده لئ: پیغه مبه ر ﷺ فمرموی: (نه وه ی ئیسرائیل له چیشه نگاوی رۆژیکدا به یه ک سعات (۴۳) چل و سئ پیغه مبه ریان شهید کرد. - له ریوایه تنیکی تردا (۱۱۲) سه دو دواتره له نه بو عوبه یده وه ده لئ: (۱۷۰) - خودا په رست و عاقل و هۆشه ندانی نه وه ی ئیسرائیل که وتنه خۆو ده ستیان به نامۆژگاری و فرمان به چاکه و نه هی له خراپه کرد له ده مه و ئیواره ی هه مان رۆژدا هه ره مویان شهید کردن، په ره ردگار له م نایه تانه ی دوا یی دا باسی نه وانه ده کاو وه کو هه ره شه ناراسته ی جوله که کانی سه رده می پیغه مبه ری ده کاو ده فمرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ حَقٍّ، وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾ نه و جوله کانه ی ئینکاری نایه تی خودا ده که ن و نیشانه کانی پیغه مبه رایه تی (محمد) که له کتیبه که یاندا هیه ژیر لیوی ده خه ن و ده یشارنه وه، (یان مه به ست نه و جوله که پیشنامه یه که له رۆژگاری خۆیا نا بر وایان به پیغه مبه ره کانیان نه کردوه، نایاته ئیردرا وه کانیان به درۆ خستۆته وه) سه رباری نه وه ش نه و جوله که پیشینه - که نه و جوله کانه ی سه رده می پیغه مبه ر نه وه و

و چه یانن - پیغه مبه رانیان شه هید کردووه وه کوئو شیوه دورنده بی یه
له گهل حه زره تی زه که ریوا یه حیایان کرد هیچ حق و مافیکیشیان
به سهره ونه بوون، جگه له وه که ده یانگوت (الله) چهره وردگار مانه و
بانگه وازی حه قیان ده کردو په یامی خودایان ده گه یاندو، نه رکی سهرشانی
خویان نه نجام ده دا هر له سهر ئه وه شه هیدیان کردن! به وه شه وه
نه وهستان، به لکوئو عاقل و هوشمه ندانه ی که ده ستیان به ناموزگاری
خه لکه که کردو فرمانیان به چاکه و نه هی یان له خراپه ده کرد، نه وانیشیان
شه هید کرد، جا ئه ی (محمد!) هه وال بده به و جوله کانه ی سهرده می
خوت که له سهر ریو شوینی باوک و باپیری خویان ده پرون به سزای توندو
به ئیش له دونیا و قیامتدا، نه وانیه ئه و جوړه تاوانانیه یان نه نجام داوه له
گومرایی دا روجوون. ﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا
لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ﴾ نه وانیه کرده و هیان له دونیا و قیامتدا پوچ و به تاله،
هیچ سوودی لی نابینن، له رژی دواپی دا که س پالپشتیان نیه و له سزای
خودا بهرگرییان لی ناکا.

هه والدان له جوله که به د ره فتاره کانی سهرده می کوون و نیسبه تی
کوفر بۆ لای جوله که کانی سهرده می پیغه مبه ر ﴿لَهُمْ رِوَاهُ﴾ له رووه ویه که نه و
جوله کانه ی سهرده می پیغه مبه ر ﴿رَازِی بُوون به کردارو هه لوتستی
جوله که پیشینه کان و شانازیان پیوه ده کرد، به لکوئو وانیش به ته ما بوون
و هه لیشیان دا که پیغه مبه ر ﴿شِه هید بکه ن! به لام بویان نه کرا: به لکو
له صه حیجی سوننه تا هه یه که پیغه مبه ر له سهرده مرگا ده یفه رموو: (لا
زِلْتَ اَجْدَ اَلْمَا مِنْ اَكَلَةِ خَيْرٍ، فَهَذَا اَوَانُ قَطَعْتَ اُبْهَرِي) واته: هیشتا هه ست به

ئیش و ئازاری ئەو گۆشتی مەرە دەکەم که لەخەیبەر خورادم، هاكا بەندی دلی پچراندم^۱.

لێرەدا چەند حوکمیەک هەیە که پەیوەندی بە فرمان بە چاکەو نەهی لە خراپەو هەیە:

۱- نەهلی سوننە دەلێن: مەرج نیە ئەو کەسە بەکاری فرمان بە چاکەو نەهی لە خراپە هەڵدەستێ عادڵ بێ، بەلکو پێویستە هەرکەسە لەعاست خۆیەو ئەو ئەرکە ئەنجام بدات.

۲- ئێینو عەبدول بەر دەلی ئیجماعی موسوڵمانان لەسەر ئەوێە که پێویستە هەرکەسیەک بتوانێ دەسەلاتی هەبێ بەکردهو دژی مونکەر و کاری ناپەرەوا بوەستێ ئەگەر نەیتوانی با بە زمان دژی بوەستێ، ئەگەر نەیتوانی با بەدل پێی ناخۆش بێ، ئەو کەسیش که بەدل پێی ناخۆشە باوەری تەواو کەرە^۲.

لەم بارەو زۆر فرمووده لە پیغەمبەرەو گێردراو نەتەو و بوارەکانی پەیرەوکردنیان زۆرو هەمەجۆرن، بەلام مەرجە دەبێ ئەو کەسە بەو کارە هەڵدەستێ تواناو دەسەلاتی بەرگری هەبێ.. ئەبو سەعیدی خودری دەفرموی لە پیغەمبەرم بیست ﷺ دەیفرموو: (من رأی منکم منکرا فلیغیرہ بیدہ فإن لم یستطع فیلسانہ فإن لم یستطع فیلقبه وذلك أضعف الإيمان) واتە: هەرکەسیەک لە ئێوە شتیکی ناپەرەوای بینی با بە کردهو بەرگری بکاو هەولێ گۆران و قەلاچۆکردنی بدات، ئەگەر نەیتوانی با بە زمان هەولێ نەهیشتنی بدات، ئەگەر نەیتوانی با بەدل پێی ناخۆش بێ بەلام ئەوە لاوازترین باوەرە...).

^۱ بروانه التاج الجامع للأصول ج ۲ ص ۱۹۵ عمدة القاري ج ۱۸ ص ۶۰.

^۲ رياض ۲/ ۲۱۵ کوردی ز ۲۳.

زانایان دەلێن: فەرمان بە چاکەو نەهی لە خراپە بەکەردەوه ئەوه
 ئەرکی کاربەدەست و لێپرسراوانە، بەقسەو ئامۆژگاری، ئەرکی زانایانە
 بەپێناخۆشبوونی دل، ئەرکی بێدەسەلات و رەشە خەلک و بۆرەپیاو.

ج- کە ی فەرمان بە چاکەو نەهی لە خراپە وازی لی دەهێندری؟؟
 ئێینو ماجە لە نەنەسی کۆری مالیکەو دەگیریتەو دەلی: گوترا:
 نە ی پیغەمبەری خودا! کە ی فەرمان بە چاکەو نەهی لە خراپە وازی لی
 بێنین؟؟ پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: هەرکاتی لەنیو ئیویدا ئەو دیارده
 دزیو نەتەو کانی پیشو پەیدا بوو، وازی لە فەرمان بە چاکەو نەهی لە
 خراپە بھینن، وتمان: نە ی پیغەمبەری خودا ﷺ ئەو دیارده دزیو چیه کە
 لەناو گەل و نەتەو کانی پیشوودا پەیدا بوو؟؟ فەرمووی: هەرکاتی ناکەس
 بەچەو ناڕەسەنە کانتان بوون بە سەرۆک و پاشاتان، لەناو پیاوماقوول و
 خانەدانە کانتاندا تاوانکاری و بێشەرمیی بوون بە باو، وە زاناکانیشتان
 بەدکارو بێدین بوون.

بشت هەڵکردنی جولەکە لە حوکم و بریاری خودا

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أَوْثُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُدْعَوْنَ إِلَى كِتَابِ اللَّهِ
 لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِّنْهُمْ وَهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ
 قَالُوا لَن تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ وَغَرَّهُمْ فِي دِينِهِمْ مَا كَانُوا
 يَفْتَرُونَ ﴿٢٤﴾ فَكَيْفَ إِذَا جُمِعْتَهُمْ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ
 مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٥﴾

ئەمجار پاش ئەو ی باسی کارە خراپەکانی جولەکەکانی کرد کە

بریتی بوو له پشت هه‌ڵکردنیان له بانگه‌وازی پیغه‌مبهران و شه‌یدکردنیان به شیوه‌یه‌کی دروندانه، بۆ ئه‌وه‌ی دڵنه‌وایی پیغه‌مبهر بکاو ئه‌وه‌ی بۆ روون بکاته‌وه که به‌پیره‌وه نه‌هاتنی ئه‌و جووله‌کانه بۆ بانگه‌وازی ئیسلامی شتیکی سه‌یر نه‌یه، ئه‌و سه‌ری‌پ‌چیکردنه‌یان هه‌ر له کۆنه‌وه هه‌بووه، شتیکی سروشتی و هه‌میشه‌ییان بووه. له‌گه‌ڵ هه‌موو پیغه‌مبهره‌کاندا، به‌دریژی می‌ژوو ئه‌وه هه‌ڵۆستان بووه! که‌وابی تۆش نه‌ی موحه‌ممهد! دلت به‌خۆ نه‌مینێ و خه‌فته‌یان لی مه‌خۆ!!

دوای ئهم روونکردنه‌وه‌یه دیته سه‌ر باسکردنی هه‌ڵۆستانی سه‌یرتریان، ئه‌ویش ئه‌وه‌یه که ئه‌و جووله‌کانه ته‌نانه‌ت ب‌روا به کتێبه‌که‌ی خۆشیان ناکهن و هه‌رکاتێ حوکمی ته‌ورات به‌دلیان نه‌بوو پشتی لی هه‌ڵ ده‌که‌ن و پابه‌ندی نابن!! ئه‌وانه تاقم و گرۆیه‌کی سه‌یرن، خۆیان به‌لاوه زۆر په‌سه‌نده، به‌وه له‌خۆ بایی بوون که له ئه‌وه‌ی پیغه‌مبهران و پێیان وایه ئه‌وه کیفایه‌ته بۆ رزگاربوونیان له سزای دۆزه‌خ، بۆیه گونا‌ه‌کردنیان به‌لاوه شتیکی ئاسایی‌یه و هیچ کاتێ کۆ له تاوانکردن ناکهن!

ئێبنو حاته‌م و ئێبنو موندیرو ئێبنو ئیسحاق له ئێبنوعه‌بباسه‌وه ده‌گێرنه‌وه: ده‌لی پیغه‌مبهر ﷺ چووه نساو باله‌خانه‌ی میدراس (خویندنگایه‌کی جوله‌که بوو بۆ لیکۆلینه‌وه و خویندنی ته‌ورات) بۆ لای کۆمه‌ڵێک جوله‌که و بانگه‌وازی کردن بۆ ئیمان هێنان به‌خودا، نه‌عیمی کوری عه‌مرو (الحارث) ی کوری زه‌ید پێشان وت: ئه‌ی موحه‌ممهد! تۆ بۆ خۆت له‌سه‌ر ئایینی کێی؟؟؟ پیغه‌مبهر ﷺ فه‌رمووی: من له‌سه‌ر ئایین و رێبازی ئیبراهیمی خه‌لینم، وتیان: ئیبراهیم جوله‌که بووه! پیغه‌مبهر ﷺ پێی فه‌رموون نه‌خه‌یر وا نه‌یه، ئه‌وه ته‌ورات و بیهێنن با له‌نیوانماندا چه‌که‌م بێ. به‌لام ئه‌وان ملیان نه‌داو نه‌هاتنه سه‌ر رینگا، ئیتر په‌روه‌ردگار ئهم ئایه‌تانه‌ی ناردنه‌ خوارێ که ده‌فه‌رمووی: ﴿الْم تر اِلی

الذین أوتوا نصيبا من الكتاب ﴿۱﴾ ئه‌ی موحه‌مه‌ده! سه‌یری هه‌لس و کهوتی
 نه‌و کۆمه‌له‌ جولە‌که‌یه‌ بکه‌و سه‌رت سوپ‌به‌مینی و شیاوی نه‌وه‌شن لی‌یان
 سه‌رسام بی! نه‌و کۆمه‌له‌ی که به‌شیک له‌ ته‌وراتیان -وه‌کو خۆی- لا
 ماوه‌ته‌وه‌ زوریه‌ی زۆریشیان فه‌وتاندویانه‌ یان گۆریویانه‌ چونکه‌ ته‌ورات
 پینج سه‌د سال دوا‌ی هه‌زره‌تی مووسا نووسراوه‌ته‌وه‌، هه‌یج به‌لگه‌یه‌ کیش
 نیه‌ که مووسا نووسیبه‌تییه‌وه‌، ته‌نانه‌ت نازاندی له‌ سه‌ره‌تادا به‌ چ زمان‌
 نووسراوه‌ته‌وه‌، هه‌یج به‌لگه‌یه‌ کیش نیه‌ که هه‌زره‌تی مووسا زمان‌ی عیبری
 زانیبی!!

مامۆستا سه‌ید قوطب ده‌فه‌رموی: ﴿نصيبا من الكتاب﴾ که ته‌وراته
 بۆ جولە‌که‌و، ئینجیله‌ بۆ نه‌صرانی‌یه‌کان، که هه‌ردووکیان به‌شیکن له
 کتیبی خودا، له‌م رووه‌وه‌ که کتیبی خودا بریتی بی له‌هه‌موو نه‌و
 کتیبانه‌ی که به‌نیگا ناردوونی بۆ سه‌ر پیغه‌مبه‌ران و تاک و ته‌نیایی خۆی
 تیدا چه‌سپاندوون، که‌وابی له‌راستی‌دا کتیبی ناسمانی یه‌ک کتیبه‌و له‌یه‌ک
 سه‌رچاوه‌ هه‌لقولاوه‌و یه‌ک مه‌به‌ستی هه‌یه‌؛ به‌شیک له‌و کتیبه‌ سه‌ره‌کییه
 دراوه‌ به‌ جولە‌که‌، به‌شیک‌کی لی دراوه‌ به‌ نه‌صرانی‌یه‌کان، نه‌مجار پوخته‌و
 کاکله‌ی هه‌موو نه‌و کتیبه‌ دراوه‌ به‌ موسولمانان که قورئانه‌و کۆکه‌ره‌وه‌ی
 هه‌موو بنه‌ما ئایینییه‌‌کانه‌و پالپشت و ته‌ئیدی کتیبه‌کانی پیش خۆی
 ده‌کا.

﴿يَدْعُونَ إِلَى كِتَابِ اللَّهِ لِيَحْكُم بَيْنَهُمْ﴾ سه‌رسوپ‌مانه‌که له‌وه‌دا نیه
 نه‌و جولە‌کانه‌ به‌شیکیان له‌ کتیبی ناسمانی دراوه‌تی، بۆ خۆیان داوا
 ده‌که‌ن به‌‌گۆره‌ی نه‌و کتیبه‌ی خۆیان هوکیان بکری! که‌چی که دوا‌یی
 به‌‌گۆره‌ی نه‌و کتیبه‌ هوکیان به‌سه‌ردا ده‌دری هه‌موویان گو‌ی بیستی نابن
 و هوکه‌‌که‌یان پی ته‌حه‌ممول نا‌کری، کۆمه‌لێکیان پشتی لی هه‌ل ده‌که‌ن
 و نایانه‌وی کتیب و شه‌ریعه‌تی خودا یاسایان بی، به‌‌جۆریک که نه‌وه‌

ده گه یه نئی که هیچ پروایه کیان به کتیبی خودا نیهو، همر ده لئی ئه هلی
 کیتایش نین، سهره که له وه دایه نهوان حوکمیک که موافیقی حوکمی
 کتیبی خو یانه رتهی ده که نه وه، دهی ده بی به چ حوکمیکی تر رازی بن؟!
 نه وه بوو کاتیک بری پیاوما قولیان زینیان کردبوو؛ و یستیان
 پیغه مبر ﴿لهم بارهیه وه حوکمیان بکا، نهویش حوکمیکی به سهردا دان
 که له گه ناوهرۆکی تهورات یه ک بوو، که چی پیی رازی نه بوون و پشتیان
 لی هه لکرد. نه وانه به سروشت سهر پیچی که رن! نه گهر بانگ بکرین یان
 خو یان داوا بکهن که به گهری تهورات حوکمیان بکری ﴿ثم﴾ پاشان که
 ناکامی دادگایی کردنه کیان به دل نه بوو ﴿یتولی فریق منهم وهم
 معرضون﴾ کۆمه لیکیان پشتی لی هه ل ده کهن و، رویی لی وه ده گهرن!!
 دیاره بریکیشیان ریگای حق ده گرن و پروا به قورئان ده کهن و موسولمان
 ده بن...

نه مجار لهم نایه تانهی دواپی دا هوئی نهو پشت هه لکردنه روون
 ده کاته وه ده هه رموی ﴿ذلك بانهم قالوا لن تمسنا النار الا اياما
 معدودة﴾.

نهو ملنه دان و نه هاتنه سهر ریگای راست و بی باکییه یان له سۆنگهی
 نه وه وهیه: که پروایان وایه: چند رۆژیک نه بی به ناگر سزا نادرین، پاش
 سزادانیک کی کهم ده خرینه ناو به هه شته وه ﴿و غرهم في دينهم ما كانوا
 يفترون﴾ هیچ مویالاتیک به گونا هکردن نادهن و تاوان کردنیان به لاوه
 شتیکی ناسایی به، چنده ها دروو ده له سه یان هه ل به ستوه، به وه ده نازن
 که نژادیان ده چیته وه سهر پیغه مبه ران، ده میک ده لئین: ئیمه کوری
 خوداین، یان ده لئین: ئیمه خو شه ویستی خوداین، یان ده لئین: پیغه مبه ران
 شه فاعه تمان بو ده کهن، ئیمه مندالی پیغه مبه رانین، یان ده لئین: ئیمه
 نه ته وهی هه ل بژاردهی خوداین، یان ده لئین: خودا وادهی به یه عقوب داوه

که نهوه کانی - ماوهیه کی کهم نه بی - سزایان نه دا.

تا بهو جوړه پرواگه نده بو خوځیان ده کهن و به خه یال شت بو خوځیان
هه لده بهستن وه کو له سووره تی (البقرة) دا نایه تی / ۸۰ راقه کرا که
ده فرموی: ﴿وَقَالُوا لَنْ تَمْسَنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَّعْدُودَةً، قُلْ أَتُخَذَتُمْ عِنْدَ اللَّهِ

عَهْدًا فَلَنْ يَخْلَفَ اللَّهُ عَهْدَهُ أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾.

شایانی باسه ده باره ی نه وه ی که ده لاین: چهند روژیک نه بی ناخرینه
دوژخه وه هیچ شتیکیان بو نه چه سپاوه، هه ندیکیان ده لاین: ماوه که چل
روژه، به نه ندازه ی نهو ماوهیه ی که گویره که په رستیان کردووه.

جا خو ژبانی دنیا کورته وه هه مووی پیچی میزه ریکه، ﴿فَكَيْفَ إِذَا
جَمَعْنَاهُمْ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ﴾ ده ی باشه چی ده کهن و هه لویستیان چی ده بی
نهو کاته ی نیمه زیندوویان ده کهینه وه روژی قیامت له گوړه پانی
حه شردا کوځیان ده کهینه وه بو حیساب و لیکو لینه وه؟؟ خو نهو کاته نه م
دروو ده له سهیه یان بو به سهر ناچی؟ نهو روژه هه ر دیو هیچ شک و
گومانی تیدا نیه، روژیکه کهس وه سهر کهس نا پرژئ نه سب و نژاد
نامینئ و ده وری نابئ، مال و مندا ل و سامان هیچ سوودیکیان نیه، پیاو
له بهر خیزانی خو ی هه لئ! له بهر کوړو کچ و باوک و دایک راده کا، خو له
براو خوشک و کهس و کاری ده شیریته وه و نایه وئ بیان بینئ و بیینن!
﴿وَوَفَيْتُ كُلَّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهَمَّ لَا يُظْلَمُونَ﴾ هه موو که سیک چی
کرد بی له خیرو شهر دیته وه ریگایو ناکامه که ی ورده گریته وه و به بی
نه وه ی کهس زیاد له سزای شیاوی خو ی سزا بدرئ، هیچ سته می لی
ناکری، ته رازووی عه دآله ت داده نری، کردار رول ده بینئ، هه رکه سیک
به نه ندازه ی که ردیله یه ک چاکه ی کرد بی یان خراپه ی کرد بی بوی دیننه
پیشه وه و حیسابی له سهر له گه ل ده کهن، وه کو ده فرموی: ﴿وَنُضَعُ
الْمَوَازِينَ بِالْقِسْطِ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ

خردل آتینا بها وكفی بنا حاسبین ﴿۱﴾

نیبنو نه بی حاتم له قه تاده وه ده گیریته وه ده لی: (پیغه مبه ر ﴿۱﴾
داوای له خودا کرد که سه لته نه تی فارس و روم بدا به نوممه تی؛ نیتر نه م
نایه تی دواپی هاته خواره وه که ده فرموی: ﴿قل اللهم مالك
الملک...﴾

بری به لگه و نیشانه کانی ده سه لات و گه وره پی خوداو گورانکاری
له بوونه وهردا

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَن تَشَاءُ وَتَنزِعُ الْمُلْكَ مِمَّن تَشَاءُ
وَتُعِزُّ مَن تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَن تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿۲﴾
تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ
الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَن تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿۳﴾

نیبنو عه بیاس و نه نه سی کوری مالیک ده لین: کاتیک که پیغه مبه ر
﴿۱﴾ مه ککه ی کونترؤل کرد به لینی به هاوه لانی دا که زوری پی نایجی
نوممه ته که ی سه لته نه تی فارس و روم وه ده ست ده هینن و کونترؤل
هه ردوک نیمپراتوری فارس و روم ده که ن! دووروه کان و جوله که کان
به لاقرتیه ده یانگوت: نه وه خه یال پلاوه، موحه ممه دو هاوه لانی له کوئو
سه لته نه تی فارس و روم له کوئو؟! فارس و روم زور له وه به هیترن که
موحه ممه دو هاوه لانی که بتوانن کونترؤل یان بکه ن! بوجی محمدو
هاوه لانی به مه ککه و به مه دینه تیر ناخون چاویان بریوه ته مولک و
سه لته نه تی فارس و روم؟! نیتر نه م نایه ته هاته خوارئ: ﴿قل اللهم مالك

په یوه نډی، ئه م ټایه تانه به ټایه ته کانی پېشو وه له وه دایه که ده به نه
دلنه وایی کردن بۆ پېغه مېهر له بهرام مېهر هه لویستی دوزمنکاره ی کافرو
جوله که کان که به هه موو جوړیک ټینکاری پېغه مېه رایه تی پېغه مېه ریان
ده کرد، کافره کان ده یانگوت: نابې پله ی پېغه مېه رایه تی بدرئ به که سیک
خواردن بخواو به ناو بازاردا پیاسه بکا!! نه هلی کیتابیش پیان وابرو
پېغه مېه رایه تی هه رده بی له ناو نه ته وه ی نیسرائیل بی، نابې پېغه مېهر له
نه ته وه ی تر بنیردرئ! هه روه ها ټایه ته کان بیرخستنه وه ی پېغه مېهره به
بالادهستی خوداو ره های ده سه لاتی به سهر بوونه وهر داو واده پیدانه به وه
که خودا نایینی خوی سهرده خاوالای (لا اله الا الله) به سهر پانتایی نه و
نیمپراتورانده ده شه کیته وه. بویه فرمان به پېغه مېهر ده کاو ده فقه رموی:
﴿قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ﴾
واته: نه گهر کافره کان گویان به بانگه وازییه که ت نه داو نه هلی کیتاب -
که وه فدی نه جران به شیکن له وان- بانگه وازییه که تیان رت کرده وه،
نه وه روو بکهره خوداو بلئ: نه ی خودای ئیمه! تو خاوه ن ده سه لات و
بالادهستی به سهر هه موو شتیکدا، تو کارگېرو هه لسورپنه ری
دروستکراوانی خوئی، چیت بوئ نه نجامی ده ده ی، به ویست و حکمه تی
خوئ نیش هه لده سورپینی، هه موو شتیک به دهستی خوئه، هه ر تو
به خشنده وه هه ر تویش لیگروه ی! هه ر ده وله مه نده ده یکه یه په رنده!
نه مړو خاوه ن مال و سفره و خاوه، سبه ینی ناتاجی پارویک نانه، نه مړو
ده ست رویشتو فرمان ره وایه، سبه ینی لیخوا وه بی ده سه لات و گه دایه،
هه رکه سیکي به توئ پادشایی و پېغه مېه رایه تی ده ده یه، هه روه کوو چون
پادشایی و پېغه مېه رایه تی وهر ده گریسه وه له و نه ته وانه ی به توئ لییان
سپینیه وه، نه وه تا پېغه مېه رایه تی له نه ته وه ی نیسرائیل ستانده وه و دات

بە پێغەمبەریکی نەخوێندەواری عەرەبی نژادو، کردتە پێغەمبەر بۆ سەر
 ھەموو ئەجندەو ئادەمیزاد. ﴿وَتَعَزَّزْ مِنْ ثَمَّاءِ وَتَذَلْ مِنْ ثَمَّاءِ﴾ ئەو
 کەسە بێتەوێ دەست رویشتووی دەکەوێ بەرزێ دەکەیتەو! ئەوێ
 مەیلت بێت زەلیل و ژێردەستە دەکەوێ! زۆرکەس ئەمڕۆ شوان و گاوێ
 سەبەینی دەیکەوێ مێرو سولتان، ئەمڕۆ پادشاو فەرمانرەوایە، سەبەینی
 کەم دەست و گەدایە! ئەوێ مێژووی ئادەمیزاد پەرە لە ھەوایی
 سەرسۆرھێنەری وەرگەڕانی تەخت و بەختی ئەم پادشاو رووخانی فلان
 فەرمانرەوای لەناوچوونی دەسەلاتی ئەم و ئەو..

لەلایەکی ترەو ھاوکات لەگەڵ ئەو زۆرداوانە رووداوی پێچەوانەش
 کە بریتین لە چوونە سەر تەختی فلانە مێرو نگین دەستکەوتنی فلان
 پادشاو سەرکەوتنی فلان لەشکرو تیشکانی فیسارە سوپا.

﴿يَبْدُكُ الْخَيْرِ﴾ ھەموو خێرو بێریک بەدەستی تۆیە، بە ویستی خۆت
 ئال و گۆزی تیدا دەکەوێ، بۆ تاک و کۆمەل سوودی تێدایە.. خودایە! بۆ
 خۆت خاوەنی دەسەلاتی رەھایو بەسەر ھەموو شتی کەدا بالادەستی ھیچ
 رووداوێک لە ژێر دەسەلاتی تۆ دەرناچێ، ئێمە پشت و پەنامان ھەر
 ئەتۆیو تەوێ کولمان لەسەر زاتی تۆیە.

جا ھەرچەندە خێرو شەر ھەردووکیان لە ژێر دەسەلاتی خودادان، بەلام
 چونکە خێر لەگەڵ مەقامی ئێرە گونجاوێ بۆیە ھەر باسی خێری کرد
 چونکە باسە کە باسی گواستنەوێ بە ھەرێ پێغەمبەرایەتی و
 فەرمانرەوایییە لە نەتەوێ کەوێ بۆ نەتەوێ کە تر!

خێر و شەییەکی فرە مانایە سەرکەوتن و دەستکەوت و شان و
 شەرکەوت و پلەو پایەو سام و ھەیبەت و ھەر شتیکی تر کە ئادەمی
 حەزی لێ بێ بەدەستی بێت دەگریتەوێ، وەکوو لە نایەتیکی تردا
 دەفەر موی ﴿وَإِنَّ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدًا﴾.

جا وه نه بی پهره ردگار هر دهسه لاتی به سهر گۆرانکاری حال و
چۆنیه تی ناده میزاددا هه بی و بهس! به لکو دهسه لاتی زۆر له وهش
فراوانتره، دهسه لاتی ره های به سهر بوونه وهردا ههیه: چۆنی بوی و رami
دهکا!

﴿تَوَجَّعَ اللَّيْلُ فِي النَّهَارِ وَتَوَجَّعَ النَّهَارُ فِي اللَّيْلِ﴾ خودایه! هه مرو
گۆرانکاری به دهستی تۆیه: نه وه تا به شیک له شه و داده بری و ده یخهیه
سهر رۆژ: شه و کورت ده بن و رۆژ درێژ ده بن، به پیچه وانه وه به شیک له
رۆژ ده خهیه سهر شه، شه و درێژ ده بن و رۆژ کورت ده بنه وه، له درێژی
ئه میان وهرده گری ده یخهیه سهر ئه میان، تا هاوته رازووی یه کتری ده بن،
ئه مجار له میان ده گریه وه ده یخهیه سهر ئه میان و، جیاوازی له نیتوانیاندا
پهیدا ده بیته وه، تا به رامهر به یه کتر ده بنه و! ئا به و جوره به درێژکردن و
کورت کردنی شه و رۆژ به گۆیره ی وهرزه کانی سال به به هارو هاوین و
پایزو زستانیه وه، ههروه ها به گۆیره ی شوینی جوگرافی نهم ولات و نه و
ولات گۆرانکاری له شه و رۆژدا ده که ی! نه وه تا له بری شویندا شهش
مانگ شه وه شهش مانگ رۆژه، هه ندی شوینی وا ههیه هه ژده تا بیست
سهعات رۆژه و چهند سهعاتیک شهوی ههیه. هه ندی شوین هه ن که خۆری
لی ئاوا ده بی پاش سهعاتیک خۆری لی هه لدیته وه.

دیاره دروستکردنی زهوی به شیوهیه کی هیلکه یی و هه لسه رانی زهوی و
خۆر هه ریه که له ته وه ره ی خۆی داو به شیوه ی تایبه تی، هۆکاری نهم
گۆرانکاریه ن و نه وه ده سه لمینن که ئیش و کاری رۆژگارو گهردوون
هه مووی به دهستی خودا خۆیه تی ﴿وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا
قَبْضَتُهُ وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ الزمر/ ۶۷، جا
خودایه ک نهم به شیک له دهسه لاتی بی چ نه رکیکی ده که ویته سهر
نه گه ر بیتو پیغه مبه رایه تی و سه لته نه ت بدابه که سیکی وه کوو (محمد) و

نہم بہرہیہ لہ نہتہوہی ئیسرائیل و ہرگریتہوہ؟؟ یان سہلتہنت و
دہسہلات لہ فارس و رۆم بستینیتہوہ؟؟؟

خودایہ گۆرانکاری تاوو توی کردنی لہ ئادہمیزادا و ہکوو
گۆرانکاری کردن وایہ لہ شہو رۆژدا.

جا و ہنبی نہم گۆرانکاریانہ ہر لہ ئادہمیزادا یان لہ شہو رۆژدا
ہہبی و بہس! بہلکو لہہموو بواریک و ئاقاریکندا دیاری دہداو دہستی
قودرہت خوئی دہنوئی ﴿وتخرج الحي من الميت﴾ زیندوو لہ مردوو
دہخہیہوہو پیدای دہکە! جا نہم دہرہینانی زیندوو لہ مردوو یان
مردوو لہ زیندوو یان بہشیوہیہکی ماددیہ و ہکوو دہرہینانی خورما لہ
دہنکەکەو شیناوہردو زہرعات لہ دہنکە تۆم، پیدای بوونی ئادہمیزادو
ناژہل لہ دلۆبی مہنی! کەئەویش لہ خواردنی شتی بیگیان پیک ہاتوہ،
پیدابوونی پەلەوہر لہ ہیلکە ہتد یان بہشیوہیہکی مەعنەوی و ہکوو
دہرہینان و کەوتنہوہی زانا لہ نەزان، موسلمان لہ کافر، ﴿وتخرج الميت
من الحي﴾ مردوو لہ زیندوو دہرہہیننی! جا یان بہشیوہیہکی ماددی
و ہکوو دہرہینانی دہنکە خورما لہ دارخورما، ہیلکە لہ پەلەوہر، یان
بہشیوہی مەعنەوی و ہکوو کەوتنہوہی نەزان لہ زانا، کافر لہ موسلمان.

شایانی باسہ زانایانی پزیشکی ئەوہیان چەسپاندوہ: کە دلۆبہ
مہنی و ہیلکەو دہنکە تۆم ژانیان تیدایہ، بہلام ئەم ژیانہ جوړہ ژیانیکە
تایبہتہ بہ زاراوہی ئەو جوړہ زانستیہوہ، ئەو داب و عورفہ گشتیہ
ناگریتہوہ کە قورنانی پی ہاتۆتہ خواری! بریکیش لہ زانایانی پزیشکی
دہرہینانی زیندوو لہ مردوویان بہوہ تەفسیر کردووہ کە زیندوو گەشہ بہ
خواردن و خوراندنہوہ دہکا، خواردن و خواردنہوہش بیگیان، بۆ نمونہ
مندال بہ خواردنی شیرو شتی تر گەشہ دہکا ئەوانہش خویان زیندوو نین.
دہرہینانی مردووش لہ زیندوو بریتیہ لہو ئیفراتانہی کە دینہ دہری

وه کوو شیر که شلیکی بی گیانه، ههروه ها گوشت و مه تتوجاتی کشت و کالی که شتی بی گیانه و له جیسمی نامی پهیدا ده بن، به لام به پیچه وانهی دلۆپه مهنی چونکه نه و حیواناتی زیندووی تیدایه..

نا به و جوړه زیندوو به مردوو گه شه پی ده کا مردوو له زیندوو ده ردینی! وپرای نه م هه موو گۆرانکاریانه و هی تریش ﴿و ترزق من تشاء بغیر حساب﴾ رزق و روژی ده ده یه که ساتیک بته و بیساندهیتی به بی نه ژمارو ریژه، هیچیش پییه و ه ماندوو نابو، نار هه تی لی نابینی، که نجینه ناسمانه کان و زهوی هه مووی به ده ست خۆته؛ رزق و روژی به سه ر کۆمه لیکدا ده ریژی و له کۆمه لیک کی ده گریه و، به گویره ی ویست و حیکمه تی خۆت نه و ده وله مه ند ده که ی و نه و هه ژار ده که ی، نه م ده که یه ملیۆنیرو نه و ده که یه رهن دی هه ژارو نانی شتوی نادهیتی!! هه مووشی حیکمه تی یه زدانی تاوو توپی ده کاو سه نگ و سووکی تیداده کا.

و شهی (الحساب) له قورئاندا به سی مانا هاتوو:

ا- به مانا ماندوو بوون و ه کوو له م نایه ته دا هاتوو.

ب- به مانا ژماره و نه ندازه و ه کوو نایه تی ﴿انما یوفی الصابرون اجرهم بغیر حساب﴾.

ج- به مانا مو طاله به و داوا کردنه و ه کوو ده فهرموی: ﴿فامنن او امسك بغیر حساب﴾.

خۆشویستن و دۆستایەتی کردنی کافرەکان کاریکی ناپەسەندەو دەبی

ناده میزادان له رۆژی قیامەت بترسین

لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّخُوا مِنْهُمْ تَقَنَّةً وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ ۗ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿٢٨﴾ قُلْ إِنْ تَحْمِلُوا مَا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ تُبْدُوهُ يُعَلِّمَهُ اللَّهُ وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾ يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا ۗ وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ ۗ

وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴿٣٠﴾

دواى ئەوەی پەروەردگار پێغه مبهرو موسولمانانی ناگادار کردەو هه که ههر پهنا به خودا بهرن و هه ميشه دان به وه دابننن که سه لته نهت و ده سه لاتى ره ها به ده ستى خودا خۆيه تى و ههر نهو بوونه وه هه لده سورپننى! به گۆره ی وىست و ئيراده ی خۆی به شى نهو ده داو له م ده گرته وه، نهو بالاده ست ده کاو نه م ژير ده سه ده کا! نه مجار له م نايه ته ی دوايى دا نه وه يان بو روون ده کاته وه که هه رکه سيک پشت به غه يری خودا بيه ستى و په نا بو غه يری زاتى نهو به رى نه قام و تينه گه يشتوو به فه رمانى خۆى نهو هه لۆيسته يان لى قه ده غه ده کا.. نه وانه ی ژينامه ی پيغه مبهريان نووسيوه ده ليتن: هه ندى کهس که

موسولمان ده بوون دارایی و هیژو توانای کافره کان سهرنجی راده کیشان پتیاں خوش بوو لیتیاں دانه برین و دۆستایه تیان بکهن و خویان پیوه هه لبواسن نیتر نه م ئایه ته هاته خوارئ ﴿لَا يَتَّخِذُ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ با موسولمانان نه چنه ریزی کافرانسه وه دۆستایه تی و هاوپه یمانیان له گه لدا نه کهن، نه چن دلی خویانیان بو بکه نه وه، نه یینی تایبه تی موسولمانانیان پی بلین، له نه خشه و پیلانی موسولمانان ناگاداریان بکهن، بهرژه وهندی کافره کان پیش بهرژه وهندی موسولمانان بخهن، چونکه نه مه یارمه تیدانی کوفره به سهر نیمان دا.

پوخته ی نه مه نه وه یه: پهروه ردگار نه هی له موسولمانان کرد که هاوه لی و دۆستایه تی کافران بکهن په یمانیان له گه ل بیهستن، داویان لی ده کا: که هه رگیز خرمایه تی و دۆستایه تیان له گه ل نه کهن! به لکو پیویسته دۆستایه تی و دوژمنایه تیان بو بهرژه وهندی ئیسلام و موسولمانان به کار بهینن! جا نه گهر دۆستایه تی و په یمان له گه ل به ستنه که بو بهرژه وهندی موسولمانان بوو، نه وه قهینا کا! چونکه پیغه مبه ر ﴿لَا يَتَّخِذُ الْخَوَلَاءَ مِنْكُمْ أَوْلِيَاءَ﴾ که سیئک موسولمانان فهرامۆش بکا و کافرو خوانه ناس بکاته دۆست و هاوپه یمانی خوی له شتیئکدا که زیانی بو بهرژه وهندی ئایین و موسولمانان هه بوو، نه وه هیچی بو خودا نیه و، پابه ندبوون نیه به فه رمانی پهروه ردگار وه، یارمه تیدانی ئایین نیه و، کابرا که نه وه هه لویستی بی، ماتیای وایه په یوهندی له گه ل نیماندا نه ماوه له خودا یاخی بووه و، ده چیته ریزی کافران وه وه کوو له ئایه تیکی تر دا ده فره موئ: ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَاِنَّهُ مِنْهُمْ﴾ نه مه هیلێکی سه ره کی بی پیچ و په نایه، سنووریکی جیا که ره وه یه له نیتوان کوفرو نیماندا، پیویسته موسولمانان هه موو کاتیک به ووردی

پابهندی ناموژگارییه کانی قورئان بن و ههرگیز دۆستایهتی خوانه ناسان نه کهن! ﴿إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً﴾ واته: دابران له ریزی کافران شتیکی پتویسته له ههموو حال و زروفیکدا مه گهر ترسیکتان هه بی و بتانه وی به و په یمان بهستن و دۆستایهتی کردنه خوئان و بهرژه وهندی ئایین و موسولمانان له مه ترسییه ک بیاریزن! ئه وه ئه و کاته بوئان هه یه به ئه ندازه ی ئه و خو پاراستنه لیان نزیک بینه وه و دۆستایه تیان بکه ن! چونکه قاعیده یه کی شهرعی هه یه به م جوړه و ده لئ: (درأ المفاصد مقدم علی جلب المنافع) ره واندنه وه ی زهره رو زیان پیش هیئانی سوود و مه نفعه ت ده خرئ. جا نه گهر دۆستایه تی و په یمان بهستن له گهل خودا نه ناسان دا بو خو پاراستن له زیان دروست بی! ئه وه دیاره بو سوود گه یاندن به موسولمانان دروست تره، جا که وایی نه گهر ده وله تیکی ئیسلامی بیه وی په یمان له گهل ده وله تیکی کافردا ببهستی، ئه وه هیچ قه ده غه یه کی تیدا نیه به مه رجی سوودی بو ده وله ته ئیسلامیه که هه بی، جا ئه و بهرژه وهندی سووده به دوور خستنه وه ی زیان بی، یان به هیئانی سوود بی، به لام ههرگیز دروست نیه: که ده وله ته ئیسلامیه که په یمان بهستنه که ی بو زیانی موسولمانان بی. ئه وه شمان له یاد نه چی ئه م دۆستایه تی کردنه تایبته نیه به حاله تی بی هیزی، به لکو ههموو کاتیک دروسته.

زانایانی ئیسلام له م ئایه ته ئه وه یان ده ره یئناوه که (تقیه) خو پاراستن له زیان به خو گه یاندن دروسته، به م جوړه ئینسان به رواله ت وته یه ک بلئ یان کرده وه یه ک بکا پیچه وانده ی حق و باوه ری خو بی به مه بهستی خو دوور خستنه وه له زهره رو زیانی مالی و نه فسی و ناموس! که و ابو که سیک وته ی کوفری به زوره ملی پئ ئه نجام بده ن، نه گهر ئه وه ئه نجام نه دا تووشی زیانی مالی و نه فسی و ناموس بی، دلشی پر بی له باوه ر، ئه وه کافر نابی، چونکه عوزری هه یه، وه کوو چۆن عه ماری کوپی یاسر

که قورەیشی به کان زۆریان لی کرد که وشە ی کوفر نامیز به دەمی دا بی
ئەویش به پوالت ئەنجامی دا بەلام دلی پر بوو له ئیمان و باوەر.

هەر وه کوو چۆن ئەو صەحابەیی که موسەیلەمە ی درۆزن پی گوت:
نایا تۆ شایەدی دەدە ی که من رهوانە کراوی خودام؟؟ گوتی: بەلێ و
گوناهیشی نه گەیشتی و مەرەخەس کرا، بەلام هاوپی که ی که ئەم
پرسیارە ی لی کرا وتی: گویم لی نیه و گویم گرانه، ئیتر هینایانە پیشە وه
شەهیدیان کرد. کاتیک هەلۆستی ئەم دوو هاوڵە بە پیغەمبەر
گەیشتە وه، فەرمووی: شەهیدی به که ی پیروزی، بەلام ئەوی تریان پەیرەوی
روخصەتی خودای کردوو وه گوناهی ناگاتی.. پیوستە ئەو بزانری ئەم
ریگاپێدانە بۆ پێداویستی و زەروراتهو له بنەمای ئایین نیه، بۆیه ئەگەر
موسولمان له شوینیک بوو نهیده ویرا مەراسیمی ئایینە که ی ئەنجام بداو
ئاتاجی تهقیه بوو ئەگەر ئەو شوینە به جی بێلی و هیج رەت بکا باشتره،
چونکه باوەری تهواو ئیمانی ساخ ئەو یه که له پیناو ئایینی خودادا جیهاد
بکاو له لۆمە ی لۆمە کەران نه ترسی و ه کوو خودا ده فەرموێ ﴿فلا تخافوهم
و خافون﴾ له کافره کان هە ترسن له من بترسن!! ﴿و یحذرکم الله نفسه﴾
خودا ئیوه له سزای خۆی ده ترسینی؛ بترسن له ناره زامەندی خودا، هەموو
کاتی کردە وه ی باش و ره زامەندی خودا بۆخۆتان دەستەبەر بکەن. به
وه سەسه و ختوکه ی شەیتان هەلنەخەلەتین. چونکه خودا بۆ خۆی له سزای
خۆی ده تانترسینی و دەسه لاتیشی هەیه هەر شەکه ی ئەنجام بداو هیج
شتیک نیه بیته له مێر له بەردەم ئەنجامدانی ویستی خۆی!!

﴿والی الله المصیر﴾ گەرانه وه ی ئادەمیزادو پاداشدانە وه یان لای
خودایه، لیکۆلینە وه حیساب له گەل هەموو به نده یه ک ده کا، پاداشی
کرده وه کانیان دەداته وه چاکه به چاکه و خراپه به سزاو تۆله.

ئەمجار پەرەدگار زانستی ره هێ بی سنووری خۆی به

دروستکراوانی ده چه سپینتی و ده فهرموی: ﴿قُلْ﴾ نهی محمد! بهو خه لکه
 بلی ﴿إِنْ تَخَفُوا مَا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ تَبْدُوهُ يَعْلَمُهُ اللَّهُ﴾ نه گهر نه وهی
 له دلتاندايه بيشارنه وهو سرپوشي بکهن، یان ناشکرای بکهن و ده ری بخه
 نه وه خودا پیی ده زانی و ناگای لییه تی، ده زانی دلتان چی تیدایه
 دوستایه تی کافران بکهن و خوشتان بوین یان (تقیه) یان له گه لدا
 به کاربهینن خوتانیان لی بیاریزن به لام دلتان پر بی له نیمان و باوهر،
 نه وه خودا ناگاداره و پاداش یان سزاتان ده داته وه! ﴿وَيَعْلَمُ مَا فِي
 السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ زاناو ناگاداره به ههرچی له ناسمانه کان و
 زهوی دا هیه و ده بی، بریکیش لهو زانیاریانه رووتیکردن و
 دوورکه و تنه وه تانه له گروهی کوفر چی بکهن ناگای لیتانه! ﴿وَاللَّهُ عَلَى
 كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ خودا به سهر هه موو شتیکندا به توانایه و ده توانی
 سزاتان بدا، کهوابی سهرپیچی فهرمانه کانی مه کهن.. چونکه ههر تاوانیک
 بکهن ناشکرا بی یان نهینی خودا پیی ده زانی و ده سه لاتی هیه تاوانبار
 سزابدو تولهی لی بسینی. ﴿يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَرًا﴾
 بترسن له روژی قیامت و خوتانی بو ناماده بکهن، نهو روژی که
 هه موو که سیکن ناکام و سوودی کرده وه باشه کانی ناماده ده بن له لایو
 کهیف خوش ده بی پتیان و شاگهشکه ده بی به بینینیان و له زه تی بهو
 کرده وانه پی ده گا ﴿وَمَّا عَمِلْتُمْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا﴾
 ههروه ها ناکام و زیانی کرده وه خراپه کانی لا ناماده ده بن و پتیان دل
 ناخوش ده بی و په نجهی په شیمانی ده گه زی و تاواته خواز ده بی که له نیتوان
 خوی نهو کرده وانه دا ماوه یه کی دورو دریژ هه بویه و ههر نه ی بینیايه، به
 نه ندازه ی نیتوان خوره هلات و خورثاوا لیی دورو بوونایه، ﴿وَيَحْذَرُ كَمَ اللَّهُ
 نَفْسَهُ﴾ ناگاداربهنه وه جاریکی تریش خودا له سزای خوی ده تانترسینتی
 وریابن خودا رقی لیتان هه لنه ستی و لیتان نه په نجی!

ههول بدهن لایهنی خێرو چاکه بهسەر شهر و خراپه‌دا ته‌رجیح بدهن!
 ناگاداربَن شه‌یتان به وه‌سوه‌سه‌و ختوکه هه‌لتان نه‌خه‌له‌تینێ ﴿والله
 رؤوف بالعباد﴾ خودا میهره‌بان و دلۆقانه بۆ به‌نده‌کانی خۆی که‌وا له
 پیشه‌وه ده‌یانترسینێ و ناگاداریان ده‌کاته‌وه که روو له خراپه نه‌که‌ن.
 حه‌سه‌نی به‌صری ده‌فه‌رموێ: نیشانه‌ی میهره‌بانی خودا بۆ به‌نده‌کانی
 ئه‌وه‌یه: که بۆ خۆی له سزای خۆی له‌سه‌ر خراپه‌کاری ده‌یانترسینێ، له
 پیشه‌وه پێی زاناندوون که‌زانینی ته‌واو و توانای ره‌های به‌سه‌ر هه‌موو
 شتیکدا هه‌یه!

جا که‌به‌نده‌کانی به‌م شێوه خودایان ناسی و ئه‌مه‌یان زانی:؛ ئه‌مه‌جار
 بانگه‌وازی کردون بۆ ئه‌وه‌ی داوای ره‌زامه‌ندی لێ بکه‌ن و هه‌ول بدهن
 لێیان نه‌ره‌نجی و خۆیان له‌و شتانه دوور بخه‌نه‌وه که ده‌بنه‌ هۆی
 ناره‌زامه‌ندی خودا ئه‌مه‌ش ئه‌و په‌ری میهره‌بانی و دڵسۆزییه!!
 ئه‌م دوو ئایه‌ته به‌ روونی ئه‌م حوکمه‌نه‌ی خواره‌وه‌یان لێ وه‌ر
 ده‌گیرێ: -

۱- بتمان‌ه نه‌کردن به‌ کافران و مه‌هیل نه‌دان پێشان له‌ پێناو
 به‌رژوه‌ندی گشتی موسوڵماناندا، هه‌روه‌ها نابێ به‌هیچ جوړی موسوڵمان
 جاسووسی به‌سه‌ر موسوڵماناندا بکاو کافران له‌ نه‌هینی موسوڵمانان
 ناگاداریکا.

۲- دروست نیه داوای یارمه‌تیدان له‌ کافران بۆ شهر له‌گه‌ل کافراندا،
 ئه‌مه‌ رای مالکیه‌کانه به‌لگه‌شیان ئه‌و فه‌رمووده‌یه‌یه که موسلیم له
 عایشه‌وه ده‌یگیرێته‌وه ده‌فه‌رموێ: روژی غه‌زای به‌در پیاویکی کافر
 خۆی ناماده کردبوو که له‌گه‌ل پێغه‌مبه‌ردا بجێ بۆ غه‌زا، پێغه‌مبه‌ر پێی
 فه‌رموو: (ارجع فلن استعین بمشرك) بگه‌ریوه من کو‌مه‌کی له‌ هاوبه‌ش

پهیدا کەر داوا ناکەم .. هەروەها دەگونجی بەناوی یارمەتیدانەو هەندروو
فیلان لێ بکەن. بەلام زۆربەیی فوکه هاگانی تری چوار مەزەبە کە پێیان
وایه: دروستە داوای کۆمەکی لە کافران بکری بۆ شەر کردن لە گەل کافران
بە مەرجی ئەو کافری داوای کۆمەکی لێ دەکری دەر بارەیی موسولمانان
رای باش بێ و نیتی چاک بێ. ئیمامی شافعی ئەوەشی بە مەرج گرتووە
کە دەبی موسولمانان پتویستیان بەو کۆمەکیە هەبی .

۳- نایەتە کە بە لگەیه لە سەر ئەو کە خۆپاراستن (تقیه) دروستە.

لە راستیدا تەقیه بە گۆڕەیی دوژمنە کە دوو جۆرە:-

یە کە میان: دەر بارەیی دوژمنی ئایینی، هەر موسولمانیک لە
شوینیک بوو، نەیدەتوانی مەراسیمی ئایینی خۆی ئەنجام بدات، ئەو
پتویستە ئەو شوینە بە جی بھیلی، بەلام ئەگەر موسولمانەکان منداڵ و
ئافەرەت و پیرو کە فته کار بوون، ئەو بۆیان هەیه لەو شوینە بمیننەو
هەمیشەش هەول بدەن لەو شوینە رزگاریان بێ.

دوو هەمیان: ئەو هەیه دوژمنکارییە کە بە هۆی مال و سامانەو بێ، ئەو
زانایانی فقهی ئیسلامی دوو رایان هەیه:- رایەکیان دەلی: پتویستە ئەو
شوینە بە جی بێلی. رایەکیان دەلی پتویست ناکا.

۴- نایەتە کە ئەو هەیه دەچەسپینی کە دروستە مەدارا لە گەل خوانەناسان
بکری و بە روالەت واپیشان بەدی کە خۆشت دەوین، بە مەرجی زیان بە
بەرژەو هندی گشتی موسولمانان نەگەیهنی، هەروەها زیان بە بنەمای
ئایین نەگەیهنی.

۵- پتویستە هەموو دەم ئینسان لە سزاو تۆلەیی خودا بترسی و هەول
بدا کاری چاک و خێرو خیرات پێشکەش بکا.

۶- نایەتە کە ئەو هەشی تێدایە کە زانیاری خودا تواناو قودرەتی گشتی و
رهەهایە، هەموو نەیتی و ئاشکرایەک و وردو بچووک دەزانی و هیچی لێ
هون نابێ.

خۆشویستنی خودا به وه دیته جی که شوین پیغه مبه ره که ی بکه وی
 قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ
 وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿۳۱﴾ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ
 لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿۳۲﴾

ئه مجار پاش ئه وه ی پهروه ردگار له نایه تی پیشوودا نه هی له
 موسولمانان کرد که هاوپه یمانی و دوستایه تی کافران بکه ن! له م نایه ته ی
 دوایی دا ئه وه روون ده کاته وه که خۆشه ویستی خودا بریتیه له پابه ندیوون
 به فرمانه کانی و خۆپاراستن له و شتانه ی نه هی لی کرد وه شوینکه و تنی
 پیغه مبه ره که یه تی: ده فره موئ ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي﴾
الایه ﴿

ئینو لمونذیر له هسه نی به صرییه وه ده گپه رته وه ده لی: چه ند
 گرویه ک له سدرده می پیغه مبه رد و تیان: نه ی محمد! سویند به خودا
 ئیمه خودای خۆمانمان خوش ده وی! ئیتر ئه م نایه ته هاته خواری ﴿قُلْ إِنْ
 كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ...﴾ موحه ممه دی کورپی جه عفه ری کورپی زوبه ید ده لی:
 ئه م نایه ته له شانی وه فدی مه سیحی نه جراندا هاتۆته خواری چونکه
 پێیان وابوو ئه و بۆچوونه یان ده رباره ی عیسا بریتیه له خۆشه ویستی خوا.
 ئینو عه بباس ده فره موئ کاتییک جوله که کان و تیان ﴿لَنْحْنُ ابْنَاؤُ اللَّهِ﴾
 واحباؤه ﴿پهروه ردگار ئه م نایه ته ی نارد ه خواری!

به هر حال خیطابی نایه ته که هه موو ئه و که سانه ده گپه رته وه که لافی
 خۆشویستنی خودا لی ده ده ن و ده ئین: فره سانبه رداری یه زدانین، به لام
 په یه وه ی په یام و ریبازی پیغه مبه ره ناکه ن!

ئیبنتوکه ئیر دەلی: ئەم نایەتە سەنگی محەکه بۆ هەر کەسیک ئیدیعی خۆشەویستی خودا بکاو بەلام لەسەر ئایین و ریبازی محمد نەبی! - واتە: هەتا لە هەموو گوشتارو کردەو هیەکی دا شوین پەيامی پێغەمبەر نەکەوئ ئەو کەسە درۆ دەکاو رەنج بە خەسارەو هیچی لی قبول ناکرئ....!!

بۆیە پەرورەدگار فەرمانی بە پێغەمبەر کردوو فەرمووی: ﴿قُلْ﴾ ئەی خۆشەویست! پێیان بلی ﴿ان کنتم تحبون الله فاتبعونی﴾ ئەگەر ئێوە راست دەکەن پابەندی فەرمانی خودان و دەتانهوئ پاداشی باشتان بداتەو، ئەوێ شوین ئەو پەيامە بکەون کە خودا بۆ منی ناردوو، پەيوەندی ریبازی من بکەن ﴿یحییکم الله ویغفر لکم ذنوبکم﴾ خودا لیتان رازی دەبیو لە گوناھتان خۆش دەبیو دەتانهاتە ژیر رحمەتی خۆیەو. ﴿والله غفور رحیم﴾ پەرورەدگار لیخۆشبوو بۆ ئەو کەسانە ی گوئ بیستی فەرمانەکانینی و شوین ریبازی پێغەمبەر دەکەون، بە رحم و دلوڤانە بۆیان لە دنیاو قیامەتدا.

دەگیرنەو دەلین: کاتیک ئەم نایەتە هاتە خوارئ عەبدوللای کورێ ئوبە، وتی: موحەممەد سەیری لی قەوماو! پەیرەوی کردنی فەرمانی خۆی بردۆتە ریزی پەیرەوی کردنی فەرمانی خودا و فەرمانان پێ دەکا کە خوشمان بوئ وەکوو چۆن مەسیحی بەکان عیسا یان خۆش وێستوو! ئیتر ئەم نایەتە هاتە خوارئ ﴿قُل اطیعوا الله والرسول﴾ ئەی موحەممەد! پێیان بلی: ئیطاعە ی خودا بکەن و پابەندی فەرمانەکانی بن و خۆتان لە نەه ی بەکانی بیاریزن، هەروەها پابەندی فەرمانەکانی پێغەمبەرە کەشی بن، پەیرەوی ریبازی ئەو بکەن، چونکە شوین کەوتنی سوننەتی پێغەمبەر شوینکەوتنی خودایە!! جا ﴿فان تولوا﴾ ئەگەر پشتیان هەلکردو روویان وەرگیراو بە پیر بانگەوازی بەکەتەو نەهاتن و، لە خۆیان بایی بوون و،

لافی نهوه بیان لی ددها که نهوان کوری خودان و خۆشه ویستی خودان و خودایان خۆش ده وی ﴿فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ﴾ نهوه بابزانن که خودا کافرو خوانه ناسی خۆش ناوین و، له کرده وه کانیا ن رازی نیه و، له گونا هیان خۆش نابیی، رقی لی یانه، چونکه نهوانه: شوین هه واو هه وه سی خزیان که وتوون، پهیره وی تایینی راستیان نه کردوه، پابه ندی نهو په یامه نه بوون که خودا بۆ پیغه مبهری ناردوه!! نه مه به لگه یه کی به هیزه له سهر نهوه که دزایه تیکردنی پیغه مبهر له کردارو پهیره وکردندا کوفره، که سیکت نهوه هه لویستی بی خودا خۆشی ناوی، با پیی وایی که خۆشه ویستی خودایه و لی نزیکه.

هه لبراردنی پیغه مبهران و چیرۆکی نه زره که ی خیزی عیمران

﴿إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ وَعَالًا عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ

﴿٣٣﴾ ذُرِّيَّتَها مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾ إِذْ قَالَتْ

أَمْرَاتُ عِمْرَانَ رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّي

إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٥﴾ فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا

أُنْثَىٰ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَىٰ وَإِنِّي سَمَّيْتُهَا

مَرْيَمَ وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتُهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿٣٦﴾

فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا

زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا

قَالَ يَمْرُؤُومَ أَنَّىٰ لَكَ هَذَا قَالَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ

يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٧﴾

ئەمجار دواي ئەوەی پەروەردگار ئەوەی روون کردەو: کە
خۆشەویستی ئەو پەيوەستە بە خۆشەویستی پیغەمبەرەکیەو.. پیویستە
کەسیک ئیدیعیای خۆشەویستی خودا بکا شوین ئامۆژگاری و ریبازی
پیغەمبەرەکی بکەوئ! ئەمجار دئ باسی ئەوانە دەکا کە هەلبژێراو
خۆشەویستن لە پیغەمبەران و ئەوەکانیان، ئەوانەیی کە ریبگای
خۆشەویستی خودایان بۆ ئادەمیزادان روونکردۆتەو کە بریتییه لە برۆا بە
خودا و فرمانبەرداری فرمانەکانی و ئیطاعەیی پیغەمبەرانەیی بەرپزێو
دەفەرموئ: ﴿إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ﴾. پەروەردگار ئەم کۆمەڵە کەسایەتی و خانەوادە پیروزانەیی
هەلبژاردوو و کردوونی بەسەرپشکی هەموو ئادەمیزاد، چونکە بەهرەیی
پیغەمبەرایەتی تیدا رسکاندوون. ئادەم کە بابەگەورەیی ئادەمیزادە
هەلبژاردو، بە دەستی قودرەتی خۆی دروستی کردوو، ئەمجار لە نوورو
گیانی خۆی روحی بەبەردا کردوو، ناوی هەموو شتیکی فیڕکردو نیعمەتی
زانیاری پێ بەخشی، فرمانی بە فریشەکان کرد کە سوژدەیی بۆ بەرن،
لەبەهەشتا جیگیری کردو ئەمجار لەبەر حیکمەتیکی یەزدانی ئاردیە
خواری بۆ سەر زەوی و تۆبەیی لئ وەرگرت و ریزی لئ نا، پیغەمبەر
رەوانەکراوی خودا هەموو لەوەچەو ئەوەی ئەون.

لەدواي ئەو (نوح) کە بەبابەگەورەیی دووەمی ئادەمیزاد دەژمێردرئ
هەلبژاردو کردی بە یەکەم پیغەمبەری رەوانەکراو بۆ سەر ئەهلی
سەر زەوی، ئەو ریش سپی و پیری پیغەمبەرانە، کاتییک قەومەکی
باوەریان پێ نەکردو ئیمانیان نەهینا نزای تیداچوون و بەهیلاکچوونی لئ
کردن، خودا بە خنکان لەناو ئاودا تۆلەیی لئستاندن، نوح و
شوینکەوتوانی؛ ئەوانەیی برۆایان پێ هینابوو لە کەشتی یەکەدا رزگاریان
بوو! زۆر پیغەمبەر رەوانەکراوی خودا لە ئەوەی ئەم پیغەمبەرە بەرپزەن،

یەكەم پێغه مبه ره دوای ئاده م ئیردراوه بو سهر ئاده میزادانی سهرزهوی و
ماره کردنی خوشک و کچ و پوو رو نه و جو ره خزمه نزیکانه ی حه رام کرد .

نه مجار خانه واده ی ئیبراهیمی هه لێژارد ، له م خانه واده یه گه و ره ترین
ئاده میزاد و سهر خه تمی پێغه مبه ران (محمد المصطفی) هاتۆته کۆری
ژیانه وه ، هه ر له م خانه واده یه ئیسماعیل و ئیسه اق و نه سباط هاتنه
کۆری ژیا نه وه و هه ر له نه وه ی ئیبراهیم خانه واده ی عیمرانی هه لێژارد وه
که عیسا و مه ریه می دایکی به شێکن له م خانه واده یه .

پێویسته نه وه بزانی که مه به ست به عیمران له یه که م جاردا که
ده لێ : (ال عمران) باوکی موسایه ، دوایی که ده فهرمو ی : (امرأ عمران)
مه به ست به و عیمرانه باوکی مه ریه می دایکی عیسیایه .. له نێوان عیمرانی
باوکی موسا و عیمرانی باوکی مه ریه م ۱۳۰۰ تا ۱۸۰۰ سا ل مسا وه ی
زه مه نی هیه !!

عیمرانی باوکی مه ریه م کۆری یاشمی کۆری میشا کۆری حزقی کۆری
ئیبراهیمه .. نه ژادی ده گاته وه سلیمانی کۆری داود ، که وابی عیسا له
وه چه ی ئیبراهیمه . ﴿ ذریه بعضها فوق بعض ﴾ نه مانه چه ند خانه واده و
وه چه و نه وه یه کن هه ندیکیان له هه ندیکیان که وتونه وه .

په ره ردگار نه م خانه واده ی هه لێژاردوون و کردوونی به پوخته و
نموونه ی ئاده میزاد و به هره ی پێغه مبه رایه نی تیدا رسکاندوون ، نه وانه
هه موویان یه ک نه ته وه و یه ک نه ژاد و یه ک رشته ن ، هه ندیکیان له ریزو
گه وه یی دا له یه کدی ده چن ... خانه واده ی ئیبراهیم (ال ابراهیم) که
ئیسماعیل و ئیسه اق نه وه کانیا ن هه موویان له نه ژادی ئیبراهیم ،
ئیبراهیمیش له نه وه ی نوحه و نوحیش له ئاده مه .. خانه واده ی عیمران
(ال عمران) که بریتیه له موسا و هاروون و عیسا و دایکی ته مانیش له
نه وه ی ئیبراهیم و نوح و ئاده من .. په ره ردگار به سه ر هه مو ئاده میزاددا

هه‌لیبژاردوون، نه‌وان پوخته‌و سه‌فه‌وی ئاده‌میزادو به‌نده‌کانی خودان، به‌لام (محمد المصطفی) له پله‌ی هه‌لبژیراویش تیپه‌پویه چونکه نه‌و ره‌حمه‌ت و خو‌شه‌ویسته بو ئاده‌میزاد، خودا ده‌فه‌رموی ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ پیغه‌مبه‌ران دروست کراون بو ره‌حمه‌ت و دلۆقانی به‌لام محمد بو خۆی ره‌حمه‌ته، له‌فه‌رمووده‌یه‌کی‌دا ده‌فه‌رموی ﴿إِنَّمَا أَنَا رَحْمَةٌ﴾ واته: من بو خۆم ره‌حمه‌تم و کراوم به‌دیاری بو ئاده‌میزاد، ﴿وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ خودا بیسه‌رو شنه‌وایه به‌گوفتاری به‌نده‌کان، زاناو ئاگاداره به‌نیت و مه‌به‌ستیان.

مامۆستا (سید قطب) ده‌فه‌رموی: نه‌وه‌ی تیبینی ده‌کرئ نایه‌ته‌که باسی ئاده‌م و نوو‌حی به‌شه‌خصی کردووه، هه‌ر به‌ته‌نها ناوی هیناون به‌لام بو ئیبراهیم و عیمران به‌ (ال ابراهیم) و (ال عمران) واته: خانه‌واده‌و بنه‌ماله‌ ناوی هیناون، نه‌مه‌ ناماژیه بو نه‌وه‌ که هه‌لبژاردنی ئاده‌م و نوح بو شه‌خصی خۆیان بووه، به‌لام بو ئیبراهیم و عیمران بو خۆیان و بو بنه‌ماله‌ که‌شیان بووه، به‌لام نه‌وه‌مان له‌بیر نه‌چی میراتی به‌هه‌ری پیغه‌مبه‌رایه‌تی له‌خانه‌واده‌که‌یان‌دا میراتی بیروباوه‌ره نه‌ک میراتی گوشت و خوین!! نه‌وه‌تا له‌نایه‌تیکی تر‌دا نه‌م راستیه ده‌چه‌سپینئ که ده‌فه‌رموی: ﴿وَإِذَا ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ، قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي، قَالَ لَا يَنْبَغُ لَكَ عَهْدِي الظَّالِمِينَ﴾ البقرة/۱۲۴.

﴿إِذْ قَالَت امْرَأَتُ عِمْرَانَ رَبِّیْ مُحَمَّد! نه‌وه‌ی یاد بکه‌ره‌وه‌و باسی بکه: که خیزانی عیمران - دایکی مه‌ریه‌م که ناوی هه‌ننه‌و کچی فا‌قود بو - ئافه‌ه‌تیکی نه‌زۆک بو، مندالی نه‌ه‌بوون، له‌خودا پاراپیه‌وه‌ که مندالیکی بداتی، په‌روه‌ردگار نزاکه‌ی قبول کردو حامیله‌ بوو، وتی: ﴿رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا﴾ خودایه! نه‌من نه‌و منداله‌ی له‌سکم‌دایه له‌به‌ر خاتری تو ده‌یکه‌م به‌مجه‌ورو ده‌ینتیه‌م مزگه‌وتی

قودس بۆ خوداپەرستی و خزمەتکردنی ئەو ماله پیرۆزە ی تۆ!! (ئەم نەرزو فۆتۆیە لە شەریعەتی ئەواندا رەوا بوو و دوایی پتییست بوو ئەو کۆرە پایەندی ئەو فۆتۆیە بێ و جێ بە جێ ی بکا). ﴿فَتَقَبَّلَ مِنِّي﴾ خۆدایە! ئەم نەرزو لێ وەر بگرە ﴿إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ بێگومان زاتی بەرزو پاکت شەوا یە بۆ هەموو قسە یەک و هەموو نزایە ک دەییستی، زاناو ناگادارە بە نیتی من و ئیخلاصم، دەزانی کە من لە ناخەو و پیم خۆشە ئەو ئاواتەم بێتە دیو ئەو کارە نە نجام بە دەم. ئەو کاتە خیزانی عیمران نەیدەزانی ئەو منداڵە ی لە سکی دایە کۆرە، یان کچە!! ﴿فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنْثَى﴾ کاتی ک کە سکه کە ی داناو کچ بوو بە ئانومیدی یە وە وتی: خۆدایە! ئەو بۆ خۆت دەزانی ئەو ی من بوومە کچە، دیارە کچیش بە کاری خزمەتکردنی مزگەوتی قودس نایە! واتە: دڵگران بوو کە ئاواتە کە ی بە تەواوی نە ها تۆتە دی، جا خودا ئاواژە بە گەورە یی ئەو کچە دە کاو دە فەر موی ﴿وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ﴾ خودا باشتەر دەزانی بە چۆنیەتی ئەو منداڵە ی کە ژنی عیمران بوو یە تی! پلەو پایە ی دواوژی لە بەر چاوە، خودا بۆ خۆی دەزانی ئەو ی بوو یە تی کچیک ی پاک ی بەر پیزی پایە بەرزە - لێرە دا خودا پلەو پایە ی مێینە دیاری دە کا - دە فەر موی: ﴿وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَى﴾ ئەو کۆرە ی تۆ بە تەما ی بوو ی ئاواتە خوازی بوو بێ و نە تبوو وە کوو ئەم کچە نیە کە بوو تە: واتە کە ی ئەو کۆرە ی بە هیوا ی بوو ی دە گاتە پلەو پایە ی ئەم کچە کە بوو تە؟؟ ئەم کچە زۆر باشتەر لەو کۆرە ی بە تەما ی بوو ی، ئەم دوو دە ستە واژە یە ﴿وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ، وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَى﴾ و تە ی خودان و جوملە ی (معترضه) ن و خراوندە تە ئێر تابلۆ کە وە.. بە لام قیرائە تیک هە یە تاء (وضعت) بە مە ضموومی دە خوینی تە وە، ئەو کاتە دە بێتە و تە ی خیزانی عیمران و مە بە ست تە عظیم و تە نزیهو کار دروستی خۆدایە. رستە ی ﴿وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَى﴾ ش دە گونجی هەر لە قسە ی خیزانی عیمران بێ بەم مە عنایە

عوزری هیناییتەوه بو پەروەردگاری خۆی و بۆی: ئەو دەزانێ من کچم
 بوو کچیش بەکەلکی خزمەتکردنی بەیتولمەقدیس نایە، جا لەگەڵ
 ئەو شەدا کە من کچم بوو کچیش بەکاری مجهوری نایە، بەلام من هەر
 لەسەر پەیمانی خۆم و پەشیمان نیم ﴿وإني سميتها مريم﴾ من ناوم نا
 مەریەم. مەریەم لە زمانی ئەواندا واتە: خواداپەرست و خزمەتچی خودا،
 واتە: کە جەستە بەکاری مجهوری نایە با بییتە خواداپەرست (عابدة)
 ﴿وإني أعيدھا بك وذريتھا من الشيطان الرجيم﴾ من ئەم کچە دەخەمە
 پەنای تۆوە دەمەوێ پارێزگاری بکەم چاودیری بێ لەشەری شەیتانی
 نەگرس و دوورخراوە لەخێر، بیپاریزی، خدایە! داوات لێ دەکەم کە
 خۆی و ئەو کەمە عیسا کۆری - بیانپاریزیو شەیتان هیچ دەسەلاتیکی
 نەبێ بەسەریاندا.. خودا نزاکە لێ وەرگرت و پارانەو کەمە قبوڵ کرد.
 ئیمامی بوخاری و موسلیم لەئەبو هورەیرەو فەرموودەیک دەگێرنەو:
 کە پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی: (کل بني آدم یسہ الشیطان یوم ولدته أمہ إلا
 مريم وابنها) هەموو ئادەمیزادیک کە لەدایک دەبێ شەیتان دەستی لێ
 دەوێ شینی جگە لە مەریەم و عیسا کۆری. ﴿فتقبلھا ربھا بقبول حسن﴾
 پەروەردگار مەریەمی لەدایکی بەخزمەتکاری مزگەوتی قودس و
 خواداپەرست تێیدا وەرگرت؛ رازی بوو کە مەریەم - هەرچەندە منداڵ و
 مێینە - ئازادبێ بۆ خواداپەرستی و خزمەتکردنی بەیتولمەقدیس.
 ﴿وأنبتھا نباتا حسنا﴾ بەشیوەیەکی رێک و پێک لەرووی جەستەیی و
 گیانی یەو بەختی کردو گەورە کرد، وەک وو چۆن رووەک لە زەوی
 بەپیتدا پەروەردە دەکری! ئا بەو شیوەیە مەریەم پەروەردەکرا، لەناو
 دەستە خوشکانی دا دیار بوو، لەهەموو روویەکیوە نموونەبوو ﴿وکفلھا
 زکریا﴾ زەکەریا کە میتردی پووری مەریەم بوو پیاویکی خواداپەرست و
 خاوەن ناو و شوێن بوو، سەرۆکی مالمەکانی بەیتولمەقدیس بوو، کردی

بەسەر پەرشتیكارو دەستەبەر بووی، بۆ ئەو هی چاودیری بکا بەختوکردن و بەرژەوەندییەکانی بەرچاو بگرێ. هەتا وای لێ هات لەشیر بپرایەو و گەورە بوو ئەمجار هۆدەیهکیان بۆ تەرخان کرد ئیتەر لەو ژوورە تایبەتیە هی خۆی گۆشەگیر بوو بۆ خوداپەرستی و تاعەتکردن، هەموو روژی زەکەرریا خواردەمەنی بۆ دەبرد ﴿کَلِمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا﴾ هەركاتێ زەکەرریا دەچوو بۆ ژوورەکە هی مەریم و سەردانی دەکردو خواردنی بۆ دەبرد، لە ژوورەکەدا خواردەمەنی و رزق و روژی و میوهی جوړاو جوړی دەبینی کە ئەو جوړە میوانە لەو وەرژەدا دەست نەدەکەوت، بڕیک لە راقەکەرانی قورئان دەلێن میوهی هاوین لە زستانداو میوهی زستان لە هاویندا لای بوو! ﴿قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنِي لَكَ هَذَا﴾ زەکەرریا بەسەر سامییەو دەیگوت: مەریم ئەو خواردەمەنی و میوهیەت لەکوێ بوو؟ بەتایبەتی کە روژگارە کە روژگاریکی ناهەموارو گرانی و قات و قری بوو. ﴿قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ﴾ مەریم دەیگوت: ئەو لەلایەن خوداو دەبۆم هاتوو، ئەو خودایە کە رزق و روژی هەموو کەسێک دەدا ﴿إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ بێگومان خودا رزق و روژی ددا بە کەسێک بیهوێ بەبێ ئەژمار!! هەندیک دەلێن: رستەیی ﴿إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ... (الْآيَةُ)﴾ قسە هی مەریمە دەشگونجێ کەلامێکی موستەئەف و سەرپەخۆ بێ.. جێگای سەرنجە کە وەلامی مەریم ﴿هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ﴾ نمونە هی هەلس و کەوتی مروۆفی خوداپەرستە لەگەڵ پەرورەدگاری خۆی دا، پاراستنی ئەو نەپنییەیه لەنێوان ئەو و خودای خۆی دا تەواضوع و کار لەسەرەخۆیی و هیمنی پێوە دیارە، هەستی رەزامەندی لە خودا تێدا، خۆهەڵنانە و خۆهەڵکێشانی تێدا نیە، ئیتەر ئەو دیارە کەم و ینەیه کە زەکەرریا لەلای مەریم دەبینی سەرنجی زەکەرریا رادەکێشی و لەخودا دەپاریتەو مەندالی بداتی.

چیرۆکی ههزرهتی زهکه‌رییاو یه‌حیا

هَٰذَاكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ ۖ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِن لَّدُنكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً ۚ
 إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٣٨﴾ فَنَادَتْهُ الْمَلٰٓئِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي
 الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيٰى مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِّنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا
 وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِّنَ الصَّٰلِحِيْنَ ﴿٣٩﴾ قَالَ رَبِّ اَنۡتَىٰ يَكُوْنُ لِيْ غُلَامٌ
 وَقَدْ بَلَغَنِی الْكِبَرُ وَامْرَاَتِيْ عَاقِرٌ ۖ قَالَ كَذٰلِكَ اَللّٰهُ يَفْعَلُ مَا يَشَآءُ
 ﴿٤٠﴾ قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِّيْٓ اٰيَةً ۚ قَالَ اٰيٰتُكَ اَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلٰثَةَ اَيَّامٍ اِلَّا رَمَزًا

وَاذْكُرْ رَبَّكَ كَثِيْرًا وَّسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ وَالْاَبْكَرِ ﴿٤١﴾

وه‌کوو ده‌فه‌رموئ: ﴿هَٰذَاكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ﴾ هه‌ر له‌و شوینه‌ی که
 مه‌ریه‌م قسه‌ی له‌گه‌ل کردو پرسیارو وه‌لام رووی دا. زه‌که‌رییا ده‌ستی نزای
 به‌رزکرده‌وه‌و له‌خودا پارایه‌وه‌ واته: که زه‌که‌رییا‌خه‌و دیاردانه‌ی له‌لای
 مه‌ریه‌م بینین و حال و چۆنیه‌تی مه‌ریه‌م و گۆشه‌گیری بو خودا‌په‌رستی و
 خوارد مه‌نی و میوه‌ی جۆرا و جۆری له‌لای مه‌ریه‌م چاوپێکه‌وتن، زانی که
 نه‌و خودایه‌ی بتوانی مینه‌ی هاوین به‌زستان و میوه‌ی زستان له‌هاوین‌دا
 بنیترئ بو مه‌ریه‌م هه‌ر نه‌و خودایه‌ ده‌توانی من‌دال به‌ پیرو ئیختیاری
 وینه‌ی نه‌ویش بدا. بۆیه زه‌که‌رییا ده‌ستی نزای به‌زکرده‌وه‌و له‌خودا
 پارایه‌وه‌ ﴿قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِن لَّدُنكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ أَنْتَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ﴾
 وتی: خودایه‌ بیه‌خشه‌ به‌ من کو‌پێکی صالح و خودا‌په‌رست و پاک و

خاوین و بهرەداری وەکوو مەریم، خودایە! زاتی پاکت شەوای هەموو
گۆفتاریکە هەر نزاو پارانە وەیک بەجی بێ قبوولی دەکەیت! . دیارە
سروشتی ناده میزاد وەهایە کە مندالی ریک و پیک و بهرەدار دەبینی
ناواتە خواز دەبی کە نەویش مندالی وای هەبی. ﴿فَنَادَتْهُ الْمَلَائِكَةُ﴾
فریشتە بانگی لێ کرد، جەماوەری زانیان دەلێن: فریشتە بانگکەرە کە
جویرائیل بوو ﴿وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ﴾ لە کاتی کدا کە زە کەریا
لە پەرستگاکە ی خۆی دا لە میحرابی خودا پرستی دا لە خودا دەپارایە وە
نوێژی دەکرد. واتە هەر دوا بەدوای پارانە وە کە ی فریشتە بانگی کردو
مزگینی پێداو پێی گوت: ﴿إِنَّ اللَّهَ يَشْرِكُ بِحَبِيبٍ﴾ خودا مژدەت دەدات
بە کورپیک کە بە یەحیا نازە دەکری.. یەحیا لە (یوحنا) وەرگیراوە لە
ئینجیلی مەتتادا هاتوو دەلی: پێیان گوتوو (یوحنا المهدانی)
مە هەمە دان بەو کە سەیان گوتوو کە تۆی بە خەڵک کردوو غوسلی بە
گوناھباران کردوو.

ناوی یەحیا ناماژەو تیلنیشانی ئەو ی تێدایە کە ژیانیکی بەختە وەر
رابویری و بێتە میراتگری باوکی و خانەوادە یە عەقوب.. هەندیک دەلێن:
مە بەست بە میحراب لە ﴿يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ﴾ دا پەرستکای مەریمە..
فریشتە کە کە مژدە ی پێدا ئەو شە ی پێ راگەیاندا کە یەحیا ﴿مُصَدِّقًا
بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ﴾ بڕوا بە عیسای کورپ مەریم دەکا و یە کەم کەس دەبی
کە ئیمانی پێ دەهینی.. بۆیە لێرە دا عیسای بە (کلمة الله) ناو هێناوە
چونکە عیسا بە وشە ی (کن فیکون) پێدا بوو، نەک بە شێوە ی سروشتی
ناسایی لە دایک بوونی ناده میزادانی تر کە لە ئاکامی بە یە کە گە یشتنی
پیاو و ئا فرەت پێدا دەبن. ﴿وَسَيَدَا﴾ ئەم کورپ ناده میزادیکی بەرزو پیروژ
دەبی گەورەیی لە ناو نەتە وە کە ی دا بە دەست دەهینی، دەبێتە گەورە ی
ناده میزادانی سەر دەمی خۆی لە پلە و پایە و کردار چاکی و هەلوێستدا

﴿وَحُصُّوا﴾ خۆگره وه ده بی له ئاره زۆبازی و له ناو خانه واده ی صالح و خودا په رستدا په روه رده ده بی، که گه یشته ته مه نی پیغه مبه رایه تی ده کریته پیغه مبه ر... هیچ سه یریش نیه که وایی! چونکه ئەم زاته له پشستی پیغه مبه ران په یدا بووه ﴿وَنَبِیْا مِنَ الصّٰلِحِیْنَ﴾ پیغه مبه ریک ده بی له پیغه مبه رانی راستال و چاک کردار. ئەمه ش مژده یه کی تره به وه که ئەه و کوره ده کریته پیغه مبه ر و نیگای بۆ ده نیردری. به هره ی پیغه مبه رایه تیش به رزترین پله و پایه یه که ک ئاده میزادی پی ده گا. جا زه که رییا پاش ئەم مژده پیدانه به خۆی دا چوه وه و ته ماشای کرد بۆ خۆی پیرو که نه فته و خیزانه که شی پیره ژنیککی به سالا چوه، به سروشت ئەوه ی لی چاوه روان ناکری تازه مندالی بی، بۆیه به سه رسامی به وه رووی کرده باره گای په روه ردگارو پرسیاری کرد ﴿قَالَ اُنٰی یَّکُوْنُ لِیْ غُلَامٌ وَّ قَدْ بَلَغَنِی الْکِبَرُ وَاْمْرَاَتِیْ عَاقِرٌ﴾ وتی: خودایه! من چون کورم ده بی بۆخۆم به م ته مه نه گه یشتووم و پیره میردیککی کۆنه سالم و خیزانه که شم پیره ژنیککی به سالا چووی نه زۆک و په که که وته یه ???

ته فسیری مه راغی له مامۆستا (شیخ محمد عبده) وه ده گیریته وه ده لی: زه که رییا که ئەه هه مو نازو نیعمه ته ی لای مه ریهم بینسی و به خته وه ری و پروا قایمی و به هره داری ئەه خاتمه ی هه ست پی کردو زانی که مه ریهم بووه ته فریشته یه ک له شیوه ی ئاده می داو برپای وایه که ئەه که سه ی ئەه شتانه ی بۆ ده سته به ر کردو وه بهو شیوه یه رزق و روژی ده داتی خودای به توانا و خاوه ن ده سه لات! ئیتر زه که رییا له سه رخۆ چوو له جیهانی ماده جیا بووه وه په رده یه ک به سه ر جیهان و ئەه حاله ی ئەوه ی تییادیه کیشراو "فه نافی الله"، بوو که وته په رواز کردن بۆ لای خودای په روه ردگارو سه رنجدان له گه وره یی خودا و نازو نیعمه تی! له و حال و مه قامه دا له حال و چۆنیه تی له سه رخۆچوون و غه یبویه داو روچوون له

عالمی بالا دا بێ پەروا ئەم دو عاو نزایە ی بە سەر زمان دا هات و موژ دە ی گیرابوونی نزا کەشی لە فریشتە وەر گرت. کاتی ک هاتە وە سەر خو و لە و کە شتە گیانی یە گە پرایە وە بۆ جیهانی ماد دە و جیهانی ئە سباب و هۆ کار، دە شی زانی کە دو عاکە ی گیرا بو وە، پرسیاری لە پەروەردگاری کرد کە چۆن ئەم نزایە ی گیرا بو وە کە بە پیچە وانە ی سروو شتە!! ئیتر پەروەردگاری بە هۆ ی فریشتە ی تایبە تە وە پێ ی را گە یاند کە بۆ خودا شتی و ئاسایی یە و هیچ مان دو و بوونی کی تیدا نیە، ﴿قَالَ كَذَلِكَ﴾ خودا فەر مو ی: راستە ئە وە ی تۆ دە یلێ ی وایە، بە لام ﴿اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ﴾ خودا ئە وە ی بیە و ی بی کا دە ی کا، هە رکاتی ک وستی کاری ک ئە نجام بدا هۆ کاری بۆ دە رە خسینی، یان بە بێ هۆ کار و سە بە ب دە فەر مو ی بیە و دە بی، یە کی کیش ئە و نیشانە پە یدا بوونی مندالە لە ئافرە تی پیرو نە زۆ ک! هیچ شتی ک بە بی وستی و رە زامە ندی ئە و نابێ، کە و ابو ئیشە کە بە خودا بسپی رە و پرسیار لە چۆ نیە تە کە ی مە کە، چون کە ئە وە نە ینی یە کی خودایی یە و ئادە می زاد پە ی پێ نابا!!

ئە مجار زە کە ری یا پێ ی خو شبو و بزانی کە ی خیزانی سکی پر دە بی، حە زی کرد نیشانە یە کی دە ست کە و ی ﴿قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً﴾ و تی: خودایە نیشانە یە کم بۆ دە ست نیشان بکە و بزانی خیزانی سکی دە بی و مندالی تیدا دە ر سکی!! بۆ ئە وە ی خیرا خو شی و شادی بکە و یتە ناویانە وە، یان بۆ ئە وە ی سوپاسی لە سەر بکا.

﴿قَالَ آتَيْكَ لَا تَكْلَمُ النَّاسُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا رَمْزًا﴾ پەروەردگاری پێ ی فەر مو و: نیشانە ت ئە وە بی کە بۆ ما وە ی سی روژ ناتوانی لە گە ل خە لک دا ئاخا و تن بکە ی زمان ت دە گیر ی و قسە ت بۆ نا کر ی، بە لک و بە ئیشارە جو لاندنی دە ست و سەر و چا و و شتی تر خە لک لە مە بە ستە کانت حالی دە کە ی! ﴿وَإِذْ ذَكَرَ رَبُّكَ كَثِيرًا وَسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ﴾ یاد ی خودای خو ت

بکه به زۆری، به تاییهتی له کاتی ئیواران و به یانیاندا، واته: هه رچه نده بو قسه کردن له گه له خه لکدا زمانت ده گیرئ، به لام بو ته سبیحات و ذیکری خودا زمانت ره هایه، که وابئ کاتی خۆت به فیرو مه ده، خه ریکی یاد کردنی خودا و نوێژو شوکرو سوپاس به.

یه حیا له قورئاندا له چوار شوین باس کراوه، له سوورهتی (ال عمران) و سوورهتی (الانعام) و سوورهتی (مریم) و سوورهتی (الانبیاء).

میژوو و نووسان و رافه که ران ده فهرمووی: خیزانی زه که ریا ناوی (الیصابات) بوو یه حیای که وته سکه وه له و رۆژگاره ی که عیسا که وته سکی مه ریه مه وه! یه حیا له و بنه ماله پیروژه دا له دایک بوو، له تاعهت و خودا په رستی دا گه وه بوو، له شه ریه تی مووسادا شاره زا بوو، بو هه موو فتوا یه ک سه رچا وه بوو، خه لک ده چونه لای یاسایان لی وهرده گرت.

هیردوس که فهرمانه وای فله ستین بوو کچی کی برازای هه بوو ناوی (هیرودیا) بوو تا بلی ی جوان و شوخ و شنگ بوو، ویستی ماره ی بکا، کهه که و دایکی شی پتیان خۆ شبوو، که پرسایاریان له یه حیا کرد ده رباره ی نه م کاره، یه حیا به هه رامی دانا و نه هی لی کردن، به لام نه وان گوپیان نه دایه و ریک که وتن و کهه که شووی پی کرد، شه وی زاوا بو کینی نیوان مام و برازا! کهه لارو له نهجه یه کی به به رده م مامی دا کرد، که بوو بووه میردی نه ویش زۆری پی خوش بوو، داوای کرد چی ده وی بوئ نه نجام بدا، نه ویش به پیلانی پیروژنی دایکی داوای کرد که سه ری یه حیا ببری و بیخاته سه ر سینییه ک! مامه که ی (زاوا نه فهندی) یه حیای شه هید کردو دلی بوو کتی رازی کرد!

جووله که ده رباره ی ماره کردنی کچی براو کچی خوشک دوو رایان هه یه:

ره بانیه کانیا ن پتیان وایه خه لاله و دروسته .. (قراوون) هکانیسان

بەلایانەوێ هەرامەو نادروستە. بەلگەی (رەببانی) یەکان ئەوێیە دەلێن:
 لەتەوراتدا باسی هەرامی ماره کردنی برازاو خوشکەزا نەکراوە!
 یەحیا لە منداڵی یەوێ هەموو رەوشتیکی سەلاح و خوداپەرستی تێدا
 بوو، پیش ئەوێ تەمەنی بگاتە سی سالی کراوە بە پیغەمبەر ﴿وَاتَيْنَاهُ
 الْحُكْمَ صَبِيًّا﴾ مەریم ۱۲. هەمیشەش خەریکی بانگەوازی کردنی خەلک بوو بۆ
 تۆبەکردن و خوداپەرستی، ئەوانەێ کە تۆبەیان دەکرد لەجۆمی ئوردن دا
 غوسلی پێ دەکردن بۆیە پێیان گوتوو (یوحنا المعمدان). کاتیک کە
 یەحیا شەهید کرا عیسا بانگەوازی خۆی ئاشکرا کردو دەستی کرد بە
 تیکۆشان و هەولدان بۆ شارەزایی کردنی خەلک.

چیرۆکی خانوو مەریەم

وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَكَةُ يَمْرُئِيمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَأَصْطَفَاكِ عَلَى
 نِسَاءِ الْعَالَمِينَ ﴿٤٢﴾ يَمْرُئِيمُ اقْنِطِي لِرَبِّكِ وَأَسْجُدِي وَأَرْكَعِي مَعَ
 الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾ ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ
 يُلْقُونَ أَقْلَامَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٤﴾

ئەمجار دواێ ئەوێ باسی لەدایکبوونی یەحیا کرد لەباوکیکی پیرو
 کەنەفت و دایکیکی نەزۆکی پیریژن؛ کە بەرواڵەت شتیکی لە سروشت و
 عادیەت بەدەربوو! دیتە سەر باسیکی گەنگترو سەر سوڕهینەر تر؛ ئەویش
 سەرگوزەشتەێ لەدایکبوونی عیسا یە بێ باوک. مەبەستی
 سەرگوزەشتە کەش چەسپاندنی ئادەمیزادیەتی عیسا یە و رەتکردنەوێ
 ئیدیعی مەسیحی یە کانه کە دەیانگوت: عیسا خودایە یان کۆری خودایە.

بۆیە باسی ئەو دەکا که عیسا لە مەریەم بوو و بە عیسی کۆری مەریەم ناوزەدی دەکا. دەفەرموئ: ﴿وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ نَهَى مُحَمَّدًا! بَاسِي نَهْوَهُ بَكَّة كَاتِيكَ كَه فَرِيشْتَه بَه مەریەمی گوت (مەبەست بە فَرِيشْتَه جویرائیلە چونکە لە سوورەتی مەریەمدا دەفەرموئ ﴿فَارْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا﴾ جویرائیلمان ناد بۆ لای و لە شیوەی پیاویکی ئاسایی دا خۆی نیشان دا، ئەو هەش بزانی که قسە کردنی جویرائیل لە گەڵ مەریەمدا نیگای خودایی نەبوو بە لکو خستە دل بوو، چونکە لە نایەتیکی تردا دەفەرموئ: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رَجُلًا نُوحِيَ إِلَيْهِمْ﴾ کەوابوو ئاخواتنی جویرائیل لە گەڵ مەریەم بریتی بوو لە ئیلهام بە دلدا هینان.

پێی گوت: ﴿يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ﴾ خودا تۆی هەڵبژاردوو و بۆ خزمەتکردنی بەیتولمەقدیس ﴿وَوَطَّهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ﴾ پاکی کردووی لە هەموو نەنگی و عەیبیکی ناشیرین و هیچ خوو رهوشتیکی ناهەموارت تیدا نیو و هەڵبژاردوو که بەبێ ئەوێ پیاو بیتە لات کۆریکت ببێ، چۆن کۆریک! کۆریکی وا که ببیتە پێغەمبەر، پاکی کردوویەو بە جۆریک نە خوینی حەیزت پێدا بۆ و نە خوینی مندالوونت هەبێ، ئافەرەتیکی رهوشت بەرزو داوین پاک و خانم و رهزان و شارژن، کردوویتی بە سەرپشکی ئافەرەتانی هەموو عالەم و هەموو سەر دەمیەک یان ئافەرەتانی سەر دەمی خۆت و ریزی تایبەتی لی ناوی، کەم و کووری جەستەیی و رهوشتیت تیدا نیو.

دواي ئەوێ که ئەم ریزە تایبەتی و رهوشتە نایابانەي مەریەمی باس کردن ئەمجا فەرمانی پێ دەکا بە زیدە طاعەت و خوداپەرستی و دەفەرموئ: ﴿يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ﴾ ئەي مەریەم! فەرمانبەرداری خودای خۆت بە، گەردنکەچی فەرمان و

نامۆزگاریه کانی به، سوژدهی ملکهچی و سوپاس بۆ خودا بهره، نوپژ به
 جه ماعت بکه له گهل نوپژ که راندا ﴿ذٰلِكَ مِنْ اَنْبَاءِ الْغَيْبِ﴾ ئه ی
 موحه ممه! ئهم سهرگوزه شتانه ی بۆمان گێڕایته وه له سهرگوزه شته ی
 زه که ریا و یه حیا و مه ریه م هه موویان له و سهرگوزه شتانه ن که تۆ ناگات
 لی نه بوون، هه وائی غه یبی بوون، نه تۆ، نه قه ومه که ت نه تانزانیه.
 ﴿نوحیه اٰلِک﴾ به سروش بۆتی ده نترین و جو برائیل به نیگا پیت ده لی:
 تا بپیت به لگه له سهر راستیی پیغه مبه رایه تی تۆ بۆردانی ناحه زانت!
 نه وانه ی رقه به ریت له گهل ده که ن و ئینکاری پیغه مبه رایه تیت ده که ن.
 ﴿وما کنت لَدِیْهِمْ اِذْ یَلْقَوْنَ اَقْلَامَهُمْ اَیْهُمْ یَکْفُلُ مَرْیَمَ﴾ ئه ی محمد! تۆ
 ناگادار نه بووی له وئ نه بووی ئه و کاته ی زانا کان و مالمه کانی
 به یتولمه قدیس که وتبوونه کیشه و ململانیه وه، هه ریه که یان قه له می
 نووسینی خۆی فریادیه چۆمی ئه رده نه وه، پینووسی هه موویان شه پۆلی
 ئاوه که بردنی، ته نها قه له می زه که ریا و هستا و ئاوه که نه یبرد، ئه وه ش
 نیشانه بو بۆ ئه وه ی که مه ریه م به زه که ریا بسپێردری، خو تۆ له وئ
 نه بووی که خیزانی عیمران مه ریه می هی ناو خسته به یتولمه قدیسه وه تا
 بوتری: ئهم هه و الانه ی به چاوی خۆی دیوه، که ئه وه بوو زانا و مالمه کان
 که وتنه پشیرکی و ململانیه ی ئه وه که کامه یان بپیته سهر په رشتیکاری
 مه ریه م و په روه رده ی بکا! چونکه مه ریه م کچی گه و ره پیا و
 سهرۆکه که یان بوو، هه ریه که یان ده یه ویست ئهم به هره یه بۆ خۆی ده سته به ر
 بکا! ته نانه ت کیشه که یان سه ری به وه کیشا که په نا بۆ قورعه و تیرو
 پشک به رزو، پشک هه لده ن!! کاته قورعه یان کیشا خوا و راستان و اهات
 پشکه که بۆ زه که ریا ن ده رچوو!! ده سته به ریتی مه ریه می پی برا. ﴿وما
 کنت لَدِیْهِمْ اِذْ یَخْتَصِمُوْنَ﴾ دیسان تۆ له وئ نه بووی که مالمه کان که وتنه
 مقۆ مقۆ کیشه وه ده رباره ی به ختو کردنی مه ریه م و ده سته به ربوونی،
 ته نانه ت تا پشکیان هه لئه دا و قورعه یان نه کرد کیشه که یان کو تای پی

نه هات.

ئهوانه ی کیشه یان لی پهیدا بوو، مال و پیاوه ئایینی به کانیان بوون
 ئه م هه وئدان و تیکۆشانه شیان له بهر ئه وه بوو که پیتیان وابوو ئه و که سه ی
 ده بیته سه ره رشتیکاری مه ریهم زیده ریزو به ره یه کی گه و ره به ده ست
 دینی!! جا یان له بهر ئه وه بوو که عیمران سه رۆک و ریش سپییان بوو،
 ده یانه ویست هه ندیک ده ستیاوی پیاوه تی بده نه وه، یان له بهر ئه وه بوو که
 له کتیبی خۆیان دا دیبوویان که ئه م ئافره ته پاشه رۆژیکی پرشنگذاری
 ده بی و خۆی ئه و کورهی که ده بیی ده بنه ناوازه ی رۆژگار، یان له بهر ئه وه
 بووه ئه نجامدانی ئه و کاره به لایانه وه ئه رکیتیکی ئایینی بووه و خیریان
 ده ست ده که وئ، چونکه مه ریهم ته رخان کرابوو بۆ خزمه تکردنی خانه ی
 خودا په رستی...

ئه م ئایه ته دوا به دوا ی داستانه که هیئرا، بۆ روون کردنه وه ی ئه وه که
 پیغه مبه ر ﷺ ئه و چیرۆکانه ی نه خویندۆته وه، چونکه نه خوینده واره،
 ده ماو ده میس نه گێر دراونه وه - وه کوو ناحه زانی پیغه مبه ر ده لێن - چونکه
 گه له که شی نه خوینده وار بوون. که وایی بواری زانیی ئه و سه رگورشتانه یان
 ده بی به هۆی سرووش بی، به نیگا پیی راگه یه نرابی - که ئه وان ئینکاری
 ده که ن - یان ده بی ئاگالی بوون بی به هۆی ئاماده بوونی سه ر
 روودا وه کانه وه، ئایه ته که ئاگالی بوونه که ی ره ت کرده وه.

به راستی ئه و خاوه ن نامه ئاسمانی یانه ی ئینکاری پیغه مبه رایه تی
 موحه ممه د ﷺ ده که ن چه ند گرۆیه کی بی وێژدانن، ئه و شتانه ی که قورئان
 وه کوو کتیبی ئه وان باسی کردووه، ده لێن: ئه وه نیگا نیه، له کتیبی
 ئیمه ی وه رگرتووه، ئه گه ر هه وئه که ی قورئان وه کوو زانیاری ناو کتیبی
 ئه وان نه بوو ده لێن: ئه وه راست نیه، ئه گه ر ئه و زانیاری یه ی قورئان
 له کتیبی ئه واندا نه بوو ده لێن: ئه و هه وئه هه ر ئه ساسی نیه و شتی وا
 نه بووه.

جبروکی حه زره تی عیسا

إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَمْرُؤُا إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِّنْهُ
 اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ
 الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٥﴾ وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٤٦﴾
 قَالَتْ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي بَشَرٌ قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ
 يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ
 فَيَكُونُ ﴿٤٧﴾ وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ ﴿٤٨﴾
 وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَءِيلَ أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ أَنِّي أَخْلُقُ
 لَكُمْ مِّنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُبْرِئُ
 الْأَكْمَهَ وَالْأَبْرَصَ وَأُحْيِي الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُنَبِّئُكُم بِمَا تَأْكُلُونَ
 وَمَا تَدْخِرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُّؤْمِنِينَ
 ﴿٤٩﴾ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَلَأَحِلَّ لَكُم بَعْضُ الَّذِي حُرِّمَ
 عَلَيْكُمْ وَجِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿٥٠﴾
 إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ ﴿٥١﴾

دوای ئەوە کە پەروەردگار چیرۆکی زەکەریا و یەحیا -پورزای عیسا- و باسی چیرۆکی دایکی عیسا کرد، جێگەی خۆیەتی کە چیرۆکی عیسا و چۆنیەتی لەدایک بوونی بگێڕێتەوە و فەرمووی: ﴿إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ﴾ ئەی موحەممەد! ئەوە بۆ گەلە کەت بگێڕەو کاتیەک جویرائیل بە مەریەمی گوت: ئەی مەریەم! خودا مۆژدەت دەدات بە کۆرپێک کە سروشتی وایە بە وشە و فرمانیکی خودا خۆی کە (کن فیکون) هە پەیدا دەبێ، دروستکردنە کە ی بە شێوەیەکی نائاسایی و ناخۆشەتی دەبێ، بۆیە بەو صیغەتە وەصفدار کراوە.

جا هەرچەند لە راستی دا هەموو بوونیەک بە فەرمانی خودا دیتە گۆڕەپانی بوونەو، وەکوو دەفەرموێ: ﴿إِذَا قُضِيَ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾ هەر دەمی بپاری بوونی شتیکی دا هەر ئەوەندە پێی بفرموی: بیه ئیتر دەبێ، یان لە سوورەتی (یس) نایەتی (۸۲) دەفەرموێ: ﴿إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾ بەلام بە عورف و عادات پەیدا بوونی شت پال ھۆکاری عادی دەدرێ پەیدا بوونی عیسا ئەو ھۆکارە عادییە نیە، بۆیە تەکوینە کە ی پال وشە ی (کن فیکون) دراو دەگوترێ: عیسا بە وشە خودا (كَلِمَةُ اللَّهِ) پەیدا بوو دیارە (اطلاق) ی کە لیمە بەسەر (عیسا) دا (اطلاق) یکی مەجازی یە. ئەی مەریەم! ئەو کۆرە ی دەتبی نازناوی مەسیح دەبێ و بە عیسا ی کۆری مەریەم ناودەبرێ.

مەسیح واتە: ئەو کەسە ی ستەم لادەباو ئادەمیزاد شارەزای رێبازی راست دەکا و بڕایەتی راستە قینە بلاودەکا تەو.

وشە ی مەسیح نازناوی فریشتە بوو و لە قەبە ی مەدح و ریزلێنانە لەم روو وە کە داب و نەرتیان وابوو هەر کە سێک ببوایە بە پاشا دەبوایە بچیتە لای (کاھن) کۆلەو وەنانی بۆ ئەو ی بەروونی پیروژ (الدهن المقدس)

چه وری بکا.

ئیتیر لهم رووه وه به چوونه سهر تهخت و پاشایه تییان گوتووه: مهسح و
تهوهی بووه ته پاشا پییان گوتووه: مهسیح. دیاره پاشایه تیه که ی عیسا
گیانی بووه نهک جهسته یی. قورطوبی ده لئی: مهسیح واته: صدیق =
راستخواز.

ههروه ها له ناو ئه و گهل و نه ته وه یه دا (مهسیح) یک پهیدا ده بی
دهست رویشتوو ده بی، سه لته نهت و ده سه لاتی له دهست چوویان بو
دهسته بهر ده کاته وه و نگینی رابوردوویان بو ده گیریتیه وه. ئیتیر که عیسا
سهری هه لداو بانگه وازی کردو به مهسیح ناوی بلاو بووه وه؛ کو مه لیک له
جووله که کان ئیمانیان پی هیناو وتیان: ئه مه ئه و زاته یه که پیغه مبه رانی
پیشوو موژده یان به هاتنی داوه و مولک و سه لته نهتی له دهست چووی
داوودو سوله یمانمان بو دهسته بهر ده کاته وه، ته نانهت جووله که کان تا
ئیتاش به ته مای هاتنی ئه و مهسیحهن و پییان وایه که هیشتا ئه و
مهسیحه پهیدا نه بووه!.

ره حمهت له و که سه لهم جوړه بۆ نانه دا گوتوویه تی :

تاکه ی به ته مای مانگی نوئی ناسۆی ؟

وا چوارده ی مانگه، ئه ی کویری بی گوئی!

بۆیه ش گوتراوه: (ابن مریم = کورپی مه ریم) هه رچه نده خیطابی
نایه ته که له گهل مه ریه مدایه، تا ئاماژه بی بو ته وه ی که عیسا پال ئه و
ده درئ، چونکه به بی باوک له دایک بووه و نهم وه صفه له میشکی
خه لکی دا جیگیر بی و له هه مان کاتدا ره تکرده وه بی بو ته وانه ی که عیسا
به خدا یا به کورپی خدا ده زانن، ههروه ها پله و پایه ی مه ریه میشی پی
به رزده بیتیه وه. ﴿وجیها فی الدنیا والآخرة﴾ ئه و فرزندیه ی تو خاوه ن ریزو
پله و پایه ده بی له دونیاو قیامهت دا؟

له‌دونیادا پله‌و پایه‌ی تاییه‌تی و ریزو نرخ‌ی بی‌ئه‌ندازه‌ی له‌دل و ده‌روونی ئاده‌میزاداندا ده‌بی، ریزو نرخ‌ی بی‌ئه‌ندازه‌ی له‌دلی موسولماناندا هه‌یه، ئه‌و بیرو باوه‌ڕه‌ی بلاوی کردوه تا ئیستاش شوینه‌واری ماوه.

له‌ قیامه‌تیشدا ماقولێ و ریزی له‌وه‌دایه‌ که لای خودا خاوه‌ن پله‌و پایه‌یه‌کی به‌رزه، ئاده‌میزادان ده‌ی بینن و خۆشه‌ویستی لای خودا هه‌ست بێ ده‌کرێ. ﴿وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ﴾ له‌و زاتانه‌یه‌ که ئه‌و رۆژدا له‌خوداوه‌ نزیکن، هه‌ر که‌سێ بیروانیته‌ی ده‌زانی چه‌نده‌ لای خودا نزیک و ریزداره‌!

وێرای ئه‌و به‌هره‌و ره‌وشتانه‌ ﴿وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهَلًا﴾ له‌تافی مندالی و کمالی دا ئاخاوتن له‌گه‌ل خه‌لکدا ده‌کا، ته‌مه‌ ئاماره‌یه‌ بۆ ئه‌وه‌ که عیسا ته‌مه‌ن درێژ ده‌بی و ده‌ژی تا ده‌بیته‌ پیاویکی ته‌واوو ژيرو خاوه‌ن بیر.

نیبو عه‌بیاس ده‌فه‌رموێ: قسه‌کردنه‌که‌ی له‌ناو بی‌شکه‌داو به‌مندالی بۆ ماوه‌یه‌کی کورت بووه‌و دوایی له‌قسه‌کردن وه‌ستاوه‌ته‌وه‌، تا گه‌یشته‌ۆته‌ ئه‌و ته‌مه‌نه‌ی که به‌رواڵت منداڵ تییدا فێری قسه‌ ده‌بی.

برێ پێیان وایه‌! عیسا له‌بی‌شکه‌دا قسه‌ی نه‌کردوه‌و پا‌کانه‌شی بۆ داوینپاکی دایکی نه‌کردوه‌، وه‌ ده‌لێن: سی سال ژیاوه‌.

جوله‌که‌ش بوختان به‌ مه‌ریه‌م ده‌که‌ن و ده‌لێن: له‌گه‌ل یوسفی (النجار) دا داوین پیسی کردوه‌!! ﴿وَمِنَ الصَّالِحِينَ﴾ هه‌روه‌ها به‌یه‌کیک له‌ پیاوه‌ راستاڵه‌کانی خودا ده‌ژمێردرێ، ئه‌و پیاوچا‌کانه‌ی خودا نازو نیعمه‌تی خودا په‌رستی پێداون، له‌ گه‌ڕۆی پیغه‌مبه‌ران و راستخوازان که مه‌ریه‌م بۆخۆی ژیا‌نامه‌کانیان ده‌زانی.

جا که مه‌ریه‌م ئه‌و نیگا‌و سرووشه‌ی له‌ جو‌برائیل بیست و پیش وه‌خت شیوه‌و ره‌وشت و چۆنیه‌تی کۆره‌ چاوه‌روانکراوه‌که‌ی زانی، به‌سه‌رسامیه‌وه‌

﴿قَالَ رَبُّ أَنَّى يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ﴾ وتی: خودایه! من چوَن کورم ده بی؟ خو من هیشتا کچم و شووم نه کردوو و پیاو دهستی بو نه هیناوم و به دهستی نه گرتووم؟؟ ده شگونجی مه بهستی نه وه بووبی: نایا که من کورم ده بی به هوئی شوو کردن و میرد وه ده بی، یان به هوئی شتی تر وه ده بی؟

ده شگونجی مه بهستی سر سورمان بی له تواناو ده سلاتی خداو به گه وره زانینی بی.

﴿قَالَ كَذَلِكَ﴾ په روه ردگار پیی گوت: نه وهی تو ده یلی راسته دروستکردنی مندا ل به بی باوک جیگای سر سورمانه بو تو، به لام بو خدا شتیکی ئاسان و ساکارو ئاساییه. ﴿اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ﴾ خدا چی بوئ ناوا دروستی ده کا.

جا له بهر جیاوازی نیوان داستانی (زه که ریا) و (مهریم) له باره ی عه جایه بی یه وه؛ له داستانی زه که ریا دا فهرمووی: ﴿يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ﴾ بو داستانی مهریم فهرمووی: ﴿يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ﴾ چونکه به پروالته رووداوه که ی زه که ریا هینده ی رووداوی مهریم سر سور هیته ر نیه، عاده تیش وایه ماده ی (فعل) به زوری بو نه و شتانه به کارده هیتری که به پروالته به پیی هوکاری که ونی پهیدا ده بن، به لام ماده ی (خلق) بو رووداویک به کارده هیتری که زیده ئیبداعی تیدابی و به خوا نه بی به که سی تر نه کری!! بۆیه ده گوتری (خلق الله السموات والأرض) به لام ناگوتری: (فعل الله السموات والأرض)، بۆیه پهیدا بوونی یه حیا له دایک و باوکیکی پیرو که نه فت هه رچهنده جیگای سر سورمانه بو زه که ریا له و روو وه که وینه ی زه که ریا و خیزانه که ی به پروالته مندا لیان نابی، به لام پهیدا بوونی عیسا سر سور هیته ر تره چونکه له قانون و یاسای سروشت به ده ربوو، بۆیه ته عبیردانه وه له و رووداوه به (یخلق) شیوا تره له

(یفعل).

﴿إِذَا قُضِيَ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾ که خودا ویستی شتیک بینیته دیو کاریک نه‌نجام بدا، هر نه‌ونده ده‌فهرموی: بیهو نیتر ده‌بی، چرکه‌یه‌ک دوانا‌که‌وئی و یه‌ک‌سهر دیته دی! نه‌مه ره‌نگدانه‌وه‌ی توانای ره‌هاو هاتنه‌دی ویست و ئیراده‌ی خودایه، وینه‌کیش‌انیکه بوجی‌به‌جی‌بوونی ویسته‌مه‌نی زاتی خو‌یه‌تی به‌بی دوا‌که‌وتن، به‌شیوه‌ی فهرمان‌ره‌وایی و کار‌ره‌وایی و ده‌ست رو‌یش‌توویی ره‌ها. نه‌م جو‌ره‌پی‌ی ده‌گوترئ نه‌مری ته‌کونی، نه‌مریکی تر هه‌یه‌پی‌ی ده‌گوترئ نه‌مری ته‌کلیفی که بریتیه‌یه له‌و فهرمانانه‌ی که خودا به‌نیگا‌و سرووش به‌ پیغه‌مبه‌رانی راده‌گه‌یه‌نی و ده‌کوو (أَقِمْوا الصَّلَاةَ، آتُوا الزَّكَاةَ، لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ) نه‌وانه‌ی بروایان به‌ره‌هایی ده‌سه‌لاتی خودا نیه‌و ئینکاری نایه‌ته‌کانی ده‌که‌ن دان به‌وه‌دا نائین که عیسا به‌بی باوک بووبی!!

﴿وَيَعْلَمُ الْكِتَابُ﴾ هه‌روه‌ها فی‌ری نووسین و خه‌تی ده‌کا ﴿وَالْحِكْمَةُ﴾ فی‌ری زانستی راست و ره‌وان و هه‌ل‌نهر بؤ کرداری به‌سوود ده‌کا، ﴿وَالتَّوْرَةُ وَالْإِنْجِيلُ﴾ شاره‌زای ته‌وراتی ده‌کا که بؤ مووسا نیردراوه، له‌ نه‌ینی بریاره‌کانی ته‌ورات شاره‌زای ده‌کا، هه‌روه‌ها فی‌ری حوکم و ناموژگاریه‌کانی ئینجیلیشی ده‌کا که بؤ خو‌ی نیردراوه ﴿وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ ده‌یکا به‌ پیغه‌مبه‌رو ره‌وانه‌ی ده‌کا بؤ ناو نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل.

ریوایه‌ت کراوه ده‌لین: عیسا له‌ته‌مه‌نی سیی سالی‌دا نیگای بؤ هات. سی‌سالی‌ش له‌ناو قه‌ومه‌که‌ی دا پیغه‌مبه‌رایه‌تی کردو دوایی به‌رزکراوه‌ته‌وه بؤ ئاسمان. که ده‌کریته پیغه‌مبه‌ر به‌لگه له‌سهر راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی خو‌ی ده‌هینیته‌وه ده‌لی: ﴿أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ نه‌من له

خوداوه نیشانهی راستی پیغهمبهرایهتیم بۆ ئیره هیناوه که بههره
پیغهمبهرایهتیم دهچهسپینئ، نهویش نهویه ﴿أني أخلق لكم من الطين
كهيئة الطير فأنفخ فيه فيكون طيرا ياذن الله﴾ له قور شیره وهیکهلی
بآندهیهک ریک دهخه، دواپی فوی پیدادهکه بهفرمانی خودا گیانی
بهبردا دهکریو وهکوو بآندهی تر دهکهوئته پهروازه دهفری.

دهگیرنهوه که عیسا عليه السلام بانگهوازی ئایینی خوی بلاوکردهوه
موعجیزهی پیغهمبهرایهتی خوی نیشان دان، داویان لی کرد که
شهمشهکهیرهکه دروست بکا، نهویش پارچه قورپکی هیناوه ریکی
خست و فوی پیداکردو بوو به بآندهیهکی ئاسایی و دهستی کرد به فرین
لهنیوان زهوی ئاسماندا، دهلین: نهو بآندهیه تا لهبهرچاوی خهلهکهکهدا
بوايه دهفریو کهلهپیش چاویان ون دهبوو دهکهوته خوارئ، بۆ نهوهی
لهبآندهی حقیقی جیا بکریتهوه. ﴿وأبرئ الأكمه والأبرص وأحي الموتى
ياذن الله﴾ ههروهها کویری زکماک و بهلهک چاک دهکهمهوه، بهئیزن و
یارمهتی خوا مردوو زیندوو دهکهمهوه. بۆزهش نهو دوو جوړه
نهخۆشییهی باس کردن چونکه لهو روژگارهدا نهو دوو نهخۆشیه -
ههرچهنده زانیاری پزیشکی پیشکهوتوو بوو - بهلام پزیشکهکان
نهیاندهتوانی چاری نهو دوو نهخۆشییه بکه. جا چونکه لهو روژگارهدا
زانیاری پزیشکی پیشکهوتوو بوو بۆیه پهروهردگار موعجیزهی لهوهدا
پیشان دان که تییدا پسپۆر بوون، سوننهتی خودا وایه که موعجیزهی
ههموو پیغهمبهریک له توخمی نهو شتانه بی که لهو روژگارهدا باو
بووبیو نهو نهتهوهی که پیغهمبهرهکیان بۆ نیردراوه تییدا پسپۆر بووبن،
بۆ نمونه چونکه له روژگاری مووسادا میصریهکان له سیحرو
جادووبازی دا پسپۆر بوون، بۆیه پهروهردگار موعجیزهی عهصای دا به
مووسا، ماره درۆزنهکانی سیحربازهکانی قووت دان، نهو سهردهمهی

هەزەرەتی (محمەد) ی تێدا رەوانە کرا روژگاری زمانپەوانی و بە لاغەت و رەوانبێژی بوو، چاخی پێشبرکێی شاعیر و وێژەر بوو، بۆیە موعجیزە ی پێغەمبەر ﷺ قورئان بوو؛ کە فەرماشتیکی رەوانبێژی وابوو کە تەحەددای هەموو عەرەب و رەوانبێژو قسەزەن و وێژەرانی ئەو سەردەمەو هەموو چاخەکانی دوا ئەوکاتەشی کرد، تەحەددای کردن کە بتوانن وێنە ی ئەو قورئانە بخەنە پوو، بە لکو بە تەحەدداو پێی گوێن: ئەگەر هەموو ئادەمیزادو ئەجندە کۆبێنەو ناتوانن وێنە ی ئەم قورئانە -تەنانەت دە سوورەتی، بە لکو تاقە سوورەتیکیشی- بخەنە روو، ﴿وَأَنْتُمْ بِمَا تَأْكُلُونَ وَمَا تَدْخُرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ﴾ هەروەها هەوالتان دەدەمێ بە جوێ ئەو خواردە مەنبەیی کە دە یخۆن و، ئەو ی پاشە کەوتی دە کەن بۆ روژیکێ تر، بە لێ دەیتوانی خەبەر بدا بە هەموو کەسیک بەو ی کە ئەو روژه خواردوونەتی و ئەو ی کە بە زەخیرە هەلی گرتووە بۆ روژیکێ تر.

جوداوازی نێوان هەوالدانێ پێغەمبەرەن بەشتی غەیبی و هەوالدانێ ئەستێرەناس و کاهین و فالگرەو بەشتی نادیار، ئەو یە پێغەمبەر بەهۆی پێراگەیانندی خودا هەوالە کە دەداو پشت بەشتی تر نابەستی، بەلام ئەستێرەناس و کاهین پشت بەریگە ی فرت و فیل و چاوبەست و حیساب و تاووتوێ کردنی حیساب و قاعیدە ی تایبەتی خوێ دەبەستی، پەنا بۆ چەند ھۆکاریک دەبەن کە سەردە کیشن بۆ زانینی برێ هەوال کە زۆرجار چاوبەستی بەکەشی بۆ ئە نجام نادری!!

﴿إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لِّكُمْ﴾ بێگومان لەو موعجیزانە ی باسکران نیشانە ی گەورەو ناشکراو بەهێز هەن لەسەر راستیی پێغەمبەراییە تیم و شایانی ئەو یە کە ئیوە پەند وەر بگرن و بیربکەنەو و تێبگەن کە من لە پەيامە کەمدا راستگۆم و پێغەمبەر و رەوانە کراوی خودام بۆ ناو ئیوە، دەزانن کە من لە راگەیانندی فەرمان و نەه ی بەکانی پەر وەردگادا

راستگرم. ﴿إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ ته گهر راست ده کهن پرواتان به
یه کتابه رستی و پیغه مبه رایه تی مووسا و فه رمان و نه هی یه کانی ته ورات
همیه، چونکه نه وهی من بانگه وازی بۆ ده کم پیش من ته وراتیش
رایگه یاندوه و مووسا بانگه وازی بۆ کردوه، ﴿وَمَصَدَقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيِّهِ مِنَ
التَّوْرَةِ﴾ هاتووم نه حکامی ته ورات دوویات بکه مه وه بیچه سپینم و
پشتگیری لی بکم، نه ک حوکه کانی هه لوه شینمه وه دژی بوه ستم!
مه گهر بری حوکم که له سهرتان گرانو لیتان ته نگ کراوه سووکی بکم
﴿وَلَا حِلَّ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي حُرِّمَ عَلَيْكُمْ﴾ بری خواردن و نیش که لیتان
قه دهغه کراوه ن بۆتان حه لال و رهوا بکه مه وه وه کوو نهو شتانهی که
له نایه تی (۱۶۰) ی سوورته تی (النساء) دا که ده فره موی: ﴿فَبِظُلْمٍ مِنَ
الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أُحِلَّت لَهُمْ﴾ ده لیتن: نهو شتانهی له نه ته وهی
نیسرائیل یاساغ کرابوون گوشتی ماسی و گوشتی و شترو بهزو نیشکردن له
روژی شه مه دا بوو.

﴿وَجَنَّتْكُمْ بَايَةَ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ نیشانه دوا نیشانه م له خوداوه بۆ هینان
که ده بنه شایه ده سهر راستگویی و راستی پیغه مبه رایه تیم، راستی نهو
په یامه ی پیم راگه یاندوون، وه کوو دروستکردنی بالنده و فرینی، چاک
کردنه وهی کوپرو به لسه ک و زیندوو کردنه وهی مردوو، هه والدان له شتی
غهی بی و نادیار. بۆیه هینانی نیشانه و نایه ته کانی خودای دووباره کرده وه
بۆ نه وهی هم فرمانه ی له سهر هه لستینن که ده فره موی: ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ
وَأَطِيعُوا﴾ که واته له خودا بترسن و سه ریچی فرمانه کانی مه کهن،
به قسه ی من بکه ن و نه وهی پیتان ده لیم نه نجامی بده ن و به پیر
بانگه وازی یه که مه وه وهرن که بنه مای سهره کی بریتییه له یه کتابه رستی
﴿إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ فَاعْبُدُوهُ﴾ بیگومان (الله) خودای من و نیه شه
په رستشی بکه ن و بیپه رستن، نه وه ریگه یه کی راست و بی پیچ و په نایه و

هه موو پیغه مبهراڼ له سهری کوکن و ههر نهم ریبازه ئاده میزاد ده گه یه نئی به کامه راڼی دونیاو قیامت و ههر که سئی له م ریبازه لابدا گومراو سهرلی تیک چوو! ﴿هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾ نه وهی که پیتان ده لیم و پیم را گه یاندوون ریبازیکی راست و ره وانه، هه موو پیغه مبهراڼ له سهری کوکن و له ناستی دا یه کران!!

نهمه پوخته ی نهرکی پیغه مبهرا یه تییه: فرمان به ته قواکردن و گهردنگه چی بوخودا، یه کتاپه رستی، ئیعتیراف به به ندایه تی بو خودا!

هه لویستی عیسا له گهل قه و مه که ی به خاوهڼ باوهرو بی باوه ریا نه وه

﴿فَلَمَّا أَحَسَّ عِيسَى مِنْهُمُ الْكُفْرَ قَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى

اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ بِأَنَّكَ مُسْلِمُونَ

﴿٥٢﴾ رَبَّنَا ءَامَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ

﴿٥٣﴾ وَمَكْرُؤًا وَمَكَرَ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَكْرِينَ ﴿٥٤﴾ إِذْ قَالَ

اللَّهُ يَٰعِيسَى ابْنِي مُتَوَقِّعْ رَافِعُكَ إِلَيَّ وَمُطَهِّرُكَ مِنَ الَّذِينَ

كَفَرُوا وَجَاعِلِ الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ

ثُمَّ إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ فَأَحْكُم بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٥٥﴾ فَاَمَّا

الَّذِينَ كَفَرُوا فَاعَذِّبْهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ

نَصِيرِينَ ﴿٥٦﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ

أُجُورَهُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٥٧﴾ ذَلِكَ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ مِنَ

الْأَنْبِيَاءِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ ﴿٥٨﴾

ئه مجار پاش ئه وهی که پهروهردگار باسی موعجیزاتی عیسای کرد، داستانی ئه وه پیغه مبه ره له گه له قه ومه که ی دا ده گێرته وه، که بانگی کردن بو ئیمان هینان: بڕیک بڕوایان پێ کردو، ئهوانی تر روویان لێ وه رگێرا، زوربهی جوله که بڕوایان پێ نه کردو که وتنه نه زیه تدان و گالته پیکردنی، به لا قرتیوه پتیان ده گوت: عیسا! پیمان بلێ: فلان نه مپو چی خوار دو وه چی پاشه که وت کردو وه؟ عیسا وه لامی راستی ده دانسه وه، ئهوان قه شمه رییان پێ ده کرد! ماوه یه ک ئه مه حالته درێژه ی کیشا، ئیتر جوله که ویستیان بیکوژن و له کۆل خۆیانی بکه نه وه، ئه ویش تر ساو خۆی شارده وه لیان، ماوه یه ک له گه له دایکیدا جێ گۆرکی ی ده کرد، جا که دلنیا بوو که جوله که لیبراون بو کوشتنی، شه ویک له شه وان قوتاییه کانی - که دوانزه کهس بوون - کۆی کردنه وه، ویستی نامۆژگاریان بکاو بزانی ئاخۆ تا چ نه ندازه یه ک ئه وه شوینکه وتوانه ی ناماده باشی بانکه وازی کردن و خۆبه ختکردن له پینا و په یامه که ی دا؟؟

﴿فلما أحس عيسى منهم الكفر﴾ کاتیک عیسا ههستی کرد که قه ومه که ی سوورن له سه ر کوفرو به رده وامن له سه ر گومراییی و به ته وای له وه هه لویسته یان دلنیا بوو ویستی بزانی کێ به دلسوژی له گه لیدایه، ﴿قال من أنصاري إلى الله؟﴾ کێ یارمه تیده رمه بو بانگه وازکردن و خۆ ده خاته ریزی ئه وانه ی بانگوازی بو لای خودا ده کهن؟؟ کێ له وانه ناماده باشی خۆی نشان ده دا بو شوینکه وتنم و واز له عاده ت و هه وای خوازی خۆی ده هینی و لێ ده بری بو یارمه تیدانی پیغه مبه ره که ی؟؟

﴿قال الحواريون نحن أنصار الله﴾ هه قاله دلسوژه کانی عیسا، قوتاییه کانی به یه ک ده نگ و تیان: ئیمه یارمه تیده ری ئایینی خوداین و چی بتوانین دریغی ناکهین، مال و گیانمان له پینا و په یامه که ت دا ده به خشین و پا به ندی ته علیمات و به رنامه ی پیرۆزت ده بین و واز له داب

و عادهتی کۆنینه مان دههینین! ﴿آمنا بآللہ﴾ بروامان به خودا هیه، نیمانمان به تاک و ته نیایی پهره ردگار به هیزو پته وه، ﴿واشهد باننا مسلمون﴾ تو شاید به که ئیمه موسولمانی ته واین، موسولمانه تی بهم واتایه: که ئیمه گهردنکه چی فهرمانی خوداین و پابه ندی نامۆزگاریه کانین، همیشه ملکه چ و فهرمانبه ردارین .

نهمه به لگه یه کی به هیزو روژنه که ئایینی ئیسلام په سهندکراوی خودایه و هموو پیغه مبه ریک بانگه وازی بو کردوو، هه رچهنده بری جیا وازی له روالهت و حوکم و هه لئس و که تیاندا هه بووبی.

بۆیه ش داوای شایه تیایان له عیسا کرد، چونکه پیغه مبه ران روژی قیامهت شایه دی بو گه له کانیا ن ده ده ن! ئه مجار که وتنه پارانه وه و لالانه وه و عه رزو حالێ خۆیان ئاراسته ی پهره ردگار کردو و تیان: ﴿ربنا آمنا بما أنزلت﴾ خودایه! ئیمه نیمانمان هینا وه به و حوکم و یاسایه ی له کتیبی خۆتدا ناردووته خواری ﴿واتبعنا الرسول﴾ شوین په یامی پیغه مبه ره که ت - که عیسا ی کوری مه ربه مه - که وتووین و پابه ندی ئه و نامۆزگاری یانه ی که له زاتی تو وه بۆی نیردرا وه، ﴿فاکتبنا مع الشاهدین﴾ له پیزی شایه دو گه واه ی ده ران بمان نووسه؛ ئه وانه ی شایه دی ده ده ن له حال و چۆنیه تی پیغه مبه ران له گه ل گه له کانیا ندا.

باسکردنی (الاتباع = شوینکه وتن) دوا ی وشه ی (آمنا) به لگه یه له سه ر ئه وه که نیمانه که یان گه یشتۆته پله ی یه قین و دنیایی و بالاده ستی به سه ر نه فسیاندا و هه لئهر بو کرد وه ی چاک، چونکه زانیاری راست کرده وه ی چاکی ده که ویته وه.

ئه مجار پهره ردگار باسی هه لۆیستی کۆمه لێک جنوله که ده کاو ده فهرموی ﴿ومکروا﴾ فرت و فیلایان کرد بو له ناو بردنی عیسا، واته کۆمه لێک جوله که به ره هه نومایی کردنی (یه هوذا) پیلانیکیان ریکخست

بۆ کوشتنی عیسا علیه السلام به شیوه یه کی ناجوانمردانه، نه و دلپیس و خوانه ناسانه ههستان به فیتنه یی و دوو زمانی کردن له لای پاشای رۆمانی نه و رۆژگاره که نه ویش خوانه ناس و مله ورپکی سته مکاربو و ناوی (بیلاطس) بوو پێیان وت: که کابرایه ک پهدا بووه سهر له خه لکی ده شیونیی و له ملکه چی بۆ پاشا ژوانیان ده کاته وه، مسکین و ره شه خه لکه که تیک ده دا، باوک و کور له یه ک ده کا، هه تا وایان له (بیلاطس) کرد که سه لاهیه تی ته وایان بداتی بۆ له ناو بردنی. نیتر جوله که کان ده سته یه کیان سه رباز ناردن له گه ل یه هوذا - که یه کییک بوو له قوتاییه کانی عیسا و دوو پروو بوو: عیسا له وه پێش ههستی پێ کرد بوو که دل ره ش و خوانه ناسه و له گه لیدا نیازی پاک یه - که گه یشتنه نه و شونیه ی عیسای لی بوو ته شریفی له و کاته دا له باخچه یه ک دا نویری ده کرد له نزیک هۆده یه ک که قوتاییه کانی (الحواریون) ی تیدا نووستبوون! عیسا له نوێژه که ی دا ههستی به هاتنی سه ربازه کان کرد ترساو خۆی خسته ژووری قوتاییه کانه وه و له په نجه ره که یه وه ده رچووه ده ره وه! یه هوذا که پێشهنگی ده سته تیروزیسته که بوو چووه ژووره که وه به لام له وی دا عیسای نه دی ﴿وَمَكْرًا لِّلّٰهِ﴾ خوداش سزای فرت و فیله که ی به م جوړه دانه وه، ره نگ و روخساری عیسای به سه ره یه هوذا دا کیشا به جوړیک قوتاییه کانی به خه بهر هاتن یه هوذا یان به عیسا زانی! نیتر یه هوذا که عیسای به رچاو نه که وت هاته ده ره وه، وتی: عیسا لی ره نه، سه روکی ده سته که که یه هوذا ی بینی به عیسای زانی و فره مانی دا به گرتن و کوشتنی، یه هوذا هاواری لی هه لساو وتی: من یه هوذا م کابرای سه ره ده سته وتی: نه گه ر تو یه هوذا ی نه ی کوا عیسا؟؟ یه هوذاش وتی: ده ی باشه که من عیسا م نه ی یه هوذا کوانی؟؟ به لام سه روکی ده سته که گوئی به نه مه نه دا و فره مانی دا یه هوذا یان به رد و کوشتیان. ﴿وَاللّٰهُ خَبِيرُ الْمَاکِرِيْنَ﴾

پهروهردگار باشتترین سزاده وهی قیلبازانه! بهراستی سزای پراو پری
 قیلبازان ده داته وه، ده بی قیلبازی له ئه مه زیاتر چی بی یه هوذایه ک به فیل
 خو بکا به هه قال و قوتابی عیساو به چیه ریزی حه وارییونه وه و خو بی به
 دلسوزو بانگه وازیکه ر پیشان بداو له پاشمله جاسووسی به سهر عیساوه
 بکاو، نه پنی یه کانی روژ به روژو سات به سات به جووله که خوانه ناسه کان
 بگه یه نی؟؟ جووله که کانیش پیلانی دلر ه شانیه بی بکیشن و له لای پاشای
 خوانه ناس ناوا به و جوړه خوینی بکه نه کاسه وه؟؟ سه رباری نه وه ش
 یه هوذا خو ری نیشاندهر بی و پیش کومه لیک جووله که بکه وی و بچی بو
 نه وهی عیسا له ناو به ری؟؟ نهی ده بی سزا له نه مه شیاو تر و چی بی؟؟ له و
 حله دا که یه هوژا روخساری عیسای به سهر دا بکیشی و به عیسای بزائن و
 بیگرن و بیکوژن؟ هه رچه نده هاوار بکا بلای: من عیسا نیم، پی ی باوهر
 نه کهن و بیبهن چوار میخه ی بکیشن، نه وهی به خه یالی خو بی عیسای
 نه خشه کیش کردبوو به سهر خو بی دا بشکیتته وه.

به لی پیلانیان داناو ویستیان عیسا بگرن و بیکوژن و هه لیواسن.
 پهروهردگاریش ویستی بو لای خو بی به ری بکاته وه و پاکی بکاته وه
 له تیکه لی نه و خوانه ناسه پیسانه، ویستی ریزی لی بگری و
 شوینکه و توانیشی بخاته ژوور نه وانه وه، که کفرن تا روژی قیامه ت!
 ویستی خودا هاته جی و فرت و فیل پیلانگیپان و سته مکاران پووچه ل
 بو وه.

به لی بیگومان خودا باشتترین ته کبیرکه رو پیلان جی به جی که رو پته و
 ترو به هیترترو به تواناتره .. که سیکه که بتوانی زیان به و کومه له
 پیلانگیپره بگه یه نی و ویستی خو بی به نه نجام بگه یه نی و نه مجار لیان
 بگه ری له گومرایی خو بیان دا سه رگه ردان بن و پییان وابی پیلانه که یان
 جی به جی کردوو و ثاره زوی خو بیان هیناو ته یی. به لام له راستی دا وایه !!

به پیچیه وانه وهیه.

نیمای نه بو حه بیان ده لئی: مانای ﴿والله خير الماکرین﴾ نه وهیه که خودا پاداشی خیره و مه ندان به فاضل و گه ورهیی خوئی ده داته وه، سزای سته مکارانیش داد و ه رانه نه نجام ده دا، چونکه نه و کردگاریکی حق و راسته.

نه مجار پهروه ردگار باسی بهرز کردنه وهی عیسا بو ناسمان ده کاو، رووی خیطاب ده کاته پیغه مبهری نیسلام و ده فهرموئی: ﴿إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ارْأُفَعْكَ إِلَيَّ﴾ نهی محمد! یادی نه وه بکمره وه که پهروه ردگار به عیسای فهرموو: نهی عیسا! نه من له کاتی دیاری کراودا گیانت ده کیشم و بهرزت ده که مه وه بو لای خوّم.

راقه که ران (مفسرین) ی قورئان له مانای نه م نایه ته دا دوو جوړ مانایان لی دا وه ته وه:

(۱) ده لئین: نایه ته که پاش و پیشی تیدایه، واته: بهرزت ده که مه وه بو لای خوّم و پاکت ده که مه وه له کردارو هه لویستی نه وانه ی کافرو خوانه ناسن، نه مجار پاش نه وهی ده تنیره وه بو سهر زه وی - گیانت ده کیشم. واته: پهروه ردگار عیسای به جه سته و گیانه وه بهرز کردو ته وه بو ناسمان، له پیش دنیا ویران بوون دا به ماوه یه ک ده ی نیریته وه بو سهر زه وی بو نه وهی پهیره وی. شه رعه تی نیسلام بکاو بانگه وازی بو بکا، نه مجار خودا گیانی ده کیشی! فهرمووده ی صه حیج پشتگیری نه م رایه ده که ن. پیغه مبه ر ﴿لَعَلَّكُمْ يَهْتَفُونَ بِهٖ﴾ له حه دیشک دا ده فهرموئی: (إِنَّ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَاجِعٌ إِلَيْكُمْ قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ) دلنیا بن که عیسا نه مردو وه، بیتگومان دیته وه بو لاتان پیش نه وهی روژی قیامت دابی.

(۲) ده لَین : ﴿مَتَوَفِّکَ﴾ به مانای مردنی عاده تییه . ﴿وَرَأَیْکَ﴾ مه به ست بهرزکردنه وهی گیانی و پیدانی پله و پایه ی قیامه تییه ، وه کور ده رباره ی ئیدریس ده فمرموی : ﴿وَرَفَعْنَاهُ مَکَانًا عَلِیًّا﴾ مریم / ۵۷ . نه و کاته مانای ﴿إِنِّی مَتَوَفِّکَ وَرَأَیْکَ إِلَیَّ﴾ بهم جوړه ده بی : نه ی عیسا ! من ده تمریم و دوا ی مردن ده تخمه شونتیک ی بلندو پله و پایه ی بهررت ده ده می .

زوربه ی زانایانی ئیسلام رای یه که میان به لاوه په سنده ، ره بیعی کوری نه نه س ده فمرموی : مه به ست له (متوفیک) خه ولیخستنه ، به لگه مانا نه م نایه تییه که ده فمرموی : ﴿وَهُوَ الَّذِی یَتَوَفَّاکُمْ بِاللَّیْلِ﴾ الانعام / ۶۰ یان ﴿أَ لَهِ یَتَوَفَّى الْإِنْفُسَ حِینَ مَوْتِهَا وَالَّتِی لَمْ تَمُتْ فِی مَنَآمِهَا﴾ الزمر / ۴۲ .

نه و هتا لم دوو نایه ته دا ماده ی (وفاة) به مانای خه واندن هاتووه . پیغه مبریش ﴿﴾ که له خه و هله دستا نه م دو عایه ی ده خویند و ده ی فمرموو : (الحمد لله الذی اَحْیَاَنَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا) . ئیمامی قورطوبی ده فمرموی : رای په سنده و ریک و پیک نه وه یه : که عیسا بهزیندووی بؤ ناسمان بهرزکرایته وه . به بی نواندن و مراندن . ئیمامی طه بهریش نه م رایه ی به لاوه په سنده ، نه م رایه له ئیینوعه باسه وه گپر دراوه ته وه .

په روه ردگار داستانی بهرزکردنه وه ی عیسا بؤ ناسمان و به دروخستنه وه ی هله نواسین له چنده نایه تیک ی تر دا باس کردووه و ده فمرموی : ﴿وَبِکْفَرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلٰی مَرْیَمَ بُهْتَانًا عَظِیْمًا ، وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِیْحَ عِیْسٰی ابْنَ مَرْیَمَ رَسُوْلَ اللّٰهِ ، وَمَا قَتَلُوْهُ وَمَا صَلْبُوْهُ وَلٰکِنْ شُبِّهَ لَهُمْ ، وَإِنَّ الَّذِیْنَ اَخْتَلَفُوْا فِیْهِ لَفِیْ شَکٍ مِّنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ اِلَّا اَتْبَاعُ الظَّنِّ . وَمَا قَتَلُوْهُ یَقِیْنًا بَلْ رَفَعَهُ اللّٰهُ اِلَیْهِ وَكَانَ اللّٰهُ عَزِیْزًا حَکِیْمًا ، وَإِنَّ مِنْ اَهْلِ الْکِتَابِ اِلَّا لَیُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ ، وَیَوْمَ الْقِیَامَةِ یَكُوْنُ عَلَیْهِمْ شَهِیْدًا﴾ النساء / ۱۵۶ - ۱۵۹ .

راناو له (قبل موته) دا، ده گهر پتموه بۆ عیسا، واته: هه ریه کێ له نه هلی کیتاب نیلا پیش مردنی نیمان به عیسا ده هینن، مه بهستی نهو کاتهیه که عیسا دیتمهو سه ر زه وی پیش روژی قیامت، نهو کاته هه موو نه هلی کیتاب نيمانی پی ده هینن، چونکه عیسا سه رانه وه رنا گریو جگه له موسولمان بوون هیچ هه لو یستیکی تریان لی قبول ناکا؟! ﴿ومطهرک من الذین کفروا﴾ پاکت ده کهینهو لهو شهرو نه گبه تیهی که ده یانه وی تووشت بکه ن، رزگارت ده کهین لهو ره وشته ناشیرینانهی که ده یانه وی پال تو یان بده ن، ویزای نهو هه ش ﴿وجاعل الذین اتبعوک فوق الذین کفروا﴾ نهو ناده میزادانهی شوینت ده کهون و نیمانن پی ده هینن، بروایان وایه: که تو بهندهو ره وانه کراوی خودای ته صدیقی هه لو یستی میژوویت ده کهن که ده لی من هاتووم ﴿ومبشرا برسول یأتی من بعد اسمہ أحمد﴾ مژده ده ده م به هاتنی پیغه مبه ریک که له دوای من دی ناوی نه حمده، نه مجار نیمان به پیغه مبه ری نیسلام ده هینن. نه وانه ده خهینه ژووو نهو جوله کانهی که فیلیان لی کردیو به درو یان خسته وه، به په یامی تو په ندیان وه رنه گرت و هه ر له سه ر گو مریای خویان مانه وه و ده مهیننه وه.

ئه م به رز کردنه وه پله پیدانه له بواری بروا راستی و نه ده ب و ره وشت به رزیو به لگه به هیزی دا ده بی، ئه م پایه و مه قامه بۆ خاوه ن بروایان و شوینکه وتووانی تو به سه ر نه وانهی که بروای پروپو چیان هه یه و تو به کوری خودا یان به خودا ده زانن. ﴿الی یوم القیامة﴾ تا روژی قیامت نه مه حالیان ده بی. ﴿ثم الی مرجعکم فأحکم بینکم فیما کنتم فیہ تختلفون﴾ پاشان گه رانه و تان بۆ لای نيمه یه، له روژی زیندوو برونه و هه دا حوکم ده که م له نیواتاندا، نهو شتانهی نیزاعتان تییدا هه یه بۆ تان یه کالا ده که مه وه، هه موو راستی و درو یه ک ده ده که وی، چه و اشه کردنی سه ری پیچیکه ران

دهرده که وی! نه مجار پاداشی حه قخوازان و گومرایان دیاری ده کوا
 ده فهرموی: ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَأَعَذِبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
 وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ﴾ جا نهوانه ی پروایان به په یامی عیسا نه و به درویان
 خسته وه - که جوله که کانن - نه وه له دونیا سزای به تیشیان دده م؛
 به ژبرده سته یی و به کوشتن و دیلی و کویلا یه تی و گه لی شتی تر، سزای
 قیامه تیشیان ناگری دۆزه خه که گه لی به تیش تره، ئیترئو کاته
 یارمه تیده ریان نابی و کهس لای خیریان لی ناکاته وه. ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا
 وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ﴾ به لام نهوانه ی که پروایان به په یامی
 عیسا کردوه و دانیان به پیغه مبه رایه تی نه ودا ناوه. (یان نهوانه ی که
 پروایان به تو کردوه نه ی محمد! دانیان به پیغه مبه رایه تی تودا ناوه و
 گهر دنکه چی یاسای نیسلام بوون) ویرای نه و پروا پته وه یان کرده وه ی
 چاکیش ده کهن و واز له کرداری خراب ده یئن. نهوانه پاداشی ته وایان
 ده داته وه. ﴿وَاللَّهُ لَا يَحِبُّ الظَّالِمِينَ﴾ خودا دۆستایه تی نهوانه ناکا که
 سته مکارن و مافی خه لکی زهوت ده کهن، یان شت له شوینی خوی
 دانانین، نه وه ی که شیایو په رستنه ناپه رستن و، نه وه ی شیایو
 خودایه تی نی به به خودای ده زانن. بیگومان نه مه هه ره شه یه بو
 خوانه ناسان و مزگینی تیدایه بو نهوانه ی پروایان به خودا و پیغه مبه ران
 هیه. ﴿ذَلِكَ﴾ نه وه واله لانه ی بۆمان گیرایته وه دهرباره ی داستانی
 عیسا و مهربه می دایکی و دایکی مهربه م (خیزانی عیمران)، هه روه ها
 سه رگوزه شته ی زه که ربیا و یه حیای کوری و هه لویستی قوتایه کانی عیسا و
 هه لئو که وتی جوله که کان له ئاست عیسا و په یامه که ی دا، به هوی
 جویرائیله وه ﴿تَتْلُوهُ عَلَيْكَ﴾ بو تی ده خوینینه وه ﴿مِنَ الْآيَاتِ﴾ که
 به لگه ی به هیزن و گه واهی راستی پیغه مبه رایه تی تۆن و به سرووش بۆمان
 ناردووی نه گینا نه خوینده واریکی و هه کو تو نه گهر له سایه ی خواوه نه بی

عیبرەتن، کانی بەهرەو زانیاری لی وەرگرتن. بەلگەی بەهیزن بو بۆپادانی
وەفدی نەجران کە هاتبوون لە بابەت عیساوێ دەمەقالتێت لەگەڵ بکەن.

رەتدانەوێ ئەوانەوێ عیسا بە خوا دەزانن و موباهەلەو نەفرینکردن

لەوانەوێ ئەم رایەیان هەیه

إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٥٩﴾ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُن مِّنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿٦٠﴾ فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِن بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنفُسَنَا وَأَنفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَل لَّعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ ﴿٦١﴾ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَصْصُ الْحَقُّ وَمَا مِن إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٢﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٦٣﴾

پاش ئەوێ لەمەو پێش باسی داستانێ عیساو مەریەمی دایکی
کرد، باسی پەيامەکەو بپرواکردنی کۆمەلێک پێی و پشت هەلکردنی
کۆمەلێکی تر لی، دیتە سەر باسی هەلوێستی دەستەو تاقمێکی تر کە
نە بە تەواوی ئیمانیا بە عیسا هیناوە نە بێ بروایشن پێی، بەلکو ئەم
تاقمەش لە بارەو عیساوێ سەرگەردانن و ریگایان لی تێک چوو، بە
بۆچوونی خۆیان کە دەگوترێ (کلمة الله وروح منه) مانای وایە: خودا
لەمەریەمدا تەواوەتەو تێیدا حلوولی کردوو، یان (کلمة الله) هاتۆتە
شیوە و روخساری ئادەمیزادەو لەیەک کاتدا بووتە ئادەمیزادو خودا،
نێتر پەرەردگار بۆچوونەکنەیان رەت دەکاتەو بەو کە دروستکردنی

ئادەم عەجایەب ترە لە دروستکردنی عیسا! جا بۆ پووجەل کردنەوێی رایەکیان ئەوە روون دەکاتەوێی ئەوەی ئەوەم لە قور زۆر گەرمترە لە دروستکردنی عیسا بە بێ باوک، عیسا هەرچۆنیک بیت لە ئادەمیزادیک بەیدا بوو، بەلام ئادەم لە قوریک بێ گیان!

رافە کەرانێ ئێمە دەڵێن: وەفدی مەسیحی نەجران هاتنە خزمەت پێغەمبەر و عەزیزان کرد، ئەو موحەممەد! ئەو تۆ بۆچی جێی بە پێغەمبەری ئەوە دەدەیت؟ عیسایە؟ پێغەمبەر ﷺ فەرمووی کوا من چی خراپم دەربارەی ئەو گوتوو؟ وتیان: ئەو ئەو نە پێی دەڵێی عیسا بەندەي خوايە؟ پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: بەڵێ ئەو بەندەي خودایە، رەوانە کراویەتی بە وشەي (کن فیکون) پەیدا بوو، ئێتر رقیان هەلسا و توو پەوون و وتیان: کوا ئادەمیزادیک بە بێ باوک لەدایک بوو؟ ئەگەر بوو پێمان بڵێ ئێتر پەرەردگار ئەم ئایەتەي ناردە خوارەو و فەرمووی: ﴿إِنَّ مِثْلَ عِيسَى عِنْدَ اللَّهِ كَمِثْلِ آدَمَ﴾ چۆنەتی روودای دروستکردنی عیسا لەلای خۆی کە بە بێ باوک دروستکراوە وەکو چۆنەتی روودای دروستکردنی ئادەم وایە: بەلکو عەجایەب ترە چونکە ئادەم بە بێ باوک و دایک لە قور دروستکراوە، هەردووکیان عیسا و ئادەم یەک خودای کردگاری بەتوانا بەدی هێناون، جا ئەگەر دروستکردنی عیسا بە بێ باوک و ئادەم بە بێ باوک و دایک بۆ ئادەمیزادان جێگای سەر سوێمان بێ بەلایانەو شتیکی گەرم و گران بێ ئەو بۆ خودا شتیکی ئاساییەو بۆ دەسلەت و توانای زاتی بێچوونی کاریکی ئاسانە. کەواتە بۆچی ئادەم بە بێ باوک و دایک دروستکراوە بە کورپی خودای نازان کەچی عیسا کە بە بێ باوک لەدایک بوو بە خودا یا بە کورپی خودای دەزان؟؟ کەوابێ ئاسانی دروستکردنی عیسا لە خودا وەکو دروستکردنی ئادەم وایە کە ﴿خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ﴾ پەرەردگار لە گۆشیکێی مردوو دروستی کردووە، ئەو

گەلە تیکەلاو ناو کردو بوو بە قورپکی لینج و خەست و خۆشکراو، لەو قورە جەستەو شێوەو روخساری ئادەمی ریک و پیک کرد ﴿ثم قال له کن فیکون﴾ پاشان پێی فەرموو بێ بە ئادەمی و روحی بەبەردا کردو بوو بە ئادەمیزادیکێ ئاسایی.

ئەو وێنە ھێنانەو ھێ بە لەیە کچوونی ئەم دوو رووداوە بۆردانی بێ پروایانی تێدا یە، چونکە ئینکاری کردنی دروستکردن عیسا بە بێ باوک و ئیعتیرافکردن بە پەیدا بوونی ئادەم بە بێ دایک و باب شتیکی سەیر و عەقل نایە لەمێنی! بۆ ئەویان نابێ و ئەمیان دەبێ. کە وابوو ئەو خۆدایە ئادەمی بە بێ باوک و دایک دروستکرد؛ ھەر ئەو خۆدایە دەتوانی عیسا بە بێ باوک بخولقینی!! خۆ ئەگەر ئیعیای ئەو کە عیسا کۆری خۆدایە لەبەر ئەوەی باوکی نیە رەوابی؛ ئەو ھەمان ئیدیعا بۆ ئادەم رەواترە! دەی خۆ تا ئیستا کەس نەبوو ئەو ئادەم خۆدا یا کۆری خۆدایە، کەوابی بۆ عیسا ھەر نابێ ئەو بەگوتری!!

بێگومان پەرەردگار ویستوو یەتی توانا و دەسلالتی خۆی بۆ ئادەمیزاد دەرخوا؛ ئادەمی بە بێ نێرو می دروستکردوو، جەوای لەنێر دروست کردوو بەبێ ھەبوونی مێینە، عیسا لە مەریم دروستکردوو بەبێ ھەبوونی نێر باقی ئادەمیزادانی تری لەنێرو می خولقاندوو.

ئەمجار جاریکی تر راستی رووداو کە عیسا و مەریمە می دایکی دووپات کردووە و فەرموی: ﴿الحق من ربك﴾ ئەوەی پێمان راگەیانندی دەربارە عیسا و مەریمە می کچی عیمران و چۆنیەتی داستانەکیان ھەر ئەوە راستە و رووداو کە بەو شێوە بوو؛ عیسا بەندە و رەوانە کراوی خۆدایە و فەرمای خۆدا بە وشە ﴿کن فیکون﴾ لەسکی دایکیا خولقاو!! ئەک وەکو مەسیحی یەکان دەلێن: عیسا خۆدایە یان کۆری خۆدایە، ھەر وەھا وەکو جولەکش نا کە دەلێن: مەریم لە گەل یوسفی

نەجاردا دەستی تێکەڵاو کردوو و پێیان وایە: -خوێنه خواستە- عیسا زۆلە.... پەنا بەخوێنه بوختانی وا، خوێنه نامان بدا!!!

﴿فلا تكن من الممترين﴾ بەهیچ جوریک تۆ دەربارە ی عیسا و دایکی مەكەوەرە گومانەو، گۆی بۆ نیگا و سرووشی ئیمە بگرە.

دڵنیابە چۆنت سرووش بۆ کراوە روودارە کە بەو شیوەیە! تۆ ئەو موخەممەد! لەسەر برۆی پتەوی خۆت بەردەوام بەو دلتارام بە، خۆت لە گومان دوور بخەرەو! رووتیکردنی ئەم نەهێ لیکردنە جەخت ئامیزە - کە ناگۆنجی پێغەمبەر گومانی هەبێ- دووجار سوود بەخشە:

۱- زیادبوونی حەزو ئارەزووی پێغەمبەر ﷺ لەسەر برۆ پتەوی و دلتارامی.

ب- خەڵکی تر کە ئەم خیطابە توندو تیژە دەبیستن کە بەرەو رووی پێغەمبەر ﷺ کراوەتەو، ئیتر شک و گومان لەدلی خۆیان دەردەهاون، چونکە دەلێن: لە کاتیکا ئاوا لەگەڵ پێغەمبەردا خیطاب بکری، دەبێ لەگەڵ ئیمەماناندا چۆن بێ؟؟ ﴿فمن حاجك فيه﴾ ئەمجا هەرکەسیک دەربارە ی عیسا دەمەقالت و موجدەلە ی لەگەڵ کردی ﴿من بعد ما جاءك من العلم﴾ داوی ئەو ی زانیاری راست و دروستت بۆ هات ﴿فقل تعالوا ندع أبناءنا وأبناءكم ونساءنا ونساءكم وأنفسنا وأنفسكم ثم نبتهل﴾ ئەو موخەممەد! پێیان بلی: وەرن! هەریە کەمان بانگی کوڕ و نەو ی خۆمان بکەین، هەرکەسە ئافەرەتی خۆی بانگ بکا، خودی خۆمان و ئێوەش، ئامادەبن، بۆ پارانەو و دوعا کردن، موباهەلە بکەین (موباهەلە بریتی یە لەو دوو لایەن یازیاتر کۆبنەو دوعا لەیە کتری بکەن، داوی لەعنت و نەفرینی خودا بکەن بۆ ئەو کەسە ی کە درۆزن و خەتابارو ستەمکارە، بەبێ ئەو ی دەستنیسانی بکەن) ﴿فنجعل لعنة الله على الكاذبين﴾ نەفرین و لەعنتی خودا لەو کەسە بکەین کە درۆزنەو راستی

چەواشە دەکا...!!

زۆر حەدییە هەن ئەو دەچەسپیتن کە پێغەمبەر ﷺ داوای لە
نەصرانییهکانی نەجران کرد بێن موباهەلە لەگەڵدا بکەن، بەلام ئەوان
نامادەییان تێدا نەبوو، بوخاری و موسلیم رێوایەتیان کردوو کە (العاقب)
سەرۆکی نەصرانییهکانی نەجران کە ناوی (عبدالمسیح) بوو (السید) کە
زاناو قەشەیان بوو، هاتنە خزمەت پێغەمبەر و ویستی موباهەلەیان
لەگەڵدا بکا، یەکیان بەئەوی تریانی گوت: موباهەلە لەگەڵ مەکە!
سویند بە خوا ئەگەر راست بکا و پێغەمبەر بێ موباهەلە لەگەڵ بکەین
هەرگیز کامەرانی بەخۆمانەووە نایین و کەسمان لێ پاشەکەوت نابێ!
ئیت روتیان موباهەلە لەگەڵدا ناکەین، چیت دەوێ دەتەدەین، پیاویکی
پر واپیکراوی خۆتمان لەگەڵ بنێرە، ئەویش فەرمووی هەستە ئەبو عوبەیدە
لەگەڵیان بچۆ! کە ئەبو عوبەیدە راست بوو و فەرمووی ئەم زاتە ئەمینی
گەل و نەتەوێ.

ئەوێ لە نایەتە کە وەردەگیری ئەوێ: پێغەمبەر ﷺ فەرمانی
پیکراوە کە بانگی دەمەقالی و جەدەل چیهکان بکا، بۆ کۆبوونەو بە ژن
و پیاو و دەربارە چۆنیەتی داستانی عیسا موباهەلە بکەن، بۆ خۆشی
موسولمانان کۆبکاتەو بە ژن و پیاو کۆر و کچەو بۆ موباهەلە کردن و
دوعا کردن لێهەکتری ئەمجار نەفرین بکەن لەو کەسێ کە درۆزنەو
دەربارە عیسا شتی ناپارەوا دەلی: ئەم داواکردن و جەخت لەسەرکردنە
بەلگە ئەوێ کە داواکار -کە پێغەمبەر- زۆر لەخۆ رادیو و برۆای
پتەوی بەخۆی راستی بەرنامەکی هەیە، هەر وەکو چۆن مل نەدانی
وەفدی نەجران و خەلکی تیش بۆ موباهەلە کردن، بەلگە یە لەسەر
ترسنۆکی و بێ بنج و بناوانی بەرنامەکیان و، ئەو دەگەیهنێ کە برۆایان
بەوێ نیه کە دەیلێن.

نایەتە کە شتیکی تری گرنگی لی وەردەگیری؛ ئەویش ئەو هیە: کە داوا دەکا بۆ ئەو کۆبونەووە مەصیری بە گرنگە ئافرەتانیشت بەشدارین و هاوبەشی ئەو (مفاضلة) نایینی بەکەن. ئەمە بەلگەیە لەسەر ئەو کە ئافرەت تەنانت لە کاروباری ئاوا گشتیشدا وەکو پیاو وایە، جگە لەچەند شتیگ نەبێ کە لەگەڵ فسیۆلۆجی ئەودا ناگرنجی - وەکو ئەو ناچیتە گۆرەپانی جەنگەووە یان ناگریتە دادوەرو حاکم لە کاروباری جینانیدا - نەگینا لەشتی تردا، شان بە شانی پیاو، ئەمرکی سەرشارنی خۆی ئەنجام دەدا، لەکاتی شەرو پیکداداندا هەرچەندە ناچیتە گۆرەپانی جەنگە کە بەلام لە بواری خزمەتکردنی نەخۆش و دەرمانکردنی جەنگاوەرانی بریندارو نامادەکردنی کەل و پەل بۆیان روۆی خۆی دەبینی!

دەی ئەمە لەکوێ و وەزعی ئافرەتانی موسوڵمانی ئەمڕۆ لەکوێ؟ کە لەبەر تێنەگەیشتن لە کاروباری نایینی خۆیان و هاوبەشی نەکردنیان لەگەڵ پیاوان دا لە کاروباری دونیایی و کۆم. لایەتی دا بەتەواوی لە گۆرپانی ژبانی سیاسی و کۆم. لایەتیدا وەدەر نراون؛ ئافرەتی خێزانە دەولەمەندەکان لە شارو شارۆچکەکان دا هیچ مەبەست و هیواو ئاواتیکیان نیە جگە لە خۆ پازاندنەووە و خۆ جوانکردن و رازاندنەووەی میزو سفرە و خوان!!!

ئافرەتی هەژاریش لە لادێو شارۆچکەکاندا بۆ خزمەتی ناو مال و کشتوکال و بەختوکردنی ئاژەل بەکار دەهێنرێ! هەر دەلێی بۆ کاری ئاژەل ناسایی دروستکراون، لەبەر ئەم حالەتە ئافرەت خۆی لەکن خۆی بێنرخ بوو و پەرەردەو پێگەیانندی لاواز بوو، دەلێی مریشکە بە کپە لە مالداو ئاژەلێ بێ خواوەنە لە بیاباندا، زپە موسوڵمان و وشکە صۆفی و کۆلکە خویندەوارەکانمان ئەم دیاردە نەشتازەیان بەلاو پەسەندەوای لەخەلکی دەگەیهنن کە ئەو هەلویستی نیسلامە بەرامبەر ئافرەت!!

بەلێ بە خێوکردن و پەرورده کردنی کوڕو کچ بەو شیوه نائیسلامی بە
جه مسەری خیزان و کۆمەڵی تێک داوه، فەساد و مۆرانەیی ئەم حالەتە
فەسادییە پەرهی سەند لە تاکتاکەیی کۆمەڵەوه گواستیهوه بۆ هۆزو
عەشیرەت و هەموو گەلانی سەرزهوی گرتەوه.

لەم سالانەیی دوایی دا بە تاییبەتی لەدوای چارەکی یەکەمی سەدهی
بیستەم دا و تەنانەت ئیستاش کۆمەڵتێک هۆشمنەندو رۆشنبیر لەزۆر ولاتە
ئیسلامییەکان دا داوای رزگارکردنی ئافەرەت دەکەن و بەخەیاڵی خۆیان
هەول دەدەن لەو حالەتە نائاسایی بەدا چیدی نەمینییتەوه، دەیانەوێ وای
لێ بکەن هاوبەشی پیاو بکاو، شان بەشانی ئەو لە زانیاری و وێژە
کاروباری ژیا نەوێ سەرشارانی خۆی ئەنجام بدا، ئەم بانگەشەیه
لە گۆچکەیی زوربەیی موسوڵمانان دا جێگای خۆی کردەوه و رێگای چوونە
قوتابخانەیان بۆ ئافەرەت بەرەلا کردەوه، موسوڵمانان هەول دەدەن کچیان
-وێ کو کۆریان- خویندەوار بێ و بڕوانامەیی بالا بێنێ، بەلام لە کاتی کە
خویندن و رۆشنبیری ئافەرەت شتیکی پەسەندەو کاریکی پیروژه، پێویستە
پەرورده کردن و پێ خویندنی ئافەرەت لە چوازی چۆهێ ئایین دا بێ و هەوینی
ئەم خویندەواری پەو رۆشنبیری پە ئەخلاق و رهوشتی ئیسلامیی بێ، داب و
نەرتی ئیسلامییان لەدل و دەروون دا بڕویندرێ؛ ئەگینا خویندەواری پە
کەیی سوود بەخش نابێ!

﴿إِنَّ هَذَا هُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ﴾ ئەم چیرۆکەیی بۆمان گێڕایتهوه
دەربارەیی عیسا هەر ئەوه راستەو واقعیه، ئەک ئەوهی مەسیحی پەکان
بانگەشەیی بۆ دەکەن و دەلێن: عیسا خودایه یان کوڕی خودایه، یان
ئەوهی جولەکە ئیدیعیای دەکەن کە دەلێن: عیسا لەناکامی داوینپێسی
مەریهەم و یوسفی نەجاردا پەیدا بووه!!

﴿وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ﴾ هیچ خودای بەحق و راست و شیاوی پەرستن

نین جگه له خودای تاک و ته نیا! نه مهش ره تدانه وهیه کی تره بۆ فه له کان که ده لّین: خودا سییه می خودا کانه، ﴿وَإِنَّ اللَّهَ لَهُو الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ هیچ خودای به حق نین، جگه له خودای تاک و ته نیا که بیگومان نه و خودای به تواناو ده سه لاتیکی وایه کهس نایویریتی، دانایه کی وه هایه هه موو شتی که له شوینی خوی داده نی. ﴿فَإِنْ تَوَلَّوْا﴾ جا نه گهر نه و خودانه ناسانه دوا ی ته م ناموژگاری و به لگه هی نانه وه و نیشانه ده رختنه له سه ر راستی پیغه مبه رایه تی تو، هه ر پشتیان هه لکردو شوینت نه که وتن و ته صدیقان نه کردی ویه کتاپه رستیان ته نجام نه داو نامادهش نه بوون بۆ موباهه له نه وه دیاره گیره شیرین و ناژاوه گیرن، دلنیا به به سه ریانه وه ناچی چونکه ﴿فَإِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ﴾ بیگومان خودا زاناو ناگاداره به گیره شیرینی و خراپه کاری خراپه کاران و سزای ته وایان ده داته وه، هه ر که سی که له حق لا بداو رووبکاته به تال، نه وه موفسیدو ناژاوه گیره، خوداش به تواناو ده سه لاتیه، هیچی له ژیر ده ست ده رناچی!!

بانگه وازی بۆ یه کتاپه رستی و خودایه رستی له سه ر شیوه ی نایینی

نبیراهیم ﷺ

قُلْ يٰٓأَهْلَ الْكِتٰبِ تَعَالَوْا اِلٰى كَلِمَةٍ سَوَآءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ اَلَّا تَعْبُدُوْا اِلَّا اللّٰهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا اَرْبَابًا مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوْا اشْهَدُوْا بِاَنَّا مُسْلِمُوْنَ ﴿١٤﴾ يٰٓأَهْلَ الْكِتٰبِ لِمَ تُحَاجُّوْنَ فِىْ اِبْرٰهِيْمَ وَمَا اُنْزِلَتْ التَّوْرَةُ وَالْاِنْجِيْلُ اِلَّا مِنْ بَعْدِيْهِۦٓ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿١٥﴾ هَآءُنْتُمُ هَآؤُلَآءِ حٰجَجْتُمْ فِیْمَا لَكُمْ بِهِۦ عِلْمٌ فَلِمَ تُحَاجُّوْنَ فِیْمَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِۦ عِلْمٌ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿١٦﴾

مَا كَانَ إِبْرَاهِيمَ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٦٧﴾ إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٨﴾

لەو پێش قورئان هەموو ئیدیغای مەسیحی یەکانی دەربارە ی خودایەتی عیسا، رەتکردووە، ئەمجار لەم نایەتە ی دوا یی دا بانگی جولەکە و فەلەکان دەکا بۆ ئەو پابەندی بنەما و پوختە ی ئایین ببن، پابەندی ئەو بنەمایانە بن کە هەموو پیغەمبەرێک بانگەوازی بۆ کردووە: کە بریتین لە یەکتاپەرستی و شوێنکەوتنی حەزرەتی ئیبراھیم (باوکی پیغەمبەران) چونکە ئایینی ئەو دەق ئایینی ئیسلام بوو، بۆ خوشی نە جوولەکە بوو نە مەسیحی!

ئێبن و ئیسحاق و ئیبنوجەریر لە ئیبنوعەباسەو (رەزای خوای لی بی) دەفەرموی: مەسیحی نەجران و مالمەکانی جولەکە لەلای پیغەمبەر ﷺ کۆبوونەووە لییان بوو بە دەمەقالی و کێشمە کێشم، مالمەکان گوتیان: ئیبراھیم جولەکە بوو و جگە لە ئایینی جولەکە پەرەوی هیچ ئایینیکی تری نەکردووە!! مەسیحی یەکانیش دەیانگوت: نەخەیر ئیبراھیم بەس مەسیحی بوو! ئێتر ئەم نایەتانە هاتنە خواری کە دەفەرموی: ﴿قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالُوا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ﴾ ئە ی محمد! بە کۆمەڵی جولەکە و فەلە بلی: هەمووتان وەرن و ئامادەبن با بەیەکەو لەسەر بەرنامە یەکی مام ناوەندی و دادوەرانە کۆبێنەووە، ئەو بەرنامە یە کا کەلو پوختە ی بەرنامە ی هەموو پیغەمبەرانە و کتیپە ئاسمانی یەکان لەسەری کۆکن، صوحوف و تەورات و ئینجیل و زەبوورو قورئان لەسەری کۆکن و فەرمایان پێ کردووە و داوای جێ بە جێ کرێان کردووە.

ئەمجار ئەو بەرنامەییە روون دەکاتەووە دەفەرموی: ﴿إِلَّا نَعْبُدُ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا﴾ وەرن با هەموومان جگە لە بۆ خودا بۆ کەسی تر گەردن کەچ نەبین، تەنھا بۆ ئەو خوضووع و ملکەچی بنوینین، پروامان وابێ کە دەسەلاتی رەهاو مافی یاسادانان هەر بە دەست ئەو، هەر ئەو شیاوی ئەوێه کە حەلال و حەرام دیاری بکا! وپرای ئەم پروایەشمان کەس نەکەین بە هاوێل و هاوبەشی، کەس نەخەینە پلەیی خودایەتییهووە پەرستین. زیاد لەوێش ﴿وَلَا يَتَّخِذْ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ هەندیکمان هەندیکی ترمان بە خودا نەزانێ و پێی وا نەبێ کە جگە لە خودا بەختوکرەو هەلسۆرپنەری تر هەن! ئەم نایەتە بەتەواوی یەک خودایی (وحدة الألوهية) یەکتاپەرستی و بەختوکردن و کردگاری و پەروردگاریەتی (وحدة الربوبية) روون دەکاتەووە، بەراستی دەبێ نایین وابێ؛ دەبێ پێغەمبەر وابێ.

ئەمجار بانگەوازی ئەو دەکا کە هەموو ئادەمیزاد بەندەیی خودان و لەپلەیی بەندایەتی دا هەموویان یەکسانن و هیچیان شیاوی ئەو نین ببن بە خودا بەسەر ئەوانی تر دا، ئەم یەکتاپەرستی بە هەموو نایینەکان لەسەری کۆکن و بانگەوازییان بۆ کردووە، پەيامی هەموو پێغەمبەرەکان بوو؛ پەيامی ئیبراھیم و مووسا و عیساو پێغەمبەرانی تریش بوو وەکو دەفەرموی: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ الانبیاء/ ۲۵. واتە: لەپێش تۆدا هیچ رەوانە کراویکی خۆمان نەناردووە ئیلا نیگامان بۆ کردووە کە هیچ خودا نین جگە لە من و هەر من پەرستن. یان دەفەرموی: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ النحل/ ۳۶.

بیگومان لەناو هەموو گەل و نەتەوێهێ کە دا پێغەمبەرێکمان لە خۆیان ناردووە، نیگامان بۆ کردووە کە تەنھا عیبادهتی خودا بکەن و خۆتان لە

پهرستی ملهورو خودانه ناس و ناخوا بیاریزن.

به لئی: بانگه وازییه کی به ویژدانانه یه، بانگه وازییه که هه موو
ئاده میزادان ده خاته یه ک ئاستی به ندایه تی، به بی ئه وه ی جیا وازی
له نیتوان پیغه مبهرو یه کی تر دا هه بی!

به کورتی پتیا بلئی: من و ئیوه بروامان وایه که بوونه وه
دروستکراوی خودایه تی تاک و ته نیایه، هه ر ئه و خودایه به دیهینه رو
هه ئسورپینه ریته! هه ر ئه و پیغه مبهرائی ناردرون بۆ سه ر ئاده میزاد تا
پتیا بابه یه نن خوداویسته و چی جیگای ره زامه ندیی ئه وه، ده ی
هه مووتان وهرن یه ک بگرین و ئه و ئه صل و بنه مایانه ئه نجام به دین و
شوبهات رهت بکهینه وه؛ ئه گه ر له ئایینی مه سیحی دا شتیک هه بوو به
رواله ت ئه وه ی ده گه یاند که عیسا کوری خودایه پتویسته ماناکه ی وا
ئاراسته بکهین که له گه ل ئه صل یه کتاپه رستی دا دژ ئه وه ستی! چونکه
ئیمه هه رگیز برواناکهین عیسا شتیکی گوتبی که مانای وابی بۆخوی
خودایه و ده په رستری، قهت بانگه وازی ئه وه ی نه کردوه که خوی یان
دایکی په رستشیا بۆ بکری، به لکو بانگه وازی ئه وه ی کردوه که ته نها
خودا په رستری و هه ر ئه و به پهروه ردگار بزاسری و بناسری. جوله که
یه کتاپه رست بوون؛ به لام سه رچاوه ی به دبختیا ن له وه وه په یدابوو که شوین
پیاوه ئایینی یه کانیان که وتن، مالمه کانیان ده سکاری ته وراتیا ن کردو
حوکه کانیان گوپین و به ئاره زوی خویان فتوایان بۆ ده دان و ئه وانیش ئه و
فتوایه یان بردنه ریزی حوکه ی خودایی و کوپرا نه په یره ویا ن کردن!

(مه سیحی)یش په یره وه ی ئه م ریبازه یان کردو مه سه له ی (چه ک)
پسو له ی لیخۆشبوون و گونا ه دا پۆشینیا ن په ره پیتا، که زۆر کاریگه ربوو
له کۆمه لگای مه سیحی داو، کار گه یشته ئه وه که که نیشه زوربه ی مال و
دارایی خه لکی له م سۆنگه یه وه قووت بداو داگیری بکا، به جۆریک وای

لێ ھات ئیشی کەنێسە بریتی بوو لە خەڵک رووتاندنەو! سەرەنجام
کۆمەڵێک بەناوی ئیصلاحی ئەو دیاردە نالەبارە سەری ھەلدا ئەویش
گروھێ (پروتستانت) بوون ئەمانە بانگەوازییەکیان بریتی بوو لەو کە
بەھیچ جۆری گۆی لە فتواو بۆچوونی ئەو پیاو نایینیانە نەگیری کە
دینیان کردۆتە پسوولە فروشتن و کاری وا دەکەن لەگەڵ بنەمای ناییندا
یەک ناگرێنەو، ئەم کۆمەڵە ئیصلاح خواھە بانگەوازی ئەوھیان دەکرد کە
نایین تەنھا لەکتیبی پیرۆزەو وەرگیری و تەمی ئەم و ئەو نەکری بە
نایین؛ بە ناشرکرا درژی ئەو وەستان کە عیسا بە خودا یان بە کۆری خودا
بزانری!

عەدی کۆری حاتم دەگیرێتەو دەلی ھاتمە خزمەت پیغەمبەر ﷺ
(صەلیب)یکی ئالتونم لەمدا بوو، پیغەمبەر پێی فەرمووم: ئەو
عەدی ئەو بتە لە ملت دابکەنەو فریادی بدە! گوێشم لێ بوو لە سوورەتی
(براءة) ئەمە دەخویندەو **﴿اتخذوا حبارهم ورهبانهم اربابا من دون الله﴾**

ئێتر عەرزیم کردو وتم: ئەو رەوانە کراوی خودا خو جۆلە کەو
مەسیحی مالم و قەشەکانیان نەدەپەرستن؟! پیغەمبەر ﷺ فەرمووی:
ئەو ئەو نەبوو شتیان بۆ حەلال و حەرام دەکردن و رەشە خەڵکە کەش
بەقسەیان دەکردن؟؟ (عەدی)ش دەلی بەلی، پیغەمبەر ﷺ فەرمووی دە
ئەو عیبادەت بۆ کردنە).

﴿فان تولوا﴾ ئەگەر روویان لەم بانگەوازییە وەرگێراو پشتیان
ھەڵکردو ھەر ویستیان لەسەر ھەلویستی نادروستی خۆیان بەردەوام بن و
عیبادەتی غەیری خودا بکەن، ھاوێل و ناوھندی بۆ بەرەوا بزانن و حەلال
حەرامکەر دیاری بکەن **﴿فقولوا اشهدوا بانا مسلمون﴾** ئەو پێیان
بڵێن: دە ئێو بەشایەد بن، ئێمە جگە لەخودا کەسی تر ناپەرستین،

گەردنکەچی ھەر بۆ ئەو دەکەین، بۆ وەدەستەییانی سوودو لابردنی زیان پەنا بۆ هیچ کەسی تر نابەین، جگە لەخودا داوا لەکەسی تر ناکەین، ھەر شتێک خودا حەڵالی نەکا بەحەڵالی نازانین، ھەر شتێک ئەو بەحەرامی دانا بەلامانەو ھەرامە..!

پێغەمبەر ﷺ کە نامەی بۆ پادشاو فەرمانرەوایانی ئەو سەردەمە دەنووسین ئەم نایەتە دەکردە ھەوینی نامەکانی، لەنامەکانی دا بۆ کیسرا (پادشای فارس) و ھیرقەل (قەیسەری رۆم) و نەجاشی و موقەویس و ھی تریش ئەم نایەتە دەنووسی!

ئێبنو ئیسحاق و ئێبنو جەریر لە ئێبنو عەبباسەو (خوالییان رازیی بیت) دەڵێ: مەسیحی نەجران و مالمەکانی جوولەکە لای پێغەمبەر کۆبوونەو ھو لێیان بوو دەمەقالی،، مالمەکان گوتیان: ئیبراھیم تەنیا جولەکە بوو، نەصرانییەکانیش گوتیان: ئیبراھیم بەس مەسیحی بوو، ئیتەر پەرەردگار ئەم نایەتە ناردە خواری و فەرمووی: ﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَحَاجُونَ فِي إِبْرَاهِيمَ﴾ ئەی گروھانی جولەکەو فەلە! بۆچی دەربارە ی ئیبراھیم علیہ السلام کەوتوونەتە موحادەلەو دەمەقالی یەو ھەریەکەتان ئیدیعی ئەو دەکا کە ئیبراھیم لەسەر ئایینی ئەو بوو. (بێگومان ئیبراھیم علیہ السلام لەلای جولەکەو فەلە جیگای ریزو پلەو پایەو مەقام بوو، چونکە لە کتیبەکانیاندا زۆر جار باسی پلەو پایە ئەم پێغەمبەرە ریزدارە کرابوو، لە ھەمان کاتدا لەلای قورەیشی یەکانیش خاوەن ریزو حورمەت بوو، ئەوانیش ئیدیعی ئەو ھیان دەکرد کە خۆیان لەسەر ئایینی ئەو پێغەمبەرە ریزدارەن).

ئەي کۆمەڵی جوولەکە! ئێو چۆن ئیدیعی ئەو دەکەن کە ئیبراھیم جولەکە بوو،، خۆ سەردەمی ئەو زۆر پێش سەردەمی ھاتنەخوارەو ھە تەورات بۆ سەر مووسا بوو! ئەي گروھانی فەلە! ئەدی ئێو چۆن

ئیدیعی ئه وه ده کهن که ئیبراهیم له سه ر ئایینی مه سیحی بو وه؟؟ خو
 ئایینی مه سیحی زور پاش ئیبراهیم پهیدا بو وه وه کو ده فه رموی: ﴿وما
 أنزلت التوراة والإنجيل إلا من بعده أفلا تعقلون﴾ ئه و کاته ی ئیبراهیم
 پیغه مبه ر بو وه نه مووسا هه بو وه نه ته وراتی بو ئیر درا وه، هه ره وه ها نه
 عیسا هه بو وه نه ئینجیلی بو ره وانه کرا وه، به لکو ئه و پیغه مبه رانه دوا ی
 ئیبراهیم هاتوونه گۆره پانی ژیا نه وه و نامه ی ناسمانییان بو ره وانه کرا وه
 ﴿أفلا تعقلون﴾؟ ئه ری بوچی هوش ناکه نه وه و عاقل نابن؟ بوچی ره وتی
 میژوو ده گۆرن و روودا وه کانی هه له و گێر ده کهن؟

له نیتوان ئیبراهیم و مووسادا جهوت سه د سال ما وه هه یه!!
 له نیتوان مووسا و عیسا دا هه زار سال ما وه هه یه، ده ی گوا یه ئیوه
 عه قلتان به وه ناشکی که پیشینه نا گونجی شوین پاشینه بکه وئ!! نازانن
 که ئه م دا وایه تان بو سه ر ناچی و بوړ ده درین؟

﴿ها أنتم هؤلاء حاجتكم فيما لكم به علم﴾ ناگادارین و بزانی!
 ئیوه ئه وانه ن که ده مه قالی تان ده کرد له شتی کدا که بری زانیاری تان تییدا
 هه بو که روودا ی عیسا بو، جا هه ندیکتان پیتان لی هه لبری و
 عیساتان به خودا زانی، هه ندیکیشان به لایه کی تر دا پیتان لی هه لبری و
 وتان: زۆله و درۆزنه، نه مه لای خو تان زانیاری تان هه بو وه له ته ورات و
 ئینجیل دا باس کرا وه که چی زانیاری به که تان له و هه له گه وره یه
 نه یپاراستن و هه له ییتان ده رکه وت: ده ی ئیوه که نه مه حال تانه ﴿فلم
 تحاجون فيما ليس لكم به علم﴾ چون دین ده مه قالی و کیشه ده کهن و
 ده ربار ه ی ئیبراهیم ده که ونه موجه ده له وه ده لین: جوله که بو وه یان
 مه سیحی بو وه، له کاتی کا هه چ زانیاری تان ده ربار ه ی نه، هه چ شتی ک
 ده ربار ه ی نه وه که جو بو وه یان مه سیحی بو وه له ئایین و کتیبی ئیوه دا
 نه، ئه ی چون و له کو یوه زانی تان ئیبراهیم جوله که یه یان مه سیحی به

﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ﴾ خدا دەزانێ که ئیبراهیم لەسەر ئایینی هیچ لایەکتان نەبووە ﴿وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ تێوە نازانن که ئیبراهیم چ بیرو باوەڕێکی پاک و خاوینی هەبووە، تێوە تەنها شتیەک دەزانن که بینوتانە یا بیستوتانە، تە بەیستە و تە بەدیتن هیچ شتیکتان لەم بارەووە بۆ دەستەبەر نەبووە. هەرچی دەلێن لەو بارەووە هەر رەمڵ لێدانەو و پێنەیه، هیچ ئەصل و بنەمایەکی نیە.

ئەمجار دەربارەی ئیبراهیم زانیاری راست دەخاتە روو دەفەرموێ: ﴿مَا كَانَ إِبْرَاهِيمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا﴾ ئیبراهیم نە جوولەکە بووەو نە مەسیحی بووە، بەلکو باوەڕ پاکێکی موسولمان بوو، دوور بوو لە هاوێل پەیداکردن بۆ خوداو بپەرستی، موسولمانێکی گەردنکەچ بوو بۆ خوداو فەرمانبەرداری فەرمانەکانی بوو، خۆی لەو شتێوە دەپاراست که خودا لێی قەدەغە کردبوو... ئەوانەی ئیدیعیای ئەو دەکەن که ئیبراهیم لەسەر ئایینی ئەوان بووە؛ وەکو جوولەکەو فەلەو قورەیشییەکان هەریەکەیان دەلێن و پێیان وایە: ئیبراهیم لەسەر ئایینی ئەوانە! هەمویان درۆ دەکەن و بەهەڵەچوون! بەلکو گروهي ئایینی ئەوگرووهانەن که لەسەر رێبازو شەریعەتی ئەو بوون و پەیرەوی بەرنامەی ئەو زاتە دەکەن ئەوانیش تەنها موسولمانن و بەس، هەر ئەوان راست دەکەن که دەلێن: لەسەر ئایینی (ئیبراهیم)ین.

ئەمجار پەرەردگار ئەم راستییە دووپات دەکاتەووە دەفەرموێ: ﴿إِنَّ أَوَّلِي النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لِلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا﴾ بێگومان شیواترین کەس بە ئیبراهیم و نزیکترین گروھ بۆی ئەواتاقم و کۆمەڵەن که لەسەردەمی خۆی دا پەیرەوی رێبازی ئەویان کردووە، رەفتارچاک و موسولمان بوون، خودایان بە تاک و تەنها ناسیووەو هاوێلیان بۆ پەیدا نەکردووەو خاڵسانە خوداپەرستییان کردووە، هەروەها ئەم پێغەمبەرە که

ناوی (محمد) ه ئەوانە ی ئیمانیان پێ هێناوه، هەر ئەوان یه کتاپه رستن و به خالصی خوداپه رستی ده کهن، کهس ناکهن به هاوه لێ خودا، ئەوهش پوخته ی نایینی ئیسلامه و مه به ست له ئیمانی ساخ ئەوه یه، ﴿والله ولي المؤمنين﴾ خودا یارمه تیده ری موسولمانانه و پالێشتیان ده کاو کاروباریان بۆ ده سازینی و سه ره رشتیان ده کاو پاداشتیان ده داته وه.

هه والدان ی بری له ئەهلی کیتاب بۆ گوهر کردنی موسولمانان ...

وَدَّت طَّائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يُضِلُّوكُمْ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا

يَشْعُرُونَ ﴿١١﴾ يَتَّاهِلُ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ

﴿١٠﴾ يَتَّاهِلُ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ

تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾ وَقَالَتْ طَّائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ ءَامِنُوا بِالَّذِي أُنْزِلَ عَلَى

الَّذِينَ ءَامَنُوا وَجَهَ النَّهَارِ وَآكُفِّرُوا ءَاخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٢﴾

وَلَا تُؤْمِنُوا إِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِينَكُمْ قُلْ إِنَّ الْهُدَى هُدَى اللَّهِ أَنْ يُؤْتَى

أَحَدٌ مِّثْلَ مَا أُوتِيْتُمْ أَوْ يُحَاجُّوكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ

يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿١٣﴾ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَن يَشَاءُ

وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿١٤﴾

له نایه تی پێشوودا هه لویستی جووله کهو گاوه کانی دیاری کرد که

بریتی بوو له پشت هه لکردنیان له حق و راستی! له نایه ته ی دوایی دا هه لویستیکی تریان ده خاته روو که بریتییه له هه ولدانیان بوو گومرایی کردنی موسولمانان.

ده لئین: کاتیک جووله که بانگه وازی حوزه یفه و عه ممارو مه عازیان کرد بۆله ئیسلام په شیمان ببنه وه و بچنه سه ر ئایینی نه وان نه م نایه ته هاته خوارئ که ده فه رموی: ﴿وَدَّت طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يُضِلُّونَكُمْ﴾ ده سته یه ک له گرۆی جووله که و مه سیحی ئاره زویانه که گومراتان بکه ن، دلتان له موسولمانیتی کرمی بکه ن و بتانگیرنه وه بوو نه و گومرایی و سه رلی شتیاوی یه ی پیشووتان و هه میشه هه ولی نه وه ده دن که شوبه وه کۆسپ له ناو دل و ده رووتان دا بروینن، به لام نه وان هه یالیان خاوه و هه ولدانه که یان بیهود هیه. ﴿وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ﴾ نه وان به س سه ر له خۆیان ده شیوینن؛ که خۆه له و گیری گومرا کردنی ئیه وه ده که ن، خۆیان تووشی سه رلی شتیاوی ده که ن، چونکه خۆیان مه شغوولی کاریک ده که ن که سوودی لی نایینن، به لکو زیانیان پی ده گه یه نی و ده یان خاته زه لکاوی تاوان و گونا هه وه، به لام نه وان به خۆیان نازانن و ﴿وَمَا يَشْعُرُونَ﴾ هه ست به ناکامی خراپه کاریی خۆیان ناکه ن، چاوی خۆیان له عاست راستی ده نو قینن، له په یامی پیغه مبه ر ورد نابنه وه، نه وان گالته به عه قل و هۆشی خۆیان ده که ن سروشتی خۆیان به ئار دزو تیک ده دن. هه ست به به دب ه ختی خۆیان ناکه ن و نه وه. نازانن که به ده سستی خۆیان عه قلی خۆیان له کار خستووه، له و به لگانه ورد نه بوونه ته وه که خودا داویه تی به پیغه مبه ری خۆی، سهیری نووری حق و راستییان نه کردووه، ناشکر اشه که سیک هه ست به به دب ه ختی و چاره ره شی خۆی نه کا نه وه په ری نه زانی و نه فامیه تی.

﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ﴾ نه ی گرۆهی جووله که و مه سیحی! ﴿لَمْ تَكْفُرُوا

بآیات ! لله وأنتم تشهدون ﴿ بۆچی و به چ به لگه یه ک ئیوه کافرن به و به لگه ناشکرایانه ی که نیشانه ی پیغه مبه ریتی (محمد) ن؟ له کاتیکیا ئیوه بۆ خۆتان شایه تی راستی پیغه مبه رایه تی (محمد) ده ده ن لهم رووه وه که له ته ورات و ئینجیل دا نیشانه کانی دیاری کراون و مزگینی به هاتنی دراوه . ﴿ یا اهل الکتاب ﴾ نه ی گرووه ی جووله که وه له ﴿ لم تلبسون الحق بالباطل ﴾ بۆچی شت هه له وگتیر ده که ن؟ بۆچی نه و په یامه حقه ی پیغه مبه ران هیناویانه و له کتیه کانیان دا یاسکراوه - وه کو یه کتاپه رستی و مزگینی دان به هاتنی پیغه مبه ریک له نه وه ی ئیسماعیل که یاساو شه ریه ت و حیکمه ت فیری ئاده میزادان ده کا - ئا نه م راستیه پاشگو ی ده خه ن و به پووچی جسیب ده که ن، که چی ئو وړینه و قسه پرو پووچانه ی که مالمه کانتان هه لی ده به ستن به ئایینی له قه له م ده ده ن و پیتان وایه په یره وکردنی پیویسته و ده لێن: نه مه له خوداوه هاتوه . ﴿ وتکتُمون الحق ﴾ پیغه مبه ریتی (محمد) ده شارنه وه له کاتیکیا راستی پیغه مبه رایه تی نه و له ته ورات و ئینجیل دا نووسراوه ، ده ی بۆچی ئیوه نه م راستیه ژیر لیو ده خه ن و ده یشارنه وه ؟؟ ﴿ وأنتم تعلمون ﴾ ئیوه بۆ خۆتان ده زانن که هه لویسته که تان هه لیه و بی بینه مایه هه ر له پرووی حه سوودی و سه ره قی و مله پوری نه م کاره نه نجام ده ده ن. جا وه نه بی هه ر به م هه لویسته یان کو لیان دابی، به لکو جوړه ها پیلان و فرت و فیلیان ده هینایه کایه وه ، به لکو بتوانن به رگری له بلا بوونه وه ی ئایینی ئیسلام بکه ن، نه وه تا جوړیکی تر له فرت و فیله کانیان نه وه بوو که ده فه رموی: ﴿ وقالت طائفة من اهل الکتاب ﴾ کو مه لیک له جووله که کان له ناو خویان دا به یه کتریان گرت: ﴿ آمنوا بالذي انزل على الذين آمنوا وجه النهار ﴾ به روا له ت ئیمان به و قورنانه به یینن که تیردراوه بۆ موسو لمانه کان له سه ره تای روژدا ، وه کو نه وه واپیشان به ده ن که نویژی به یانی له گه ل

موسولمانەکان بکەن و ﴿واکفروا آخره﴾ ئەمجار لە دەمەو ئیواریدا پاشگەز ببنەو، و پێشان بدەن کە بۆتان دەرکەوتوو کە ئەو ئایینە ئاینیکی بەتالە بۆیە لێ پەشیمان بوونەو ﴿لعلهم يرجعون﴾ بەلکو ئەوانە موسولمان بوون چا و لە ئێوە بکەن و پاشگەز ببنەو! بەم جوۆرە هەول بدەن سەر لە تازە موسولمانانی هەرزەو نەزان تێک بدەن و دلەراویکیان تیدا بخولقتن و وایان لێ بکەن بۆین: دیارە ئەمانە کە بەیانی موسولمان بوون و ئیوارە ژێوان بوونەو کەموکوورپیان لە ئایینەکەدا بینێو، بۆیان دەرکەوتوو کە ئەم ئایینە عەیب و نوقسانیکە تیدایە، بۆیە سەرلەبەیان موسولمان بوون و سەر لە ئیوارێ لێ پەشیمان بوونەو! چونکە وێ ناچێ مەوۆف بیروباوەریک قبوول بکاو پێی وابێ حەق و راستەو کەچی لێ پاشگەز ببیتەو.

ئێبنو ئیسحاق لە ئێبنو عەبباسەو دەگێڕتەو دەلی: عەبدوللای کورپی صەیف و عەدی کورپی زەیدو حاریثی کورپی عەوف کە جوله کەبوون لەناو خۆیاندا بەیەکتریان دەگوت: وەرن با بەیانی زوو ئیمان بەو پەيامە بهێنین کە بۆ (محمد) هاتوو موسولمان ببین و ئیوارە لێ پاشگەز بینەو بۆ ئەوێ دلی ئەوانە موسولمان بوون تێک بدەین و ئەوانیش شۆین ئێمە بکەون و واز لە ئیسلام بین!

ئێبنو جەریر لە موحاهیدەو دەگێڕتەو دەلی: کۆمەلێک جوله کە لەگەڵ پێغەمبەردا نوێژی بەیانیا کرد -واتە بەرواڵت سەر لەبەیان موسولمان بووبوون- ئیوارە لە ئیسلام هەلگەرانەو، موسولمان بوونەکیان فەرت و قیل سور، بۆ ئەوەیان بوو، و پێشان بدەن کە ئەمانە بۆیان دەرکەوتوو کە ئایینی ئیسلام بێ بنەماو پەرپوچە، بۆیە دوا ئەوێ موسولمان بوون پەشیمان بوونەتەو!! ئەمەش شتیکی سەیر نیە لەوانەو کە پەنا بۆ ئەم جوۆرە فەرت و قیلە بەرن، چونکە ئەوان دەزانن کە نیشانە

بیروباوەری حەق ئەوەیە کە مەرۆڤ پابەندی بوو لێی پاشگەز نەبیتهوه. بۆیە کە پیغەمبەر ﷺ ئەبو سوفیانی نارد بۆ لای هیرقلە لی رۆم و بانگەوازی کرد بۆ موسولمان بوون، هیرقل دەریارە ی پیغەمبەر ﷺ پرسیری لە ئەبوسوفیان کرد، وتی: ئایا ئەوانە ی دەچنە سەر ئایینە کە ی دوایی لێ ی پاشگەز نابنەوه؟؟ ئەبو سوفیان وتی: نەخەیر.

بیگومان پەرورەدگار پیغەمبەری لەم پیلانە ی جووہکان ئاگادارکردو ئەم نەینی یە یانی پێ راگەیانند بۆ ئەو ی فیلە کە یان کار لە دل و دەروونی هەندێ نۆ موسولمانی برۆا زەعیف نەکا، هەر وەها بۆ ئەو ی کە ئەم پیلانە یان لێ ناشکرا بوو، ئیتر کۆل بدەن و، بیر لە دارشتنی پیلانیک ی تر نە کە نەوه!! هەر وەها پێ زانینی ئەم پیلانە بێتە موعجیزە بۆ پیغەمبەر ﷺ چونکە ئەو هەوالتیک ی غەیبی بوو، پێ زانینی بوو بە نیشانە یە ک ی تری راستی پیغەمبەر ایه تی موخە مەمد ﷺ.

جا جولە کە کان کە ئەم پیلانە یان دانا بە یە کتریشیان گوت: ﴿وَلَا تَقْنُوا إِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِينَكُمْ﴾ ئەم جۆرە ئیمانە یانە روالە تیە مە هینن مە گەر بۆ پەشیمان کردنەو ی ئەوانە ی لەو پێش لە سەر ئایینی ئیمە سوون و موسولمان بوون، واتە مە بەستە کە مان پەشیمان کردنەو ی ئەوان بێ، چونکە ئەو جولە کانە ی لەو پێش موسولمان بووون، زۆر بە موسولمان بوونە کە یان دلخۆش بوون و سووربوون لە مانە و یان بە موسولمانی، جولە کە کان ی تریش زۆریان پێ ناخۆش بوو، موسولمان بوونە کە ی ئەوانیان زۆر لە سەر شان گران بوو!

یان دەتوانین مانای ئەم رستە یە وا لێ بدەینەوه ﴿وَلَا تَقْنُوا إِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِينَكُمْ﴾ دلنیا مە بن و برۆا بە کەس مە کەن لەو کە ئەم نەینی یە ی لا بدرکینن) مە گەر بە کە سیکت کە لە سەر ئایینی ئێوہ بێ.

چونکە جوولە کە پێیان وابوو: هەر خۆیان راستن و تەنھا ثیقە یان بە

خۆیان بوو، بە بیرو بۆچوونی خۆیان دەبوو پیڤه مبه رایه تی هه ر له ناو نه وان دا بی، زیاده ر په ویان ده کرد له وه دا که خه لکیان پی هه تیومچه و کۆیله و پایه نزم بوو، خۆیان به خانه دان و پیاو ماقوول و نه ژاد ره سه ن داده نا، وایان ده زانی هه رچی نه وان ده یکه ن چاک و باشه و چی خه لکی تر ده یکا خراب و ناشیرینه، نیت ر په روه ردگار به ر په رچی دانه وه و فهرمووی:

﴿قُلْ إِنْ أَهْدَىٰ اللَّهُ الْبَشَرَ لَإِتِّبِعَنَّ، إِنْ أَضَلَّهُمْ لَسَوْفَ أَضِلُّوهُمُ﴾ ئه ی موحه ممه د! پییان بلی: هیدایه ت هیدایه تی خودایه، هه رکه سیکی بوئ شاره زای بکا بۆ ئیمان هینان به و په یامه ی بۆ موحه ممه د نیت دراوه نه و به هره یه ی پی ده به خشی، فرت و قیلى ئیوه، شاردنه وه ی باس و خواسی په یامی موحه ممه د له کتیه که ی خۆتان داو چاوبه سترکردن له نه خوینده وارانى خۆتان و دیکه، هیه چ کاریگه ریه کی نابئ، ئیوه نه و حق و راستیه ئاشکرا بکه ن یان بیشارنه وه هیه چ له رۆلى نیعمه تی هیدایه تی خودایی ناگۆڕئ.

جووله که کان له ناو خۆیان دا به یه کتریان ده گوت: نه چن نه وه بلاوبکه نه وه که ﴿أَنْ يَأْتِيَهُمْ أَحَدٌ مِّنْهُمْ﴾ ده گونجئ پله و پایه ی پیڤه مبه رایه تی بدرئ به که سانئ تر وه کو دراوه به ئیمه، نه چن ئهم نه یئنی به جگه له هاوئایینانى خۆتان به که سی تری بلین: ﴿أَوْ يَحْجُوكُمْ﴾ عه د ریکم بۆ نه وه ی به لگه تان له سه ر راست نه که نه وه لای په روه ردگارو بۆرتان نه ده ن! به لگه و ده لیلتان پوچ بکه نه وه. ته ورات به یئن بیخویننه وه نه وه ی که ئیوه شاردووتانه ته وه له باس و خواسی موحه ممه د مژده دان به هاتنی ده ربکه وئ.

پوخته ی مبه سه ت نامۆزگاریی به کتری ده که ن ده لئین: لای عه ره به کان نه وه مه درکیتن که ئیوه برواتان وایه که پیڤه مبه ریک له غه یری به نی ئیسرائیل دیته کایه وه !!!

به لکو نه وه سه پۆش بکه ن که ئیمه بروامان هه یه موسو لمانان وه کو

ئیمە نامە ئاسمانییان بۆ ھاتوو، ئەم نەپتی یە جگە لێ ھاوئاینانی خۆمان بە کەسی تری مەلێن! بە موسولمانانی مەلێن بۆ ئەوێ برۆیان بە ئایینە کەیان پتەو ئەبێ! بە کافرەکانی تریشی مەلێن نەبادا موسولمان ببن. ﴿قُلْ إِنْ الْفَضْلُ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ﴾ ئەو موخەممەد! پێیان بڵێ: پلەو پایە پێغەمبەراییەتی بە ھەرەو بەخششی خودایی یەو بە دەست زاتێ پەرورەدگارە، دەبێ بەخششی بە کەسیک شیایو بێو مەیلی لێ بێ، ﴿وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾ خودای مەزن عطاو بەخششی زۆرە، خەزینە و رحەمتی فراوانە، دەزانێ کێ شیایو پێغەمبەراییەتی، ئەم بە ھەری پێغەمبەراییەتی دەداتە کەسیک شانی ھەلی بگرێو خودا بۆ خۆی دەستیشانی کردبێ. ﴿يَخْتَصُ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ﴾ بەخششی بەرفراوانی و رحەمتی بێ پایانی دەداتە کەسیک مەیلی لێ بێو بەکاری ئەو ئەکرە گەرنە بێ، ئەک وەکو ئەھلی کیتاب بۆی چوون و پێیان وایە: پێغەمبەراییەتی ھەر دەبێ لەناو جوولە کەدابی و خۆیان بەلاو گەلی ھەلبژاردەو ھۆزی تاییەتی و بنەمالە و رەسەنە بێ.

پەرورەدگار کێی بۆی لەبەندەکانی خۆی دەیکاتە فرستادەو دەنێرێ بۆ راگەیانندی پەيامی خۆی! کەسیکیش خودا ئەم بە ھەریە دایێ، ئەو لە رووی فەضل و گەورەیی خۆیە و ھەو بەس! ئەک لە رووی نەزادەو بنەمالەو کردەو ئەبێ! چونکە خودا مەرایێ و چاوبەستەکی لەبەر کەس ناکا، پەرورەدگار زۆر لەو بەرزترە ھەلویستی ئاوی پال بدێ! ﴿وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ﴾ پەرورەدگار خاوەنی بەخششی گەورەو رحەمتی بێ پایانە، رحەمت و بەزەیی بەشی ھەموو شتێک دەکا.

سپارده دانه‌وهو وه‌فا به عهد لای هه‌ندی له خاوه‌ن نامه‌کان
 ﴿وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمَنَّهُ بِقِنطَارٍ يُؤَدِّهِ
 إِلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ إِنْ تَأْمَنَّهُ بِدِينَارٍ لَا يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ
 قَائِمًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمِّيِّينَ سَبِيلٌ وَيَقُولُونَ عَلَى
 اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿۷۵﴾ بَلَى مَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ وَاتَّقَى فَإِنَّ
 اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿۷۶﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَشْرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ
 ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَئِكَ لَا خَلْقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ
 وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ
 عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿۷۷﴾

جا نه‌وه نه‌بی کار به‌وه‌نده‌وه وه‌ستایی به‌لکو سه‌ره‌رای پیلانگی‌ریان
 و هه‌ول‌دانیان بو پیشگیری له‌مپه‌ر دروست‌کردن له‌به‌رده‌م بلا‌وبونه‌وه‌ی
 نایینی ئیسلام، چه‌ندین ره‌وشتی ناشیرینی تریان هه‌یه، که‌سایه‌تی‌و
 ده‌سته‌و تا‌قمی وایان تیدایه‌و ده‌ست پیس و خائینه، هه‌یانه مال خواردنی
 خه‌ل‌کانی ناجوله‌که‌یان به‌لاوه ره‌وایه، بۆیه ده‌فه‌رموی: ﴿وَإِنْ مِنْ أَهْلِ
 الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمَنَّهُ بِقِنطَارٍ يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ﴾، واته: وه‌کوله نایه‌تی پیش‌وو‌دا
 باس کرا نه‌هلی کیتاب کۆمه‌لکیان خه‌ریکی پیلانگی‌ریان و په‌شیمان
 کردنه‌وه‌ی نه‌وانه بوون که تازه موسولمان بو‌بوون. کۆمه‌لکی تریان مال
 خواردنی -جگه له مالی هاودینانی خۆیان- به‌لاوه ره‌وایه، چونکه پیتیان

وايه تهورات تهنها نههه له مال خواردنی هاودینانی خۆیانی لی کردوون.
به کورتی دهفه رموی بهنی ئیسرائیلی دوو تاقمن:

۱- تاقمیکیان هه رشتیکی پی بسپیری زۆر بی یان کهم بی، به ریک و پیکی ئاگاداری ده کاو ده پاریزی و هه رکاتی بههوی لی و هه ریکیه وه ده تاته وه وه کوو عه بدوللای کوری سه لام، کابرایه کی قور هیشی هه زارو دوو سه د ئۆقه ئالتوونی لا دانابوو، که داوای لی کرده وه به بی پیچ و په نا به ریک و پیکی ته سلیمی کرده وه.

ب- دهستهیه کی تریان ناپاکی له سپارده دا ده کهن، نه گه ر شتیکی لا دانی ئی ته نانه ت که میش بی دهستی به سه ردا ده گری و نایداته وه، مه گه ر به زۆر شایه تی لی بگری و رایکیشی بۆ لای قازی دادگا، وه کوو که عبی کوری نه شرف، کابرایه کی قور هیشی دیناریکی لا دانابوو، دهستی به سه ردا گرت و ئینکاری کردو نه یدایه وه! ﴿ذلک﴾ نه م کرداره ناشیرینه خیانه تکاریانه یان ﴿بأنهم قالوا لیس علینا فی الامین سیل﴾ له م روو وه بوو که پیان وابوو مال خواردنی عه ره به کان بۆیان ره وایه و گونا هیان ناگاتی نه گه ر بیخۆن!

به کورتی وایان ده زانی: که هه ر که سییک جوله که (شعب الله المختار) نه بی خودا چی به سه ره وه نییه و، لای خودا قیزه ونه و به هیچی نازانی و هیچ ماف و ریزیکی نیه، مال و سامانیشی بی ریزو ئیحتیرام و بی په رزینه، هه ر که سییک بۆی بکری ده توانی چه پاوی بکاو بۆخوی به ری!! ئاشکراشه نه مه ته و په ری زیاده ره وی و مله وری به خو نازین و له خۆبایی بوونی تیدایه! به زه قی ماف پتیشیل کردنی خه لکه و دووره له هه لۆیستی مرۆفایه تی، ئیبنو جه ریر ده لی: کۆمه لیک موسو لمان له سه رده می نه زانیان دا بری کالایان به کۆمه لیک فروشتبوو هیشتا پاره که یان وه نه گرتبوو موسو لمان بوون، که داوای پاره که یان لی کردن

ئینکاریان کردو وتیان: ناتاندهینهوه، چونکه ئیوه وازتان له نایینی خۆتان هیناوه و چوونه سهر نایینیکی ترو نه مهش پهیره وکردنمانه بۆ تهورات و له کتیبی ئیمهدا ئهم جوړه حوکمه هیه.

ئیتړ پهروهردگار به درۆی خستنهوه و قهرمووی: ﴿وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ نهوانه درۆ هه لده بهستن و شتی ده مهه لبهست پال خودا ده ده ن و، بۆخۆشیان ده زانن که درۆ ده کهن، چونکه نه گهر ئهم حوکمه هه بویه ده بویه له تهوراتدا بویه! دهی ئهو تهوراتهی که له بهرده ستیاندایه شتی وای تیدا نیه و ریگه یان پی نادا به ناحق مال و سامانی عهره ب بخۆن! به لام نهوان زیاده ریگه یان کردو په نایان بۆ مالمه کانیان بردو له وانهوه فتوایان وهرگرت و بیروبوچوونی ئهو مالمانه یان کرد به ئایین، نهوانیش به ناره زۆی خۆیان فتوایان ده داو گۆرانکاریان له ده قه کانی تهوراتدا ده کرد، ئهم جوړه قسه و قسه لۆکه یان بلاوده کردوه.

﴿بَلَىٰ مِنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ﴾ به لێ بۆچوونه که تان هه له یه، هه لۆیسته که تان ناره وایه، هه رکه سی و هفا به وادهی خۆی بکاو ته قوای خودا بکا، ئه وه خۆپاریزه وه، خوداش ته قواکارانی خۆش ده وین، که وایو نابجی ئیوه به ناره وای مالی ناجوله که و عهره ب و ناعهره ب بخۆن؛ پتویسته پابه ندی واده و به لێنی خۆتان بن؛ قهرزتان لایه بیده نه وه، سپارده تان له کته بیگیژنه وه بۆ خاوه نه که ی به بی چه ندو چوون و ئهملاو نه ولاکردن.

ئهم نایه ته ئاماژه ی ئه وه ی تیدایه: که جووله که پابه ندبوونی خۆیان به به لێنه وه له گه ل هه موو که سدا به لاوه واجب نه بوو، به لکو نه گهر به لێن پیدراوه که جووله که بروبی ئه وه پابه ندی به لێنه که یان بوون و، نه گهر نا به لایانه وه پتویست نه بووه!!

ههروهه ها ئه م نایه ته ئه وه ش ده ستنیشان ده کما که وه فا به عه هه دو
 خۆپاراستن له بی به لئینی، نه ک بنه چه وه نه ژاد، به نده له پهروه ردگار نزیك
 ده که نه وه، چونکه بنه چه وه نه ژاد لای خردا هیچ نرخ و به هایه کیان نیه.
 ﴿إِنَّ الدِّينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ نه وانه ی که گۆرانکاری
 له عه هه دو په یمانی خودادا ده که ن، له شوینی نه وه ی پابه ندی راستگویی و
 به لئین دروستی بن و سپارده بگێرنه وه بۆ خاوه نی و یه کتا په رستی بکه ن و
 که س نه که ن به ها وه لئى خوداو له هه موو بارو دۆخیکا خۆیان له نافه رمانی
 پهروه ردگاریان بیاریزن، پابه ندی ئه وه سویندو به لئینانه ی خۆیانبن که
 ده یانگوت: نه گهر پیغه مبه ری ناخرزه مان هات ﴿لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ﴾
 که چی به به هانه یه کی که م که به به رتیل وه رگرتن و ده ستبرینی خه لکی
 ده ستیان ده که وت له وه لۆیستانه یان ژێوان بوونه وه، پابه ندی هیچ واده و
 به لئینیکیان نه بوون. ﴿أَوَلَيْكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ﴾ نه وانه روژی
 قیامه ت هیچ به ش و باریکیان نادریتی و خۆشی و له زه تی به هه شتیان پی
 نابری، خودا لییان نارازییه و، رقی لییان وه، به چاوی ره حمه ت و به زه یی
 سهیریان ناکا، روژی قیامه ت خودا وه سپ و سه نایان نادا، کوشنده ترین
 سزای دۆزه خی بۆ ئاماده کردوون.

به کورتی خودا هه ره شه ی توندی له وانه کردووه که په یمانشکینن و
 واده به خیلافن، هه ره شه ی لی کردوون به وه که له خۆشی و له زه تی به هه شت
 بی به ریان بکا، سزای کوشنده یان بدا، له ناو غه زه بی خۆی دا
 بیاتلینیتسه وه، نا هومیدی و ره حمه تی خۆیان بکا و قسه و عوزریان لی
 نه بیستری! ئه وه هه ره شه یه ی که خودا له مانه ی کردووه هه رگیز له داوین
 پیس و عه ره قخۆری نه کردووه، چونکه ئاکامی کاریگه ری ئه و تاوانانه زۆر
 له ئاکامی کاریگه ری نه م تاوانانه گه وره ژره! که واته وه فا به عه هه دو
 ده ستپاکی له سپارده دا نیشانه ی برپا ساغی یه، ئه و ته وه ره سه ره کی یه یه

کە بەرژە وەندى، ئاوەدانى ولاتى پىتو بەندە، ھەركاتىكىش ئادەمىزاد بەلئىنى خۆيان نەبەردە سەرو خیانەتكارىيان لە سپاردەدا كرد بتمانەيان بەيەكتى نامىنى! بەبى ھەبوونى بتمانەش مامەلەو پەيوەندى كۆمەلایەتییان بۆ ئەنجام نادرى! بۆیە پىغەمبەر لە ھەرموودەيەكیدا دەفەرموى: (آية المنافق ثلاث، إذا حدث كذب، وإذا وعد أخلف، وإذا أؤتمن خان) نیشانەى دووروو سى شتن كە قسەى كرد درۆ بكات كە بەلئىنى دا نەيباتە سەر، كە سپاردەى لا دانرا خیانەتى تیدا بكا.

ھەندى نەوونەى درۆو ھەلبەستى جوولەكە

وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلُومُنَ الْأَسْنَتَهُمْ بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٨﴾

ئىبنو عەبباس دەفەرموى: دەستەيەك جوولەكە چوونە لایەكەى كۆپ، ئەشەرف كە دوژمنىكى سەر رەقى پىغەمبەر بوو ﷺ ئەم كۆمەلە دەستكارى و تەوراتيان كەردبوو، نامەيەكيان نروسىبوو تىیدا ئەو رەوشت و نیشانانەى پىغەمبەر ﷺ - كە لە تەوراتدا باس كرابوون - كۆپى بوويانن ئەمجار ھۆزى، قورەيظە زمانى خۆيان پىتو بەدەدا بۆ ئەو ھى و پيشان بەدەن كە كەلامى خودايە.

ئىتر پەرەردگار ئەم ئايەتەى ناردە خواری: كە دەفەرموى: ﴿وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلُومُونَ الْأَسْنَتَهُمْ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ﴾ واتە: بىگومان كۆمەلەيەكى ترى ئەھلى كىتاب كە مالم و زاناو كاربەدەستەكانيانن و ھەكو كەعبى كۆپى ئەشەرف و مالىكى كۆپى ئەلصەيف و ھاو ئەلنەيان دەقەكانى

تەوڕاتیان گۆڕیوه، ئەمجار دین ئەو دەقه گۆڕدراوه دەخویننەوه لەکاتی خویندنەوه کەمەدا زمانی خۆیان بادەدەن و دەنگی لی هەڵدەپرن و، بە ناواز دەیخویننەوه بۆ ئەوێ وای پیشان بدەن: کە ئەو دەقه گۆڕدراوه بەشیکە لە کەلامی خوداو تەوراتە؛ بەلام لەراستی دا ﴿وما هو من الكتاب﴾ ئەو دەقه گۆڕدراوه کەلامی خودا نیە، نەوان درۆ دەکەن ﴿ويقولون هو من عند الله﴾ دەڵێن: ئەو لەخوداوه هاتوو و فەرموودهی ئەو؛ ﴿وما هو من عند الله﴾ ئەوانە راست ناکەن ئەو دەقه گۆڕدراوانە لەخوداوه نەهاتوون ﴿ويقولون على الله الكذب﴾ بێچاوو روویی ئەو تاقمە گەشتۆتە ئەندازەیک بێ پیچ و پەنا ئەم دەقه گۆڕدراوانە دەدەنە پال خوداو هیچ ترس و خۆفێکیان نیە پێیان وایە: هەر شتێک بکەن خودا لێیان خۆش دەبێ. ﴿وهم يعلمون﴾ ئەوەندە بێشەرم و ئابروون، دەزانن کە قسەکیان درۆ هەلبەستە، ئەو دەقه بۆ خۆیان گۆڕپویانە، کەچی نەیسبەتی دەدەن بۆ لای خودا، ئەمەش تاوانیکی فرە گەورەیه و بوختانیکی بێ پاساوه و بە ئەنقەست ئەنجامی دەدەن.

بوختان هەلبەستنی خاوەن نامەکان لەسەر پیغەمبەران

مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ

يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِّي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّيْنَ بِمَا

كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ﴿٧٩﴾ وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ

تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيِّيْنَ أَرْبَابًا أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ

مُسْلِمُونَ ﴿٨٠﴾

پاش ئەوێ پەرۆردگار باسی بوختانی جوولەکەکانی کرد کەبەدەم

خوداوه شتیان هەڵدەبەست و کەلامی وایان پال دەدا کە نەیفەرمووه،
ئەمجار دیتە سەر باسکردنی بوختان و قسە هەلبەستنی هەمان گروھ
بە دەم پیغەمبەرانیوه!

ئێبنو ئیسحاق و بەیھەقی لەئێبنو عەبباسەوه: دەلی: کاتیئیک
مالمەکانی جولەکەو قەشەکانی نەجران لەلای پیغەمبەر کۆیوونەوه و
پیغەمبەر بانگەوازیی کردن بۆ موسولمان بوون ئەبو رافعی قورەظی
هاتە قسە و تی: ئەی موحەممەد! ئایا تۆ دەتەوێ ئیمە بپەرستین و
بەخودات بزانیین؟ وەکوو چۆن نەصرانیەکان عیسا بەخودا دەزانن و
دەپەرستن؟؟ کابرایەکی نەصرانیئەش هەڵدایە و تی: ئایا ئەوەت دەوێ؟
پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: پەنا دەگرم بە خودا کە جگە لە خودا کەسیکی
تر بپەرستین، یان فەرمان بکەم کە جگە لە خودا کەسیکی تر بپەرستێ!!
نەخودا بۆ ئەوه منی ناردووه، نە بەوێش فەرمانی پێ کردووم، ئێتر ئەم
نایەتە لەو بارەوه هاتە خواری کە دەفەرموێ: ﴿مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ
الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ﴾ ناشی و هیچ ئادەمیزادیک رایە ناکەوێ
کەخودا نیگای بۆ بکا و بیکاتە پیغەمبەر و فیری ئایین و نەهینی
شەریعەتی بکا ﴿ثم﴾ کەچی پاشان لەجیاتنی سوپاس و ستایش کردن و
بەندایەتیکردن بۆ خودا ﴿يَقُولُ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾
بانگەوازی ئادەمیزادان بکا بۆ پەرستنی خوێ لەباتی پەرستنی خودا!
دیارە شتی و نابێ و ناگونجی! چونکە کەسیک خودا پلەو پایە
پیغەمبەراییەتی بداتی، بانگەوازی خەلکی دەکا بۆ ئەوێ زانیاریان بەو
پیغەمبەراییەتیە ببێ و هەلیان دەنی بۆ تێگەشتن لە یاسای ئایینەکە
داوایان لی دەکا بێنە پێشەنگ لەتاعەت و خوداپەرستی، دیارە هەرگیز
پێیان نالی: وەرن لە جیاتنی خودا من بپەرستن ﴿وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّانِيِّينَ بِمَا
كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ بەلکو ئەو پیغەمبەرێ کە کتیبی بۆ نێردراوه

ھەمیشە بە گەل و نەتەو ەکە ی دەلی: بەندە ی خودا بن، خۆتان بە رەببانی
 (خوداویست) لەقەڵەم بدەن، راستەوخۆ بەبی ناوەندو وەسیلە لە بارەگای
 زاتی بیچوونی بپارێنەو، ھەمیشە پەنا بۆ ئەو ئاستانە بەرن، بەھۆی
 تیتفکڕین و دیراسەکردنی قورئان و نامە ی ئاسمانی، نامە ی خودایی، واتە:
 لەرپگە ی زانست و زانیاری و فیربوونی نامە ی خوداو، مەرۆف دەبێتە
 رەببانی و خوداویست! چونکە ھەر زانیاری یە ک ئادەمیزاد ھەلنەنی بۆ
 گوشتارو کرداری چاک، بە زانیاری لەقەڵەم نادرێ. ﴿وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ
 تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا﴾ ھەرگیز ناگونجی بۆ کەسیک خودا
 بیکاتە پیغەمبەر داوا لە گەل و ھۆزەکە ی بکا کە بەخودای بزائن! ھەرگیز
 فەرمانی واتان پی ناکا، ھەروەھا فەرمانی ئەو ەشتان پی ناکا کە فریشتەو
 پیغەمبەران بکەن بە ئەرباب و پەرستراو، ئەم بیرو باوەرە بی بنەمایەو
 راستی تیدا نیە! بیگومان لەسەردەمی پیش ئیسلام ھەندێ موشریکی
 ەرب فریشتەیان دەپەرست! جولەکەکانیش دەیانگوت: عوزەیر کۆری
 خودایە، نەصرانی یەکانیش دەیانگوت عیسا کۆری خودایە، ئیتر
 پەرورەدگار ئەو ی روون کردو: کە ئەو بیروباوەرە پیچەوانە ی ئەو
 ئایینانەیە کە پیغەمبەران ھیناویانە کە بریتی یە لە خوداپەرستی،
 یەکتاپەرستی، ئیخلاص بۆ خوداو قەدەغەکردنی پەرستش بۆ غەیری
 خودا، بۆیە دەفەرموی: ﴿يَأْمُرُكُمْ بِالْكَفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ ئایا ئەو
 پیغەمبەرە فەرمانتان پی دەکا بە فریشتە پەرستی یان پیغەمبەر
 پەرستی؟؟ بیگومان پیغەمبەران ھەلو یستی و ناوینن، چۆن پیغەمبەر
 شتی واکا؟ ھەر پیغەمبەرێ شتی واکا یە کسەر پیغەمبەرایەتی لی
 دەسەندریتەو و کافر دەبی و باوەری نامینی..!

کەسیک خودا نامە ی ئاسمانی بۆ بنیری و ھیکمەت و پایە ی
 پیغەمبەرایەتی پی ببەخشی، لەھەموو کەس زیاتر خودا دەناسی؛ چونکە

په‌وه‌ردگار نیگای خوئی ئاراسته‌ی دل و ده‌روونی خاوین و گیانی پاک
ده‌کا، هه‌رگیز له‌ دل و ده‌روونیکا تیشکی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و بانگه‌وازیی بو
په‌رستنی غه‌یری خودا کو‌نابنه‌وه.

ئیمامی عه‌لی ده‌فه‌رموئ: دوو جو‌ر ئاده‌می پشتی میان‌شکاند!
زانایه‌کی بی‌ موبالات و سووکایه‌تی‌که‌ر به‌ نایین، نه‌زانیکی خو‌ به
موسولمان زان، چونکه‌ زانا، که‌ ده‌باره‌ی نایین بی‌ موبالات بی، به‌هوی
بی‌موبالاتیه‌که‌یه‌وه، خه‌لکی له‌ نایین دوور ده‌خاته‌وه، نه‌زانه‌که‌ش
زو‌رکه‌س ده‌خاته‌ سه‌رربازیک پی‌ وایه‌ نایینه‌و به‌لام نایین نیه‌.

وه‌رگرتنی په‌یمان له‌ پیغه‌مبه‌ران که‌ پالېشتی یه‌کتری بکه‌ن

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُم مِّنْ
كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُّصَدِّقٌ لِّمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ
وَلَتَنْصُرُنَّهُ قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي قَالُوا أَقْرَرْنَا
قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨١﴾ فَمَنْ تَوَلَّىٰ بَعْدَ ذَٰلِكَ
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٨٢﴾ أَغَيَّرَ دِينَ اللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ
مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

نایه‌ته‌کانی پېشوو ریزکران بو‌ چه‌سپاندنی پیغه‌مبه‌رایه‌تی هه‌زه‌تی
موحه‌مه‌د ﷺ نه‌ویش به‌ نه‌ژماردنی نه‌و شتانه‌ی که‌لای نه‌ه‌لی کیتاب
ناشکرایه‌ بو‌ نه‌وه‌ی به‌هانه‌یان نه‌می‌نی، بی‌روبو‌چوونیان هه‌موو پو‌وج
بکریته‌وه نه‌و شوبه‌هه‌و دل‌ه‌راو‌کییه‌یان نه‌می‌نی که‌ ده‌یانگوت: نابیی جگه‌ له‌

گەلی بەنی ئیسرائیل لەهیچ گەل و ھۆزیکێ تر پێغەمبەر ببێ. ئیتر ئەم نایەتە ی کەدێ یەکیکە ئەو بەلگە بەھێزانە ی کە بیروبووچوونی تورەھاتی ئەوان قەلا چۆ دەکاو دەفەرموێ: ﴿وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُم مِّنْ كِتَابٍ وَحُكْمَةٍ، ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّمَّنْ لَّمْ تُؤْمِنُوا بِهِ، وَلَتَنْصُرُنَّهُ﴾ ئە ی موحەممەد! باسی ئەو ھیان بو بکە، ئەو ھیان بخەرەو دە یاد: کە خودای تۆ پەیمانی لە پێغەمبەران وەرگرت و پێی فەرموون: ھەراکاتیک پێغەمبەریک دوا ی ئێوە ھات و برۆای بە ناینەکانی پێش خۆی ھەبوو، پالپشتی کتیبە ناسمانییەکانی پیشووی دەکرد، ئێوە ئیمانی پێ بەیئین و یارمەتی بدەن و ئێوە لەسەر ھەر ئایین و مەزھەبیەک بن، ھەر کتیبو ھیکمەتیکتان بو ئێردرابی دەبی بروا بدو پێغەمبەرە تازە بکەن! چونکە مەبەست لە ناردنی پێغەمبەران یەک مەبەستە، کارەکانیان تەواکەری یەکتەترین، ھەموویان لە بنەماو ئوصولدا یەک ھەلۆستن، جوداوازییان ئەگەر لە فروع دا ھەبی، ئەو بو خۆشبەختی ئادەمیزادە، پێریستە پێغەمبەران ھەموویان ھاریکاری یەکتەری بکەن و یارمەتیدەری یەکدی بن! ئەگەر پێغەمبەریک لەسەردەمی پێغەمبەریکی تردا ھات پێریستە پێغەمبەرەکە ی پیشوو ئیمانی پێ بەیئینی و یارمەتی بدو بەگۆرە ی توانا ھاریکاری بی.

ئەگەر لەبەرنامە ی پێغەمبەرە تازە ئێردراوە کەدا شتیکی ھەبوو ھوكمی یان چەند ھوكمیکی لە ھی ئایینە پیشووەکەدا نەسخ دەکردهو، پێریستە پێغەمبەرە پیشووەکە بی سێ و دوو برۆای پێ بکا، چونکە ھەموو پێغەمبەران لە بنەماو ئوصول دا دەبی یەک ھەلۆست بن، لەبۆاری چۆنیەتی خوداپەرستی و فروع دا ئەگەر جوداوازییان ھەبوو، ئەو وەکوو گوترا بو خۆشبەختی ئادەمیزادە و ژبانی ئادەمیزادو پیشکەوتنی ژبان داخواریەتی.

ئەگەر دوو پیغەمبەر لە گەلیکداو لەسەردەمیەک دا بوون وەکوو موسا و هاروون عليه السلام ئەو ئەیینەکیان لە ئوصول و فروع دا یەك شیوەیه. ئەگەر گەلەکانیان جوداوازیوون، ئەو هەریەکیان ئیمان بەیەکتری دەهێنن و دەبێ لە ئوصول دا یەك بن، بەلام لە فروع دا نا، وەکوو لوط و ئیبراهیم، وەکوو ئەو لوط ئیمانی هێنا بەو پەيامەیی ئیبراهیم هێنای.

ئەگەر دوو پیغەمبەر یەك بەدوای یەکتری دا هاتن وەکوو موسا عیسا ئەو دەبێ هەریەکیان پەيامی ئەوی تریانی بەلاو راست بێ و ئیمانی پێی هەبێ! هەر بەو شیوەیش پیغەمبەرایەتی پیغەمبەری ئاخیر زەمان کە پێویستە لەسەر شۆنکەوتوانی پیغەمبەرائی پێشوو ئیمانی پێ بینن و پشتگیری لێ بکەن، بەهیچ جۆریک ئایین نابێ ببێتە سەرچاوەی بەدەختی و جوداوازی و دژایەتی و کێبەرکێ، وەکوو ئەهلی کیتاب کردیان، کە پیغەمبەری ئیسلام هات دژایەتیان کردو لێی یاخی بوون. بەلکو ئایین ھۆکارو سەبەبی یەکیەتی و کۆکی و خۆشەویستی و ڕیگای ئازادی و رزگاربوونە لە ناخۆشی!!

﴿قَالَ أَأَقْرَتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي﴾ پەروردگار فەرمووی بەو پیغەمبەرانەی کە عەھدو پەیمانی لێ وەرگرتوون: ئایا دانتان بەو دا نا کە ئیمان بهێنن بەو پیغەمبەرە لە ئاخیر زەمان دا پەیدا دەبێ؟ بەلێن دەدەن کە یارمەتی بدن و هاریکاری بکەن؟ پەیمان دەدەن کە برۆا بەو پیغەمبەرە بکەن کە لە ئاخیر زەماندا دێو ئەو برۆای بەپەيامی ئێوە هەیه؟ ئەم پەیمانەتان قبوڵە؟ ﴿قَالُوا أَأَقْرَنَّا﴾ وتیان: بەلێ: ددانی پێدادەنێین و ئیعتیراف بەو دەکەین، ﴿قَالُوا فَاشْهَدُوا﴾ و ئانا معکم من الشاهدین ﴿ ئەمجار پەروردگار فەرمووی: دە برێکتان شاھەد بن لەسەر برێکتان، منیش شاھەدم بەسەرتانەو و ئاگاداری ئەم دان پێانان و

بەلێنەتەنم و ھەموو شتیەک دەربارەی ئێوە دەزانم و ھیچم لێ ھون نابێ!
 ئیمامی موسلیم و بوخاری لەسە ئەنەسی کسری مالیکەو
 فەرموودەییکی پیغەمبەر ﷺ دەگێرنەووە کە دەفەرمووی: (یقال الرجل للرجل
 من أهل النار يوم القيامة أرايت لو كان لك ما على الأرض من شيء أکت مقتديا به؟
 قال فيقول: نعم، فيقول الله قد أردت منك أهون من ذلك، قد أخذت عليك في ظهر
 أهلك آدم أن لا تشرك بي شيئا فأبیت إلا أن تشرك) روژی قیامەت دەگوتری: بەو
 کەسە دەخەیتە دۆزدەووە ئایا ئەگەر ھەرچی لەسەر زەوی ھەیە ھێ تۆ
 بواوە دەتکرە بەدەل و فیدا بۆ ئەو ھێ لەم سزایە رزگارت بێ، فەرمووی:
 کابرا دەلێ: بەلێ، خودا پێی دەفەرمووی: زۆر لەو کە مەتر داوا لێکراوە
 نەتکر دوو، پەیمانمان لێوەرگرتی لەپشتی ئادەمدا کە ھاو دەلم بۆ رەوا
 نەبینی و کەس نەکە بەشەریکم، کەچی گویت بەو پەیمانە نەداو
 شەریکت بۆ قەرار دام.

رافە کەرانی قورئان دەفەرموون: ئەم گفتوگۆیە بۆ تیگەیاندن و
 روونکردنەووە ترساندنە لە ھەلگەرانەو لە وەعدو بەلێن و، تەمثیلە،
 ئەگینا قورئان ئەو ناچەسپینی کە ئەم گفتوگۆیە رووی داوی و ئەم قسانە
 کرابن. ئەم جۆرە دەربەرپانە لە شێوازی ئاخاوتنی عەرەبی دا زۆرن.

﴿فمن تولى بعد ذلك فأولئك هم الفاسقون﴾ کەسیک دوای ئەم ددان
 پێدانانەو بەلێن وەرگرتنە پشت ھەل بکاو ئایین بکاتە ھۆکاری جوداوازی و
 دژایەتی خستەووە ئیمان بە پیغەمبەری ئاخیر زەمان نەھینێ، کە ئەو
 بروای بە پیغەمبەرایەتی پیغەمبەرانی پیش خۆی ھەیە و تەصدیقیان
 دەکاو، ئایینە کە ئایینیکی گشتییەو سەرتاسەرییە، کەسیک دژایەتی

^۱ لە جزمی نۆیەم لە سوورەتی (الاعراف) دا لە کاتی رافەکردنی نایەتی (۱۷۲-۱۷۴) ئەم
 باسەمان شی کردۆتەو...

ئەم پێغه مبه‌ره بکاو به‌درۆی بخاته‌وه وه‌کوو ئەه‌لی کیتابی هاوچه‌رخ‌ی پێغه مبه‌ری ئیسلام کردیان، ئەوه یاخی‌بوو کافرو بی‌واده‌و به‌لێنه‌، له‌په‌یمانی به‌ستراویان له‌گه‌ل خودادا ده‌رچوون و پا‌به‌ندی عه‌هدو په‌یمانی خۆیان نه‌بوون.

ده‌ی که ئاینی خودا یه‌ک ئایین‌بی‌و، پێغه مبه‌ره‌کان له‌ ئوصول و بنه‌مای ئایینه‌کاندا یه‌ک بن، ئەدی ئەه‌لی کیتاب به‌ چ روویه‌ک ئینکاری پێغه مبه‌رایه‌تی موحه‌ممهد ده‌که‌ن؟! ﴿أَفَغیر دین الله یغون، وله‌ أسلم من فی السماوات والأرض طوعا وکرها﴾ ئایا جگه‌ له‌ ئایینی په‌سه‌ندکراوی خودا ئایینتیک‌ی تر تان ده‌وی؟ پشت له‌ ئایینی په‌سه‌ندکراوی خودا ده‌که‌ن؟؟ له‌ کاتیک‌ا چی له‌ ناسمانه‌کان و زه‌وی‌دا هه‌یه‌، هه‌موویان گه‌ردنکه‌چ و پا‌به‌ندو ئەلقه‌ له‌ گوێی خوداوه‌ندن. جا یان به‌ ویستی خۆیان له‌ رووی ئینصاف و تیفکرین له‌ به‌ل‌گه‌و ده‌لیل، یان به‌زه‌بری شمشێرو نیشاندانی رووداوی وه‌ها که رێگایان نه‌میتنی و نه‌توانن ئیمان نه‌هێنن وه‌کوو هه‌لستانی کێو بو‌ سهر به‌ نوێسرایلی، یان ویکهاته‌وه‌ی ده‌ریای نیل به‌سه‌ر فیرعه‌ون و له‌شکه‌ه‌کی داو خنکانیان، که له‌پیش ئەوه‌ی به‌خنکێن که زانیان مردن یه‌خه‌ی پی‌گرتوون و تازه‌ چاریان نه‌ماوه‌، یه‌کسه‌ر ئیمانیان هێنا! به‌لام تازه‌ چ سوود؟!

به‌لێ ئەوانه‌ که بینیان په‌روه‌ردگار ناوا له‌ بوونه‌وه‌ردا به‌ده‌سه‌لاته‌و ده‌توانی به‌ ئاره‌زووی خۆی چۆنی بو‌ی ناوا هه‌ل‌سورپینی به‌ ناچاری ئیمانیان به‌ خودا هێنا.

بوخته‌ی قسه‌ ئەوه‌یه‌ ئایینداری حه‌ق ئەوه‌یه‌ گه‌ردن بو‌ خودا که‌چ بکه‌ی، په‌روه‌ردگار به‌تاک و ته‌نیا بناسی، به‌سینه‌ی سافه‌وه‌ په‌رستشی بکه‌ی!! پێغه مبه‌ران هه‌موویان ئەوه‌ هه‌ل‌وێستیان بووه‌، په‌یمان و واده‌یان له‌ گه‌له‌کانیان وه‌رگرتوه‌ که هه‌رکاتێ پێغه مبه‌ری ئاخیر زه‌مان هات

نیمانی پی بهین! به لام که پیغه مبهری ناخر زه مان هات گه له کانیان شه و
 په یمانه یان هه لوه شانده وه و به درو یان خسته وه، ﴿وَالِیْهِ تَرْجِعُونَ﴾ هه ر بو
 لای خودا ده گه پرینه وه هه ر که سیک له جووله که و مه سیحی و گرو هه کانی تر
 جگه له نیسلام نایینی تر هه لبریری به گویره ی شه و هه لویسته یان سزایان
 ده درسته وه.

بروانه کردن به هه موو پیغه مبهران و وه رگرتنی نایینی نیسلام

قُلْ ءَامَنَّا بِاللّٰهِ وَمَا اُنْزِلَ عَلَيْنَا وَمَا اُنْزِلَ عَلٰی اِبْرٰهٖمَ وَاِسْمٰعِیْلَ
 وَاِسْحٰقَ وَیَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطِ وَمَا اُوْتِیَ مُوْسٰی وَعِیْسٰی وَالنَّبِیُّوْنَ
 مِنْ رَّبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَیْنَ اَحَدٍ مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُوْنَ ﴿۸۴﴾ وَمَنْ
 یَبْتَغِ غَیْرَ الْاِسْلَامِ دِیْنًا فَلَنْ یُّقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِی الْاٰخِرَةِ مِنَ الْخٰسِرِیْنَ

﴿۸۵﴾

دوای شه وه په روه ردگار باسی وه رگرتنی به لینی له پیغه مبهران کردو
 واده ی لی وه رگرتن که پروا به پیغه مبهری ناخر زه مان بکه و یارمه تی
 بدهن.. دپته سه ر باسی شه وه که فرمانی به (محمد) یش کردو وه که نیمان
 به پیغه مبهرانی پیشو بینی و ته صدقیان بکاو، کتیبه کانیان به پراست
 بزانی، ده بی تومه ته که شی له و هه لویسته دا شوینی بکه و و هه مان
 پروایان هه بی... به کورتی خودا به لینی له پیغه مبهرانی رابوردو و تا
 پیغه مبهری ناخر زه مان- وه رگرتو وه که هه ره موویان ته صدیقیان
 یه کتری بکه و پروایان به کتیبی شه ی ترمان بی! وه کوو ده فهرموی:
 ﴿قُلْ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ﴾ شه ی محمد! بلئی: من و شه وانه ی له گه لمدان له

موسولمانان تیمانی پته ویان هه یه به هه بوونی خودای تاک و ته نیاو
 بی هاوهل و هاوتا، تاقه ده ست رویشتوو له بزونه وهردا ﴿وما أنزل علینا﴾
 ههروه ها پروامان بهو قورثانه هه یه که به نیگا له خوداوه نیردراوه بو من و
 منیش به ئومه ته کهم راگه یاندوو. ﴿وما أنزل علی ابراهیم و اسماعیل
 و اسحاق و یعقوب و الأسباط﴾ ههروه ها پروامان بهو هه یه که خودا
 نیگای کردوو بو ئیبراهیم و ئیسماعیل و ئیسحاق؛ بو ته وهی که له کانیا
 له گومرایی رزگار بکه ن و، بیانخه نه سهر ریگای راست و خوداپه رستی!
 نهو نیگایه ی بو ته وان کراوه له گهل په یامی ئیمه دا له ناوه روک و
 ئوصلدا یه ک نامانج و یه ک مه بهستن، بۆیه ش ناوی نه م پیغه مبه رانه ی
 هینا چونکه نه هلی کیتاب پروایان به پیغه مبه رایه تی و کتیبه کانیا هه یه.
 ﴿وما أوتی موسی و عیسی﴾ ههروه ها پروامان به پیغه مبه رایه تی
 موروساو عیسا هه یه، پروامان به ته ورات و ئینجیل و باقی
 موعجیزه کانیا هه یه، بۆیه ش به تایبه تی باسی نهو دوو پیغه مبه ره ی
 هینا چونکه گوشت و گو یه که ی پیغه مبه ر ﴿له گهل جووله که و فه له کان
 بووه﴾ ﴿والنبیون من ربهم﴾ ههروه ها پروامان بهو پیغه مبه رانه ی تریش
 هه یه؛ که له خوداوه نیردراون وه کوو داوودو سوله یمان و ئه ییوب و هی
 تریش که پهروه ردگار چیرۆک و به سه ره اته کانیا نی بو مان گپراوه ته وه،
 وه هی هه ندیکیا نی هه ر نه گپراوه ته وه؟

هه رچی قورثانی پیروژ باسی کردوو، ده رباره ی پیغه مبه ران و
 کتیبه کانیا - به کورتی یان به درێژی - چۆنی فه رموو پروامان پییه تی!
 نه وه ش ده زاینن که پوخته ی نایین لای هه موو پیغه مبه ران بریتی بووه له
 پروا به خودا و پروا هینان و به دل ته سلیم بوون و کردار چاکی و پروا به روژی
 قیامه ت.

﴿لا نفرق بین أحد من رسله﴾ ئیمه جوداوازیی ناخهینه ناو

پیغه مبه رانه وه ناچین برو امان به هه ندیکیان هه بی و هه ندیکیان به
 پیغه مبه ر نه زانین! وه کورو جووله که وه نه صرانی ده یکه نه که بروایان
 به هه ندی پیغه مبه ر هه یه و بروایان به بره که ی تریان نیه! ﴿وَنَحْنُ لَهُ
 مُسْلِمُونَ﴾ ئیمه گه ردنکه چی په و هردگارین، فرمانبهررداری
 فرمانه کانی، مه به ستمان نزیک بوونه ویه له خودا، ده مانه وی
 نیصلاهی دل و دهروونمان بکهین و له چلکی گونا ه پاک ی بکهینه وه..
 نایه ته که به وشه ئیمان: (امنا) دهستی پی کردو به وشه ئیسلام؛
 (مسلمون) کوتایی پی هات تا ناماژه بی بو نه وه که بهرو برومی هه موو
 نایین و نیگا و ناردنی پیغه مبه ریک ئیمان و ئیسلامه نه مجار فرمانووی:
 ﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ﴾ هه رکه سیک جگه له نایینی
 پاک ی ئیسلام - که پوخته ی هه مرو نایینه کانه و بریتییه له ئیمان و ئیسلام
 - هه ول بدا نایینیکی تر یینیته کایه وه. نه وه لی و هردناگیری و چی بکا
 لای خودا به تال و بیهوده یه، چونکه نایین نه گه ر و له ناده میزاده کان
 نه کا که خضووع و گه ردنکه چی بو خودا نه نجام بدن به نایین حسیب
 ناکری و بریتی ده بی له چه ند کردارو گونتا ریکی بی مه به ست و
 لاسایی کردنه ویه که کویرانه ده بی و هیچ سوودیکیان لی نایینری؛ به لکو
 زیاتر دل و دهروون رهش ده کاو، فیتنه یی، ناشووب به رپا ده کاو
 سه رچاوه ی خه ساره تمه ندیی ده بی، له قیامت دا له خو ش ی به هه شت
 بی به ری و تووشی سزای دۆزه خ ده بی.

تاقم و کومه له کافره کان له روانگه ی توبه کردنیانه وه

كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ وَشَهِدُوا أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ
وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٦﴾ أُولَٰئِكَ جَزَاؤُهُمْ
أَنْ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿٨٧﴾ خَالِدِينَ فِيهَا لَا
يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ
ذَٰلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٨٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ
إِيمَانِهِمْ ثُمَّ آذَوْا كُفْرًا لَنْ تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الضَّالُّونَ ﴿٩٠﴾
إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِمْ مِلَّةٌ
الْأَرْضِ ذَهَبًا وَلَوْ افْتَدَىٰ بِهِ ۚ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ وَمَا لَهُمْ مِنْ
نَاصِرِينَ ﴿٩١﴾

پاش نه وهی پهروه ردگار له نایه ته کانی پیتشودا ناوه روکی نیسلامی
روون کرده وه نه وهی چه سپاند که نیسلام نایتیکه په یامی هه مرو
پتغه مبه ران بووه، جگه لهو ناینه هیج ناینیکی تر له کهس
وه رناگیری، نه مجار دپته سهر باسی روونکردنه وهی حال و وه صفی کافران
و چونیته سزایان له لای خدا!

حه سه نی به صری و ه تاده ده ئین: نه م نایه ته ﴿کیف یه دی
الله.....﴾ ده ربارهی جووله که کان هاتوته خواری، چونکه نه وان

لەو پێش مزگینی هاتنی پێغەمبەریان دەداو دەیانگوت: نیشانەو وەصفی ئەو پێغەمبەرە لە کتیبی ئیمەدا دیاری کراوە، هەرلەگەل هات پێش هەموو کەس ئیمە پێی دەزانین و دەیناسین و بروای پێ دەکەین، کەچی کاتیک ئەو پێغەمبەرە رەوانەکراو قورئانی بۆ نێردرا لە سەرەتاوە بروایان پێ کرد، بەلام کە زانیان نەزادی عەرەبە سەرپێچیان کردو کافر بوون، چونکە حەسوودییان بە عەرەبەکان بردو پێیان ناخۆش بوو کە پێغەمبەریک -جگە لە نژاد و نەتەوێ خۆیان- بنێردرێ! هەمیشە وایان بلادەکردەو کە پێغەمبەر هەر دەبێ لەبەنی ئیسرائیل بێ!! کەوابێ ئەوان لەراستی دا پێش هاتنی پێغەمبەر ئیمانێان پێ هەبوو، کە نێردراو بانگەوازی کردو زانیان عەرەبە ژێوان بوونەووە کافر بوونەووە، ئیتڕنەم نایەتە هاتە خوارێ!

نەسائی و ئیبنو حەببان و حاکم لە ئیبنو عەباسەو دەگیرنەووە: دەفرموی: کابرایەکی ئەنصاری موسوڵمان بوو، دواپی هەلگەرایەووە ئەمجار پەشیمان بوووەو ناردی بۆ لای خزمەکانی و داوای لی کردن کە بچن بۆ لای پێغەمبەر پرسیاری بۆ بکەن ناخۆریگای تۆبەکردنی هەیە، ئیتڕنەم نایەتەنە (۸۹-۸۶) هاتنە خوارێ، ئیتڕ خزمەکانی راسپاردەکەیان گەیانە پێغەمبەر و کەدڵنیابوو کە بۆی هەیە تۆبە بکا موسوڵمان بوووەو، هەندێ زانای دیکە هۆی تر بۆ نازلبوونی ئەم نایەتەنە دیاری دەکەن و بەپێرێستمان نەزانی بیانوسین... بەهەر حال دەگونجی هۆی نازلبوونی نایەتەکان زیاد لە هۆیکە بن، هەرچەندە قەرینە هەیە، کە نایەتەکان دەربارە ی جوولەکەو نەصرانیەکان هاتبە خوارێ، هەر وەها دەربارە ی هەلوێستی موشریکەکانیش! چونکە نایەتەکانی پیشوو ئاراستە ی ئەوان کراون و نیقاشەکەیان لەگەل ئەوان دا ئەنجام دەدەن. ئیبنو جەریری طەبەری و خاوەنی تەفسیری مەناریش ئەو رایەیان بەلاو

پەسەندە.. پوختەى مانای ئەم ئایەتە ئەوەیە کە بێ پروایان دەکاتە سێ تاخم:

ا- ئەوانەى تۆبەیان کردوو ئەو تۆبەى کى راستەقینە، ئایەتە کە ئاماژەیان بۆ دەکات و لە کۆمەڵی پیشوویان دەردەهاوی و دەفەرموی ﴿إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا﴾.

ب- ئەوانەى تۆبەى نابەدلیان کردوو ئەو تۆبە کەیان بێ بنەماو ساخەیی، ئایەتە کە ئاماژەیان بۆ دەکات و دەفەرموی ﴿لَنْ تَقْبَلَ تَوْبَتَهُمْ﴾.

ج- ئەوانەى لە بنەڕەت دا تۆبەیان نەکردوو بە کافری مردوون، ئایەتە کە ئاماژەیان بۆ دەکات و دەفەرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كَافَرًا﴾، ئەمەش دەقی ئەو ئایەتە ئەوە کە حال و چۆنیەتی ئەو سێ دەستەیان لە خۆ گرتوون کە دەفەرموی: ﴿كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ﴾ چۆن خودا گەل و ھۆزیکى و ھەکوو جوولە کەو نەصارا دەخاتە سەر ڕیگای راست و وایان لێ دەکا شیای پاداش و خۆشەختی و پیاھەڵدان بن؟! کە ئەوانە لە روانگەى تەورات و ئینجیلەو پروایان بە پیغەمبەرى ناخەزەمان کردو ﴿وَشْهَدُوا أَنَّ الرِّسُولَ حَقٌّ﴾ شاھەدییان دا کە ئەو پیغەمبەرە کە (محمد)ی ناو و پیغەمبەرى ناخەزەمانە پیغەمبەریکی راست و ھەق و پتووستە ھەموو کەس شوینی بکەوێ ﴿وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ﴾ بەلگەى زۆر بەھێزیان بۆ ھات لە ئایاتی قورئان و دەقەکانی تەورات و ئینجیل و باقی ئەو موەجیزانە کە پیغەمبەرایەتی پیغەمبەر دەچەسپێنن.

شاھەتیدانی جوولە کەو نەصرانی یەکان بۆ بەراستی پیغەمبەرایەتی (محمد) لەو روو وە بوو: کە ئەوان ناگاداری مزگینى دانى پیغەمبەرانى پیشو بوون و مزگینى یان بە ھاتنى ئەو پیغەمبەرە دەداو نیشانەکانى

حه زره تی (محمد) یان ده زانی، سووریون له سهر نه وه که هه رکاتی نه و
پیغه مبه ره ره وانه کرا، خیرا پیش هه موو کهس نیمانی پی بهینسن! که چی
که پیغه مبه ره هات و بانگه وازی نیسلامی هه لدا، له گه له هه بوونی هه موو
نیشانه کانی ته ورات و ئینجیل تی بیدا، چونکه نه ژادی جووله که نه بوو،
پی ی کافر بوون و به درو یان خسته وه و دژایه تی یان کرد:

نایه ته که به وشه ی پرسیار نامیز ده ست پی ده کاو ناماژه بو نه وه
ده کا که به گویره ی بایست و بایست دار (علة و معلول) نیمان هینانی
نه و ده سته و تاقمه دووره و پیغه مبه ره له نیمان هینانیان پی بی هیوا
ده کا، چونکه سوننه تی خودا بو پروا هینانی ئاده میزاد وایه که لایه ک
به لگه ی راستییان پی نیشان بداو، لایه ک کو سپ و ته گه ره له بهرده م نیمان
هینانه که یان دا رابمالی! ده ی پهروه ردگار هه موو نه م پیداو یستیانه یانی بو
دابین کردوون و له سهره تاوه نیمانیان به (محمد) هیناو که چی دواپی
لی ی پاشگه ز بوونه وه ﴿وا لله لایه دی القوم الظالمین﴾ پهروه ردگار گه ل و
هۆزی و سته مکارو بی واده و به لێن ناخاته سهر ریگای راست و به حه قیان
ناشنا ناکا! چونکه نه وان بو خۆیان سته میان له خودی خۆیان کرد، پاش
نه وه ی به گویره ی ته ورات و ئینجیل نیمانیان پی هینابوو، به لام دوا ی
هاتنی نه و پیغه مبه ره و پیدابوونی نووری پیغه مبه رابه تی هه لگه رانه وه و
له واده و به لێنی پیشوویان پاشگه ز بوونه وه!

﴿اولئك جزاؤهم ان عليهم لعنة الله والملائكة والناس اجمعين﴾ سزای
نه و گومراو سهر ره قانه نه وه یه؛ که خودا رقی لی یان بی و نه فرینیان لی
بکاو له ره حمه تی خۆی بی بهشیان بکا، ههروه ها فریشته و ئاده میزادیش
نه فرینیان لی بکه و داوا بکه و له دونیا و قیامه تدا خودا له ره حمه تی
خۆی دووریان بخته وه، چونکه هه رکاتی ئاده میزاد له هه لویستی
نا ره وایان حال ی ببن و ناوهرۆکیان بو ده ربکه و ی یه کسهر نه فرینیان لی

دەكەن! خۆ ئەگەر ئەمڕۆش نەبێ سەینێ، ئەگەر لە دونیاش دا نەبێ لە قیامت دا لەعنەتی لی دەكەین وەكوو لە نایەتییکی تردا دەفەرموئ:

..... ثم يوم القيامة يكفر بعضكم ببعض ويلعن بعضكم بعضاً العنكبوت/۲۵.

﴿خالدین فیها﴾ ئەوانە هەتاهەتایە بەنەفرین لیکراوی دەمیننەو، یان هەتاهەتایە لە سزای دۆزەخ دا دەمیننەو! چونکە ئەوان شیای لەعنەت و نەفرین و سزای ئاگرن و بەهیچ جوۆی سزایان لەسەر سووک ناکرئ، ساتەو و ختیکیش سوتمانی دۆزەخیان لەکۆل ناکەوئ، بەهیچ بەهانەو عوززیکیش سزاکەیان بۆ دواناخرئ. ﴿إلا الذين تابوا من بعد ذلك وأصلحوا فإن الله غفور رحيم﴾ مەگەر ئەوانە نەبێ کە دواي کافرپوون و خودانەناسی تۆبە بکەن و بگەرێنەو بۆ لای خوا، بەدل لی بپرین و دەروونی خۆیان لەچلکی بی دینی پاک بکەنەو و کردەو هیان باش بکەن و لەکردارو هەلوێستی رابردوویان پەشیمان بینەو، ئەو بەیگومان خودا دەرەق ئەوانە لیخۆشبوو، لەگوناھی رابردوویان خۆش دەبێو، رەحمیان پێ دەکا، وەكوو لە نایەتییکی تردا، دەفەرموئ: ﴿وهو الذي يقبل التوبة عن عباده ويعفو عن السيئات ويعلم ما تفعلون﴾ الشوری/۲۵.

ئەمانە گرۆهی یەكەمەن لە بی پروایان کە تۆبە دەكەن و موسوڵمان دەبن! دەستەو تاقمی دووهم بریتین لە کۆمەلێکی تری ئەهلی کیتاب و ئەم نایەتە دەستیشانیان دەکا: کە دەفەرموئ: ﴿إن الذين كفروا بعد إيمانهم ثم ازدادوا كفرا لن تقبل توبتهم﴾ ئەوانە لەپیش دا بەنەدیدەیی پروایان بە پیغەمبەر هیناو، پیش ناردنی پیغەمبەر ﷺ شایەتیان داو کە پیغەمبەریکی حەق، کەچی دواي رەوانەکردن و نیگا بۆ هاتن پێی کافر بوون و، دژایەتیان کرد، ئەمجار کوفرو بی دینیان زیاد کرد بەهۆی سووربوونیان لەسەر کافری و دژایەتی کردن و بەرەنگاری کردنی پیغەمبەر و شەرکردن لەگەڵ موسوڵمانان، ئەوانە تۆبەیان لی وەرناگیرئ! ﴿وَأَلْكَ هَم

الضالون ﴿١﴾ نهوانه له کوفرو بئ دینی دا رۆچوون و له گومرایی دا قال بوون،
سه رلی شتیواوو سه رگه ردانن و، ریگای رزگاریان لی گوم بووه و هیوای
رزگار بوونیان لی ناکرئ و تۆبه یان لی وهرناگیرئ!!

تاقمی سییه میش بهم نایه ته دهستنیشان دهکا که ده فهرموی: ﴿٢﴾ ان
الذین کفروا وماتوا وهم کفار فلن یقبل من احدهم ملء الارض ذهباً ﴿٣﴾
نهوانه ی بهرده وامن له سه ر کوفرو بئ دینی و هه میشه کرداریان کرده و هی
کافرانه و هه تا مردن یه خه یان پی ده گری له سه ر حاله تی کوفر ده میتنه وه،
نهوانه نه گه ر له دونیادا پر به زهوی زیپی دابی به خیر و چاکه، بری هیچ
ناکهوئ بوئ و، سزای رۆژی قیامه تی بو سووک ناکاو، هیچ سوود و
قازانجیکی بۆ نابئ و، له دۆزه خ رزگاری ناکا! چونکه کوفر هه موو
کرده و هیه کی باشیان پووچه ل ده کاته وه، که سییک له دونیادا دل و دهروونی
خۆی له چلکی کوفر به نووری ئیمان پاک نه کاته وه و خۆ له زه لکاوی
بئ دینی رزگار نهکا نه وه کرده و هی چاکی دونیای له رۆژی قیامه ت دا
سوودی نابئ و قازانجی پی ناگه یه نی!! چونکه ئیمان به خوداو به رۆژی
قیامه ت و کرده و هی چاک به یه که وه مروق له خودا نزیک ده که نه وه،
گریمان نه گه ر ئیمانی بئ کرده و هیش که مه سوودیکی هه بی به لام کرده و هی
بئ ئیمان هیچ کاتیک سوود به خش نابئ! ﴿٤﴾ ولو افتردی به ﴿٥﴾ ته نانه ت
نه گه ر له فهرزی مه حالدا بلتین: له رۆژی قیامه ت دا نه و ملک و
دارایی بهی هه بی و بیدا به فیدیه و قهره بوو هه ر لی وهرناگیرئ! چونک
له و رۆژه دا رزگار بوون به مالبه خشین و خانه دانی نابئ، به لکو به پاکی
نه فس و کرده و هی چاکی دونیایی ده بی، که سییک دل و دهروونی خۆی به
بروای پته وو کرده و هی چاک پاک کردیته وه نه وه رزگار بووه، که سییکش
به کوفرو بئ دینی خۆی چلکن کرد بی و کرده و هی خراپی نه نجام دابی نه وه
خه ساره تمه نده!!

پوختە ی قسە ئەو هیە، لە روژی قیامەتدا بەهیچ جوړیک مەجالی
فیدیە و تۆلەدان و خۆکپینەو نیە، وەکوو دەلێن: ئەو روژی چاندن و
بەرەم هینان نیە، روژی دروینەو بەروبووم چینیەو هیە ﴿أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ﴾ ئەوانە سزای بەئیشیان بۆ نامادە کراوە و
دەخرینە ناو دۆزەخەو و کەس یارمەتیان ناداو پالپشتیان ناکا!!

جوړی مالبەخشی نی چاک و پاداشی بەخشی نی

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ
فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٩٢﴾

ئەمجار دوا ی ئەو ی کە پەرەردگار دەمکوتی ئەهلی کیتابی کردو
هەموو بیرو بۆچوونەکانیانی پووچەل کردنەو و تیی گەیاندن کە ئەوان گەلە
هەلبژاردە نین و، پیغەمبەراییەتی لە ئەتەو ی ئیسرا ئیلی دا کورت
هەلنەهینراوە، ئەو هشیان راست نیە کە دەلێن تەنھا چەند روژیک نەبی بە
ناگر ناسووتین. پێیان دەفرمو ی: نیشانە ی بیروباوەری راست ئەو هیە: کە
لەمالی خۆشەویست و بەنرخ ببەخشی و مەبەست رەزامەندی خودایی!!
دە ی ئیو ه ئە ی جوولە کەینە! مال خۆشەویستی ئیو ه گەیشتووە تە ناستیک
کە زۆر لە رەزامەندیی خودا بەلاتانەو لەپیشترە، ئەگەر ویستتان مال
بەخشن کام مال و شت و مەک بێنرخ بێ لەو ه دەبەخشن! چونکە
خۆشەویستی مال و دارایی لاتان لە خۆشەویستی خودا زیاترە، دە ی ئیو ه
چۆن بەهیوان لە گرو ی موسولمانان و راستال بن و مال و دارایی
خۆشەویست و بەنرخ نابەخشن؟؟؟ جا بۆ چەسپاندنی ئەم حەقیقەتە
فرمو ی: ﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾ ئیو ه ناگەنە رەزامەندی
خودا و بەئەهلی طاعت و گەردنکەچ بۆ خودا حسیب ناگرین و شیاو ی

پاداشی باش نابن، ههتا نه به خشن له و ماله‌ی خوشتان ده‌وی و که له ماله‌ی چاک و باشی ئیوه‌یه، ئیتتر له روانگه‌ی ئەم نایه‌ته پیرۆزه‌وه موسولمانانی راستالی پیشوو ئەگەر مالێکیان خوشت بویستایه له‌ریگای خودادا سه‌رفیان ده‌کرد!

ئیمامی بوخاری و موسلیم له‌ئەنەسەوه ده‌گیرنه‌وه ده‌فه‌رموون:
 ئەبوطه‌لحه له‌ناو ئەنصاره‌کانی مه‌دینه‌دا له‌هه‌موو که‌س زیاتر دارخورمای هه‌بوو، خو‌شه‌ویستترین باغه خورمايشی باغی (به‌یره‌ها) بو که‌له‌به‌رده‌م مزگه‌وتی مه‌دینه له‌رووی رۆگه‌وه بوو، پیغه‌مبه‌ر ﷺ زۆرجار ته‌شریفی ده‌چوو ناو ئەم باخه‌وه له‌ئاوی شیرینی ده‌خوارد هه‌وه، که‌ئەم نایه‌ته‌ها ته‌خوارێ ئەبو طه‌لحه وتی: ئەه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا! خو‌شه‌ویستترین مال و سامان لای من باخی (به‌یره‌ها) یه‌ئه‌وا کردم به‌وه‌قف و خیری به‌رده‌وام،، هیوادارم خودا بۆم بکا به‌تیشووی قیامه‌ت، فه‌رمووی چی لی ده‌که‌ی لی بکه! ئەوه له‌ئیستاه‌وه ئەو باخه له‌مالی من ده‌رچوو! پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی: به‌خ به‌خ، ئەوه مالێکی سوودبه‌خشه‌و سه‌ودایه‌کی قازانج هێنه‌ره، ئەوی وتت تی‌گه‌یشتم و مه‌به‌ستت حالێ بووم، من وای بۆ ده‌چم که به‌سه‌ر خزمه‌ته‌زاره‌کانی خو‌تدا دابه‌شی بکه‌ی، ئەبو طه‌لحه وتی: ئەه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا! چۆنت ده‌وی دابه‌شی بکه، ئیتتر به‌فه‌رمانی پیغه‌مبه‌ر ﷺ ئەبوطه‌لحه به‌سه‌ر کۆره‌م و خزمه‌ته‌زاره‌کانی خو‌ی دا دابه‌شی کرد.

له‌ری‌وایه‌تیک‌ی موسلیم دا ده‌لێ: له‌نیوان هه‌سه‌سانی کۆری ثابیت و ئوبه‌ی کۆری که‌عب دا به‌شی کرد.

ئیب‌نو ئەب‌ی حاتم له‌موحه‌مه‌دی کۆری مونکه‌دیره‌وه ده‌گیرێته‌وه ده‌لێ: کاتیک ئەم نایه‌ته‌ها ته‌خوارێ، زه‌یدی کۆری حاریشه‌ئه‌سپیک‌ی زۆر چاک‌ی هه‌بوو ناوی (سه‌به‌ل) بوو خو‌شه‌ویستترین مال بوو لای، هێنایه

خزمت پیغه‌مبه‌رو وتی: نهی پیغه‌مبه‌ری خودا! نه‌م نه‌سپه‌م کرد به خیره
صده‌قه، پیغه‌مبه‌ر ﷺ لی‌ی وەرگرت و کردی به ولاغی سواری بۆ
ئوسامه‌ی کورپی، زهید پی‌ی ناخۆش بوو، وه‌ک نه‌وه بل‌ی‌ی وای زانی
خیره‌که‌ی لی‌ی وەرناگیرئ، پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرمووی: دل‌نیابه‌ خودا خیره‌که‌ی
لی‌ی وەرگرتووی.

نه‌م دوو سه‌رگورشته‌و نمونه‌یه به‌لگه‌ن له‌سه‌ر لی‌زانی و ده‌رووناسی و
سیاسه‌تمه‌داری پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌وه‌تا که‌یینی نه‌بو طه‌لحه و زید له
روانگه‌ی سۆزی نایینی‌یه‌وه خۆشه‌ویستترین مالی خۆیان به‌خشی! بۆیه
نه‌ویش دای به‌نزی‌کترین خزم و که‌س و کاریان بۆ نه‌وه‌ی دل و ده‌روون
دامه‌زراو بن... ﴿وَمَا تَنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ﴾ هه‌ر شتی‌ک
له‌په‌گه‌ی خودادا به‌خشن، چاک یان خراپ بی، که‌م بی‌ی یان زۆر بی،
دل‌نیابن خودا پی‌ی ده‌زانی و پاداشی گونجاوتان ده‌داته‌وه له‌سه‌ری و
به‌گویره‌ی نییه‌ت و مه‌به‌ستان حیسابتان بۆ ده‌کری.

به‌یارمه‌تی خودا ته‌فسیری جزمی سییه‌م ته‌واوبوو، نه‌مجار ده‌ست
ده‌که‌ین به‌ رافه‌کردنی جزمی چواره‌م و به‌نایه‌تی (۹۳) ی سوره‌تی
(ال عمران) ده‌ست پی‌ی ده‌کا. خودایه! دل‌مان وا لی‌ی بکه‌ی مه‌به‌ستان
ره‌زانه‌ندی زاتی پاکت بی، ماندوو‌بوون و شه‌ونخوونیمان بۆ بکه‌یه
عه‌مه‌لی صالح و لی‌مان وهر‌بگری و لی‌ی رازی‌بی!!

محمود احمد محمد

پیرستی سهره باسه کانی جزمی سییه می ته فیسیری رهوان

لاپه ره	بابسه ت
۵	پله و پایهی پیغه مبه ران. حال و چونه تی خه لک له شوینکه و تنیان
۹	فه رمانکردن له به خشینی مال و سامان له چاکه دا
۱۰	نایه ته لکوری
۱۴	روره ملی له نایین دا نیه. خودا هیدایه تده ره بو نیمان هینان
۲۵	چیروکی نه مردوود
۲۹	چیروکی عوزه یرو گوی دریزه که می
۳۲	حه زو ناره زوی دانیابوون له ناخی هه زه تی نیبراهیم دا
۳۶	پاداشتی مالبه خشین له ریگهی خودا دا
۴۲	مالبه خشین له بهر خاتری خوداو مالبه خشین له بهر هو ی تر
۴۴	به خشینی مالی باش خیره نه ک مالی پیس
۴۷	شهیتان ناده میزاد ده ترسینی ده لی مالبه خشین هه زارت ده کا
۵۰	خیرو مالبه خشینی نه یینی و مالبه خشینی ناشکرا
۵۳	نه وانهی مالیان پی ده به خشری
۶۰	زیانی ریا (سوود) بو تاک و کومه ل
۷۰	نووسینی قه رزو شایه تی تیدا گرتن. بارمه تیدا وه رگرتن
۷۹	فه رمانره وایی و خاوه نییه تی ناسمانه کان و رهوی هی خودایه و ناگاداری هه موو شتیکی بوونه وه ره
۸۲	برواهینان به پهیامی پیغه مبه ران و ئه رک به نه ندازه ی توانا
۹۰	سوورته ی نالی عیمران
۹۴	سه لمانلنی یه کتابه رستی و ناز لکردنی قورنان
۹۸	هه بوونی نایه تی مه حکم و موتاشه بیه له قورنان دا
۱۰۷	سهره نجامی کاهرو نه وانهی به مال و سامان بوغرا بوون
۱۱۳	هه واهو ناره زویه رستی له دونیا دا

لاپره	بایهات
۱۱۹	باسی بههشت و جوانی و رازاوه می
۱۲۳	شایهتیدان بهتاک و تهنهایی خوداو دادپهروهایی زاتی پاک و نایینی بهسند لای خودا
۱۳۰	سزاو تولهستانندهوه لهوانهی پیغه مبه رانیان شهید کردن
۱۳۳	پشت هه کوردنی جووله که له حوکم و بریاری خودا
۱۳۸	بری به لگه و نیشانه کانی دهسلات و گه ورهیی خوداو گورانکاری له بوونه و وردا
۱۴۴	خوشویستن و دوستایه تی کردنی کافره کان کاریکی ناپه سنده
۱۵۱	خوشویستی خودا بهوه دینه جی که شوین پیغه مبه ره که ی بکهون
۱۵۳	هه لیزاردنی پیغه مبه ران و چیرۆکی نه زرد که ی خیزانی عیمران
۱۶۰	چیرۆکی حمزرتی زه که ریبواو حمزرتی یه حیا
۱۶۵	چیرۆکی خاتوو مهربه م
۱۶۹	چیرۆکی حمزرتی عیسا
۱۷۸	هه لوپستی عیسا له گه ل قه و مه که ی به خاوه ن باوه رو بی باو دریا نه وه
۱۸۷	ره تاندانه وه ی لهوانه ی عیسا به خودا دهمزانن و مهباشه له و نه فرین کردن لهوانه ی نه م رایه یان هه یه
۱۹۴	بانگه وازی بو یه کتاپه رستی و خوداپه رستی له سه ر شیوه ی نایینی نیبراهیم
۲۰۲	هه و لدانی بری له نه هلی کیتاب بو گو مر ا کردنی موسو لمانان
۲۰۹	سیارده دانه وه و وه ها به عه هدا لای هه ندی له خاوه ن نامه کان
۲۱۳	هه ندی نمونه ی درۆو هه لبه سستی جووله که
۲۱۴	بوختان هه لبه سستی خاوه ن نامه کان له سه ر پیغه مبه ران
۲۱۷	وه رگرتنی په یمان له پیغه مبه ران که پالپشتی یه کتری بکه ن
۲۲۲	بروا کردن به هه موو پیغه مبه ران و وه رگرتنی نایینی نیسلام
۲۲۵	تاقم و کومه له کافره کان له روانگه ی توبه کردنیانه وه
۲۳۱	جووری مالبه خشینی چاک و پاداشی به خشین